

The background of the entire page is a dense, overlapping collage of numerous small, black and white portrait photographs of men, likely soldiers, from the mid-20th century. The portraits are arranged in a grid-like fashion, with some overlapping others, creating a textured and somber visual field.

Mi smo riječ svoju rekli

**Identiteti palih boraca NOR-a Mostara i okoline
Partizansko spomen-groblje u Mostaru**

partizansko.info

Mi smo riječ svoju rekli

Identiteti palih boraca NOB-a Mostara i okoline

Partizansko spomen-groblje u Mostaru

partizansko.info

u saradnji sa Centrom VAM

2025.

Sakupila biografije i obradila: Minja Pješčić

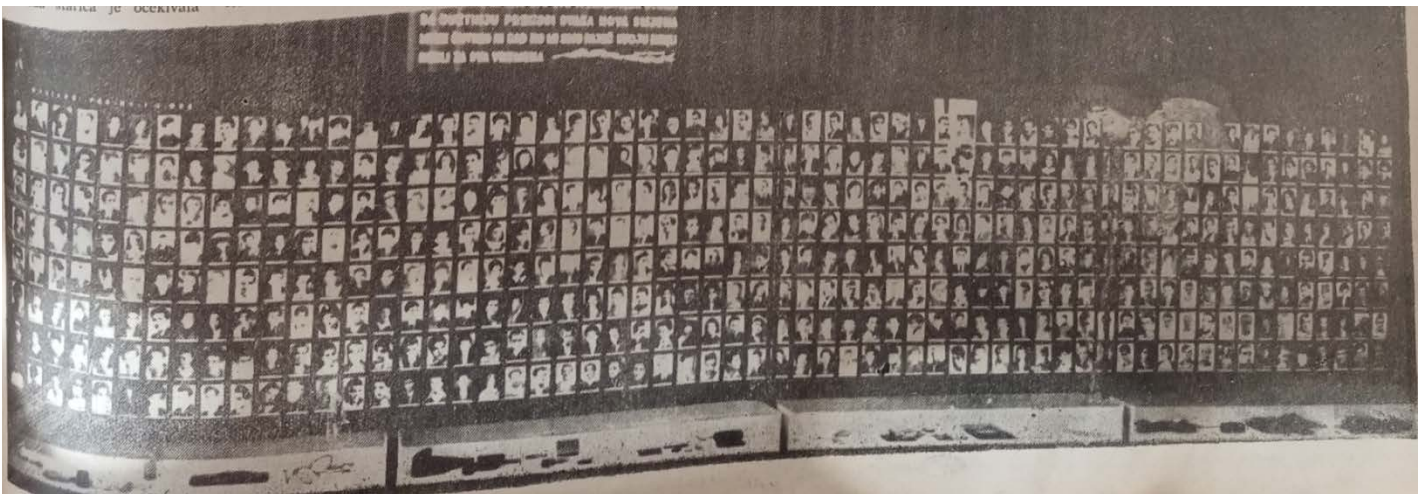
Recenzenti: Dragan Markovina, Roko Markovina, Selena Seferović

Spisak imena palih boraca sastavljen je na osnovu imena učesnika NOB-a objavljenih u brošuri "Partizanski spomenik u Mostaru", "Spomenici Mostara 1941-1945", te fotografija spomen-ploča iz 2018. godine. Spisak nije potpun, te je gotovo sigurno da je na Partizanskom spomeniku bilo još spomen-ploča boraca čija imena u trenutku nastanka ove publikacije nisu bila ustanovljena. Biografije palih boraca sastavljene su prema podacima iz više izvora (v. Izvori i literatura) objavljenim na www.partizansko.info, sajtu čija je izrada još u toku. Fotografije boraca su iz pisanih ili elektronskih izvora i porodičnih arhiva. Sve eventualne komentare, ispravke i nadopune vezano za biografije boraca, kao i nove fotografije možete slati na www.partizansko.info/kontakt. Zahvaljujemo svima na ustupljenom materijalu.

Sva prava zadržana.

“Mi smo pali za ono što ste Vi zauvijek stekli
da buktinju prenosi svaka nova smjena
Mi ne ćutimo ni sad, no mi smo riječ svoju rekli,
rekli za sva vremena.”

*Stihovi pjesnika Jovana Popovića koji su stajali
u nekadašnjem Muzeju Revolucije iznad
panoa sa fotografijama palih boraca.*

“Neka imena palih junaka služe kao primjer kako se voli i umire za slobodu svoga naroda”

*Natpis na spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru,
skinutoj i uništenoj početkom rata devedesetih.*

*“Na vrelu bratstva, oprasmo očiju vid,
i više mi nismo slijepi,
oprasmo i mrlje i krv, i grijeh i stid,
i sad smo ko bogovi lijepi.”*

*Zuko Džumhur, emisija “Hodočašća”,
na Partizanskom spomen-groblju u Mostaru (1975.)*

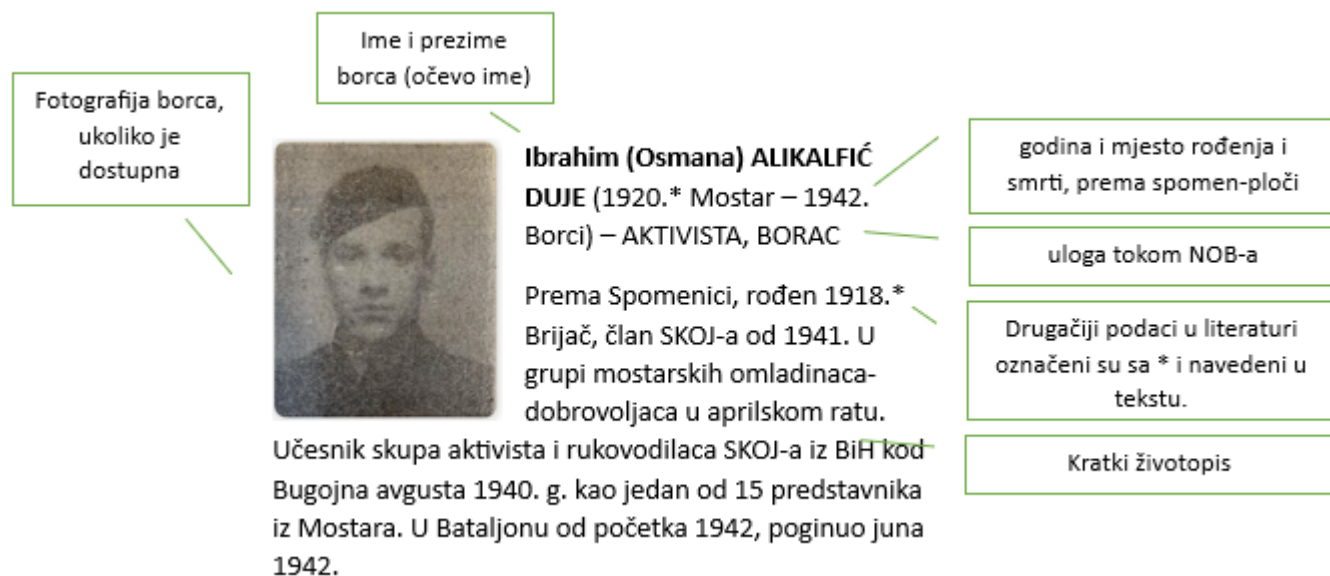
*“Sestro,
Sestro – zar nije sramno
Ropski kad se živi!
Zato ne ridaj, zato ne plači,
Sjutra
Kad padnemo, nije važno
Stoti ili prvi...
... u jesen ranu.
Čovječe! Četrdeset treće ili pete,
Vjeruj, neće bit ovog ludog htijenja.”*

Velimir Kovačević, pjesnik, pali borac.

Sadržaj

UVODNA RIJEČ	10
POGINULI MLADIĆI I DEVOJKE	30
Rekli su o palim borcima Mostara	31
BILI SU PRAVI LJUDI - Biografije palih boraca	35
A: Abramović – Avdalović	37
B: Babić – Burić	41
C: Crnalić – Cvitković	63
Č: Čalija – Čulajević	65
Ć: Ćatić – Ćurković	67
D: Dabarčić – Dizdarević	73
Dž: Džaferović - Džudža	77
Đ: Đikić - Đurasović	78
E: Elezović - Erlih	81
F: Fazil - Frko	82
G: Gačić – Gušić	85
H: Haćam - Husrefović	89
I: Ibrulj - Ivetić	96
J: Jakirović - Jusufović	100
K: Kajan - Kuzman	102
L: Lakatoš - Lulić	115
LJ: Ljubović - Ljubunčić	117
M: Macić - Mutnica	117
N: Neimarević – Nožić	129
O: Obad - Ostojić	130
P: Pajević – Puzić	132
R: Raco – Rupar	142
S: Sadiković – Sulejmanović	148
Š: Šabić – Šupljeglav	154
T: Taslaman – Turić	163
U: Uljarević – Unković	167
V: Vanović – Vulić	168
Z: Zagorčić – Zurovac	176
Ž: Živić – Žuljević	180
Saznaj više - Partizansko.info	181

Foto-galerija	182
Porodični arhivi:	202
Druge spomen-ploče	215
DOKUMENTI	221
DVIJE PJESME – Velimir Kovačević.....	225
DVIJE PJESME – Svetislav Mandić	226
Izvori i literatura	229

Skraćenice:

- NOB – narodnooslobodilačka borba
- NOP -narodnooslobodilački pokret
- NOV – Narodnooslobodilačka vojska
- POJ - partizanski odredi Jugoslavije
- KPJ – Komunistička partija Jugoslavije
- SKOJ – Savez komunističke omladine Jugoslavije
- Bataljon: Mostarski (ranije Konjički) bataljon
- Spomenica: “Spomenica Mostara 1941-1945”.

* Napomena: u kratkim biografijama navedeni su podaci o mjestu i godini rođenja onako kako su prikazani na spomen-pločama. U velikom broju slučajeva, ti osnovni podaci su drugačiji u “Spomenici Mostara 1941-1945.” Te razlike smo označili sa zvjezdicom (*), kao u gore navedenom primjeru.

Više podataka o borcima (fotografija, članci), te fotografije spomen-ploča dostupni su na profil stranicama svakog borca na sajtu partizansko.info.

Zahvaljujemo brojnim saradnicima, boračkim porodicama, muzejima i drugim institucijama na pomoći pri sakupljanju podataka i ustupljenom materijalu. Stručni saradnik: Gordana Miletić-Buzaljko i Arhiv K. D. Miletić.

„Bili su pravi ljudi“ – riječi su koje ćete pročitati za nekoliko stranica. Nisu to riječi „partizansko. info“, neformalnog udruženja entuzijasta istorije koji su se primili posla istraživanja identiteta palih boraca NOR-a Mostara i okoline – iako smo nakon dvoipogodišnjeg istraživanja i sami došli do tog zaključka - tako je mislio i govorio Avdo Humo, političar i autor, predratni revolucioner iz Mostara, učesnik NOR-a, narodni heroj, čovjek koji je mnoge od tih boraca lično poznao. Izgovorene su 25. septembra 1965. godine, na dan otvaranja njihovog počivališta, Partizanskog spomen-groblja¹.

Stoga je, naizgled, više nego neobično da ti *pravi ljudi* leže, odnosno imaju spomen, na jednom nacionalnom spomeniku koji danas u svojoj zapuštenosti najviše podsjeća na drevni hram kojeg tek treba otkriti. Ali to je, čini se, usud pobjedničkih spomenika u rukama poraženih koji to više nisu – nadamo se, privremeni usud...

Svaka kratka biografija u ovoj knjizi je priča za sebe, sve zajedno one govore o hrabrosti i vjeri u čovjeka, solidarnosti, drugarstvu, svjesnosti o smrti i želji za životom, antifašističkoj borbi cijelog jednog grada ... Istovremeno, priželjkujemo, te biografije, zajedno sa slikama aktera, najvećem mostarskom spomeniku daju i ljudski lik.

Evo kratkog uvoda u priču o *generaciji slavnih*² – životu naših nekadašnjih sugrađana, običnih ljudi koje je zapalo neobično teško vrijeme fašizma i rata, a koji su, svojim djelom i smrću, postali neobični ljudi - pretežno omladine koja je umjela da sanja³.

Život prije svega

Palim borcima sa Partizanskog pripada jedan drugačiji Mostar, za mnoge od nas danas, grad naših djedova i pradjedova. Osrednji po veličini (prema izvorima, sa svega 18-20,000 stanovnika), bio je dovoljno velik da stvori osjećaj kod stanovnika da se svi poznaju bar iz viđenja. U tom gradu komšiluk je bio angažovan, a omladina je odrastala sa jakim osjećajem pripadnosti *raji*⁴.

Majke tih omladinaca su pretežno domaćice (mnoge od njih svjesne radničke i političke borbe), očevi obavljaju radničke poslove – oni su stolari, rudari, metalski, duhanski i tekstilni radnici, najčešće željezničari. U porodicama je više djece koja, nakon osnovne, obično pohađaju jednu od tri glavne škole – Gimnaziju, Trgovačku ili Učiteljsku školu. Jedan beogradski novinar, pišući o Mostaru pred rat, primjećuje prije svega njegovu „veselu sirotinju“. U svojim neobjavljenim memoarima⁵, Radmilo Braca Andrić, jedan od tih omladinaca i skojevaca, budući gradonačelnik Mostara i neumorni borac za Partizanski spomenik, živopisno će svjedočiti o životu bez novca u kom ništa ne nedostaje⁶. Mladi su aktivni i

¹ U daljem tekstu „Partizansko“.

² riječi mostarskog akademika Fazlije Alikalfića.

³ U daljem tekstu, pali borci sa Partizanskog označeni su sa *.

⁴ O mostarskom fenomenu *raje*, jedno prigodno objašnjenje daje Smail Špago u publikaciji „Mostar kružno“: „Raja su bivala prvo i najvažnije okruženje u životu. S rajom su se izmjenjivala sva životna iskustva. Neko na sokaku, neko u dvorištu. Ne treba smetnuti da dosta raje nije odrastalo po sokacima, nego po dvorištima. Dvorišta su bivala raznovrsnija, jer su u stanove useljavali različiti ljudi, ali su se prava raja i tu sastajala i nalazila zajednički jezik i zajedničke interese... Jedan grad, jedna raja. Današnja stvarnost, teško je svarljiva za sve one koji su odrastali u raji.“ Od riječi raja su nastali prošireni pojmovi kao „stara raja“ (stari drugovi), „prava raja“ (pravi ljudi), „mala raja“ (djeca).

⁵ Primjerak kod autorke

⁶ „Kreveti su bili rijetkost. U mojoj porodici nas je bilo sedmero; otac, majka, tri sina i dvije kćeri. Mi djeca spavali smo u kuhinji, ljeti na tavanu, a otac i majka u sobi na krevetima. Sa njima bi spavalo tek rođeno dijete do četvrte ili pete godine. Uz to bilo je normalno primiti nekog od rodbine ili prijatelja na spavanje kada dođe sa strane. Mnoge kuće nisu imale vodu ni struju. U njima su se predveče palile lampe „gaznjače“, odnosno petrolejke i karbituše. Po vodu se išlo na javne česme koje su postajale u sokacima a

pokretljivi, išlo se u „pohode“, često krađe voća, (najčešće trešanja), nekad uz znanje vlasnika ili sa nagodbom⁷. Život se odvija na trgu Musala gdje je izgrađen prekrasan park (u njemu će godinama kasnije grad otvoriti biste dvojici njegovih čestih posjetilaca, momaka iz kvarta, narodnim herojima Laci* i Lobri*), šeta se preko mostova, po korzu do Gimnazije ili Rondo (pred Gimnazijom se mora preći Ćirina željeznička pruga). Česti su silasci na Neretvu, učiteljicu života, gdje se sati i dani provode u osvajanju njenih tokova, izbjegavanju opasnih virova, i gdje se poznaje svaki žbun i svaka stijena, što će mnogima kasnije, u ratnim uslovima, omogućiti bijeg u sigurno ili izvan grada (tako se omladinac Husa Orman spašava od jedne italijanske hajke skokom u Neretvu i hitrim preplivom na drugu obalu). Svakog ljeta se bira „komandant svih plaža na Neretvi“ - najistaknutiji spasilac, plivač i skakač, poslije strogih ispita hrabrosti u skokovima u vodu, plivanju, ronjenju i spasavanju davljenika. 1939. za komandanta, odnosno Admirała, izabran je duhoviti Rafo Danon*, kojem je spjevana i šaljiva pjesma: „*Žuti vapor niz Neretvu kreće, / Admiral se po palubi šeće...*“ Oni najsmjeliji skaču sa stijena i mostova. Ostalo je upamćeno da je Bećir Trbonja*, brat narodnog heroja Mehe Trbonje, bio ludo hrabar, navodno skaćući sa Carinskog mosta na glavu uzvodno.

Međutim, nisu omladinci bili samo prepušteni snalaženju na ulici. Nije zanemarivo ni skautsko (izviđačko) društvo, koje podjednako formira njihove ličnosti i redovno organizuje kampovanja na Boračkom jezeru, onom istom mjestu gdje će nekoliko godina kasnije biti osnovan Konjički (Mostarski) bataljon. Omladinci vole odlaske u kino, slušaju muziku svog vremena (džez) ali i domaći melos⁸. Uz logorske vatre sviraju gitare, a jedan od dobrih muzičara iz društva (raje)⁹ komponuje „Tango rata“, popularnu pjesmu kojom se osuđuje hladnoća i okrutnost velikih sila, čija „*kultura sije smrt*“. S tom pjesmom na usnama mostarska omladina će popunjavati partizanske redove, a Mišo Marić će je ponovo otkriti sedamdesetih godina XX vijeka¹⁰. O, kako se o tim stihovima mnogo diskutovalo, pa i danas, može se reći, one prožimaju određenom aktuelnošću!

Od sportova, pored fudbala, kod pojedinaca popularno je skijanje (Husref Krpo* postaje skijaški prvak Jugoslavije), biciklizam (Esad Fejić* - omladinac koji, navodno među prvima, nabavlja i klizaljke). Novim fotografskim hobiem bave se brojni (Salko Šestić* - imao je leiku - po njemu će biti nazvan poslijeratni foto-klub u Mostaru gdje će prve korake napraviti i čuveni Ćiro Raić koji je ostavio neke od najljepših i najznačajnijih fotografija Salkinog grobnog mjesta – Partizanskog spomen-groblja), Car Milavić (on će nakon Salkine tragične pogibije snimiti njegovo izmučeno tijelo u mostarskoj mrtvačnici¹¹), Mustafa Repak*, a Zvonimir Orlić* profesionalno... Luka Knežić* uči od oca, čuvenog mostarskog fotografa Dušana Knežića, pobjednika međunarodnog konkursa 1913. godine i vlasnika fotografske radnje – Luka je napravio niz fotografija Mostarskog bataljona („sačuvano je desetak iz 1942. godine“), mada njegov fond, na žalost, nikad nije bio identifikovan do kraja.

Omladinci „gutaju“ naprednu literaturu (inače su se smatrali *naprednim* omladincima, u prevodu, sklonim socijalističkim, ljevičarskim idejama), prepisuju se knjige i članke o kojima se zatim detaljno diskutuje na kursovima i sastancima (u tome se ističe i majka skojevca Neđe, Darinka Bitanga*). Profesori predaju u (opet tako nazivanoj!) naprednoj Muslimanskog biblioteci i razvijaju kod omladine osjećaj samosvjesnosti i važnosti političke aktivnosti. Knjige su bile veoma važne – kad je aprila 1941. nametnuta ustaška vlast zatvorila tu istu biblioteku, u jednoj od prvih akcija

vrlo rijetko kod komšije koji je imao vodu iz gradskog vodovoda. Kupali smo se u škipu koji je služio i za pranje veša (...). Radmilo Braca Andrić, neobjavljeni memoari.

⁷ „(...) starije žene iz komšiluka rekle bi nam :”Hajte ali donesite i meni koji šipak”. Meni je ostao u sjećanju slučaj sa Avdagom Koluderom (...) najčešće bi sjedio pred kućom na suncu pa kada bi čuo naše glasove povikao bi : ”Ej, vi, momci, nemojte mi lomiti na trešnjama mutvice, a donesite i meni koju trešnju”. Mi bi obavezno to i učinili (...). Radmilo Braca Andrić, neobjavljeni memoari.

⁸ Jusuf Jerković* i Smajo Jugo* borcima su znali zapevati sevdalinke i Jusufovu omiljenu pjesmu »Na majčinom grobu«, Mensur Seferović, „Istočno i zapadno od Neretve”.

⁹ Vjeruje se da se radi o Stjepanu Šćepi Pavloviću kao kompozitoru, a autor teksta nije zabilježen u dostupnoj literaturi (možda se radi o više omladinaca). Pored Šćepe, zabilježeno je da su na gitari lijepo svirali Hamda Brkić i Drago Palavestra.

¹⁰ Pjesma je zapisana po sjećanju nekadašnjih skojevki i sačuvana za buduća pokoljenja kroz izvedbu Mostarskih kiša. Pročitaj više: <https://partizansko.info/tango-rata-ratna-himna-mostarskog-bataljona-1938-koju-je-pronasao-i-ozivio-miso-marić/>

¹¹ <http://partizansko.info/wp-content/uploads/2023/05/Sestic-3.jpg>

mostarske KPJ i omladine, od hiljada knjiga osuđenih na lomaču, iz zapečaćene biblioteke, iznešene su tajno najvrijednije i sklonjene na sigurno¹².

Jedno od najpopularnijih štiva, sovjetska knjiga „Kako se kalio čelik“, dirala je mladalačke duše tog doba (skojevca Alicu Rizikala*, pored ostalih), što je bio slučaj i ne samo u Mostaru¹³. Omladinci posebno vole pjesme svojih drugara Svete Mandića¹⁴ i Velimira Kovačevića*, kojima su pomogli doprinosima da pred rat oštampaju svoju prvu zbirku pjesama „Dvojica“. Godinu dana kasnije, ljeta 1941, u vrijeme progona i pokolja mostarskih Srba, Veljka će stići ustaška kama, a njegovi stihovi „*Sjutra / kad padnem/ nije važno – 100-ti ili prvi.../ (...)*“ učiniće se proročanskim. Kažu da je i tragično poginula skojevka Tanja Peško* posebno voljela Veljkove pjesme. Kao kći iz jedne od najimućnijih mostarskih porodica, odrastala je okružena guvernantama i učiteljima klavira i njemačkog jezika, ali je zavoljela „narodnu stvar“ i svojim siromašnijim drugaricama redovno poklanjala haljine.

Aktivizam i drugarstvo, dakle, kao kod djece radničkih porodica, nisu zaobišli ni djecu imućnih „podrumara“ i trgovaca. I skojevac Nebojša Šain*, jedan od tri brata iz porodice bogatih industrijalaca Šaina, priključio se skojevskoj ideji i pokretu otpora, te stupa u partizane, koje ipak napušta kasnije zbog bolesti¹⁵. Tako i sinovi nekadašnjih gradonačelnika Mostara Husage Čišića, Husref* i Mithad* pristupaju NOP-u i gube živote tokom NOB-a, kao i najmlađi sin Mujage Komadine, Šefkija* (Šefkija i Mithad su borci sa Sutjeske). Muhamed Bakamović*, sin prevodioca i boema Salih-bega Bakamovića, izgubiće život u norveškom SS logoru Eisand¹⁶.

U mladalačkoj svijesti na međusobnu solidarnost je uticalo i zaljubljivanje, nerijetko sa mladićem ili djevojkom drugog naroda, što i nije bio novitet¹⁷. Ipak, u godinama opasnog življenja, mnoge su ljubavi ostale platonske i neostvarene.

Avdo Humo, koji se u ilegali sretao sa Rizikalom, u jednom zapisu formulisaće vodeću misao koja je, može se reći, primjenjiva na mnoge pripadnike te generacije: „(...) to dječjačko krhko tijelo nosilo je u sebi velike ljudske vrline koje ovakvi istorijski trenuci razbuktavaju, stvarajući od ljudi heroje“. Braca Andrić će primijetiti u jednom intervju u drugoj deceniji XXI vijeka, sada već kao osamdesetogodišnjak, pomalo zabavljen tom mišlju, da je bio dio generacije koja je „mislila da može da se bori protiv Hitlera i Trećeg rajha“.

¹² U pripremi su učestvovali funkcioneri biblioteke Fazlija Alikalić, dr Safet Mujić* (narodni heroj), Šefkija Puzić, Mustafa Temim Turko, Maho Đikić*, Ahmed Sefić* i drugi, a akciju izvode đaci Mladen Balorda* (narodni heroj), Huso Maslić* i Šerif Burić*, uz pomoć dva policajca bliska pokretu otpora: Marijana Pavelića i izvjesnog Šime. Pročitaj više: <https://partizansko.info/kako-su-mostarci-spasavali-knjige-1941-godine/>

¹³ Ostalo je zabilježeno da je Alica Rizikalo o Korčagini „pričao sa izuzetnim oduševljenjem“, a mnogi mladići širom Jugoslavije su uzimali to prezime za svoj nadimak, među njima i narodni heroji Rade Jovčevski i Velizar Stanković Veca, te partizanski ratni komandant Nikola Milekić. Još jedno omiljeno štivo mladih Mostaraca bila je „Mati“ od Gorkog.

¹⁴ Svetislav Mandić (1921–2003), slikar, ikonopisac, i pjesnik još od gimnazijskih dana. Zajedno sa Velimirom Kovačevićem objavio je prvu knjigu pjesama 1940. godine u Mostaru „Dvojica“. Proučavao je srpsku srednjovjekovnu kulturu i pisao stručne radove iz ove oblasti. Radio je u beogradskom Zavodu za zaštitu spomenika kulture, i bio je urednik u izdavačkim kućama „Novo pokoljenje“, „Jugoslavija“ i „Turistička štampa“. Za svoj doprinos nagrađen je ordenom Sv. Save. Napisao neke od najljepših stihova „poginulim mladićima i devojka“ Mostarskog bataljona i u svojim dirljivim stihovima opjevao je ubijene drugove („Onaj sudnji dan“, „Staro groblje na Pašinovcu“, posvećeno skojevki Tanji Peško*).

¹⁵ U Mostarskom bataljonu je proveo nekoliko mjeseci, kada je jula 1942. vraćen iz jedinice za Mostar odakle odlazi u Beograd. Tragično gine od avionskog bombardovanja u Beogradu aprila 1944. godine.

¹⁶ Bakamoviću su potomci nekadašnje begovske porodice u vlasništvu Biskupove (ranije poznate i kao Bakamovićeve) glavice, na kojoj je smješteno Partizansko spomen-groblje. Iako posmrtni ostaci mlađeg Bakamovića nisu vraćeni u Jugoslaviju, on se svojom spomen-pločom simbolično vratio na nekadašnju pradjedovsku zemlju.

¹⁷ Bilo je primjera „mješanih“ brakova i ljubavi i ranije (pjesnik Osman Đikić), a i kod starije generacije. Primjere mješovitih brakova su već viđali oko sebe: dr Asim Opijač*, ujak poginulih Fejića*, volio jednu Vjekoslavu, profesor iz Gimnazije Danilo Vukajlović jednu Jelu iz Zadra, takođe nastavnicu... bio je to efekat suživota, ili u slučaju Mostara, „efekat mostarske raje“. I narodni heroj Hasan Zahirović Laca je volio kći mostarskog pekara Staku Mićković, Tanja Peško voljela je Hamdu Brkića. <https://partizansko.info/zvali-su-se-drugovi-i-drugarice-pet-ljubavi-ratnog-mostara-i-jedna-mostarska-mata-hari/>

Mostarski omladinci - aktivni, agilni, sa jakim osjećajem za pravdu, jasnim razlikovanjem dobra i zla – znali to ili ne, bili su spremni za predstojeću antifašističku borbu.

Kad počne rat, biće im tek 18. ili 19. godina, kad poginu, biće im oko 22-24 godine.

... Prije svega bila je jaka radnička politička svijest

Još od prije Prvog svjetskog rata u gradu raste radnički pokret i politička samosvijest. Poznato je da je 1. maja 1912. godine u Mostaru pet stotina radnika proslavilo praznik rada, između ostalog vijući zastavu „po kojoj su zlatnim vezom izvezene dvije ruke koje drže čekić“, a tom prilikom traženo je 8 sati rada¹⁸. Nakon Velikog rata radnički pokret Mostara i Hercegovine dobija nove tribune – u toj generaciji su Savo Neimarević (otac palog borca Živote Neimarevića*, nestao u staljinskim čistkama) i Gojko Vuković (suprug i otac petero palih Vukovića*), obojica su između ostalog, osnivači FK „Velež“, a zabilježeni su i Hercegovci koji učestvuju prilikom osnivanja SKOJ-a 1919. godine¹⁹. Prvim radničkim aktivistima se pridružuju Rade Bitanga* i njegov kalfa Velija Hujdur*, Vaso Tošić*, Imšir Gigić*, Ruda Hrozniček*, profesori-intelektualci Dule Mučibabić*, Mustafa Alikalfić*, Danilo Vukajlović*, sudija Ismet Terzimehić* koji je 1935. godine došao u Mostar i „vrlo brzo se uklopio u kulturni i društveni život grada“, i drugi viđeniji Mostarci.

U decenijama između dva rata Mostar potresaju štrajkovi radnika Rudnika, Fabrike duhana, Vitkovićeve platnare, aktivno se dalje traže bolji uslovi rada i bolja raspodjela zarade i dobara. Krajem dvadesetih i ranih tridesetih, na osnovu novog Zakona o zaštiti države, mnogi, gotovo svi, robijaju, među njima Ruda Hrozniček* (1932. iznenadio je šefa policije priznavši na saslušanju da je „po izlasku iz zatvora postao još jači simpatizer komunističkog rada i njegove ideologije“), te Anđelko Goati*, Mustafa Pašić*, Husref Ćišić* i drugi. Krajem tridesetih Mostarci aktivno organizuju i učestvuju u demonstracijama protiv rata (protiv njemačke okupacije Poljske, na primjer), ali i domaće, lokalne (protestni štrajk 2.000 radnika protiv zabrane od strane Banovine Hrvatske 1940. godine rada „Veleža“ kao „stjecišta naprednih ideja“). Desetak viđenijih mostarskih komunista su uhapšeni tom prilikom i sprovedeni u Lepoglavu, gdje su likvidirani nedugo po dolasku ustaša na vlast²⁰. Time je, pred ulazak u rat, mostarsko revolucionarno vođstvo bilo praktički obezglavljeno (tek nekolicina starih komunista je uspjela da se pridruži NOP-u (Pašić gine tokom rata, Alikalfić strada u koncentracionom logoru Jasenovac).

Nastupio je novi svijet

Slobodoljubiva omladina nije mogli trpiti ono što je uslijedilo u njihovom gradu proljeća i ljeta 1941. godine – vjerovatno najstrašnije u istoriji Mostara – danas, u gradu sklonom zaboravu, godine duboko potisnute.

Šestog aprila 1941, istog dana kad je bombardovan glavni grad Jugoslavije, napadnut je od italijanske avijacije bez objave rata i vojni aerodrom u Ortiješu kraj Mostara. Skojevac Pavle Neimarević ostavio je svjedočanstvo o tim prvim događajima Aprilskog rata, komunistima koji su i prije vojske Kraljevine zaključili da je rat već počeo (iskusni španski

¹⁸ Mišo Marić, „Tročinka o Prvom maju“, Sloboda. 1.5.1971.

¹⁹ Marko Zovko iz sela Okljaja kraj Širokog Brijega: „od Hercegovaca su prisustvovali osnivanju SKOJ-a Milan Krešić, Tune Ramljak, Milivoj Sentić, Luka Šimović, Nika Milićević... Ja sam uskoro postao prvi sekretar Kluba studenata komunista Zagrebačkog sveučilišta. Par tjedana kasnije preuzeo sam i dužnost Pokrajinskog sekretara SKOJ-a, jer je moj prethodnik obolio. A u Partiju sam primljen u decembru 1919. godine...“ Mišo Marić, „Biografija ili istorija“, [Sloboda](#).

²⁰ Mostarci izašli da isprate osuđeničke i prisjećali su se natjerivanja grupe vezanih komunista na kamione prilikom odvođenja na robiju, posebno Rude Hrozničeka: „Već u godinama, izgladnio i neobrijan, sa zavezanim rukama, prošao je sa drugovima kroz grad pjevajući kao da je želio da oraspoloži i osmjeli okupljene skojevce u tom posljednjem susretu.“ Hrozniček je ubijen u logoru Stara Gradiška u tzv. „Ćeliji smrti“, gdje je zaključen bez hrane i vode.

borac Savo Medan vidi da „tek sada dolaze teška vremena“), kako su brzo i odlučno otpočeli sa sakupljanjem oružja (čuvanog na mjestima kao „Gostina šuma“ ili „Orlovo gnijezdo“) i drugim pripremama²¹. Iskusi španski borac Savo Medan upozorio je da „tek sada dolaze još teža vremena, da smo do sada imali na vratu kapitaliste i njihov režim i policiju, a sada ćemo imati fašiste, pa i našu i njihovu policiju, da su pred nama teški dani i da treba dobro otvoriti oči“. Pavle će zapisati o tom danu: „Tuga se uvukla među nas. Osjećali smo da smo i mi krivi što smo dozvolili neprijatelju da uđe u našu zemlju i naš grad.“

Stvari se dalje odvijaju velikom brzinom, da ih građanima nije lako i upratiti, što dijelom objašnjava i nevjericu s kojom su proganjani srpski civili doživljavali novonastalu prijetnju i opasnost po život. Već 10. aprila Mostarci su osvanuli, bez izbora i glasanja, u novoj državi sa novom retorikom i ciljevima koji su im bili nepoznati. Brojni su primjeri u literaturi koji pokazuju da za ustaše kao pripadnike militantne hrvatske desnice, koji su preuzeli vlast, ljudi do tada nikad nisu ni čuli²². Iako je italijanska vojska nesmetano zauzela Mostar, vlast je aprila 1941, prema dogovoru, predana ustašama, koje su Mostarom de facto vladale do septembra iste godine, kad ponovo prelazi u ruke Italijana.

Vrlo brzo su nove vlasti u Mostaru, kao i u ostatku tzv. NDH, izdvojile značajan dio stanovništva i stavila ga van zakona. Osim zabrane ćirilice, predavanja radnji i trgovina „povjerenicima“, 23. i 26. juna 1941. u Mostaru osvanule su dvije naredbe ustaškog stožera, odnosno „propisi kretanja Srba i Židova“²³, što je lov na ljude znatno olakšavalo. Obje

²¹ Evo nekih odlomaka iz tog teksta: „Prvi zraci sunca, 6. aprila 1941. godine, zatekli su me u bašti ispod kuće. Sa tog mjesta aerodrom u Jasenicama vidi se kao na dlanu. Ispred hangara, avioni su se presijavali na jutarnjem suncu. Postrojavanje i smotra obavljani su svake nedjelje, što sam rado posmatrao. Odjednom se, između 6 i 7 časova, od jugozapadne strane pojavila veća grupa aviona, ne mnogo visoko, prolećući tačno iznad aerodroma. Za njima se čula strahovita tutnjava; odjekivale su eksplozija za eksplozijom. Niti sam vidio, niti čuo da su avioni izbacili bilo kakav teret jer, na to nisam ni obraćao pažnju. Poslije eksplozija izbiše stubovi dima po aerodromu – iz hangara i aviona ispred njih. (...) U Mostaru su se često izvodile vežbe sa avionima, pa smo navikli na buku. Stoga sam u prvi mah pomislio da se radi o nekoj vežbi pa svemu tome nisam pridavao posebnu pažnju. Međutim, po baštama se počele pojavljivati komšije, pitajući me: šta to tutnji? Dotrčaše Života* (brat autora teksta, prim.a) i Sava Medan pitajući me, takođe, šta se to dešava. Kada videše dim na aerodromu i na rudniku i avione koji kruže i sipaju vatru, odmah zaključiš da bi to mogao biti neobjavljeni rat.(...) Života je pitao vojnike zašto ne pucaju na neprijateljeve avione, zar ne vide da je to rat i da su uništili sve avione na aerodromu. Vojnici su najpre ćutali, a zatim rekli da nemaju naređenje za otvaranje vatre i tjerali ga da se gubi.(...) Ponovo smo sišli u baštu. I dok je Života komšijama govorio o ratu, neko je dotrčao i povikao da je radio javio kako je Beograd bombardovan i da nas je neprijatelj mučki napao ne objavljujući rat (...) Nekoliko dana nakon početka rata, u Mostaru se pronijela vest da je potpisana kapitulacija, da je njemačka vojska na tenkovima stigla do Konjica i da se kreće prema Mostaru, da se sva naša vojska predala, da su je zarobili Nijemci, i slično. To je, kako su ubrzo događaji potvrdili, bila dobro smišljena i uspjela ustaška provokacija. Uskoro je vojska počela napuštati položaje iznad naših kuća. (...) Po padu mraka, Savo Medan, Boro Balać, Života, Todor i ja sedeli smo na Medanovoj ledini iznad naše kuće i odatle posmatrali ulazak italijanske vojske u Mostar. Kolona se spuštala od Širokog Brijega i Lištice. U početku smo brojali vozila, zapravo njihova svijetla, ali kako su svijetla bila slaba, a kolona je ulazila satima – dosadilo nam je da brojimo. Savo je grdio našu vladu i nesposobnost političkog i njihovog vodstva, govoreći da nam tek sada dolaze još teža vremena, da smo do sada imali na vratu kapitaliste i njihov režim i policiju, a sada ćemo imati fašiste, pa i našu i njihovu policiju, da su pred nama teški dani i da treba dobro otvoriti oči. Buka motora čula se sve glasnije u cijelom gradu, ali bez pucnjave, dok su se okupatori razmještali po gradu i okolini. ... Po odlasku vojnika narod je počeo odnositi pojedine predmete ratne opreme, u početku dosta bojažljivo, a onda sve slobodnije. ... U isto vrijeme Života je, sa Milenkom Mitrovićem, prenio u sanduku ručne bombe i sklonio ih u našu kuću. Zatim su neke topovske granate sklonili u vinograde, a kasnije ih donijeli u našu kuću i rastavljali. Tako je za kratko vrijeme razneseno skoro sve što je ostalo iza vojnika na položajima, sem oruđa – topova... U aprilskoj kapitulaciji, kada smo iznosili oružje, municiju i ostalu opremu iz divizijske kasarne na Pašinovcu, nisam ni pomislio da će sve to tako brzo biti upotrebljeno. Vjerovatno to nisu očekivali ni oni stariji i iskusniji, kao Savo Medan, Života i ostali, koji su učestvovali u opasnoj akciji. (...)”. Neimarević Pavle (1986): Hercegovina u NOB br 2, Beograd, str. 197.

²² Primjer: Fra Ante Rozić Damijan, „Spašavaj fra Damjane“, Hercegovina u NOB br 2, Beograd, str. 206. Postoje mišljenja da su mnogi bili zbunjeni, jer se do tog momenta riječ „ustaš“ prvenstveno odnosila na hercegovačke ustanike 1875-77. protiv turskih vlasti, u ustanku u kojem su, pored pretežno pravoslavnih, učestvovali i katolici.

²³ U prvoj je naloženo da „1. više od dva Srbina ili Židova ne smiju se kretati gradom zajedno, 2) Židovi i Srbi ne smiju uopšte zajedno ići ili se družiti, 3) poslije 9 sati uvečer Srbi i Židovi moraju biti u svojim kućama, 4) Židovi i Srbi pri kupovanju u radnjama moraju čekati dok Hrvati podmire svoje potreba, pa tek onda da kupuju, 5) Židovi će kupovati samo u svojim radnjama, 6) Srbi i Židovi ne smiju ići na šetalište, niti smiju sjediti na Trgu Slobode, 7) Srbi i Židovi ne smiju plesati u javnim lokalima“. U drugom je

naredbe su bile popraćene prijetnjama prekršiteljima da „bit će na licu mjesta kažnjeni“ (nesrazmjerno oštre kazne, često smrtna, jedna su od odlika fašizma). U državi isključivog sistema (poznatog u nauci kao „zero sum game“, gdje se dobrobit jednih postiže na uštrb i isključivim gubicima drugih), jedna etnička grupacija je osuđena na istrebljenje, dok je druga, bar privremeno, pozvana na savezništvo i proglašena „cvijećem“. Istovremeno policija se stavlja u zaštitu nove države i službu nove vlasti a ne njenog nevinog, civilnog stanovništva, i uskoro postaje saučesnik u progonima, posebno odvođeci ljude zloglasnom „crnom maricom“. Već prvih dana u grad se spušta paravojska, takozvane „nastaše“ ili „divlje ustaše“ (ustaše bez uniforme), u čijim redovima su obično bili seoski mladići u svojoj prostoju odjeći, sa puškama obješenim o rame kanapom umjesto remena, koji presreću i legitimišu stanovnike po ulici ili vozovima. Tih dana istakao se budući narodni heroj Leo Bruk*, konobar po zanimanju i član partije, koji se pretvarao da je jedan od njih, te „hapsio“ ugrožene drugove odvođeci ih na sigurno mjesto. Sve se formalizuje kada u Mostar dolazi Bjelovarčanin i bivši oficir jugoslovenske vojske, ustaša Ivo Herenčić, koji u Školi „Kraljice Marije“ (današnjoj gradskoj Vijećnici) osniva ustašku bojnu (zvanu i Herenčićeva bojna) i zatvor, a njegovi vojnici dobijaju prepoznatljive uniforme. Pri tom se pretežno okružuje ljudima koji nisu bili iz Mostara, što u gradu pojačava utisak da se radi o ideologiji nametnutoj sa strane.

Uslijedilo je više talasa hapšenja građana i seljana srpske nacionalnosti, te komunista, a među prvima odvođeni su bogatiji i viđeniji građani. U tim opasnim trenucima, mnogi se lome između nevjerice i želje da budu poslušni građani, te poput Mihajla Andrića, oca Radmila Brace Andrića tvrde da „nikom nisu ništa učinili pa ne moraju da bježe“. Tako je odreagovao i knjižar Risto Vujičić kojem je skojevac Ante Zelenika* partijskim kanalom poručio da je na spisku za odvođenje te da treba da se skloni.²⁴ U jame je bačeno i cijelo bratstvo manastira Žitomisilići kraj Mostara, a sam manastir opljačkan i trpi uništenje starih knjiga i hartija neprocjenjive kulturne i istorijske vrijednosti.²⁵ Mostarski historiograf Karlo Drago Miletić je naveo slučaj koji je mu je ispričala udovica jednog od ubijenih civilnih žrtava, kako je sa svog prozora gledala ubijanja nedaleko na platou na obali Neretve i prepoznala sopstvenog muža i njegovog koljača, a da nikome, ni kćerkama, nije smjela ništa da kaže²⁶. U prvim grupama odvedenih i bačenih u jame našao se i jedan radnički aktivista, željezničar Omer Ševa*. Njegov otac Alaga Ševa, skrhan bolom, prilikom razgovora vlasti sa uglednim Muslimanima čiji su sinovi bili nesigurni za režim, prkosno odgovara županu Trojeru da mu je drugi sin zbog svega postao partizan²⁷. Iz istog transporta prema stratištu pobjegao je jedan drugi osuđenik, omladinac Esad Fejić*, koji je neopaženo iskočio na okuci, i koji će tri godine kasnije, 1944. godine, kao partizan, sa najboljim drugom Husom Ormanom samovoljno napustiti odred radi izvođenja sopstvene akcije likvidacije poznatih „jamara“.

navedeno da se „od momenta objelodanjenja ove naredbe ne smiju Srbi i Židovi kretati po ulicama niti isti izlaziti do daljne naredbe“. Obje je potpisao ustaški stožernik Ivan Zovko.

²⁴ Vujičić je ubijen zajedno sa profesorom Duletom Mučibabićem*, podrumarima Ljubomirom Kruljem i Jovom Oborinom, sveštenicima Jeftom Vujovićem, Petrom Pejanovićem, Vukašinom Petkovićem, Dušanom Aškrabićem, trgovcima Đorđem Peškom, Ilijom Toholjom (barjaktarom SKD „Gusle“), Dušanom Hamovićem, Ljubom Šainom, Đorđem Čolovićem, Tošom Njunjićem i drugima. Prema izvorima, bačeni su u neku od jama kod Čitluka.

²⁵ U literaturi je naveden podatak o 18 pobijenih pravoslavnih sveštenika iz Mostara i okoline 1941. godine. Pored gore navedenih Vujovića, Pejanovića, Petkovića i Aškrabića, ubijeni su Vlado Gvozdinović, Dušan Krnjević, Stanko Manastirlić, Vojo Medan, Ognjen Radić, Ljubo Hajdinović, Vlado (Đorđa) Brkić, Branko Vukićević, Vlado Grozdanović, Jefto Gujević, Vasilj Kovačević, Vasilije Kovačina, Petar Stojanović. Još četiri sveštenika ginu 1942, 1943. odnosno 1945. godine. Osmorica sveštenika iz Žitomislića bačenih u jamu 1941. (iguman Konstantin Vučurević, jeromonasi Dositej Vukićević, Makarije Pejak, iskušenici Mladen Šaran, Obren Okiljević, bogoslovi Marko Prodanović, Branko Bilanović, i protođakon Vladir Čejović) proglašeni su svetim mučenicima. Prema nadopunjenom spisku Pravoslavne crkve iz Mostara ubijenih i poginulih Srba 1941-1945. (Eparhija ZHBP Mostar), spisak je kod autorke.

²⁶ Izvor: United States Holocaust Memorial Museum, Oral history interview with Karlo Drago Miletić (in BSC), Accession Number: 2007.504.2.5 | RG Number: RG-50.586.0005. <https://partizansko.info/odrastanje-u-ratu-karlo-drago-miletic-video/>

²⁷ „Gdje je sada vaš sin Ahmed, dragi efendija?“ Alaga je odgovorio: „Gospodine župane, vi me pitate za Ahmeda, ali me čudi da se ne interesujete i za Omera, mog drugog sina. Župan je dalje pitao: „A šta je bilo s Omerom? I Ševa je odgovorio: Drago mi je, gospodine župane, što me sada pitate za Omera. Pa, reći ću vam. Vi ste ga jednostavno — ubili. Bačen je živ u jamu. Zbog toga sam i poslao Ahmeda u partizane.“

I dr Safeta Mujića*, izuzetnog predratnog aktivistu, za života zbog svog angažmana proglašenog "sirotinjskom majkom", nove vlasti bezuspješno traže u početku. On će novembra 1941. otići na Borce kraj Konjica i osnovati ratnu bolnicu u Šantića vili. Dr Mujić je posebno značajan time što je organizator zdravstvenih kurseva koje su u Mostaru održavali mostarski medicinari²⁸ a pohađale brojne skojevke, time se pripremajući za ulogu bolničarki u Mostarskom bataljonu, a organizovao je i kanal kojim je medicinska oprema dopremana u Bataljon.

Gradom je tih mjeseci vladalo čudno raspoloženje. Neretvom su plutali leševi kojima, po naredbi, niko ne smije prići, noću se prolamali krici, a danju život nastavljao s prividnim mirom. Ipak, građani su svjesni strahovitih zločina na koje gledaju sa gađenjem i sa prezirom. Avdo Humo, tada u ilegali, ilustruće to na primjeru jednog starijeg Mostarca: „Stari Mehmed Raljević, domaćin kuće, a posebno njegova žena, ponašali su se kao da smo došli u goste iz dalekog svijeta. Njih savršeno nisu interesovali policija i ustaše. Mrzili su ustaše zato što ubijaju i kolju nevin narod. Iznad svega su cijenili ljudsko dostojanstvo, ponos i poštenje. Taj izdanak jedne ugledne feudalne porodice bio je kadar da se sa oružjem suprotstavi policiji ukoliko prođe u kuću.“²⁹

Omladinci vrelo ljeto provode na plažama Neretve, kao i svake godine, ovaj put obazrivije, da mogu pobjeći ako nalete agenti i policija³⁰. Ipak gradom vrije kao u košnici, osuda i nezadovoljstvo raste, a partija i skojevska organizacija rade na organizovanju otpora, shvatajući težinu situacije. Ilegalac Esad Brkić, zatvorenik Škole „Kraljice Marije“, ubijeđen nakon ustaškog ispitivanja da mu je zapečaćena sudbina, drugovima govori: „(Šta se može)... kad smo prihvatili borbu i revoluciju. U revoluciji se gine. Neko će poginuti prvog dana, a neko zadnje sekunde.“³¹

Porodice kojima su odvedeni očevi, sinovi i braća, posebno jula i početkom avgusta 1941. preživljavaju sopstvene muke. Nakon što je desetakovano muško srpsko stanovništvo, krenulo se na članove njihovih porodica sa naredbom iseljenja u Srbiju, transportima koji su nerijetko zapravo završavali u logorima poput Capraga kod Siska. Četrnaestog avgusta 1941, predstojnik redarstva Krtalić izdaje „Poziv Srbima“, počevši od slova A i B, trebaju „danas u 10 sati navečer“ da se „sakupe na željezničkoj postaji radi iseljenja u Srbiju“, imaju pravo na „50 kg prtljage po osobi“ a „ključeve (...) predati (...)“. Petnaestog avgusta isti proglas se odnosio na slova C-F, a narednim proglasima došlo se, prema nekim izvorima, do slova Nj, kada su akcijom italijanskih vlasti transporti prekinuti. Među izgnanima, u prvoj grupi, je mladi Radmilo Braca Andrić. Cijeli život će mu ostati u sjećanju to nadrealno ljetno veče u kom ih je u izgnanstvo ispraćala italijanska vojna muzika sa terase hotela.³²

²⁸ Pored dr Safeta Mujića, spomen-ploču na Partizanskom imaju pali mostarski doktori: dr Berta Bergman*, dr Zvonko Marić*, dr Ivica Milaković*, dr Asim Opijač*, dr Vjekoslav Slovinic*, i bolničari Ivo Bronzović*, Čamil Delić* i Smail Dizdar*.

²⁹ Avdo Humo, „Sjednica Oblasnog komiteta Komunističke partije Jugoslavije za Hercegovinu“, Hercegovina u NOB br 2, Vojnoizdavački zavod, Beograd, 1986.

³⁰ Neretva je služila kao utočište skojevcima svih godina rata. Ejub Krpo, mladi aktivista i ilegalac, po izlasku iz zatvora Čelovina 8. avgusta 1942, juri pravo raji na Neretvu, a na poledini slike nastale tog istog dana nizvodno od Carinskog mosta i sačuvane u porodici, zapisuje: „poslije izlaska iz Čelovine, nakon boravka 35 dana“. Porodični arhiv. Izvor: <https://partizansko.info/sjecanje-na-palog-borca-ejub-krpo-djecarac-koji-je-postao-borac/>

³¹ Esad Brkić, „U talijansko-ustaškom zatvoru“, Hercegovina u NOB br. 2, Vojnoizdavački zavod, Beograd, 1986.

³² „(...) upravo kada smo došli na Musalu na terasi hotel Neretve, održavan je koncert, naime svirala je italijanska vojna muzika, ali idemo na put sa kojeg možda nema povratka i kao da je taj koncert bio priređen za naš ispraćaj u tu veliku neizvjesnost. Dobro se sjećam i pogleda na Neretvu kao i pećine obasjane mjesečinom, koje gledam sa tugom i koje su mi tako lijepo izgledale kako nisu nikad prije bile tako lijepe. Kada smo došli na željezničku stanicu voz je bio postavljen i sastavljen ne od putničkih vagona već od „krmak“ vagona u kojima se prevozi stoka. Ne znam koliko u tom vagonu može da se ukrca goveda, konja ili druge stoke ali znam da je u tom jednom krmak vagonu bilo 10-12 porodica odnosno naime 40-50 ljudi. U tom vagonu nalazila se moja cijela porodica, majka, dvije sestre, dva brata i ja kao i supruga moga strica koja je bila trudna, a čiji je suprug ranije odveden odnosno uhapšen.“ Radmilo Braca Andrić, neobjavljeni memoari. U intervjuu sa Andrićem za „Slobodu“ sedamdesetih godina, i Mišo Marić će zapisati: „Te iste 1941. njih petero je sa majkom moralo iz Mostara u neizvjesnost i Golgotu progonstva. Kojem uzrastom nisu, a NDH naredbom su morali dorasti. Opet je na terasi hotel „Neretve“ svirala ona italijanska glazba, a neke su tužne kompozicije odlazile na sjever, prema Ivanu, nekuda.“, članak „Život ne piše romane“ <https://partizansko.info/radmilo-andric-zivot-ne-pise-romane/>.

Septembra 1941. mostarski muslimani predvođeni bivšim gradonačelnikom Husagom Ćišićem izdaće proglas kojim se osuđuju zločini i traži njihov prekid; ta inicijativa će, na žalost, doći prekasno, kad su ustaški progoni već posustali i njihovu vlast zamijenila italijanska.

Illegalan rad

Teror i život u strahu, pomiješan sa gnušanjem, naveli su revolucionarno svjesnu slobodarsku omladinu Mostara na organizovanu borbu pod vođstvom komunističke partije i sa jasnim ciljevima i programom narodnooslobodilačke borbe. To jedinstvo omladine je tim impresivnije što njen muslimanski dio nije bio direktno ugrožen i mogao je i samo da čeka, poput gradova širom Evrope, da nastupi oslobođenje³³.

Koliko je skojevska organizacija bila brza i agilna svjedoči slučaj koji se dogodio u Mostaru početkom juna 1941. godine, kada je zatraženo od muslimanske omladine da se pridruži ustaškoj mladeži a od srpske da napusti skup. Kako su se gotovo svi omladinci koji su ostali izjasnili kao Srbi, ustaški pokušaj podjele i vrbovanja je propao.³⁴

Organizovane su ćelije po kvartovima – Podhum, Zahum, Brankovac, Carina (Carina će dati pet narodnih heroja) i druge³⁵. I skojevke³⁶ se sastaju juna 1941. na brdu Hum u borovoj šumici i dogovaraju kako da se osnuju organizacije žena u pojedinim gradskim kvartovima. Jedna od njihovih akcija je bilo organizovanje protesta žena decembra 1941. za vrijeme gladi u kojoj je učestvovalo 700-800 Mostarki, bučno tražeći „Hljeba, hljeba za našu djecu!“, odnosno da se količina hljeba povisi sa 4,5 kg na 9 kg mjesečno (u akciji se posebno istakla Pava Miletić*).

Ilegalci neprekidno ometaju vlasti (Radmilo Braca Andrić navodi simpatičan primjer sabotaže jednog ustaškog oglasa: „u tim zlokobnim danima... odštampao je (oglas) pod naslovom "Poziv židovima" umjesto „poziv Židovima“, što je kod velikog broja građana Mostara izazvalo smijeh“³⁷). „Vesela sirotinja“ stočnu repu koju je Gradsko načelstvo u odmjeranim količinama dijelilo građanima za ishranu, nazvala je „viktorijom“, po novoj ustaškoj terminologiji, a zbivale su se šale i na račun jezika koji je tih mjeseci trpio nametnute promjene³⁸.

³³ Isto je izjavio Muhamed Kreso u video intervjuu United States Holocaust Memorial Museum, Oral history interview with Muhamed Kreso, 2007, Accession Number: 2007.504.2.30 | RG Number: RG-50.586.0030
: <https://collections.ushmm.org/search/catalog/irn44633>

³⁴ „Tada je nama đacima završnih razreda srednjih škola starijim od 15 godina kao i studentima naređeno da dođemo na igralište Jugoslavenskog školskog kluba, kasnije igralište Veleža, bez navođenja razloga za dolaženje na taj skup. Mi smo mislili da se radi o određenim saopštenjima vezanih za školu radi čega smo se masovno uputili na taj skup. Međutim taj skup bio je zakazan radi upisa u Organizaciju ustaške mladeži. Odmah na početku tog skupa pojavio se jedan uniformisani mladić u ustaškoj odori i naredio da svi Srbi i Jevreji treba da napuste skup što je i učinjeno. Na tom prostoru, odnosno tom prilikom bilo je postavljeno nekoliko pisaćih stolova radi popisa i upisa u Ustašku mladež. Neposredno pred početak skupa šapatom je prenešeno muslimanskoj omladini da se u slučaju postavljanja pitanja o nacionalnoj pripadnosti ne izjašnjavaju kao Hrvati već kao muslimani neopredjeljeni, ili kao Srbi islamske vjeroispovijesti. To je bilo prihvaćeno od skoro svih prisutnih omladinaca muslimana i rijedak je bio slučaj da se neko od njih pisao kao Hrvat što je kod rukovodstva toga skupa izazvalo zaprepašćenje, viku pa i prijetnje. Taj skup i upis u ustašku mladež nije uspio jer su se učesnici u grupama počeli razilaziti. Ustaše su saznale da je to organizovano od strane komunista pa su neke studente pohapsili među kojima i Džemala Bijedića koga su optužili da je on organizator. Ta hapšenja kod ogromnog broja građana Mostara izazvala su negodovanje i oštre proteste tako da su ustaše poslije kraćeg zadržavanja uhapšene morali da puste na slobodu.“ Radmilo Braca Andrić, neobjavljeni memoari.

³⁵ Sa Carine su omladinci: Mladen Balorda*, Rifat Frenjo*, Ahmet Pintul*, Hasan Zahirović Laca* i Meha Trbonja.
<https://partizansko.info/iz-stare-stampe-mehina-desetina-heroja/>

³⁶ Učestovavale su: Tanja Peško*, Fadila Bilal, Emina-Mina Haćam*, Šamila-Šana Bilić* i Sonja Milićević.

³⁷ Radmilo Braca Andrić, neobjavljeni memoari.

³⁸ Kao šaljiva reakcija na uvođenje nove terminologije i novih riječi, konjušar je postao *visokosjedećikonjuuprknogledajući*, a postoji i niz sličnih primjera.

Posebno je u otporu učestvovala mladež - nekadašnji skojevac Alija Bijavica kaže: „Mi (smo se), kao mladi ljudi, kao dječaci, stavili u ulogu ilegalaca... mi smo bili napredna omladina... bila je stroga konsiprativnost. Jer mi smo znali, stariji su nas upućivali... Recimo za motore – Švabo ostavi motor da kupi nešto u trgovini. A mi dođemo brzo i onda zaustavimo dovod goriva. I on se ne sjeti odmah, on pali, pali, mi se sakrijemo pa se smijemo (...) Mi smo pisali parole i razbijali sijalice. Znalo se da čitave ulice bez javne rasvjete ostanu... Radila je Partija, radio je narod, svi rodoljubi, građani. ... U tome ratu, Mostar je zvan „Mala Moskva“ (...)”³⁹ Nekadašnji dječak-ilegalac Esad Bubić u razgovoru sa Mišom Marićem se prisjetio: „Rastao sam u Donjoj mahali. Završio sam osnovnu školu i prvi razred gimnazije. Onda je došao rat. Stariji su otišli u partizane, a mi najmlađi, uzrasta današnjih pionira, bili smo organizovani po grupama. Održavali smo redovne sastanke. Rukovodilac moje grupe je bio Šemsudin Čatrnja – Šone... Borili smo se na svoj način. Onesposobljavali neprijateljske kamione... Stavljali klampe pod gume... Razbijali sijalice, jer su ilegalci u Mahali najviše noću radili i tada se kretali. Iz toga perioda mi je najviše u sjećanju ostala hrabrost najmlađeg Vukovića Rade*, koji je bio jedno dvije godine stariji od mene. Sjećam se kao sad, kamion natovaren pirinčom, vozi kroz mahalalu prema Aviatnici. On se penje i izbacuje vreće pirinča. Taj bi se pirinač dijelio porodicama čiji su hranitelji bili u partizanima. A za takve stvari se glava gubila...”⁴⁰

Posebno „vrvi“ u Donjoj mahali gdje u privatnoj kući porodice Muštović svo vrijeme rata djeluje „ilegalna tehnika“ (tajna štamparija) u kojoj brojni članovi ove porodice redovno sastavljaju i štampaju biltene i letke⁴¹. Štampani materijal na razne teme, od stanja na sovjetskom ratištu do događaja u gradu, edukativnog materijala i slično, dijelio se po Mostaru preko najrazličitijih kurira, a ako bi ga policija kod nekog pronašla, značio je sigurno hapšenje. U istom kvartu dešava se prvi oružani sukob u gradu poznat pod nazivom „prva bomba u Mostaru“ kada gine jedan ustaša, a nakon hapšenja provedenih istog dana i dvodnevne potjere, svi ilegalci osim dvojice⁴². Za ubijene Čevru* i Vukovića*, nekadašnji skojevac Muhamed Kreso će reći: „Obadvojica su bili miljenici mahale, a oni kažu „poznati razbojnici“, sve najpogrdnije o njima. Ali smo i mi reagirali. Kad smo u septembru pošli u Gimnaziju, mjesni komitet je podijelio omladini jedan tekst u kojem kaže: „Nemojte nikad zaboraviti, kad gazite to stepenište u Gimnaziji, gazite po mjestima kud su oni svukli Slobu i Jusufa za noge, a glava im lupala o stepenice, pa sa drugog sprata do prizemlja”.”⁴³

Ilegalni rad provodio se u izuzetno teškim i opasnim uslovima. Izvršavanje zadatka je podrazumijevalo mogućnost da ilegalac bude otkriven na djelu. Tako je skojevka Samija Puzić uhapšena jedne zimske noći 1943. godine dok je lijepila

³⁹ United States Holocaust Memorial Museum, Oral history interview with Alija Bijavica, Accession Number: 2007.504.2.26 | RG Number: RG-50.586.0026: <https://collections.ushmm.org/search/catalog/irn44628č> <https://partizansko.info/odranje-u-drugom-svjetskom-ratu-alija-bijavica-video/>

⁴⁰ Mišo Marić, „Još ima Vukovića u Mahali“, Sloboda, septembar 1972. <https://partizansko.info/borci-pricaju-esad-bubic-iz-donje-mahale/>

⁴¹ Prema Olgi Marasović, značaj štamparije je nemjerljiv: “i u najtežim situacijama, kada je akcija okupatora i njegove policije bila u punom naponu, nije izostajala pisana riječ ohrabrenja i potvrde da postoji organizovana djelatnost partiske organizacije sa nepresušnim vrelima borbenosti i odanosti svojoj zemlji koju je posjedovala ogromna većina građana Mostara.” Muštovići su uspjeli izbjeći hapšenja i dočekati kraj rata. Talijani su jedino Muju Muštovića kao sumnjivca uhapsili i otpremili u logor Mamula, a oslobođen je po kapitulaciji Italije. U njegovom odsustvu štampanjem se bavila mlađa sestra Fahra. <https://partizansko.info/hrabrost-porodice-mustovic-skrivena-stamparija-ratnog-mostara-1940-1945/>

⁴² 31. jula 1941. godine, u kući porodice Vuković održao se sastanak Mjesnog komiteta KPJ kad su ustaše upale u dvorište. Zlatka, koja je čuvala stražu, bacila je ručnu bombu na njih da bi omogućila sinu i drugovima da pobjegnu. Ustaše su prvo uhvatile Zlatku i Ahmeta Sefića, tehničara, člana KPJ, te ih nakon mučenja streljali istog dana. Uhapšeni su i ubijeni i njeni podstanari brat i sestra Dejan i Vera Popović, u literaturi opisivani kao simpatizeri NOP-a. Mahmut Đikić i Mustafa Husković uspjeli su preko bašta da izmaknu potjeri. Slobodan Vuković, Zlatkin sin, uspio je pobjeći u Rodoč kod kuma, koji ga je sutradan izdao ustašama. Istog dana je uhaćen je i Jusuf Čevro, radnik, sekretar MK KPJ. Jusuf i Slobodan su prema nekim izvorima streljani na Ovojcima, 1. avgusta 1941. godine, prema drugim, ubijeni su u zgradi Gimnazije ili pored Gimnazije.

⁴³ Izvor: United States Holocaust Memorial Museum, Oral history interview with Muhamed Kreso, 2007, Accession Number: 2007.504.2.30 | RG Number: RG-50.586.0030: <https://collections.ushmm.org/search/catalog/irn44633;> <https://partizansko.info/odranje-u-drugom-svjetskom-ratu-muhamed-kreso/>

proglase po zidovima⁴⁴. Krajem decembra 1941. Mugdim Ćatić* se odlučuje na samostalnu akciju sabotaže, odnosno prekida dalekovoda u Vukodolu, prilikom koje gine nesretnim slučajem. Osim policajaca i agenata u civilu, djelovale su i uhode, a opasnost je mogla doći i od drugih mučenih ilegalaca koji su „progovorili“. Tako je omladinca Muju Balića* u Sarajevu prepoznala neka Mostarka i zovnula policiju (ubijen je u Jasenovcu). Identitet Feđe (konspirativno ime narodnog heroja Ljube Brešana*⁴⁵, vođe mostarskih ilegalaca), otkriven je nakon što je njegov bliski saradnik popustio pod mučenjima. Mostarska Mata Hari, Hana Kolukčija*, bavila se za pokret špijunskim radom, koristeći to što je u nju bio zaljubljen jedan ustaški omladinski vođa; kad joj je prijetilo otkrivanje, prebačena je u partizane⁴⁶.

Bilo je i samostalnog antifašističkog djelovanja od ljudi koji, čini se, nisu bili u vezi sa pokretom, poput Mehmeda Ćehajića*, službenika u policiji, koji je spasio preko stotinu ljudi tako što im je izdavao propusnice za Srbiju i na kraju platio životom⁴⁷. Rad ilegalaca i omladine u odredu podržavali su i članovi porodice – očevi, majke koje su skrivale poruke i oružje u dimijama, pa i bake. Majka Alice Rizikala*, Hana Rizikalo, opisana je kao “prava partizanska majka” ilegalcima i kuririma koji su joj stizali: “Voljela ih je kao svoje sinove, svakom je oprala rublje, okrpila i ispratila s vedrim pogledom i pažnjom”. Imala je svoj “sistem konspiracije”, sakrivajući oružje i materijal u raznim rupama i u zahodu“. Podržavala je i njegov odlazak u partizane i, kao brojni roditelji tog doba, poručivala mu da postupa časno: “Moj sine, nemoj me osramotiti. Bolje ti je tamo nego među ovim razbojnicima. Hajd’, moj sinko, neka ti je sa srećom.” I cijela porodica Krpo učestvovala je u pokretu otpora (izgubiće dva sina, Husrefa* i Ejuba*, a i otac Sulejman se jedno vrijeme skrivao od vlasti), kao i porodica Avdije Pavlovića* (nakon njegovog odvođenja u Jasenovac, supruga Munta je nastavila da pomaže NOP), ili Laze Radišića*⁴⁸.

Zar i bicikl opisivani su kao najčešće „alatke“ ilegalnog rada. Zar je korišten za sakrivanje materijala i kamufliranje ilegalaca, a bicikl za brze akcije i bijeg⁴⁹.

⁴⁴ Samija je pretučena pa je završila u bolnici odakle su joj bolničari Ćamil Delić* i Ivo Bronzović* pomogli da pobjegnu u partizane. Međutim, njih dvojica su zbog toga deportovani u Jasenovac gdje su likvidirani. Samija je preživjela rat.

⁴⁵ Sam Ljubo Brešan je herojski poginuo. Iako strahovito mučen od gestapa, ni jednu riječ nije izgovorio. Izmučenog glađu i batinama, pokušali su ga i moralno slomiti ubacivši u njegovu tamnicu pismo druga izdajnika koji ga je pozivao da popusti i prizna. Ljubo mu je na istom papiru odgovorio: „Samo se kukavice predaju, a članovi Partije šute i čuvaju svoje drugove. Bolje je časno izgubiti život, nego ga izgubiti kao izdajica.“ Ispovijest Fije Bašagić-Ljubović, sestre Hajrije* i Muhidina Bašagića*, koja je bila zatvorena i ispitivana u Vladičinoj kući i tamo sreća Brešana: “Prebacili su me u prostoriju broj pet. Ulazeći u tu ćeliju opazila sam jednog čovjeka kako sjedi u jednom uglu. Izgledao je vrlo jadno – gotovo kao mrtvac, jer je bio veoma mršav. Kad se pridigao vidjela sam da je bos. Vrlo teško se kretao, zapravo se gegao, i bolilo ga je pri hodu. Imala sam osjećaj da je tifusar. Jezivo je izgledao. Oči – duboko upale, i jedva je gledao. Odavao je sliku kao da je sav bio deformisan. Dugo ga nisam mogla prepoznati iako sam ga od ranije znala. Bio je to Ljubo Brešan. Prosto drugi čovjek. S njim sam provela u ćeliji tri dana, a četvrti dan predveče su ga nekud odveli s nekoliko drugova i drugarica (...)” Mahmut Konjhodžić, “Mostarke”, str. 217.

⁴⁶ Hana je nedugo zatim uhvaćena od ustaša i ubijena u logoru Stara Gradiška 1942. godine: “uhvaćena (je) Hana Kolukčija kao partizanka, a inače je prije bila logornica ustaške mladeži” (obavijest župana Kandića ministarstvu domobranstva).

⁴⁷ Uhapšen je od policije NDH u Mostaru krajem 1941. zbog ilegalnog izdavanja propusnica progonjenim i interniranim građanima Mostara. Nakon višemjesečnog istražnog postupka i surovog maltretiranja predat sudu, ali mu je omogućeno da se, zbog teške bolesti, brani sa slobode. Početkom 1943. odlazi u Banjaluku, gdje je ubrzo umro. Slučaj Mehmeda Ćehajića opisao je Karlo Drago Miletić u članku “Stradanja u Mostaru”.

⁴⁸ Čak i Lazina stara majka je dala svoj doprinos NOPu. Prema jednoj anegdoti, „baba Joka je nekoliko puta prilikom premetačina ležala u krevetu sakrivši u njedra sanitetski materijal. Jednom prilikom je bilo dosta materijala, pa su joj navukli dvoje vojničke čaksire i stavili u krevet dok se pretres završio. U jednoj premetačini policajci su našli vojničku bluzu i kamu. – Šta je to, babo? – upitali su baka policajci. – To je moje, našla sam u brdu davno – rekla je ona (...)”

⁴⁹ Prema sjećanju porodice, Rada Lozo, uhapšena kao ilegalka 1944. godine, pobjegla je u zaru jednom skojevskom akcijom. Zabilježeno je da su i muškarci koristili zar da se sklone od policije, neluspješno u slučaju narodnog heroja Jusufa Čevre*. Nakon pokušaja ubistva od strane skojevaca zloglasnog policajca Muje Trbonje, okrivljenog za smrt skojevca Salke Šestića*, policija je osumnjičila Šefika Bošnjica* čiji je bicikl korišten u akciji. (Šefik je obavješten o potrazi za njim i uspio je na vrijeme da se skloni u Bataljon. Poginuo je za vrijeme Pete ofanzive.)

Nije sve išlo glatko sa prvim organizovanjem borbe i pokušajima izlaska „na teren“. Prvi takav izlazak jula 1941. završio je pogibijom Đorđa Balaća*⁵⁰. Niti su borci uvijek bili fizički spremni - zabilježeni su slučajevi loše fizičke kondicije i iscrpljenosti nakon boravka na teškom terenu (primjeri: Mladen Avdalović*⁵¹, Neđo Bitanga ili Anđelko Goatti).

Ipak, nije se odustajalo. Već sredinom avgusta formiran je oficijalno prvi partizanski odred koji je izašao iz grada krenuvši iz kuće Neimarevića, čime je otpočela oružana borba. Odred, kojim je rukovodio Savo Medan, krenuo je poslije 9 sati naveče iz mahale Bjelušine, naoružan sa 16 pušaka, po 150 metaka na svaku pušku. Svaki borac je imao revolver i najmanje po dvije „kragujevke“, što je bio rezultat prethodnih akcija sakupljanja oružja.⁵²

Čini se da nije zabilježeno koliko je takvih odreda izašlo iz Mostara tokom rata (spominju se brojke od nekoliko odreda mjesečno sve do kraja rata), ali jedno je sigurno, redovi su stalno popunjavani novim mladim borcima. Mnogi su nestrpljivo iščekivali odlazak: "(...) u kući Esada Eše Duvanjska pronašli (su me) Bisera Salahović* i Mustafa Balić*, momak i djevojka, i plačući tražili da ih pošaljem u partizane. Uskoro su otišli. Tragično su okončali mlade živote, Bisera u četničkoj jami, a Mujo u ustaškom logoru smrti."⁵³ Skojevac Ismet Dilberović je prisustvovao rastanku svog druga Predraga Škrobića* s majkom Ljubicom, kad je Predrag najzad dočekao svoj red. Sjećao se kako je Predragova majka plakala, a on joj govorio da ne treba, jer joj "sin ide u borbu koja će donijeti slobodu svim ljudima."⁵⁴

Grupe su predvodili, pored ostalih, Pavle Neimarević, Hilmi Mrgan, Vasa Maslo, Meha Arap - nijedan vodič nije izgubio život u ratu, a postojao je i dobro uhodan kanal izlaska iz grada sa provjerenim saradnicima tokom puta.

Na teškom i trnovitom ratnom putu uslijedili su velika fizička i psihička iskušenja kroz oružane okršaje, akcije sabotaže i miniranja, ranjavanja, pogibije drugova, iscrpljenost, oboljevanja od tuberkuloze (Ante Zelenika*, Milivoje Vučetić*) ili tifusa (Rada Lozo, Stjepan Živić*)... 1943. godina posebno donosi veliki broj pogibija tokom četvrte i pete ofanzive, bitaka na Neretvi i Sutjesci. Nakon Pete ofanzive, Mostarski bataljon je gotovo uništen i privremeno raspušten, a borcima je naloženo da se vrate u Mostar na oporavak. Niz iscrpljenih boraca gine u putu (Muhamed Zagorčić*, Radojka Vuković* (uhvaćena i otpremljena u Jasenovac), kao Lacina drugarica i bolničarka Staka Mićković* (ona se krije kod rodbine u Ljeskovom Dubu i gine u pokolju cijelog sela od SS Divizije „Princ Eugen“).

⁵⁰ Za taj neuspjeh komunistička partija je smatrala odgovornim organizatore, dr Safeta Mujića i Mustafu Pašića. Prema M. Seferoviću, Tempo je insistirao da se obojica streljaju, što Avdo Humo nije želio da sprovede u djelo (...), jer „u Mostaru ne bi ni mogao (...) naći komunistu koji bi tu kaznu izvršio nad najistaknutijim i najvoljenijim komunistima u gradu“. I Mujić i Pašić su, međutim, tada bili isključeni iz partije.

⁵¹ Pavle Neimarević, Mostarac – izbjeglica u Beogradu 1941, nemalo se iznenadio da „se već čulo da su neki naši Mostarci poginuli u partizanima – Rako Kovačević*, krojač, i Mladen Avdalović*, uhvaćeni u borbama kod Svilajнца, pa sam se pitao: kad je pre Mladen došao i otišao u partizane, a u Mostar se vratio iz prvog odreda iznemogao.“

⁵² "Tokom opremanja i odlaska iz naše kuće ovako velike grupe ljudi, koju smo nazvali Prvi odred, vladala je velika užurbanost, pa i gužva. Jer, trebalo je primiti tolike ljude koji će otići i one koji su pomogli u donošenju opreme (među kojima je bio i Enver Čemalović, a mislim i Hamo Grebo, koji su se čak i pozdravili sa onima što odlaze), pa primiti i smjestiti sve to što su oni donosili i što će obući i sobom poneti (...) Ljudi su izlazili jedan za drugim, krećući se nečujno uz ulicu prema brdu. Na nogama su imali papuče koje su Života i Gojko Samardžić sašili od čoje, jer su obojica bili krojači. Na čelu kolone nalazio se Savo Medan, za njim Karlo Batko*, pa ostali, ukupno blizu 30 drugova. Sjećam se da su među drugovima koji su tada otišli iz grada bili: Boro Balać*, braća Avdalović* – Mladen i Boro, braća Vujović* – Slavko i Branislav, Danilo Miličević*, Živko Vuković*, Hasan Bubić*, Aziz Koluder, Obrad Slijepčević, Gojko Samardžić*, Boro Radan*, Boro Zurovac*, Petar Krajina. Na terenu Nevesinja, u sastav odreda su otišli i Vaso Gnjatić, Luka Knežić*, Andrija Stajić, Salko Pezo*, Osman Grebo – Osa*, Petar Lažetić*, Remza Duranović, Nenad Vasić, Neđo Bitanga* i Života Neimarević*. Zapravo, Života je išao na začelju kolone, jer ih je ispraćao, kontrolišući da li su sve poneli. (...) Pavle Neimarević, "Pred ratnim zadatkom", Hercegovina u NOB br 2, Vojnoizdavački zavod, Beograd, 1986.

<https://partizansko.info/borci-pricaju-pavle-neimarovic/>

⁵³ Prema sjećanju Hame Grebe.

⁵⁴ <https://partizansko.info/predrag-sin-ljubice-mostarska-raja-i-borac-sa-sutjeske/>

Jedan od najherojskijih poteza okupiranog grada Mostara tokom rata bio je primitak u svoja njedra 80 boraca Mostarskog bataljona nakon Sutjeske. Taj zadatak povjeren je "Fedi", tj. Ljubi Brešanu*, tadašnjem vođi ilegalaca. Upravo je on u okupiranom gradu našao 80 porodica da prime 80 boraca (svi su raspoređeni po drugim kućama) i njeguju ih do oporavka, odnosno povratka u Bataljon, a da se ne pročuje. Na žalost, nakon nekog vremena, vlasti su ipak saznale o povratku preko kompromitovanog borca, i sprovele raciju nakon koje su uhapšeni neki od boraca i streljani na Ovojcima. Ističe se junaštvo Radojke Gnjačić-Ivanišević*, jedine žene uhvaćene u raciji, koja je odbila da prepozna svoje saborce među postrojenim građanima, a koja je takođe tada odvedena na streljanje. Nedugo zatim formiran je i novi Omladinski odred koji je trebao da popuni redove u Bataljonu, a koji tragično završava, pogibijama i zarobljavanjem na Kamenjici kod Mostara jula 1943. Po povratku zarobljenih u Mostar, izdvojena su dva skojevca i obješena javno (Alija Rizikalo* i Drago Palavestra*), doduše u zoru bez puno svjedoka⁵⁵. Alija Bijavica ističe o stanju duha grada nakon njihovih likvidacija: „Narod je reagovao kako je onda mogao reagovati, na taj način što je pojačan ilegalni rad. Osvanule su razne parole „Živio Staljin“, „Živio Sovjetski Savez“, „Živjela Crvena armija“, „Dolje fašisti“ i sl.“⁵⁶ I ostali zarobljeni borci su potom streljani na Ovojcima, uključujući i ranjenog narodnog heroja Mladena Balordu*.

Naredno grupno stradanje u Mostaru dešava se 19. novembra 1943. Zbog prekida telefonskog kabla njemačke vojske uhapšeno je pet civila-talaca (još jedna odlika fašizma je da ne traži prave krivce, već osuđuje i ubija i po porodičnim ili drugim asocijacijama, a nerijetko i nasumice, po kratkom postupku i bez suđenja). Taoci (Mujo Babić Selimhodžić*, Darinka Bitanga*, Ekrem Ćurić*, Božo Skočajić* i Tomo Ključić⁵⁷) obješeni su, a, što je najgore, kasnije se javio jedan njemački vojnik koji je priznao da je on slučajno kamionom prekinuo kabl⁵⁸. (I tu se našao jedan svjedok, željezničar i Veležovac Ivo Ćorić⁵⁹). Kao trajno sjećanje na žrtve podignut je spomenik kod Doma zdravlja u Mostaru, te spomen ploča na mjestu gdje su obješeni.

I u drugim ratnim godinama, treba istaći, građani Mostara, simpatizeri i ilegalni radnici, podvrgavani su hapšenjima od italijanskih, ustaških i njemačkih vlasti, deportovanjima u logore, od Mamule i Visca di Udine⁶⁰, do mnogo okrutnijih Jasenovca i Stare Gradiške, a ginu i u njemačkim i norveškim logorima. Aprila 1942. grupa Mostaraca je uhapšena od Italijana za odmazdu zbog sabotaže – požara u Fabrici duhana i streljana⁶¹. Godine 1944. vršena su hapšenja osumnjičenih građana koja su otpočela mučenjem u Mostaru a završila deportovanjem u Jasenovac i likvidacijama.⁶²

⁵⁵ Mostaru 15. jula 1943. godine na trgu Musala, u parku pored hotela Neretva "radi sudjelovanja u partizanima". Žena koja je radila u školi preko puta svjedočila je da su se obojica pred smrt hrabro držali klicajući: "Živjela Komunistička partija Jugoslavije", "Živio drug Tito", "Živio Sovjetski Savez". Prema nekim izvorima, "docnije su policajci, koji su prisustvovali suđenju i vješanju, pričali da je Palavestra, na ciničko pitanje, da li ima kakvih želja, odgovorio: — Želio bih da na banderama od Mostara do Berlina vise Nijemci." <https://partizansko.info/refik-hamzic-svjedoci-pricaju-zapisi-o-vjesanju-alije-rizikala-i-drage-palavestre-15-7-1943-godine-1-dio/>

⁵⁶ United States Holocaust Memorial Museum, Oral history interview with Alija Bijavica, Accession Number: 2007.504.2.26 | RG Number: RG-50.586.0026: <https://collections.ushmm.org/search/catalog/irn44628c> <https://partizansko.info/odrastanje-u-drugom-svjetskom-ratu-alija-bijavica-video/>

⁵⁷ Tomo Ključić nije imao status palog borca, te, po našem mišljenju, nije imao spomen-ploču na Partizanskom.

⁵⁸ Ovo se navodi u više izvora, i u arhivu Karla Drage Miletića.

⁵⁹ O tome možete više pročitati u članku Refika Hamzića objavljenom u „Slobodi“ maja 1984. godine: <https://partizansko.info/refik-hamzic-svjedoci-pricaju-zapisi-o-vjesanju-pet-talaca-u-mostaru-19-11-1943-godine-2-dio/>

⁶⁰ Zarobljenici iz Mamule su bili prebačeni u logor Visco di Udine u Italiji, a nakon kapitulacije Italije, mnogi su se pridružili slovenačkim partizanima, među njima i mladi Mensur Seferović, budući publicista, koji će u nizu knjiga zabilježiti brojne ratne priče Mostara.

⁶¹ Četvorica istaknutih aktivista, dr Zvonko Marić*, Vinko Džidić*, Tripo Uljarević* i Borivoje Zurovac* su odvedeni u koncentracioni logor na poluotoku Prevlaka, zatim u ćeliju tvrđave na Mamuli. Odmah po dovođenju do zidina razlomljene tvrđave „Spanjole“ u Herceg-Novom, streljani su na Kamenom juna 1942.

⁶² Prema svjedočenju Omera Šapuha: „24. marta 1944. godine u Mostaru je bilo ustaško zaštitno redarstvo iz Sarajeva koje je u zajednici sa Mostarskom policijom provelo niz hapšenja. (...) U Mostaru su zadržali u zatvoru još nekoliko pohapšenih mjesec dana, gdje su bili izvrtnuti strahovitim mukama i terorom. Mučili su ih trodnevnom glađu, davali im soli, mlatili šakama, nogama, pendrecima, mećali u takozvani „tramvaj“ i nakon mjesec dana ih otpremili u Staru Gradišku, u veliku kaznionu. Tu je bilo u grupi 12

Iako u povlačenju prema Sarajevu februara 1945. godine, ustaše Maksa Luburića su imale dovoljno vremena da odvedu sa sobom dosta Mostaraca u smrt. Žrtve su pokupljene u noći sa 12. na 13. februar, tik pred oslobođenje. Jedan od njih, šesnaestogodišnji Enes Isić* gine prilikom pokušaja bijega na Ivan sedlu, ostali u Sarajevu (s mogućnošću da su neki bili opremljeni i u Jasenovac). Imena obješenih na Marindvoru su objavljena na objavi Luburićevog „priekog suda“⁶³. Prema izvorima, osamnaestogodišnja Mostarka Ives Samardžić*, koja je uhapšena u Sarajevu 24. marta 1945. i obješena na Marindvoru, „na suđenju je imala dobro držanje. Njeno saslušanje je prekinuo Maks Luburić izjavivši da je isto nepotrebno te da je Ives osuđena na smrt“.⁶⁴

Spisku svakodnevnih opasnosti možemo dodati i savezničko bombardovanje grada. Najveće je zadesilo grad 14. januara 1944. godine, kada pored brojnih civila ginu i dvije skojevke, Hasnija Kruškonja* i Mileva Karišik*.

EPILOG

Tokom NOB-a, kao dijela svjetske antifašističke borbe, grad Mostar gubi cvijet svoje mladosti. Njegove osnovne ustanove i organizacije su desetkovane, i grad prilično razrušen. Mnogi tek po oslobođenju saznaju o sudbini muževa, očeva i braće pogubljenih ljeta 1941, a mnogi, nemajući posmrtnih ostataka, nastavljaju da žive u iščekivanju cijeli život⁶⁵. I dobar dio roditelja shvata da im se djeca koja su otišla u rat protiv fašizma neće vratiti. Tako je već pomenuti Alaga Ševa, po pričanju kćerke Devlete, od Mehe Trbonje čuo da mu se dvoje djece u partizanima ne vraćaju kući, i tek tada je zamandalio vrata⁶⁶. Trbonja ga upozorava na opasnost, ističući pri tom nešto značajno: „...ima svašta po gradu“, što može da aludira i na opasnost od ostataka protivničkih jedinica u povlačenju, ali i na partizanske kivne istrage i likvidacije zločinaca i njihovih saradnika.⁶⁷

Prema statistici koju je provelo partizansko.info 2023. godine, preko 65% od 720 palih boraca na Partizanskom su poginuli u direktnoj borbi „puška mi, puška ti“. Ostatak su bili aktivisti, ilegalci i simpatizeri NOP-a kojima je takođe, iako

muškaraca i 4 ženske iz Mostara. Od Mostara su bili profesor Alikalčić Mustafa*, Zajko Mehić*, Omer Mesihović*, Lazo Radišić*, Hadžiselimović Arif Sabitage*, Čulajević Dušan*, Bučuk*, Osman Novo*, moj brat Safet (Šapuh*). Drugih se imena momentalno ne sjećam. Od ženskih su bili Fatima Balta*, Fahira Čišić*, Dika Hadžić* i Bera Čemalović*. (...)“ Halilbegović, Nihad (2006): Bošnjaci u jasenovačkom logoru, Sarajevo

⁶³ Nakon neuspjelog pokušaja atentata na Maksa Luburića početkom marta 1945, Luburić je u Sarajevu preuzeo sudstvo u svoje ruke i formirao vlastiti Prijeki sud. Taj takozvani Prijeki sud 5. marta 1945. i 10. marta 1945. godine presudama UKP. Broj 1/45 i UKP broj 2/45, objavljenim u zadnjem broju ustaškog „Novog lista“ od 3. aprila 1945. godine, osudio na smrt na desetine ljudi. Ranog jutra 28. marta 1945. godine, sedam dana prije oslobođenja grada, ustaše su na Marindvoru javno objesile 56 ljudi, a u Luburićevoj vili ih je pronađeno još koji nisu mogli biti prepoznati zbog unakaženosti posmrtnih ostataka. Prvih 17 imena na spisku pripadaju odvedenim Mostarcima.

⁶⁴ Prema podacima iz Historijskog muzeja u Sarajevu.

⁶⁵ Radmilo Braca Andrić navodi: „Postojale su nade i vjerovanja da će se neko od odvedenih vratiti. U te priče poneko je vjerovao zbog nade da će se to i dogoditi. Tome su se najviše nadale supruge odvedenih muževa od kojih se niko nije vratio. Interesantno je, koliko ja znam, - od njih samo se jedna poslije rata udala, dok su ostale ostale udovice do kraja svog života.“ Neobjavljeni memoari.

⁶⁶ „Bila sam dijete, ali pamtim da smo i prije oslobođenja 14. februara iščekivali njihov povratak. Grad je oslobođen, na Musali se proslavljala sloboda, pamtim kolo i to da mi otac nije dozvolio da ostanem na veselju. Nekoliko dana kasnije saznali smo za smrt, priča Devleta. Tužnu vijest njenom ocu saopćio je također narodni heroj, čuveni Mostarac Meha Trbonja. Išao je često do Musale, gdje je vrijeme provodio s društvom u kafanama. Tih večeri nije zaključavao avlijska vrata u ubjeđenju da će se djeca vratiti. Meha mu je jednog jutra prišao i rekao: “Hadžija, čujem da ne zaključavaš vrata”, upozoravajući ga da to ne čini “jer još ima svašta po gradu”, a onda mu je saopćio najtužniju vijest. Rekao je: “Zaključavaj vrata, djeca se, nažalost, neće vratiti”. Do kuće ga je potom odveo jedan od drugova kojeg je on od milja zvao – Ahbab. Nije imao snage ući unutra s njim, čovjek se vratio, a otac je u avliju ušao i kroz jecaje rekao: “Sad možemo zaključavati vrata, djeca se neće vratiti”. Bio je to najtužniji dan u mom životu, govori Ševa.” <https://www.oslobodjenje.ba/dosjei/za-drugove-doktor-za-siromasne-sirotinjska-majka>

⁶⁷ Sedam franjevačkih sveštenika su tih dana streljani od partizana. O njihovoj pogibiji Mostarce podsjećaju redovno svake godine, posebno na 14. februar što se poklapa sa njihovim datumom smrti, ali i godišnjicom oslobođenja grada. Time je stvoren dojam da je namjera da se zasjeni značaj antifašističke borbe i posebno uloga Mostara i Mostaraca u toj borbi.

su u pitanju bili civili, dodijeljen status borca NOR-a. Preko 40 boraca na Partizanskom su poginuli tokom pete ofanzive, bitke na Sutjesci, preko 50 su bili đaci ili profesori Gimnazije u Mostaru, preko 30 je ubijeno u Sarajevu od Luburićevih ustaša, preko 30 u završnim bitkama na Ivan-sedu, oko 70 su bili mladi regruti NOV i POJ poginuli 1945. u završnim operacijama. Gotovo 90 Mostaraca na Partizanskom su žrtve koncentracionih logora. I mnogi od 77 poginulih igrača Veleža takođe imaju spomen-ploču na ovom spomeniku. Jednom riječju, Partizanski spomenik je ogledalo tadašnjeg grada i njegovog stradanja, njegove borbe.

Statistika takođe potvrđuje porodični aspekt mostarske antifašističke borbe, jer preko 55 porodica izgubilo je dva člana ili više. Obično se radi o braći, ponekad i sestrama (Šana* i Ešrefa Bilić*) ili bratu i sestri (Oneščuk*). Među porodicama koje su izgubile po petero djece ili članova su Vukovići, Fejići, Brkići; po četvero – Balaći, Bergmani; po troje – Avdalovići, Haćami, Popovići, Rebci, Đukići. U slučajevima poput porodice Gojka Vukovića iz Donje mahale, cijela porodica je izginula u ratu i time se ugasila.

Svaki rat nosi velike demografske promjene, pa se može reći da ni Mostar nakon pobjede nad fašizmom više nije bio isti. Mnoge odseljene porodice nisu se nikad vratile, a prve godine poslijeratne obnove se pamte i po praznini koja je uslijedila zbog svih koji se nisu vratili iz rata. Takođe, u grad doseljavaju nove porodice, posebno jer je za nove industrije bila potrebna nova radna snaga. Oko narednih 50 godina, baštiniće se vrijednosti antifašističke borbe.

Odmah poslije rata rodila se potreba da se ovjekovječe podvizi branilaca grada, te je već 1946. formiran Odbor za prenos posmrtnih ostataka palih Mostaraca i podizanje zajedničke spomen-kosturnice. Prva inicijativa nije ostvarena⁶⁸, a ideji se grad ponovo vratio krajem pedesetih godina, kada delegacija grada, predvođena Nasibom Skikićem dolazi u Beograd do prof. arh. Bogdana Bogdanovića s molbom da da prijedlog izrade idejnog rješenja za groblje palih partizana. Ovu ideju će sprovesti političar Džemal Bijedić uz pomoć mostarskog SUBNOR-a.⁶⁹ 1965. godine u listu „Sloboda“ objavljena je Odluka⁷⁰ kojom se razjašnjavaju pravila po kojim pali borac može da dobije spomen-ploču na Partizanskom, poput datuma pogibije („do 15. maja 1945.“) ili uloge u ratu (u sastavu partizanskih jedinica Jugoslavije i sličnih formacija u drugim zemljama i savezničke vojske, na aktivnom i organizovanom radu u NOB-i, te zarobljeni ili uhapšeni koji su izvršavali zadatke NOP-a) i drugo. Tridesetsedmogodišnji arhitekta dao se potom u potragu za lokacijom⁷¹, o čemu će novinaru Refiku Hamziću reći na otvorenju 25. septembra 1965. godine: „Kada sam se prihvatio posla osnovno je pitanje bilo gde locirati spomenik. Ideja da se objekat gradi na Bijelom brijegu je dobrim delom kolektivna. Obilazili smo grad, njegove doline, peli se na bregove i na kraju posle svega, odlučili se za ovu lokaciju. Želja nam je bila, a u tome smo uspjeli, da se spomenik vidi iz grada, a posebno da se grad vidi sa spomenika. Tako su pali borci ostali sa svojim voljenim gradom koji se stalno razvija“.⁷² Prema podacima Centra VAM, izgradnju je finansirala Skupština opštine uz brojne donacije mostarskih radnih organizacija, kao i donacije u naturi kamenih ploča sa krovova starih kuća samih porodica u kojima su nekada živjeli borci. Za arhitektu Bogdanovića, njegovo djelo je zapravo postalo

⁶⁸ „Ispunjena je želja roditelja palih boraca“, Sloboda, 1965. Jedan od članova odbora za podizanje zajedničke spomen-kosturnice još krajem 1945, Salko Tikveša, otac palog borca Huseina Tikveše*, izjavio je: „Partizansko spomen-groblje na Bijelom brijegu je velebno djelo. Bolje je što smo do sad čekali. Ko zna kakvo bi to zdanje bilo da smo spomenik podigli ranije...“

⁶⁹ Prema podacima Centra VAM iz Beograda, Velika regionalna izložba „60 godina Partizanskog spomen-groblja u Mostaru“. 2025.

⁷⁰ Odluka o podizanju „Spomen groblja boraca NOR-a“ u Mostaru, <http://partizansko.info/wp-content/uploads/2024/08/odluka-o-part-1.jpg>.

⁷¹ Spomenik je smješten u jugozapadnom dijelu grada, na lokalitetu koji, prema dostupnim podacima, nosi ime Biskupova glavica i nalazi se u vlasništvu Katoličke crkve od 1906. godine kada je izgrađena nova zgrada Biskupskog ordinarijata (popularno nazvana Biskupija). Do tada je naziv lokaliteta bio Bakamovića glavica. (Ahmet Kurt: „Katastarsko snimanje Mostara 1881. godine“, list Hercegovina br. 19, 2020).

⁷² „Spomenik u kamenom moru“, list „Borba“, 26.9.1965. <https://partizansko.info/wp-content/uploads/2023/09/Spomenik-u-kamenom-moru-Refik-Hamzic-1965-531x1294.jpg>

njegovo priznanje „posebnoj, složenoj, a istovremeno jednostavnoj, filozofiji mostarskog i hercegovačkog života – nepokolebivoj veri u život“⁷³. Pored ove „prve faze“, postojali su i planovi za drugu fazu spomenika koji nisu ostvareni.

Danas se može reći da je Partizansko spomen-groblje - spomenik svim borcima NOR-a, spomen-groblje onim borcima čiji ostaci nisu nikad nađeni (žrtve koncentracionih logora) ili preneseni (borci sa Sutjeske počivaju u tamošnjoj spomen-kosturnici), i groblje borcima čije su kosti pronađene i identifikovane (borci sa zajedničkih mjesta pogibije, kao Ovojci, Janjina, Grušća i drugi). Prema dostupnoj dokumentaciji, na Partizanskom spomen-groblju je sahranjeno preko 300 boraca, dakle nešto manje od polovine spomen-ploča⁷⁴, a među njima je osam narodnih heroja, kao dr Safet Mujić, Laca, Balorda, Ćimba, ilegalac Salko Šestić⁷⁵ i drugi.

Iste godine kad je otvoren spomenik, nastao je kratki dokumentarni film „Treći bataljon“, u kojem je režiser istakao ne samo pale borce i preživjele (smještene u kadru tako da se „gledaju“ oči u oči sa palim drugovima), već i sam grad Mostar, nazvan, prigodno, „trećim“ borcem. Ikonopisac i pjesnik Sveta Mandić, drugar iz djetinjstva brojnih palih boraca, posvetiće im dirljive stihove, a Mostarske kiše, zajedno sa autorom tekstova Mišom Mariću i kompozitorom Josipom Sliškom, njegovaće svojim antifašističkim, partizanskim, rodoljubivim pjesmama sjećanje na mostarsku mladost izginulu u antifašističkoj borbi od 1941. do '45 godine.

Rat devedesetih narušava postignutu ravnotežu, te dolazi do preokreta u položaju spomenika. On je prvi označen kao meta napada nacionalističkih snaga koje u njemu vide upravo ono što treba razrušiti – duh zajedništva Mostara, ali i obračun sa starim boljkama. S vremenom, od posjećenog, voljenog mjesta, u ranjenom (još jednom poslijeratnom) društvu koje je pretrpjelo razaranja, pogibije i odseljenja (i još jednu smjenu stanovništva⁷⁶), on je prepušten sudbini (vandalskom uništavanju⁷⁷, grafitima uvredljivog karaktera, društvenoj nebrizi) i voljenju ili divljenju skrovito ili iz daleka. Generalno nije uključen u turističke programe⁷⁸ a oficijalne posjete prilikom gradskih i državnih praznika se u

⁷³ Ne raspolažemo podacima o vrsti transakcije kojom je lokalitet promijenio vlasništvo. Iako se u štampi povremeno ističe oštećenost Katoličke crkve po ovom pitanju, nema daljeg dijaloga na ovu temu. Vrijedi istaći da postoje i načini rješavanja sličnih situacija, ukoliko dođe do konsenzusa. Kao primjer, Katolička crkva u Hrvatskoj prihvatila je obeštećenje za zemljište u Maksimiru u vidu dodjele drugih lokaliteta, pošto je „riječ o zemljištu koje se zbog prenamjene ne može vratiti, pa je potreban drugačiji način obeštećenja.“ <https://www.index.hr/vijesti/clanak/kaptol-ce-u-zamjenu-za-zemljiste-na-maksimiru-dobiti-zemljista-za-11-crkava/2484637.aspx>

⁷⁴ Centar VAM, Velika regionalna izložba „60 godina Partizanskog spomen-groblja u Mostaru“, 2025. Radmilo Braca Andrić navodi da je nađeno preko 200 boraca koji su položeni u kosturnicu, i stotinak ispod spomen-ploča. Marko Barišić, Aida Murtić, Alisa Burzić (2017): Mostarska Hurqualya: (Ne)zaboravljeni grad, str. 17.

⁷⁵ Svjedok preseljenja posmrtnih ostataka Salko Šestića je njegov mlađi brat Safet, koji je o tome govorio u članku za sajt partizansko.info, posebno ističući nepravedan odnos prema spomeniku: <https://partizansko.info/safet-sestic-danas-bih-volio-da-salko-nije-sahranjen-na-partizanskom/>

⁷⁶ Dragan Markovina navodi procjenu do 70% novih građana Mostara, što implicira slabiju emotivnu vezu sa spomenikom (film „The Partisan Necropolis“, Chris Leslie). Znakovito je i to što je nakon posljednjeg rata grad prošao stanoviti „rebranding“, pa je tako RKUD „Abrašević“ postao „Abraš“, a Partizansko – „Partiza“. Danas se dva neformalna naziva spomenika koriste prema ličnom izboru.

⁷⁷ Među najstrašnijim napadima na spomenik ubrajaju se zapaljene gume na ulaznoj kapiji 2015. godine i uništenje maljevima preko 650 spomen-ploča, u jednoj noći, najverovatnije oko 15. juna 2022.godine. Prvi je bio udar na ulazu, najvidljivijem mjestu sa najviše efekta, i koji, po prirodi, zahtijeva najmanje hrabrosti. Drugi je protumačen, između ostalog, i kao pokušaj da se satru i zaborave imena na spomeniku. Ovaj čin je Dragan Markovina nazvao najgorim u njegovoj istoriji: „Ovo se nikada do sada nije desilo, čak ni u ratnim godinama“. Za ove ili bilo koje druge napade na spomenik, niko nikad nije bio uhvaćen, optužen niti procesuiran. <https://www.klix.ba/vijesti/bih/dragan-markovina-partizansko-groblje-ovako-nije-unisteno-ni-u-ratu-za-ovo-je-odgovorna-vlast/220615025>. Takođe u jednom tekstu Markovina navodi „sram“ i „zavist“ kao ključne razloge za dosljedna uništavanja spomenika: „Ideja za koju se oni očito zalažu, budući da je bazično rušilačka i kulturno impotentna, nije u stanju, niti će ikad biti u stanju, da proizvede takav podvig kakav su mostarski partizani napravili, niti da ga umjetnički izrazi na način na koji ga je Bogdanović izrazio.“ <https://pescanik.net/krivo-srstanje-na-partizanskom-groblju/>

⁷⁸ Na nekoliko turističkih mapa Mostara s početka dvije hiljaditih, Partizansko spomen-groblje nije označeno, iako mu je dodijeljen spomen u tekstu. Te greške su ispravljene naknadnih godina. Ipak, u odnosu na druge lokalitete, posebno stari grad, Partizansko i

pravilu ometaju nedostojnim komentarima ili insistiranjem na posjećivanju autobusima⁷⁹. Spomeniku je dana nova „patina“ patnje i agonije⁸⁰, a u narativ se povremeno upletu optužbe da tamo nema „niko sahranjen“ (čime se umanjuje kod javnosti potencijalno zgražavanje koje obično izaziva sknavljenje grobova) ili neutemeljene tvrdnje da „tamo leže zlikovci“. Zaštita spomenika je takođe postala jedna nova, neriješena, tema, a inicijativom lokalnih aktivista spomenik je uspješno uvršten na listu najugroženijih lokaliteta kulturne baštine Evrope 2023. godine⁸¹. Pozivi na obnovu generalno ostaju neodgovoreni⁸², a javnosti se ne daju nikakva ili tek povremena saopštenja o planovima ili toku renoviranja⁸³. Takođe je generalno nejasno ko je zadužen za brigu o spomeniku i u čiju nadležnost to spada. O samom spomeniku se rijetko piše, obično u ograničenoj tematici i negativnom svjetlu (vezano za njegovo uništavanje i stradanje), mada su uočeni novi pokušaji promišljanja o njemu⁸⁴, kao i o načinima obnove⁸⁵.

Svjedoci smo sporih pozitivnih promjena u odnosu na Partizansko, najviše kroz interes posjetilaca prema mostarskom tajnovitom spomeniku, ali i u odnosu grada koji je, na primjer, bio voljan da posljednjih godina prefarba u bijelo

dalje ostaje van vidokruga turista i nije uključeno u tipične turističke ture. <https://partizansko.info/partizansko-spomen-groblje-u-brosurama-i-turistickim-vodicima-1968-1986/>

⁷⁹ <https://startbih.ba/clanak/dragan-markovina-kordic-crkva-i-hdz-nemaju-osjecaj-srama-uabnor-neka-se-hitno-ukljuci-federalna-policija/231462>; <https://spagosmail.blogspot.com/2023/02/partizansko-spomen-groblje-posjeta.html>

⁸⁰ Pitanje renoviranja je politički obojeno. Dragan Markovina, „Kome i zašto smeta obnova Partizanskog groblja u Mostaru“, tačno.net, 2017. <https://arhiva.tacno.net/kolumna/dragan-markovina-kome-zasto-smeta-obnova-partizanskog-groblja-u-mostaru/>

⁸¹ Europa nostra, Idea Urban House, <https://www.ideaa-mostar.com/en/saopstenje-za-javnost-partizansko-spomen-groblje-u-mostaru-medu-7-najugrozenijih-lokaliteta-kulturne-bastine-u-evropi/>

⁸² Primjeri - Sejo Đulić i UABNOR: o formiranju Odbora za obnovu i revitalizaciju Partizanskog spomenika (2017) <https://www.klix.ba/vijesti/bih/konstituisan-odbor-za-obnovu-i-revitalizaciju-partizanskog-spomenika-u-mostaru/17111049> ; Roko Markovina: „(...) neka ovo moje malo slovo zapisano u prilog borbe za obnavljanje i očuvanje od propadanja ovog velikog djela i znamenja (kao i svih drugih spomenika kulturne baštine) bude i moj ljudski i gradoljubni poziv na njegovu zaštitu, od svih onih koji mu žele na bilo koji način nauditi. Neka bude, istovremeno i moj dužni spomen na neko davno vrijeme ponosa i slave, kada su najbolji sinovi ovoga Grada, iz redova svih naših naroda položili živote pobijedivši, u antifašističkoj borbi 1941.-1945., zlo koje se zvalo fašizam i tako nam omogućili da se mi, preostali, svrstamo u red pobjednika u Drugom svjetskom ratu, zajedno sa naprednim civiliziranim svijetom, nasuprot onih koji su taj rat izgubili. To nam je ostavljeno u baštinu, nje se ne možemo, niti smijemo odreći i ona se ne može mijenjati. A najmanje što možemo za nju učiniti jeste... očuvati je.“ <https://herojisaneretve.blogger.ba/2010/10/31/roko-markovina-ne-daj-grade-da-se-zaudobi/>.

⁸³ Objava Parkova i nasada Mostara 9. avgusta 2024. na fejsbuku: „Djelatnici uspješno su očistili Partizansko groblje. 🌿 Uklonjen je otpad, pokošena trava i uređene su staze 🌿 kako bi posjetitelji mogli nesmetano uživati u ovom prostoru.“ <https://www.facebook.com/mostarinfobih/posts/jp-komunalno-mostar-djelatnici-uspje%C5%A1no-su-o%C4%8Distili-partizansko-groblje-%EF%B8%8F-ukloni/103872511154747/> ,

⁸⁴ Tako Ivica Šarac, fratar i profesor na Sveučilištu u Mostaru poteže pitanje validnosti spiska boraca sa spomen-pločom. On tvrdi, pozivajući se na neobjavljeni rukopis Karla Drage Miletića, da su na popisu uvršteni mnogi koji nisu zaslužili, a izostavljeni mnogi koji jesu, objašnjavajući to političkom voljom Džemala Bijedića. Izvor: „Metastaze jedne revolucije“. Kompletiranost spiskova je česta tema među istoričarima. Miletiću je, kao primjer, istoričar Savo Skoko zamjerao da je prilikom sastavljanja „Spomenice Mostara 1941-1945“ u rubrici Žrtve fašizma izostavljeno bar 200-300 srpskih civila ubijenih tokom Drugog svjetskog rata. I sam Karlo Drago Miletić spominje obje ove teme u jednom video intervjuu. Izvor: United States Holocaust Memorial Museum, Oral history interview with Karlo Drago Miletić (in BSC), Accession Number: 2007.504.2.5 | RG Number: RG-50.586.0005.

<https://collections.ushmm.org/search/catalog/irn44601>. Mišljenja smo da sve moguće revizije spiskova boraca treba ostaviti nakon što se spomenik u potpunosti obnovi i to tako da je moguće dodati nova imena, ako je dodavanje opravdano, a da nijednom licu ne treba oduzimati taj status, iz pijeteta, zbog gubitka istorijske građe u proteklom ratu, te poštovanja ozbiljnog i dugotrajnog rada na sastavljanju spiskova koje je provođeno godinama od strane stručnjaka, u kojem je malo prostora za slučajnosti.

⁸⁵ Kao primjer, Sonja Leboš, kustosica izložbe „Ukleti neimar“, kaže: „No, ja nisam sigurna da bi i sam Bogdanović želio obnovu u klasičnom smislu, kao što je na primjer replika Starog mosta u Mostaru, jer je jednom prilikom izjavio da bi vraćanje spomenika u stanje prije devedesetih, kao da se ništa nije dogodilo, također bio jedan oblik povijesnog falsifikata. Osim toga, on je svoje spomenike smatrao nedovršenima, što je specifičan stav“. [tacno.net](https://www.tacno.net) (2013). Mario Kikaš, aktivista: „Kikaš, međutim, priznaje da je zapao u neki „svoj mostarski nihilizam“. – Možda ipak ne treba obnavljati Partizu, jer je ovakva razrušena Partiza autentičnija i mostarskija od obnovljene. Takva pokazuje što je Mostar i što je BiH danas.“ Izvor: [portalnovosti](https://portalnovosti.ba) (2022).

nacističke grafite na ulaznoj kapiji⁸⁶. Međutim, do danas spomen-groblje nije obnovljeno, zaštićeno, niti su napravljene nove spomen-ploče.

Ipak, tu nije kraj priče, i građani Mostara (i svijeta) žive u iščekivanju novog epiloga.

Sačuvati spomenik jednog grada nije nemoguća misija, i nije čak ni teška misija. Za to postoji znanje i volja kod mnogih stručnjaka i poznavalaca djela Bogdana Bogdanovića. U zemlji (selektivnog sjećanja i velikog antagonizma) potrebne su jake institucije, jer zadaci te vrste ne leže na pojedincima (mada i neformalna društva i pojedinci imaju svoju ulogu). Potrebno je da se odriješe (zavezane) ruke agencijama za istorijsko naslijeđe i spomenike, da vode brigu onako kako dolikuje njihovoj profesiji, a univerziteti i naučnici da se angažuju provođenjem istraživanja i objavljivanjem radova na temu spomenika⁸⁷. Na koncu, gradski muzeji, čuvari naslijeđa, treba da edukuju javnost o spomeniku. Za sada se sa velikom dozom sigurnosti može tvrditi da mostarske institucije ne ispunjavaju te uslove niti zadatke koji su im u opisu posla.

Pored jakih institucija, nije zanemariva ni uloga javnosti. Ona treba da postane aktivni učesnik, agituje kod gradskih vlasti, traži uspostavljanje uloga na gradskom nivou, fizičku zaštitu spomenika, održavanje čistoće i rastinja, te procesuiranje vandala. I volonteri i radne akcije mogu pomoći u nekim od tih zadataka, posebno na održavanju ili dočeku posjetilaca, a rast broja posjetilaca (kod mnogih Bogdanović ima kultni status) takođe može postati jak podsticaj u ozdravljenju spomenika. I na drugim mjestima u gradu se može održavati spomen na pale borce, i držati spomenik u fokusu, recimo otvaranjem prezentacione spomen-sobe blizu Starog grada, što bi ponukalo neke turiste da posjete i Partizanski spomenik. Takođe treba biti svjestan pokušaja estetizacije spomenika i njegovog modifikovanja prema ukusu vremena.

Stanje Partizanskog baca tešku sjenu na cijeli grad Mostar. Da bi se zaista krenulo naprijed, potrebna je dobra volja i dijalog između dvije strane. Pri tome se mora odustati od korištenja starog nezadovoljstva kao oružja protiv jednog spomenika.

Na koncu, ako želimo sačuvati spomenik, potrebno je ne samo diviti se zaista posebnom djelu jednog posebnog arhitekta, treba i poznavati ljude i vrijeme u čije ime je to djelo napravljeno. U tom zadatku, nadamo se, poslužiće i ova publikacija.

⁸⁶ Ovaj čin, koliko god proistekao iz hvale vrijedne namjere, sam po sebi je bio pogrešan. Na spomeniku je sve od kamena i ne koristi se farba. Dakle, grafite je trebalo očistiti uobičajenim konzervatorskim metodama, kao što je rađeno i prilikom najvećeg renoviranja 2018. godine.

⁸⁷ Pošto spomenik treba približiti narodu (posebno mladim generacijama), tamo gdje suhoparno pisanje ne pogoduje, angažovanje društvenih platformi kao tiktok, takođe je poželjno u tu svrhu.

Ova monografija je prvi pokušaj nakon više decenija da se na jednom mjestu sakupe i predstave identiteti palih boraca Narodnooslobodilačke borbe (1941-1945) iz Mostara i okoline. Da se podsjetimo, riječ je o Mostarcima kojima je, u velikom broju slučajeva, kad je izgrađeno Partizansko spomen-groblje u Mostaru, dodijeljena spomen-ploča („cvijet“) sa njihovim imenom i prezimenom, godinom i mjestom rođenja i pogibije.

U publikaciji su predstavljene sažete biografije zajedno sa fotografijama i drugim podacima dostupnim u trenutku štampe. U mnogim slučajevima, detaljnije biografije i više fotografija možete pronaći na profil-stranicama boraca na sajtu www.partizansko.info (na kraju knjige su [QR kodovi](#) za stranice sa kojima predlažemo da započnete virtuelnu posjetu).

Sastavljanje spiska palih boraca i prepoznavanje njihovih likova bio je nemali poduhvat, uzimajući u obzir niz nesretnih okolnosti: u prvom redu, gubitak (kako nezvanično saznajemo) originalnih fotografija, dokumentacije i eksponata tokom zadnjeg rata koji su se nekada nalazili u Muzeju revolucije u Mostaru, kao i činjenicu da priče o tom periodu naše prošlosti već decenijama odsustvuju iz medija i književnosti i rijetko se javljaju predmetom naučnih istraživanja. Takođe, same spomen-ploče su uništavane u više navrata i na više načina, u namjeri da se imena i na taj način zaborave, a od posljednjeg napada 15. juna 2022. godine nije ostala gotovo nijedna netaknuta – što je stanje spomenika i na dan izdavanja ove publikacije.

U ovoj monografiji je 720 imena do kojih smo uglavnom došli na osnovu tri glavna izvora: dva spiska palih boraca iz 1980-tih (brošura „Partizanski spomenik u Mostaru“ (1980.) i „Spomenica Mostara 1941-1945“, poglavlje Pali borci (1987.)), te na osnovu fotografija spomen-ploča snimljenih 2018. godine nakon renovacije spomenika. Dva predratna izvora se donekle podudaraju u broju navedenih imena i samim imenima, te je bilo pojedinih poteškoća usljed neusaglašenosti podataka. Brošura „Partizanski spomenik u Mostaru“ sadrži, pored spiska od 628 imena, i fotografije, koje na žalost nisu označene ili spojene sa navedenim spiskom ni na kakav način, dok „Spomenica“ sadrži 650 imena i kratke biografije.

U brošuri stoji da „ovaj spisak nije konačan, jer je u toku obrada podataka i za druge učesnike u narodnooslobodilačkom ratu“. „Spomenica“, iako predstavlja rezultat dugogodišnjeg traganja i sastavljanja (još 1965. godine objavljeni su u „Slobodi“ prvi spiskovi i obraćanje javnosti za dodatnim podacima) objavljena je nekoliko godina kasnije, 1987. godine, i sadrži izbrojanih 650 imena. 566 imena palih boraca su zastupljena u obe publikacije. U Spomenici je identifikovano još oko 65 lica koja nisu bila na spisku u brošuri (njihove spomen-ploče nisu bile izrađene prilikom renoviranja 2018. godine), a u brošuri je 61 ime koje se ne javlja u rubrici „borci“ u Spomenici. Najzad, otkriveno je oko sedam spomen-ploča sa imenima koja nisu bila ni na jednom od dva spiska, što navodi na zaključak da je postojao bar još jedan, treći, spisak. Postojanje tog „trećeg“ spiska potvrđuje i slučaj palog borca Luke Cvitkovića, čija spomen-ploča je, usljed neodržavanja spomenika i napada koje godinama podnosi, jednostavno „nestala“, a kako njegovo ime nije bilo ni u brošuri ni u Spomenici, nije bila obnovljena ni 2018. godine. Srećom je porodica sačuvala fotografije prvobitne spomen-ploče, što je danas nepobitan dokaz o njenom postojanju, a javlja se i na snimku u jednom dokumentarcu. Svi ti borci, dakle sva imena koja su se pojavila u jednom ili više izvora, uključeni su u ovu publikaciju.

Istražujući biografije, uočili smo kod otprilike 155 (20-25%) natpisa na spomen-pločama informaciju koja je drugačija u odnosu na kratku podatke u „Spomenici Mostara 1941-1945.“, a ponekad je natpis na spomen-ploči sadržavao i očevidnu pogrešku. Navešćemo nekoliko primjera:

Prijašnji natpis: Radojka R. GNJATIĆ-IVANIŠEVIĆ (1918. Mostar – 1944. Ovojci) / Ispravan natpis bi bio: Radojka R. GNJATIĆ-IVANIŠEVIĆ (1918. Mostar – 1943. Ovojci). Razlog za prepravku: racija i streljanje na Ovojcima, u događaju u kom je i Radojka poginula (nakon Bitke na Sutjesci), desio se ljeta 1943. godine. To potvrđuju i godine pogibije brojnih

drugih streljanih tom prilikom na Ovojcima. Za ime Dušan BOŠNJAK postoji sumnja da nije postojalo, odnosno da je trebalo da piše Branko BOŠNJAK, što je ime poznatog palog borca, đaka Gimnazije koji je nosio nadimak Selo. Većina drugih prepravki su „lakše“ vrste, kao drugačiji očev inicijal ili godina rođenja. Primjer: prijašnji natpis: Esad S. ČERKIĆ (1926. Mostar – 1944. Zagreb) / Ispravan natpis: Esad Š. ČERKIĆ (1926. Mostar – 1944. Zagreb), pošto je, prema „Spomenici“ i svjedočenju porodice, ime oca Šaćir. Natpisi nekoliko boraca nisu sadržali osnovne podatke koje je danas već moguće nadopuniti: Prijašnji natpis: Evald S. ERLIH (???? ???? – ??? ????) / Predložen novi natpis, prema više izvora: Evald S. Erlih (1915. Brno – 1944. Drežnik).

Te i takve primjere gdje se podaci razmimoilaze naznačili smo u biografijama boraca u nastavku knjige, a detaljan spisak dostupan je na zahtjev.

Podaci o borcima obrađeni su i statistički 2023. godine kada je nastao sajt partizansko.info*. Tada je uočeno sljedeće:

- U pokretu otpora učestvovali su pretežno mladi ljudi. Oko 90% palih boraca su mlađi od 35 godina. Oko 40 boraca su bili maloljetni, odnosno mlađi od 18 godina. Više od polovine su uzrasta 18-25 godina. Najstarijem je bila 61 godina, najmlađem 14.
- Oko 10% palih boraca su žene.
- Narodnooslobodilački pokret je bio pokret širokih narodnih masa. Oko 3/4 poginulih na Partizanskom čine radnici, đaci i seljaci, a među palim borcima je više profesora, pilota, medicinskih radnika, inženjera i drugih.
- Preko 65% imena na Partizanskom spomeniku čine borci poginuli u odredu s puškom. Ostali su bili civili - ilegalci, aktivisti i simpatizeri – pripadnici pokreta otpora u gradu ili na selu. Mnogi su odigrali više od jedne uloge tokom NOR-a.
- Borci Mostarskog bataljona i hercegovačkih brigada su najveća skupina, i tu prevladava uzrast do 35 godina. Stariji od 35 godina su često bili aktivisti i simpatizeri koji su svesrdno pomagali svoje prijatelje, kolege i rođake, često svoju djecu – učesnike NOR-a.
- Najviše boraca je poginulo u borbi, oko 55%. Dobar dio ostalih je stradao u koncentracionim logorima (oko 15% svih imena) i drugim represalijama, poput Vidovdansskog pokolja 1941. ili Luburićevog „priekog suda“ u Sarajevu marta 1945.
- Najviše boraca je poginulo 1943. i 1945. godine (oko 200 boraca u svakoj godini). Brojni pali borci iz 1941. su bili predratni aktivisti radničkog pokreta koji su ubijeni usljed fašističkog terora, čak i prije početka ratnih dejstava.
- Oko 75% pogibija se desilo u Bosni i Hercegovini, ostatak širom Jugoslavije, pa i u Italiji, Norveškoj, Njemačkoj, čak i dalekoj Libiji.
- Blizu 10% su bili nekadašnji igrači ili funkcioneri „Veleža“, oko 7% đaci i profesori Gimnazije u Mostaru, oko 6% su poginuli tokom Pete ofanzive (Bitke na Sutjesci).
- Oko 10% palih boraca su mladi vojnici regrutovani nakon oslobođenja Mostara februara 1945. godine, a koji su poginuli u završnim operacijama od Ivan-sedla do Slovenije, od marta do sredine maja 1945. godine.
- Pali borci sa spomen-pločom na Partizanskom pripadaju svim našim narodima i narodnostima, predstavljajući Mostar tog doba u malom. Pored Bošnjaka, Srba i Hrvata, bilo je i pripadnika drugih naroda: Jevreja, Slovaka, Čeha, Poljaka, Mađara.

- Mostar je dao 13 palih narodnih heroja.

Nadamo se da će ova publikacija doprinijeti širenju znanja o Partizanskom spomeniku i našim nekadašnjim sugrađanima u čije ime je podignut, kao i nastojanjima da se spomenik sačuva kao vrijedna baština za buduća pokoljenja.

* Podaci i primjeri na stranici <https://partizansko.info/statistika/>.

Fotografija: Mostarski (Konjički) bataljon na Boračkom jezeru 1942. godine. Izvor: "Partizanski spomenik u Mostaru", IKRO Prva književna komuna, 1980.

POGINULI MLADIĆI I DEVOJKE

Koliko je stara planina
Velež planina
i jezero zeleno, Boračko,
nikad ih draži brđani pohodili nisu.

Po kamenju se prosipao
smeh dečaka, usred juriša,
po kamenju se prosipao
smeh devojaka, usred juriša.

Zato ih zavoleše
i Velež, stara planina,
i jezero zeleno, Boračko,
pa im predački zatvoriše oči,
pod jelama, pod jasenjem.

Svakog dana ja bih s njima da se razgovaram,
da mi kažu
bole li ih mrtve ruke bez pušaka,
bole li ih mrtve usne bez osmeha.

Svetislav Mandić, 1960,

objavljeno u brošuri "Partizanski spomenik u Mostaru", 1980.

Rekli su o palim borcima Mostara

„U septembru 1941, uz pomoć komunista koji su izašli iz Mostara, formiran je Konjički bataljon sa preko 150 boraca. Nepokoreni Mostar je stalno slao svoje sinove i kćeri da se s puškom u ruci bore protiv okupatora. Preko 700 njih dalo je svoje živote u velikom oslobodilačkom ratu. To su zaista najdirljivije i najljepše stranice istorije ovog grada. One govore o snazi i jedinstvu građana ovog grada i njegovoj nepokolebljivoj vjeri u sigurnu pobjedu narodne revolucije.

Mnogobrojnim pojedinačkim podvizima i herojstvima pridružuje se i nezaboravni revolucionarni podvig cijelog grada – iscrpljeni i premoreni borci Mostarskog bataljona poslije bitke na Sutjesci našli su svoje sigurno utočište u njemu, bez obzira na policiju i gestapovce i okupatorsku vojsku. Smještaj tih boraca, koji su nakon oporavka nastavili oružanu borbu, organizovala je partijska organizacija, a rodoljubi su ih primili u svoje stanove, iako su bili duboko svjesni da se zbog toga izlažu smrtnoj opasnosti – i oni i njihove porodice. To je mogao učiniti samo grad heroj.“

Džemal Bijedić, *„Partizanski spomenik u Mostaru“*, Prva književna komuna, 1980, str.40.

„Bili su pravi ljudi (...) simboli moralnih vrijednosti trajnih, onoliko koliko bude trajanje čovjeka na ovoj planeti.“

Avdo Humo, na otvaranju Partizanskog spomen-groblja 25.9.1965.

„Tišina je – kao što tišina i jeste svuda gdje su svetišta. S kapom u ruci tu se stoji, a ima i gdje i pred čim stati, jer ovo je jedna od najvećih i najljepših grobnica, a oni što u njoj leže heroji su...

Djela ovih koji ovdje leže nikad se neće ugasi. A ovo ovdje je groblje boraca Mostara – onih što su pali za svoj Mostar, i zemlju svoju, ovu hercegovačku, i onu drugu – svu našu zemlju. Stojim nasred groblja, među bezbroj humki, među bezbroj imena, i čitam ih... I svi mladi. Po dvadeset i koju godinu. Život kratak! Ali ko za slobodu umire, dugo je živio!“

Ćamil Sijarić, književnik, prilikom posjete Partizanskom spomen-groblju, članak *„Groblje heroja“*, *„Sloboda“* 1982.

„Po planinama, padinama, klancima, po poljima, rijekama i šumama, po kršu i vrletima Hercegovine i Jugoslavije, i Mostarci će u krvi i životima dati svoj obol za oslobođenje zemlje. Iz svojih njedara, Mostar će u narodnoj borbi za slobodu darivati najdragocjeniji dar, svoju slavu vojsku, Mostarski bataljon.“

Zuko Džumhur, "Hodočašća", 1975.

„Mostar je vrlo popularan iz Narodnooslobodilačke borbe, ali će se to zaboraviti ukoliko ne bude obrađeno u literaturi, jer istorija daje samo škrte podatke. Bilo je tu toliko dramatičnih i herojskih događaja, koje bi književnost trebala oteti od zaborava.“

Branko Ćopić, odgovor na pitanje "Šta mislite o Mostaru?", Intervju "Susreti i rastanci", "Sloboda", početkom 1950-tih

„Teško je i tužno govoriti o mrtvima. O palim partizanima kada se govori, to treba reći gordo; tu nema tužbalica, ali ako ih ima, one su junačke, epske. Šta da vam kažem, vama koji ovdje niste, da vam dočaram ovako naizust, kratko, ko su borci prije rata i oni koji u krvavoj igri zaigraše kolo spasa. Njihova igra bijaše i igra i boj, naše oslobođenje. (...)“

Salih Rajković, istoričar umjetnosti, prilikom posjete Partizanskom spomen-groblju, list "Sloboda", 1984.

„Mostar – grad – čovek nije ni mogao da shvati drukčije revoluciju do kao ovaploćenje načela života, i kao sliku budućnosti. Pa zato, ako se kaže da Spomenik o kome je reč iskazuje veru u život, odaje se time priznanje posebnoj, složenoj i istovremeno jednostavnoj filozofiji mostarskog čoveka, i čoveka Hercegovine. To je pre svega nepokolebiva vera u život. U ime života su se gasili životi, u ime svetlosti i sunca zaklapale su se oči mladića i devojaka. Ali, i zaklopljene, one su ostale otvorene. Ovu misao sam svakodnevno saznavao, pratio je gradeći ovaj Spomenik. (Graditelj se ponešto i učio gradeći svoju građevinu.)“

„U mašti čovekovoju bilo je mnogo gradova prema kojima je večito putovala njegova nostalgija. Pali junaci mostarskog bataljona iz svog grada snova gledaju svoj voljeni Mostar. Dva grada suočena su licem

u lice – grad živih i grad mrtvih, spajajući se u jedinstvenu celinu. Ne znam kako će izgledati gradovi budućnosti, ali, upravo u ime njihove lepote, tragično se živelo i mrelo vekovima.“

Bogdan Bogdanović, arhitekta Partizanskog spomen-groblja

„U selu Vlahovićima kod Ljubinja ima jedan stećak na kome piše: “Ko će bileg pogubiti pogubi ga Bog. Ko bi to potro, da je proklet ocem i sinom i svetim duhom... Ne tikaj u me”. Rečeno kako onda tako i sada. Urezano u kamen.“

Pero Zubac, pjesnik, u Novom Sadu, 26.9.2010.

“Ideja da se obnovi sjećanje na sedam stotina mostarskih žrtava poginulih za slobodu za vrijeme Drugog svjetskog rata i remek djelo velikog umjetnika Bogdana Bogdanovića koje je posvećeno velikim ljudima, nacionalnim herojima Mostara i Bosne i Hercegovine pozdravljam iz sveg srca. Riječ je o vremenu kada je stvarano veliko djelo, kada su se ujedinjeni jugoslovenski narodi borili za slobodu, a mostarski heroji u njene temelje utkali svoje živote. Takvi spomenici, iako su od kamena ili bronz, postoje da bi nove generacije podsjećali na značaj i veličinu naše prošlosti. Kao što je mostarski Most (zaslužio je po svemu veliko slovo!) bio i ostao važan i kao značajno arhitektonsko djelo, tako i spomenici treba da žive i poštuju se, da se pred njima poklone nove generacije i napajaju se hrabrošću onih koji su svoje živote dali za njihovu slobodu....Pozdravljam ideju za obnovu Spomenika, to je dug prema žrtvama i mostarskom viteštvu”.

Jovo Kapičić, narodni heroj, 2010.

BILI SU PRAVI LJUDI- Biografije palih boraca

“Ovi ljudi – heroji i revolucionari – bili su zaista pravi ljudi i u svom neobičnom i u svom običnom životu. Njihovi životi i njihove smrt bili su onakvi kako ih je zamišljao i pjesnik i guslar i narod i Partija; bili su ona zgusnuta kap najljepših osjećanja i najjačih misli koje je kroz istoriju stvarala narodna vizija (...)”

Avdo Humo, na otvaranju Partizanskog spomen-groblja 25.9.1965.

(odlomek iz govora)

A: Abramović – Avdalović

**Nikola (Mirka) ABRAMOVIĆ
BJELICA** (1905. Dabar – 1941.
Gospić) - AKTIVISTA

Trgovački pomoćnik. Član KPJ od 1926, predratni sindikalni funkcioner i funkcioner RŠK „Velež“. Istaknuti aktivista u RKUD „Abrašević“, rukovodilac dramske sekcije i kursa „esperanta“. Više puta hapšen i osuđivan, poput 1929. godine u grupi Gojka Vukovića, po Državnom sudu za zaštitu Države, ili 1932. godine u grupi Anđelka Goatija. Robijao u Sremskoj Mitrovici gdje se upoznao sa velikim brojem revolucionera. Ponovo uhapšen početkom septembra 1940. zbog masovnog protestnog generalnog štrajka u Mostaru izazvanog zabranom aktivnosti „Veleža“. Sproveden u Lepoglavu sa grupom istaknutih Mostaraca. Po dolasku ustaša na vlast aprila 1941, interniran u koncentracioni logor gdje je likvidiran. Kao lokacija smrti spominju se Stara Gradiška/Jasenovac i Gospić. Opisan kao „nepokolebljiv proleter“.

Mihajlo M. AHAC (1924. Mostar – 1943. Krekovic) – BORAC

Đak, član SKOJ-a 1940. godine. Stupio u Bataljon krajem 1941. Bombaš. Poginuo u Krekovici kod Nevesinja aprila 1943. Ostao upamćen kao „jedini Slovenac u Bataljonu, kojeg smo svi cijenili zbog hrabrosti i drugarstva.“

Dimitrije Dimšo (Đorđa) AJVAZ (1920. Mostar – 1941. Caprag*) – AKTIVISTA

Bravar, član SKOJ-a od 1938. i kandidat za člana KPJ od 1940. Uhapšen od ustaša juna 1941. i odveden u logor Dvor na Uni, odakle je 5. novembra 1941. prebačen u logor Gospić* i ubijen. Dimitrijević Brat Božidar i otac Đorđa su žrtve fašizma, ubijeni u Mostaru 1941. godine. (* prema Spomenici)

Ljuban (Marka) AJVAZ (1907. Mostar – 1941. Lepoglava*) - AKTIVISTA

Bravar, predratni član KPJ, aktivan u rasturanju letaka i brošura zabranjenog sadržaja. Hapšen i osuđivan više puta, uključujući po Državnom sudu za zaštitu Države. Nakon demonstracija septembra 1940, uhapšen i odveden u logor Lepoglavu, odakle je pušten. Uhapšen ponovo od ustaša u Mostaru jula 1941. i ubijen. *

Petar (Riste) AKŠAM (1907. Mostar – 1943. Strigovi) - BORAC

Đak učiteljske škole, aktivan u literarnoj družini „Aleksa Šantić“. Radio kao učitelj prije rata u više mjesta, od 1929. u Ratimlju kod Stoca, potom u Srpskim Kalnderovcima kod Dervente i

Čitluku kod Bosanske Kostajnice gdje je dočekao rat. Član KPJ. U NOV i POJ stupio 1941. godine u ustaničke jedinice na području Krajine kao jedan od prvih organizatora ustanka u tom kraju, politički komesar Krajiške brigade. Obolio vjerovatno od tifusa, i izvršio samoubistvo pod uticajem visoke temperature. Prema jednom izvoru, bio je „veoma obljubljen među borcima“.

OTAC I SIN ALAGIĆ

Marko (Đure) ALAGIĆ (1900. Nevesinje* – 1941. Mostar) - AKTIVISTA

Po nekim izvorima rođen u *Lici. Profesor, direktor Trgovačke akademije u Mostaru, intelektualac ljevičar. Uhapšen of ustaša u Mostaru jula 1941. i ubijen.

Aleksandar Aco (Marka) ALAGIĆ (1923. Gospić – 1943. Bijela) - BORAC

Đak Trgovačke akademije u Mostaru, fudbaler „Veleža“, član SKOJ-a od 1940. i KPJ od 1942. U Mostarskom bataljonu od oktobra 1941, bombaš, komandir voda, poginuo na Borcima kod Konjica februara 1943. Opisan kao „pun snage i prkosa, izuzetno hrabar bombaš, uvijek među prvima u napadu. Isticao se junaštvom u

četi, pa čak i u cijelom Bataljonu. Bio je dobar drug. Sanjario je o šumarskom fakultetu kad se rat završi....”

Učesnik skupa aktivista i rukovodilaca SKOJ-a iz BiH kod Bugojna avgusta 1940. kao jedan od 15 predstavnika iz Mostara. U Bataljonu od početka 1942, poginuo juna 1942. na Dрамиševu kod Nevesinja.

Spomen-ploča đacima i profesorima nekadašnje trgovačke akademije u Mostaru (kasnije ekonomske škole). Na njoj su imena palih boraca sa Partizanskog spomen-groblja: Aleksandar Alagić, Marko Alagić, Husref Krpo, Mustafa Alikalfić (đak i profesor), Arif Hadžiselimović, Asim Mrgan, Nebojša Šain, Reuf Zubčević, Ešref Fejić, Mielva Karišik, Božo Skočajić. Foto: spomenicinob.

Skojevci na ilegalnom kursu u Bugojnu 1940. Među njima je i Mustafa Alikalfić. Izvor: Sloboda

Sulejman (Ibrahima) ALENDAR (1911. Ljubuški – 1945. Sarajevo) - AKTIVISTA

Vozač. Aktivista NOP-a, uhapšen od ustaša 12. februara 1945. i odveden u Sarajevo, gdje je 28. marta 1945. ubijen. Njegovo ime je objavljeno na spisku osuđenih na Oglasu “Priekog ratnog suda stožera pukovnika Luburića” pod rednim brojem 8.

Munta (Salke) ALIĆ (1922. Mostar – 1945. Jasenovac)

Djevojačko prezime Šantić, izgubila život u koncentracionom logoru Jasenovac.

Mustafa (Muhameda) ALIKALFIĆ Brko (1920.* Mostar – 1943. Prozor) – ILEGALAC, BORAC

Po nekim izvorima rođen 1921.*, đak Trgovačke akademije, član SKOJ-a od 1938. i KPJ od 1941. Sekretar aktiva SKOJ-a u školi. Partijski kurir u vrijeme organizovanja i pripremanja ustanka. U jednom pokušaju da se izvuče oružje od italijanskih vojnika u Mostaru, uhvaćen i zatvoren sa grupom omladinaca, ali pušten u nedostatku dokaza. Jedan od vodiča koji su izveli najviše dobrovoljačkih partizanskih odreda iz Mostara, a sam je bio u Mostarskom bataljonu od decembra 1941. Poginuo kao komandir voda u Žuglićima kod Konjica marta 1943.

Ibrahim (Osmana) ALIKALFIĆ Duje (1920.* Mostar – 1942. Borci) – AKTIVISTA, BORAC

Prema Spomenici, rođen 1918.* Brijač, član SKOJ-a od 1941. U grupi mostarskih omladinaca-dobrovoljaca u aprilskom ratu.

Mustafa (Hasana) ALIKALFIĆ
(1905.* Mostar – 1945. Jasenovac)
- AKTIVISTA i ILEGALAC

Prema Spomenici rođen 1898*.
Profesor istorije i geografije u
Učiteljskoj školi, istaknuti
antifašista, aktivista NOP-a,
predsjednik NOO-a Mostara 1943.

Predavač u Muslimanskom zanatskom udruženju Itihad
i Kulturno-prosvjetnom društvu Gajret, gdje je bio i član
upravnog odbora. Aktivan u nizu drugih društava,
poput predsjednik Muslimanskog pokopnog društva
Rahmet, te u pododboru društva Merhamet. Radio na
zbrinjavanju izbjegle djece, prikupljanju oružja i
materijala, skrivanju ilegalaca, izdavanju i rasturanju
propagandnog materijala i sl. Otpušten iz službe aprila
1944., optužen za rad za NOP i zatvoren. Oktobra 1944.
otpremljen u Jasenovac gdje je likvidiran 1945. godine.

Herman (Abrahama ili Adama) ALTKORN Hodža
(1902.* Mostar* – 1941. Jasenovac*) - AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođen 1890.* u Jagielusku, Poljska.
Električar, radio kao rudar u Rudniku mrkog uglja u
Mostaru. Aktivista radničkog pokreta i sindikalni
funkcioner. Uhapšen od ustaša jula 1941. u Mostaru,
odveden prvo na logor u Pagu, a zatim, prema
Spomenici, likvidiran u logoru Gospić.

Ivan (JANEZA) AMBROŽ (1908. Jesenice – 1941. Čitluk)
- AKTIVISTA

Rodom iz Slovenije, elektrotehničar, radio u mornarici u
Boki kotorskoj, u rudnicima Dobri Lim i Tresibaba, te
kao poslovođa na Rudniku mrkog uglja u Mostaru. Član
KPJ od 1940. Uhapšen od ustaša u Mostaru 26. juna
1941. i ubijen.

Jovo (Ćetka) ANDRIĆ (1924. Pijesci
– 1942. Bratač) - BORAC

Učenik Gimnazije u Mostaru. U NOV
i POJ stupio ljeta 1941. u ustanički
odred „Bišina“. Poginuo u borbama
kod Nevesinja 1942. godine.

Maksim (Nikole) ANDRIĆ (1911. Pijesci – 1941.
Mostar*) - AKTIVISTA

Mašinobravar. Predratni član KPJ, aktivista radničkog
pokreta. Uhapšen od ustaša 21. jula 1941. i zatvoren u
školu “Kraljica Marija” avgusta 1941. i nakon toga
ubijen. Prema nekim izvorima, bio je sproveden u
Gospić i ubijen u logoru *Jadovno.

Mara (Riste) ANDRIĆ (1924. Pijesci – 1945. Konjic) –
BOLNIČARKA, BORAC

Rođena u selu Pijescima (Mostar), politički delegat
voda u 1. Bataljonu (2. vod, 3. četa). Istakla se
hrabrošću u brojnim borbama. Poginula u borbi za
oslobođenje Konjica marta 1945. Po pisanju saboraca,
“u jednom od posljednjih juriša ranjena je drugarica
Mara Andrić, koja je poslije desetak dana umrla u
bolnici u oslobođenom Konjicu. Ona je u toku svih
juriša išla na čelu voda.” Opisana je kao “veoma
omiljena”, te da je “svima bilo žao zbog njenog
nestanka”.

Mirko (Voislava) ANDRIĆ (1918*.
Pijesci – 1945. Kiseljak) - BORAC

Po nekim izvorima rođen 1919.
Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio
1942. godine. Borac 1. bataljona

14. hercegovačke brigade. Poginuo na komunikaciji
Blažuj-Kiseljak u borbi protiv njemačkih jedinica 7.
aprila 1945.

Alija (Sejde) ARAP (1926. Mostar – 1944. Bradina) - BORAC

Prema Spomenici rođen 1927*. Učio bravarski zanat. Član SKOJ-a od 1941, u Bataljonu od novembra 1941, poginuo na Bradini kod Konjica oktobra 1943*. kao dio partizanske izvidnice koja se nije vratila sa zadatka – dočekali su je i likvidirali legionari.

Enver (Saliha) ARPADŽIĆ Gec (1917. Mostar – 1943. Drvar) – AKTIVISTA, ILEGALAC, BORAC

Student medicine. Predratni aktivista, član SKOJ-a od 1938. i KPJ od 1941, sekretar ćelije KPJ u Mostaru do odlaska u partizane. U Bataljonu od septembra 1941, pomoćnik referenta saniteta u Bataljonu, sekretar partijske ćelije u četi. Umro od tifusa u Centralnoj bolnici u Jasikovcu januara 1943.

Nedžad (Mahmuta) ARPADŽIĆ (1926. Mostar – 1944. Stara Gradiška) - ILEGALAC

Učio bravarski zanat. Član SKOJ-a od 1942. Uhapšen od ustaša marta 1944. u Mostaru, odveden u logor Stara Gradiška gdje je ubijen.

BRAĆA I SESTRA AVDALOVIĆ

Boro (Uroša) AVDALOVIĆ (1913. Korita Gacko* – 1942. Zagoričani) – BORAC

Prema Spomenici, rođen u Bjelajcu kod Mrkonjić-Grada*. Podoficir muzičar, intelektualac. Nakon kapitulacije Kraljevine Jugoslavije aprila 1941. odlazi u Avtovac kod

Gacka gdje djeluje kao sekretar avtovačke ćelije. Primljen u KPJ. Borac, stupio u ustaničke jedinice ljeta 1941, a od avgusta 1942. rukovodilac agitpropa u 1. bataljonu 10. hercegovačke brigade. Poginuo u jesen 1942. u Zagoričanima kod Livna. Ostao je upamćen kao „vedar i za šalu spreman drug“.

Mladen (Uroša) AVDALOVIĆ (1923. Nevesinje – 1941. Svilajnac) - BORAC

Rođen u Gornjem Drežnju kod Nevesinja, đak Gimnazije u Mostaru. Član SKOJ-a od 1941, prvoborac, u prvoj grupi

dobrovoljaca iz Mostara, poslan na teren istočne Hercegovine da radi na razvijanju ustanka gdje je kratko ostao. Nakon povratka u Mostar, izbjegao u Srbiju i stupio u Resavsku partizansku četu 2. šumadijskog odreda. Zarobljen kod Svilajнца i streljan 2. oktobra 1941. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Radmila (Uroša) AVDALOVIĆ (1917. Mrkonjić-Grad – 1942. Rilje) - AKTIVISTA

Rođena u Bjelajcu kod Mrkonjić-Grada. Završila Nižu gimnaziju i Učiteljsku školu u Mostaru, od 1937. učiteljica u Lipniku kod Gacka. Predratni član SKOJ-a i član

KPJ od 1941. Prema jednom izvoru, “u ratnim uslovima stalno bila uz svoje đake i seljane” i “radila na povjerenim zadacima”. Poginula jula 1942. kod Nevesinja.

Jelena Avdalović izgubila je troje od šestero djece tokom NOB-a. Iako je već znala za njihovu pogibiju, u razgovoru sa novinarom februara 1945. rekla je: "Jednom se živi i umire, pa neka se onda živi i umire za nešto veliko – za domovinu."

B: Babić – Burić

Miho (Stojana) BABIĆ (1921. Malo Polje – 1945. Ivan-Sedlu) - BORAC

Zemljoradnik, član SKOJ-a od 1943. U NOV i POJ stupio aprila 1944. u Odred "Savo Belović". Borac 3. bataljona 13. hercegovačke brigade, poginuo na Ivan-sedlu 26.3.1945.

Dušan (Đorđa) BAJAT (1911. Mostar – 1941. Zagreb) - AKTIVISTA

Mašinovođa. Aktivista radničkog pokreta i NOP-a. Uhapšen od ustaša jula 1941. u Mostaru, odveden u Zagreb, gdje je 26. avgusta, nakon sudske presude zbog komunističke propagande ("usmene protudržavne propagande" i izjave "da Nijemci ne napreduju tako kao što piše u novinama i da će Rusi u kratkom vremenu pobijediti"). Pokretni prijeki sud osudio ga je 26. avgusta 1941. na smrt. Streljan istoga dana u parku Dotrščina zajedno sa još dvojicom zatvorenika.

Šestero djece Jelene i Uroša Avdalovića 1933.godine (s desna na lijevo): Borislav, Zagorka, Radmila, Momčilo, Tatjana, Mladen. Troje se nije vratilo iz rata.

НАШЕ ЈУНАЧНЕ МАЈНЕ

"Једном се живи и умире, па нека се онда живи и умире за нешто велико — за домовину"

Малка шесторо деце, удвостру Јелена Авдаловић из Херцеговине, изгубила је троје деце у народно-ослободилачкој борби, а остало троје и данас су у борби.

Од својих родом и матице учитељица, Јелена Авдаловић живела је у Мостару све до августа 1941. године када је усташа напустила преласла: „Она са кћерима на „А“ и „Б“ ишла је постојеће у 10 сати да дођу на железничку станицу, јавно ће бити стрељани. Са собом могу да понесу мале ствари до жандармериих путница и 500 денара новаца.“

На крају њено кућа крила су се три мена кина и још једнајест актички дугина. Она се преласла постојеће тачноста живота, након тога она и троје деце, безбедности децетице, крива и рева. Јелена их је све по-ложа као своју децу, бринула се за њих, доносила им храну, плаћа деце.

„У ту миг требало се од њих раста-ти“, крива малка Младена, најмлађа, одрастала су дугина да отворити ро-дства на станицу, али је он одлучио одићи и одговорно: „Уште ми, али је не кина“. А онда је Младена исп-ла да своје родитеља. Тек су из-шли на кулу, а Јелена се одлучио одићи и река ми: „Врати се, деце. Но-ма да изгубиш вет са друговима. Они ће можда још вратиш крива у кулу.“ И Младена се врати.

И након, са њоме врати матерно ва-жност се још неколико мостарских омладинца изгубили су се из града, преоблила се прво изгубила Је-лена и отурила у дугинаста одра.

Младена, која је био изгубио тек шест деце, једнајест, крива мога да изгуби након пута и врати се у Мостар. После неколико дана, дозна-ти да су му родитеља, након што су их опалили до пола деце, провела-ни у Србију, крива и он. У Србији је отурио у вету с друговима и постао партизан.

Кад су се партизани повукли из Србије, након што их напустио во-јскоу Кушњарева и Вобана. И он је

Nijaz (Adema) BAJAT (1923.

Mostar – 1942. Potoci) –
AKTIVISTA, BORAC

Đak Učiteljske škole, igrao u podmlatku RŠK "Velež". Član SKOJ-a od 1941, djelovao u školi, kvartu i Stegu skauta, učestvovao u demonstracijama. U Bataljonu od januara 1942, poginuo u Bijelom polju kod Mostara maja 1942.

Nijaza Nada (Adema) BAJAT

(1925. Mostar – 1944. Lisičići) –
ILEGALAC, BOLNIČARKA I BORAC

Đak Građanske škole, član SKOJ-a od 1941. i KPI od 1943. Kraće vrijeme radila je u Fabrici duhana. Učestvovala u

demonstracijama žena zvanim »Viktorija«, predvodeći grupu omladinki iz Brankovca i Mazoljica. Prije stupanja u Bataljon januara 1942, radila kao ilegalac za NOP. Pohađala sanitetske kurseve koje su predavali mostarski doktori i tako pripremali brojne mlade Mostarke za uloge bolničarki u odredu. Kasnije su se sanitetski kursevi održavali i u njenoj kući. "Bila je malena i htjeli su je zaštititi i odredili da radi i djeluje pri štabu odreda. Ali, ona nije htjela. Prijavila se u tzv. "desetinu smrti", kako su nazivali specijalnu jedinicu koja je izvršavala najteže zadatke. Bila je neustrašiva i specijalizovala se za napade na bunkere." Preživjela je ofanzive na Neretvi i Sutjesci, i bila u grupi iscrpljenih boraca koji su se nakon Sutjeske vratili u Mostar na oporavak. Zatim je stupila u Ramski odred, i 1. bataljon 17. krajiške brigade. Sekretar bataljionskog komiteta SKOJ-a. Poginula u Lisičićima kod Konjica 1944. prilikom napada na ustaško uporište. Opisana je kao "poletni i omiljeni skojevski rukovodilac."

Odlomak iz stare štampe: "Bila je odlikaš u školi, pa skojevac, sekretar, ilegalac, onda borac, rukovodilac, diverzant, bombaš, zastavnik...Kada su se tražili dobrovoljci za specijalne akcije, prva se javljala (...), "Crvene latice, sjećanje na partizanku Nijazu Nadu Bajat", "Sloboda".

BRAĆA BAJIĆ

Zdravko (Ilije) BAJIĆ (1924. Bileća – 1941. Mostar) -
AKTIVISTA

Prema Spomenici rođen u Čapljini. Đak Gimnazije u Mostaru gdje je živio sa porodicom. Član SKOJ-a od 1941. Uhapšen od ustaša avgusta 1941. sa bratom Žarkom. Nakon nekoliko dana provedenih u Mostaru u zatvoru (u školi Kraljice Marije, pretvorenu u sabirni

logor gdje su mnoge zatvorenike tukli i držali po vrućini bez hrane i vode), braća su sprovedena vozom u logor Jablanica, a 8. avgusta 1941. prebačeni u logor Jadovno kod Gospića, gdje su uskoro ubijeni.

Žarko (Ilije) BAJIĆ (1922. Bileća – 1941. Mostar) - AKTIVISTA

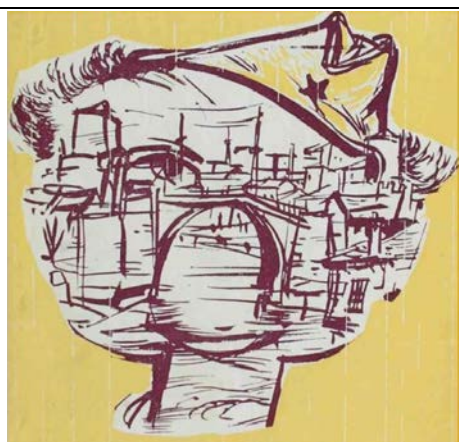
Član SKOJ-a od 1940. Uhapšen od ustaša avgusta 1941. u Mostaru, odveden i ubijen. Prema Jadovno.com, uhapšen od strane ustaša 2. avgusta 1941. sa bratom Zdravkom, odveden u logor Jadovno kod Gospića gdje je ubijen.

Hajrudin A. BAJRIĆ (1927. Mostar – 1944. Mostar)

Ukoliko imate podatke o ovom palom borcu, molimo da se javite redakciji sajta partizansko.info.

Angijat* (Hasana) BAJROVIĆ (1923. Mostar – 1945. Ivan-Sedlo) - BORAC

Mesar. U NOV i POJ stupio 21. marta 1945. u 2. bataljon 10. hercegovačke brigade. Poginuo 29. marta 1945. na Ivan-sedlu. *Prema Spomenici, zvao se Amgijad.

Crtež: Ico Voljevica. Sa naslovnice knjige "Pred očima grada" Mensura Seferovića.

Muhamed Hamo (Saliha) BAKAMOVIĆ (1924.* Mostar – 1944. Trohtajm) – AKTIVISTA, BORAC

Prema Spomenici, rođen 1922.* Službenik. Revolucionar, živio u Brezi, "zaslužan za podizanje ustanka u tom kraju". Uhapšen od ustaša u Sarajevu krajem 1941, odveden u logor Jasenovac, a zatim interniran u Norvešku. Zbog bolesti prebačen iz logora Korgen (Nordland) u logor za bolesne Eisand (Øysand, Ejzajnd)* pored Trondheima. Umro 21. aprila 1943. od "iscrpljenosti". Srednji sin Salih-bega Bakamovića (1885-1940), ekonomiste, novinara, pisca i prevodioca iz Mostara. Porodica Bakamović je nekad bila u posjedu lokaliteta na kojem je izgrađeno Partizansko spomen-groblje.

Muhamedov otac Salih-beg Bakamović (1885-1940), novinar, pisac i prevodilac, potomak je mostarskih begova po kojima je i četvrt Bakamluk dobila ime. Prema istoriografima, lokalitet Biskupova glavica na kojem je izgrađeno Partizansko spomen-

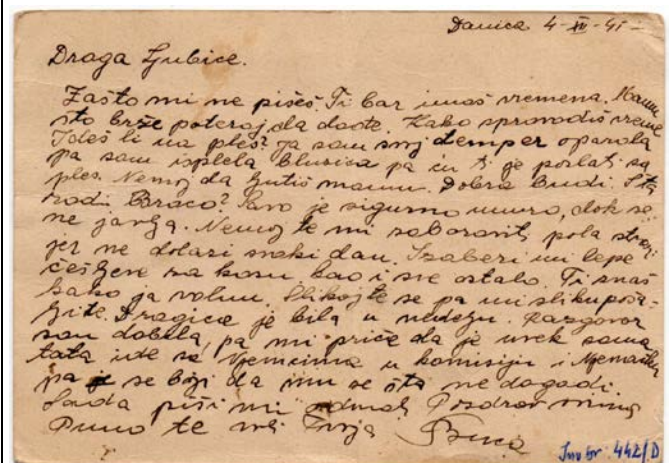
groblje, nazivala se starinom, prije nego je zemlja prodana, Bakamovića glavica. Tako se Muhamed Bakamović, makar simbolično, preko svog kamenog cvijeta, vratio na pradjedovsku zemlju.

Sofija (Slavka) BAKARIĆ Velika Buca (1924. Beograd – 1944. Stara Gradiška) - AKTIVISTA

Tipografska radnica (po jednom izvoru student filozofije). Članica SKOJ-a i KPJ i jedna od prvih ilegalaca NOP-a. Uhapšena u Sarajevu juna 1941, deportovana iz sarajevskog zatvora Beledija u logor u Koprivnici, često premještana u razne ustaške logore (Gospić, Jastrebarsko i Jasenovac), da bi se krajem 1941.g. našla u Staroj Gradiški. Više puta zatvarana u samice u zloglasnoj Kuli,

najsvirepije zlostavljana i maltretirana, i na koncu ubijena radi "ispjevana pjesme o logoru". Zbog muka kroz koje je prošla postala je simbol stradanja žena i djece u ustaškim logorima. Prema sačuvanim dokumentima, partizani su planirali tražiti razmjenu Sofije za ustaške zarobljenike, ali do tog nije došlo. Opisana kao „prkosna i gorda omladinka“ koja se „i na saslušanju i sve do njezine tragične smrti sjajno držala“.

Dopisnica Sofije Bakarić iz koncentracionog logora Danica, poslana majci Ljubici Bakarić 1941. godine.

Sofija Bakarić, žrtva logora Stara Gradiška, u bezbrižnijim vremenima. Fotografija je presnimljena za Odbor za uređenje Spomen muzeja "Kula" u Staroj Gradišci.

BRAĆA BALAC

Boro (Nikole) BALAC (1915. Vrlika – 1943. Doli) – AKTIVISTA, BORAC

Prema Spomenici, rođen u Kistanju kod Knina. Krojač, član KPJ od 1938. i član MK KPJ za Mostar. Hapšen nakon septembarskih demonstracija 1940. u Mostaru. Početkom rata učestvovao u brojnim ilegalnim akcijama u Mostaru, poput preuzimanja oružja iz napuštenih kasarni vojske Kraljevine Jugoslavije. Prvoborac, u odredu od sredine avgusta 1941, koji se uputio na podizanje ustanka u istočnoj Hercegovini. Povremeno služio i kao kurir. Preživio ofanzive na Neretvi i Sutjesci.

Zamjenik političkog komesara čete. Poginuo 16. novembra 1943. u selu Doli kod Sitnice. Opisan kao "beskompromisan borac za radnička prava".

Đorđo Đole (Nikole) BALAĆ (1916. Benkovac – 1941. Mostar) – AKTIVISTA, BORAC

Prema Spomenici, rođen u Kistanju kod Knina. Limarski radnik, predratni član KPJ i MK SKOJ-a. Zarobljen u Podveležju i ubijen u prvom neuspješnom pokušaju da se organizuje odred 17. jula 1941, kad je prva grupa mostarskih komunista izašla iz Mostara.

Natko (Nikole) BALAĆ (1912. Benkovac – 1943. kod Niša) – AKTIVISTA, ILEGALAC i BORAC

Prema Spomenici, rođen u Kistanju kod Knina. U Mostaru završio Gimnaziju, a pravni fakultet u Beogradu. Predratni član KPJ. Pravnik u Glavnoj pošti u Beogradu, gdje je nakon okupacije radio na povezivanju izbjeglih članova KPJ iz Mostara sa partijskim organizacijama u Srbiji i upućivanju Mostaraca i drugih boraca u partizanske jedinice. Poginuo u borbi sa Bugarima 1943. godine kod Niša.

Slavko (Nikole) BALAĆ (1914. Sinj* – 1941. Lepoglava) - AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođen u Vrlici kod Knina. Obučar, fudbaler Veleža. Član KPJ od 1937, istaknuti sindikalni borac i član Međustrukovnog odbora, jedan od predavača u Radničkom domu za širi krug radnica i domaćica. Nakon demonstracija u septembru 1940. u Mostaru odveden u logor Lepoglavu, jula 1941. prebačen u logor Gospić gdje je

ubijen. Jedna ulica u Mostaru nazvana je po braći Balać.

Fotografije palih boraca braće Balać sa jednog poslijeratnog panoa. Isječak, arhiv K.D.Miletić.

BRAĆA BALIĆ

Mirzo (Abdulah) BALIĆ (1912. Mostar – 1945. Jasenovac) – AKTIVISTA, ILEGALAC

Trgovac, aktivista NOP-a, u jesen 1941. Nastavlja ilegalnu aktivnost u Sarajevu. U radnji u Sarajevu gdje je radio, pronađeno je oružje koje je trebalo otpremiti u partizane. Uhapšen 28. marta 1945. i deportovan u Jasenovac gdje je likvidiran.

Mustafa (Abdulah) BALIĆ Mujo
(1922. Mostar – 1945. Jasenovac) -
ILEGALAC

Đak Gimnazije, član SKOJ-a od 1940. i KPJ od 1941, u ilegalnom pokretu otpora u Mostaru od 1941. Učesnik brojnih akcija. Jedno vrijeme proveo u agitpropu Operativnog štaba u istočnoj Hercegovini, a zatim u 2. udarnom bataljonu, gdje je vršio dužnost partijskog rukovodioca. Vratio se u Mostar gdje je nastavio sa ilegalnim radom. Upućen na partijski rad u Sarajevo gdje je uhapšen 1942. kad je izvršena provala među ilegalcima. Odveden u zloglasni Luburićev zatvor Beledija, gdje je mučen, a potom u Jasenovac gdje je likvidiran 1945. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

*braća Balić, žrtve
jasenovačkog
logora.*

*Mirza i Mustafa Balić, žrtve Jasenovca, braća su
poznatog mostarskog skakača Emira Balića.*

*Pali borci Gojko
Vuković i Mujo
Balić kao skauti.
Arhiv porodice
Andrić.*

Mladen (Dušana) BALORDA, narodni heroj (1921. Mostar – 1943. Ovojci) – ILEGALAC, BORAC

Metalski radnik (bravar), fudbaler omladinske sekcije "Veleža". Član SKOJ-a od 1938. i KPJ od 1940. Jula 1941. ustaše su ga sa porodicom deportovale u Srbiju, ali se Mladen septembra 1941. godine pješke vratio u Mostar. Radio je na organizovanju omladine na Carini, formirao udarne grupe i skupa s njima upadao u vojne magazine i iznosio oružje i municiju, odjeću, sanitetski materijal i hranu za potrebe odreda. Kao borac u Mostarskom bataljonu, zbog svoje hrabrosti često je učestvovao u specijalnim zadacima, poput oslobađanja zarobljenih drugova iz zatvora u Konjicu ili napada na bunkere. Istakao se i kao zamjenik komandanta Bataljona u Petoj neprijateljskoj ofanzivi na Sutjesci. Nekoliko puta u toku rata je dolazio u Mostar, zadnji put se vratio na oporavak sa još 80 iscrpljenih boraca poslije Pete ofanzive. Jula 1943. bio je na čelu novoformiranog Omladinskog odreda od 80 omladinaca kojeg je trebalo izvesti u Desetu hercegovačku udarnu brigadu. U vjerovatnoj izdaji 15. jula 1943. godine odred je napadnut od 200 njemačkih vojnika u selu Kamena kod Blagaja. Mladen je ranjen i sproveden u Mostar zajedno sa drugih zarobljenim borcima. Streljan je nakon nekoliko dana u Mostarskom blatu. Proglašen je za narodnog heroja 5. VII 1951. Mladenovi posmrtni ostaci su nakon rata preneseni i sahranjeni na Partizanskom spomen-groblju u Mostaru. O njemu je zapisano: „Bio je promišljen, hladnokrvan i lukav borac. Kao starješina u Bataljonu uvijek se nalazio na čelu svojih jedinica i bombaških grupa. Zračio je čestitošću, iskrenošću, skromnošću i drugarstvom, bio je voljen od svih koji su ga poznavali. Kao vojnik svojom inteligencijom obećavao je mnogo, ali je prerana smrt presjekla njegov životni put.“ (E. Ćemalović)

Hasan Zahirović.
Dva preživjela
narodna heroja
su bili Mehmed
Meha Trboinja i
Avdo Humo.

Spomen-bista
Mladena
Balorde u
parku kod
trga Musala u
Mostaru gdje
je kao dječak
sa Carine
proveo brojne
sate.

13 palih boraca iz Mostara su nosioci Ordena narodnog heroja: Mladen Balorda, Karlo Batko, Ljubo Brešan; Leo Bruk, Adem Buć, Jusuf Čevro, Rifat Frenjo, Mithad Haćam, dr Safet Mujić, Šefik Obard, Ahmet Pintul,

Na Neretvi, oko 1939. Stoji: pali borac Bećir Trbonja, sjede, s lijeva na desno: nepoznati, Vasilije Balorda (pretpostavka), njegov brat i narodni heroj Mladen Balorda, i vjerovatno pali borac Predrag Škrobić. Arhiv porodice Trbonja.

Vasilije (Dušana) BALORDA (1923. Mostar – 1941. Kraljevo) - AKTIVISTA

Đak Gimnazije, član SKOJ-a od 1940. Kad su ustaše došle na vlast u Mostaru i počele hapšenja Srba, izbjegao sa roditeljima i sestrama u Kraljevo gdje je postao đak Gimnazije.

Radio fizičke poslove sa ocem da porodica preživi. Nastradao u masovnim streljanjima građana, uglavnom odraslih muškaraca i đaka, od strane njemačkog vermahta između 10. i 15. oktobra 1941., postavši time

jedan od 11 Mostaraca nastradalih u ovom zločinu. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Fatima (Osmana) BALTA (1922. Mostar – 1945. Jasenovac) - ILEGALKA

Domaćica, član SKOJ-a od 1940. Uhapšena od strane ustaša 23. marta 1944. jer je "kao pripadnica komunističke organizacije A.F.Ž. održavala vezu s odmetnicima, od kojih je primala tiskarsko tvorivo za tiskanje letaka". Odvedena u logor Stara Gradiška, a potom u Jasenovac, gdje je početkom 1945. ubijena.

Baldo BASARIĆ (???? – 1943. kod Gacka) - BORAC

Rodom iz Dalmacije, radnik u Mostaru, puškomitraljezac 2. čete 3. bataljona. Uhapšen u Mostaru, ali se po svemu sudeći uspio osloboditi, nakon čega je vjerovatno otišao u odred. Poginuo na brdu Treštenik, istočno od Avtovca, 19. maja 1943. godine.

Berima (Sulejmana Sulje) BAŠAGIĆ Mubera (1923.* Nevesinje – 1945. Jasenovac) - ILEGALKA

Prema Spomenici, rođena 1924.* Završila Gimnaziju u Mostaru. Član SKOJ-a. Uhapšena od ustaša januara 1945. odvedena u logor Jasenovac 19.2.1945. godine gdje je i pogubljena.

BRAĆA I SESTRA BAŠAGIĆ

Hajrija M. BAŠAGIĆ (1920. Nevesinje – 1943. Stara Gradiška*) – AKTIVISTA, ILEGALAC

Studentkinja filozofskog fakulteta, skojevka i član KPJ. Živjela s porodicom u Mostaru. Održavala kurseve za bolničarke, „radeći često u svom stanu, obično sa po deset njih“, pripremajući na taj način buduće bolničarke za odrede. Pisala tekstove za bilten žena, od 1941. do kraja 1943. u kući Bašagića su nalazili utočište mnogi ilegalci, poput Olge Marasović ili Svetozara Vukmanovića Tempa, člana Vrhovnog štaba NOV i POJ. Jedno vrijeme se kod Bašagića skrivala i ilegalica Sidika

Dika Hadžić kad joj je prijetilo otkrivanje. Hajrija Bašagić je uhapšena od Nijemaca 20. avgusta 1943. zajedno sa sestrom, koja je puštena i kasnije o tom ostavila opsežna sjećanja. Niz izvora navodi da je Hajrija zajedno sa bratom Muhidinom streljana na Ovojcima* ali se vodi i kao žrtva logora Jasenovac/Stara Gradiška.

Mehmed (Mehmeda) BAŠAGIĆ (1923.* Nevesinje – 1942. Bišina)

Prema Spomenici, rođen 1922. Učenik Šerijatske gimnazije u Sarajevu i Gimnazije u Mostaru. Predratni član SKOJ-a. U NOV i POJ stupio početkom 1942. u odred „Bišina“. Borac, zarobljen od četnika maja 1942. kod Nevesinja, predat Italijanima. Sproveden u Mostar i ubijen.

Muhidin (Mehmeda) BAŠAGIĆ Hido Ager (1918.* Nevesinje – 1943. Konjic) – AKTIVISTA, BORAC

Prema Spomenici, rođen 1917.*. Student agronomije u Zemunu, živio s porodicom u Mostaru.

Fudbaler „Veleža“, istaknuti aktivista NOP-a. Član SKOJ-a od 1939. i KPJ od 1940, sekretar ćelije KPJ u Nevesinju. Juna 1941. prenio stanovnicima Donjeg Drežnja informaciju o namjerama ustaša da izvrše pokolj u selu, tako da su mještani uspjeli da organizuju odbranu. U Bataljonu od septembra 1941, komesar čete. Zajedno sa narodnim herojem Mustafom Ćemalovićem Ćimbom zarobljen jula ili avgusta 1943. kod Konjica kao kurir Vrhovnog štaba sa poštom za 10. hercegovačku brigadu i Crnu Goru. Streljani su na Ovojcima 26. avgusta 1943.

Oktobra 1942. godine, kod Prozora, s lijeva na desno: stoje Dušan Simić, pali borac Muhidin Bašagić Hido, pali borac narodni heroj Šefik Obad. Kleči Enver Ćemalović. Sjede: Aco Babić i pali borac Salko Pezo.

Nekadašnji Zavičajni muzej (Muzej Revolucije) u Mostaru sadržao je oko 400 fotografija boraca iz Mostara (i oko 50 fotografija narodnih heroja Hercegovine). Slike boraca su takođe objavljene u brošuri „Partizanski spomenik u Mostaru“, Prva književna komuna, 1980.

Slavko (Steve) BAŠIĆ (1912.* Mostar – 1943. kod Splita) – AKTIVISTA, BORAC

Prema Spomenici rođen 1913.* Krojač, fudbaler „Veleža“. Aktivista radničkog pokreta. Odselio u Split 1940, poginuo 1943. kao borac NOV i POJ kod Splita.

Karlo (Valentina) BATKO, narodni heroj (1907. Sarajevo – 1943. Konjic) – AKTIVISTA, BORAC

U Mostaru živio od 1914. Bravar, član SKOJ-a od 1922, i KPJ od 1928, fudbaler "Veleža". Poslije zavođenja šestojanuarske diktature, zbog partijske djelatnosti, uhapšen od Suda za zaštitu države 1929, te odležao dvije godine u zatvoru u Sremskoj Mitrovici. Član MK KPJ za Mostar 1932. i 1936, član Oblasnog komiteta KPJ za Hercegovinu 1937. i 1940, član Pokrajinskog komiteta KPJ za BiH 1938. Aktivno radio na stvaranju i jačanju partijskih organizacija na području Mostara. Godine 1940. bio je jedan od organizatora štrajka rudara. Više puta je hapšen i proganjan. Poslije Aprilskog rata i okupacije Kraljevine Jugoslavije, aktivno radio na organizovanju ustanka, prvoborac, u Bataljonu od avgusta 1941 u nevesinjskom, a zatim u bilečkom kraju, gde je učestvovao u borbama kod Divina, Fatnice i Plane. Izvjesno vrijeme nalazi se u stolačkom kraju, ali se vratio u Mostar i po zadatku odlazi na sjever, na dužnost sekretara Okružnog komiteta KPJ za teren Kalinovik-Foča. Politički komesar čete i bataljona, kasnije u sastavu novoformirane Desete hercegovačke udarne brigade na dužnosti političkog komesara čete u Petom bataljonu. Poginuo od avionske bombe kod sela Bijele kod Konjica, 3. marta 1943, zajedno sa komandirrom Radom Špancem. Proglašen za narodnog heroja 5. jula 1951. Opisan kao „vjerovatno jedan od najboljih komunista koga je ovaj grad imao, (...) koji je svojim ličnim primjerom vaspitavao mostarske proletere i komuniste... divan čovjek i odličan drug, koji je prošao mnoge jedinice usađujući u našu mladost revolucionarnu svijest u borbi za slobodu.“

Spomen-bista NH Karlu Batku, djelo akademskog vajara Florijana Mičkovića 1985.

Safet (Sadika) BATLAK Dunda (1925. Mostar – 1944. Nevesinje) - BORAC

Pekar. U NOV i POJ stupio jula 1944. u 1. (mostarski) bataljon 13. hercegovačke brigade. Poginuo krajem 1944. na Trusini kod Nevesinja.

Filip (Ilije) BEGIĆ (1911. Kruševo – 1945. Ivan-Sedlo) - BORAC

Prema Spomenici, rođen u Čulama kod Mostara. Željeznički službenik. U NOV i POJ stupio 26. februara 1945. u 1. bataljon 13. hercegovačke brigade. Poginuo 6. maja 1945. na Bitovnji kao borac 3. brigade Narodne odbrane.

Hivzija (Velije) BEGOVIĆ Lapina (1918*. Trebinje – 1943. Konjic) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1917.* Vozač. U NOV i POJ stupio avgusta 1943. Poginuo kod Konjica 2/3. novembra 1943.

Osman (Durana) BEGOVIĆ (1918.* Kokorina – 1945. Ivan-Sedlo) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1924.* Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 15. februara 1945. u 3. bataljon 13. hercegovačke brigade. Poginuo 19. marta 1945. u završnim borbama protiv Nijemaca na Ivan-sedlu.

Hivzo (Alije) BEHRAM (1919.* Stolac – 1944. Arslanagića-Most) – ILEGALAC, BORAC

Prema Spomenici, rođen 1920.* Školovao se i živio u Mostaru. Limar. Član SKOJ-a od 1941. Uhapšen od Italijana aprila 1942. u Mostaru i

osuđen u Šibeniku na 18 godina robije. Nakon kapitulacije Italije vratio se u Mostar. U NOV i POJ stupio ljeta 1944. u 2. bataljon 13. hercegovačke

brigade. Poginuo 24. septembra 1944. u bitkama kod Arslanagića Mosta i Kravica kod Trebinja.

Ljubo (Ambre) BEKAVAC (1919.* Mostar – 1944. Kula) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1918.* Službenik. U NOV i POJ stupio u proljeće 1944. u Južnohercegovački odred, a zatim u 4. bataljon 14. hercegovačke brigade. Borac 4. bataljona, poginuo u borbi protiv njemačkih jedinica kod sela Kula (Nevesinje), 12. decembra 1944.

Danilo (Mihajla) BERBEROVIĆ (1925. Mostar – 1944. Čičevo) - BORAC

Učenik Zanatske škole. Član SKOJ-a od 1941, u Bataljonu od septembra 1943. Poginuo na Čičevu kod Konjica februara 1944.

Spomen-ploča poginulim Ortiješanima i Lakiševanima u Drugom svjetskom ratu podignuta na domu u Ortiješu. Među njima su imena dva pala borca sa Partizanskog: Mihajlo Ahac i Danilo Berberović.

BRAT I SESTRA BERGMAN

Alfred (Jozefa ili Josipa) BERGMAN (1901. Visoko – 1941. Zagreb) – AKTIVISTA, ILEGALAC

Poznat pod nadimcima ili konspirativnim imenima Lanz ili Lenc, Paskalović, Savić, Nenadov M. J., Fred, Fredi Mostarac, Zubar. Od

ranog djetinjstva živio u Mostaru, gdje se uključio u revolucionarni radnički pokret. Studirao ekonomiju u Frankfurtu i Beču. Član SRPJ(k) od 1919. i član KPJ od 1925. godine. U Beču, Pragu i Parizu radio u Partijskoj tehnici Centralnog komiteta KPJ. Po povratku u Zagreb 1928. uhapšen, osuđen 1929. na Državnom sudu za zaštitu države na tri godine robije. Nakon izdržane kazne protjeran u Mostar. 1934. emigrirao u Beč gdje je nastavio obavljati dužnost tehničara CK KPJ. Sudjelovao u pripremama IV zemaljske konferencije KPJ. U KPJ je radio kao: sekretar studentskog kluba, član mjesnog komiteta, član Centralnog komiteta Crvene pomoći Jugoslavije, član Balkanskog komiteta Crvene pomoći, rukovodilac ilegalne tehnike Centralnog komiteta KPJ u zemlji i u inostranstvu. Najveći dio vremena je radio na organizaciono-tehničkim poslovima u zemlji i u inozemstvu, legalno i ilegalno. U Moskvi 1936. radi na otpremanju komunista za Španiju. Godine 1936. je u službi Odjeljenja međunarodnih veza (OMS) Kominterne kupovao i organizovao transporte oružja iz zemalja Zapadne Evrope za Španiju. Španski borac od 1937, gdje je bio u artiljeriji, a kasnije u administraciji i na specijalnim zadacima. Nakon španskog rata živio i radio u Francuskoj. Uhapšen po dolasku u Split na parobrodu SS „Lina Matković“ 24. septembra 1940. godine, i predan zagrebačkoj policiji. Interniran u Lepoglavu, presudom od 9. aprila 1941. oslobođen krivice, ali zadržan u zatvoru i predan ustaškim vlastima koje su ga prebacile u novoosnovani logor u Kerestincu. Streljan u šumi Dotrščina iza Maksimira u Zagrebu 9. jula 1941. sa grupi poznatih hrvatskih komunista, poput

dr Božidara Adžije, Ognjena Price, Otokara Keršovanija, kao zamjena za Ivana Krndelja.

dr Berta (Jozefa ili Josipa) BERGMAN
(1894. Blažuj – 1945. Jasenovac) -
SIMPATIZER

Porijeklom Jevrejka Aškenazi iz Beča. Zajedno sa sestrom Marijom, prva učenica Gimnazije u Mostaru i prva žena koje je završila srednju školu u

BiH. Školovanje nastavila u Beču, gdje je diplomirala 1918. godine i postala doktor medicine. Vratila se u BiH i radila kao pedijatar u više mjesta, uključujući i Banja Luku. Uoči rata postavljena za upravnik Školske poliklinike u Mostaru (nalazila se na mjestu hotela "Ruža"). Sa dolaskom ustaša na vlast, pomaže mostarski pokret otpora. Obezbeđuje sanitetski materijal, predaje na kursovima za bolničare i liječi ranjenike. Istovremeno u svojoj kući prima Jevreje izbjeglice iz Sarajeva i drugih gradova koji bježe prema italijanskoj okupacionoj zoni. Dva puta hapšena od ustaša, zadnji put 15. januara 1945. godine. Odvedena u koncentracioni logor Jasenovac gdje je likvidirana. Tokom NOB poginula je njena nećakinja Radojka Krčmar (kćerka sestre Lujze Krčmar), nećak Mihajlo Kon (sin sestre Marije Kon), te brat Alfred Bergman.

RATNA ANEGDOTA "IZLAPILO": Dr Berta Bergman, ljekar Školske poliklinike u Mostaru, vršila je kontrolu sanitetskog i drugog materijala. Ubrzo je konstatovala da je nestalo mnogo alkohola, joda, igala za šprice, zavoja, vate i drugog sanitetskog materijala, pa se obrati bolničarki za koju je znala da je simpatizer NOP.

– Gdje je onoliki alkohol?
– Izlapilo...
– A jod?
– Izlapio...
– Shvatam da jod i alkohol izlape, ali šta je sa iglama?
– Istupile se...
– A zavoji?
– Troši se...
– Pazi dobro, ako ide gore* neka i dalje lapi, a u protivnom držite se dobro.
– Ne brinite, ide gore.

– Pazite se, pa neka i dalje lapi...

Šefik Pašić, "Vedrine u tmimi".

Lijevo: Spomen-ploča sestrama Bergman na Gimnaziji u Mostaru, "pionirkama ženskoga obrazovanja u Bosni i Hercegovini". Desno: sestre Bergman, Berta i Marija, prve maturantkinje.

Streljanje Alfreda Bergmana prikazano je u 3. epizodi serije "Nepokoreni grad".

Jusuf (Huseina) BIJAVICA Ahabab
(1899. Mostar – 1944. Grušća) –
AKTIVISTA, BORAC

Kafedžija, predratni aktivista radničkog pokreta. Njegova kafana je bila poznata u gradu kao "Mala Moskva". U Bataljonu od septembra 1942. Dio bolničkog osoblja na terenu i hirurške ekipe Divizije na čelu sa dr. Isidorom Papom. Poginuo u

Grušći kod Konjica aprila 1944. Prema Enveru Ćemaloviću, "Jusuf Bijavica, kafedžija iz Mostara, bio je primjer čestitosti i čovjekoljublja u Bataljonu, uvijek brižan za ranjenike i bolesnike. On je bio poštovan od svih nas jer je ostavio ženu i troje djece i došao u Bataljon da se bori za svoja proleterska uvjerenja". ("Mostarski bataljon")

У овој згради се налазила од 1926. кафана Јусуфа Бијавице. Звали су је «Мала Москва».

Zgrada u kojoj se nalazila od 1926. kafana Jusufa Bijavice poznata kao "Mala Moskva". Izvor: "Sloboda".

Salko (Hamida) BIJAVICA (1919. Mostar – 1942.* Prozor) - BORAC

Krojač, član SKOJ-a od 1941. U NOV i POJ stupio početkom 1942. u Mostarski (Konjički) bataljon. Preživio Sutjesku i sa 80-tak drugih boraca se vratio u Mostar jula 1943. na oporavak. Kasnije stupio u Ramski odred i 17. krajišku brigadu, postao zamjenik komandanta Komande mjesta Prozor. Krajem 1944. teško ranjen nesretnim slučajem. Prema Spomenici, umro početkom 1945.* u Prozoru.

Salko (Bajre) BIJEDIĆ (1903. Gacko – 1945. Sarajevo) – AKTIVISTA, ILEGALAC

Završio Trgovačku akademiju, službenik u Mostaru. Aktivista NOP-a u Mostaru. Uhapšen od ustaša februara 1945, odveden u Sarajevo i ubijen.

BRAĆA BILAL

Fadil (Šerifa) BILAL (1924. Vitina – 1945. Cazin) - BORAC

Pohađao Građansku i Učiteljsku školu u Mostaru. Učiteljsku školu završio u Zagrebu gdje je boravio sve do 1943. godine. U NOV i POJ stupio ljeta 1943. u partizansku jedinicu na području Slavonije. Politički radnik, krajem 1943. radio kao učitelj na slobodnoj teritoriji u selu Levinovac u Slavoniji. Augusta 1944. godine, dolazi u Veliku Kladušu, gdje radi na poslovima prosvjetnog referenta za cazinske srez. Uporedo radi na organizovanju prosvjetnog rada i opismjenjavanju djece i omladine. U selu Kudići u Bosanskoj Krajini osniva Narodnu školu. Poginuo kod Cazina 29. marta 1945. (prema jednom izvoru, opdveden i streljan usred noći od tzv. „zelenog kadra“).

Zlatko (Šerifa) BILAL (1927. Vitina – 1944. Zagreb) - AKTIVISTA

Đak Gimnazije, član SKOJ-a. Odselio septembra 1941. s porodicom u Zagreb. Uhapšen od ustaša i streljan 9. maja 1945. u Gračanima, Zagreb.

Dragoljub (Lazara) BILANOVIĆ (1923. Avtovac – 1941. Avtovac) - AKTIVISTA

Učenik, predratni član SKOJ-a. Aprila 1941. odlazi iz Mostara u Avtovac, gdje nastavlja aktivnost. Uhapšen od ustaša juna 1941. u Avtovcu, odveden i ubijen.

SESTRE BILIĆ

Ešrefa (Osmana) BILIĆ ZBROJEVKA (1923. Mostar – 1943. Mišljen) – AKTIVISTA, BOLNIČARKA, BORAC

Radnica Tvornice platna u Mostaru. Jedna od osnivačica sindikalne organizacije u fabrici tekstila u Mostaru 1939. godine. Član SKOJ-a od 1940. i KPJ od 1941. U Bataljonu

od decembra 1941. 1942. godine zadesila se na samom početku četničkog puča, ali je uspjela ostati neozlijeđena. Referent saniteta u četi, poginula tokom

borbe na Mišljenu 15. novembra 1943. dok je pokušavala da pomogne ranjeniku.

Šamila Šana (Osmana) BILIĆ (1921. Mostar – 1943.* Mostar) – AKTIVISTA, BORAC

Radnica Fabrike duhana u Mostaru. Predratni član SKOJ-a i KPJ, sekretar ćelije KPJ od 1940. Juna 1941. zajedno sa grupom djevojaka (Tanja Peško, Fadila Bilal, Emina-Mina Haćam, Sonja Milićević) na tajnom sastanku u borovoj šumici na Humu, gdje je dogovoreno kako da osnuju organizaciju žena. U NOV i POJ stupila marta 1942. za istočnu Hercegovinu, radila pri Operativnom štabu za Hercegovinu. U vrijeme četničkog puča maja 1942. zarobljena od muslimanske milicije (”ćatićevaca”) u Podveležju. Nakon toga ilegalno živjela u Mostaru, gdje je, prema Spomenici, poginula krajem 1942.

Salko (Saliha) BIŠĆEVIĆ (1920.* Mostar – 1944. Travnik*) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1928. u Mostaru. Učio bravarski zanat. Član SKOJ-a. U NOV i POJ stupio avgusta 1944. u 1. (mostarski) bataljon 13. hercegovačke brigade. Borac,

poginuo u selu Trnovica* kod Slanog 1944. godine u borbi sa ustašama. Opisan kao „valjda najmlađi i najmanji borac u bataljonu” i „dobrovoljac bombaš”. Sahranjen u porodičnoj grobnici mjesnog odbornika uz sve vojne počasti. Njegovi posmrtni ostaci su nakon rata preneseni i sahranjeni na Partizanskom spomenogroblju u Mostaru.

PORODICA BITANGA

Darinka (Petra) BITANGA rođ. BOJČIĆ (1891. Mostar – 1943. Mostar) – AKTIVISTA

Domaćica, predratna aktivistkinja i politička radnica koja je ”stotinama žena prije rata pročitala ”Mati” od Gorkog, i održavala predavanja o

ženi i njenoj borbi za ravnopravnost i prava. Uz muža

učestvovala u radničkom pokretu i kulturno-umjetničkim društvima, ali sama nije bila član KPJ. Uhapšena kao talac zbog prekinute telefonske linije njemačke vojske, dva dana nakon incidenta, 18.11.1943. (Nijemci su naredili hapšenje nekoliko Mostaraca za koje se sumnjalo da su pripadnici NOP-a. Po Mostaru se tada pričalo da nije bilo sabotaže, te da je kabl presjekla ”njemačka vojna kuhinja sa dimnjakom (koji) je zapeo za žicu i tako prekinuo vezu između njemačkih jedinica u gradu.”) Objеšena 19.11.1943. ruku vezanih na leđima, sa četiri pripadnika NOP-a: Mujom Selimhodžićem Babićem, Božom Skočajićem, Ekremom Ćurićem i Tomom Kljujićem. Kao trajno sjećanje na njih podignut je spomenik kod Doma zdravlja u Mostaru, te spomen ploča na mjestu gdje su obješeni.

Taoci obješeni za odmazdu 19.11.1943. u Mostaru: Ćurić Ekrem, Mustafa Selimhodžić-Babić, Bitanga Darinka, Skočajić Božo i Kljujić Tomo.

Spomenik taocima obješenim 19.11.1943.

Nedjeljko Neđo (Rade) BITANGA
(1918. Mostar – 1943. Malo Polje) –
AKTIVISTA, ILEGALAC, BORAC

Auto-mehaničar, sindikalni radnik,
član KPJ od 1936. Sin prekaljenog
komuniste Rade Bitange, jednog od

osnivača KPJ u Mostaru i Darinke Bitanga obješene u Mostaru novembra 1943. godine. Član Mjesnog komiteta KPJ za Mostar i Vojne komisije sa zadatkom da organizuje veze sa terenom, stvori kanale za odlazak boraca i transportovanje materijala na teren; održava kurirske veze sa terenom i gradovima po Hercegovini, kao i veze sa Pokrajinskim komitetom u Sarajevu i Oblasnim na terenu. Sa prvom grupom boraca koja je između 15. i 20. avgusta 1941. Odred, kojim je rukovodio Savo Medan, krenuo je poslije 9 sati naveče iz mahale Bjelušine, naoružan sa 16 pušaka, po 150 metaka na svaku pušku. Komesar čete. Krajem 1942. upućen u Mostar. U povratku u odred 26. aprila 1943. godine, Neđina grupa je opkoljena blizu sela Bune. Kad je ostao bez municije, da ne bi pao neprijatelju u ruke bacio je pod sebe bombu i tako poginuo. Opisan je kao „omiljeni borac“.

Radoslav Rade (Andrije) BITANGA
(1891. Mostar – 1941. Lepoglava)

RADOSLAV RADE (ANDRIJE)
BITANGA, rođen 1891. u Mostaru.
Grafički radnik. Prekaljeni
predratni komunist, sindikalni
radnik i borac za radnička prava,

osnivač Sindikata tipografskih radnika, Blizak saradnik osnivača KPJ u Mostaru Gojka Vukovića, član i funkcioner KPJ od osnivanja. Iz hrvatske porodice porijeklom iz sela Rakitna u posuškom kraju, ostao siroče sa 9 godina. Odrastao je kod gostioničara Kramera koji ga je poslao na tipografski zanat u Mostar. Prema M. Konjhodžiću, „kao vrlo mlad momak stupio je na poprište borbe radnika za bolji život“. Vođa radničkog pokreta u Hercegovini nakon smrti Gojka Vukovića. Na parlamentarnim izborima 1938., nosilac liste Stranke radnog naroda za cijelu Hercegovinu. Hapšen više puta (odrobijao je tri godine u Sremskoj Mitrovici sa Gojkom Vukovićem), a posljednji put 2. septembra 1940. godine zbog protestnog generalnog

štrajka u Mostaru, izazvanog zabranom aktivnosti „Veleža“. Sproveden u kaznionicu Lepoglava. Likvidiran nakon dolaska ustaša na vlast 1941. godine. Opisan kao „krupna ljudina, (...) sušta dobrota od čovjeka, masovik, čovjek koga su ljudi voljeli, kao i on ljude.“

Radnici štamparije "Pacher i Kisić" 1937. godine. Rade Bitanga sjedi u sredini dole. Skroz desno sjedi najvjerovatnije Darinka Bitanga. Arhiv K.D. Miletića.

Mustafa Muja (Avde) BJELAVAC (1897. Mostar – 1941. Lepoglava*) - AKTIVISTA

Sajdžija. Član KPJ od 1922, član MK KPJ za Mostar, prekaljeni borac, više puta hapšen i osuđivan na dugogodišnju robiju. Istaknuti aktivista RKUD „Abrašević“ u Mostaru, rukovodilac tamburaške sekcije. Funkcioner „Veleža“. Uhapšen 2. septembra 1940. zbog protestnog generalnog štrajka u Mostaru, izazvanog zabranom aktivnosti „Veleža“. Sproveden u Lepoglavu. Predat ustašama aprila 1941, zatim odveden u Jasenovac* 28. jula 1941. i ubijen. (*prema Spomenici)

Mustafa (Bećira) BOBIĆ (1912.* Mostar – 1945. Sarajevo) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1900 u Drežnici kod Mostara.* Trgovac. U NOV i POJ stupio početkom 1942. u Mostarski (konjički) bataljon. Zarobljen kod Konjica od domobrana i predat Italijanima u četničkom puču juna 1942. i pušten. Uhapšen od ustaša februara 1945. u Mostaru, odveden u Sarajevo i ubijen.

Slobodan (Boška ili Bože) BOGDANOVIĆ (1922.* Mostar – 1941. Mostar) - AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođen 1919.* Student Filozofskog fakulteta u Beogradu. Član KPJ od 1941. Uhapšen od ustaša 2. avgusta 1941. u Mostaru. Sproveden u logor Jablanica. Prebačen u Gospić 9. avgusta i ubijen u logoru Jadovno. Mostarski i beogradski slikar i pjesnik Svetislav Mandić (Mostar, 08.03.1921 — Beograd, 04.10.2003) spominje ga u pjesmi „Onaj sudnji dan“.

Slavna mladost slobodarskog Mostara na putu za Bratač, kraj Nevesinja, u ljeto 1939. godine. Na ovoj unikatnoj fotografiji iz arhive Mehmeda Rajkovića vide se: Avdo Humo, Hamo Šiširak, Hamo Elica, Salko Nožić, Hamo Grebo, Ibro Balta, Svetislav Mandić, Sloba Bogdanović, Zora Korać, Predrag i Nenad Vasić, Beko Đikić, Salko Fejić, Enver Čemalović, Esa Brkić, Bora Korać, Riza Fejić i dr.

Među ovim mostarskim omladincima ljeta 1939. g. su Svetislav Mandić i Slobodan Bogdanović.

Đorđe (Stojana) BOROZAN (1923. Mostar – 1943. Žuglijić) – BORAC

U ustaničke jedinice stupio avgusta 1941. u Odred „Nevesinjska puška“, borac Mostarskog bataljona od jula 1942. Član SKOJ-a od 1941. i KPJ od 1942. Poginuo marta 1943. u Žuglićima kod Konjica.

Mirko (Đure) BOROZAN (1921. Mostar – 1942. Viduša) – AKTIVISTA, BORAC

Stolar, predratni član KPJ. Uoči rata živio u Trebinju. Izgubio više članova porodice aprila i maja 1941. Kada su ubijeni od ustaša otac Đuro i stric

Uroš, te braća Drago, Lazar, Anđelko i Danilo. U NOV i POJ stupio 1941. Komunist, politički radnik u istočnoj Hercegovini u selima oko Ljubomira. Politički komesar

čete u Ljubomirskom partizanskom odred. Zarobljen od četnika kod Trebinja i 11. jula 1942, ubijen i bačen u Vidušku jamu, selo Morče kod Bileće.

Ramadan Ramo (Muje) BOŠKAILO (1925. Podvelež – 1945. Kiseljak) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 11. hercegovačku brigadu 29. divizije. Poginuo u završnim borbama Sarajevske operacije kod Kiseljaka aprila 1945. godine.

Branko (Vlade) BOŠNJAK Selo
(1920. Nevesinje – 1942. Nevesinje)
- BORAC

Učenik Gimnazije u Mostaru. Član SKOJ-a od 1941. U NOV i POJ stupio septembra 1941. u Mostarski (Konjički) bataljon, kao jedan od

prvih dobrovoljaca. Član čuvene Udarne desetine formirane početkom decembra 1941. godine, na čijem čelu je bio narodni heroj Mehmed Meha Trbonja, a koja se sastojala od najhrabrijih boraca sakupljenih po četama. Poginuo 6. februara 1942. u Grdači, Živanj, kod Nevesinja. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

*Napomena: postoji spomen-ploča s natpisom **Dušan V. BOŠNJAK** (1920. Bojišta kod Nevesinja – 1942. Živanj kod Nevesinja), dok nije bilo spomen-ploče na ime Branka Bošnjaka. Vjerovatno ploča pripada Branku, odnosno radi se o grešci u natpisu.*

BRAĆA BOŠNJIĆ

Mehmed (Alije) BOŠNJIĆ (1911. Mostar – 1945. Sarajevo) - AKTIVISTA

Krojač, aktivista radničkog pokreta i NOP-a Mostara. Uhapšen od ustaša u Mostaru februara 1945. i obješen u Sarajevu.

Šefik (Alije) BOŠNJIĆ (1914. Mostar – 1943. Sutjeska) – AKTIVISTA, BORAC

Bravar, predratni aktivista radničkog pokreta. Član KPJ od 1941, u Bataljonu od marta 1943. Morao je napustiti Mostar naprečac zbog policijske sumnje da je učestvovao u atentatu na policajca Muju Trbonju (kojeg je izvršio skojevac Petar Pero Krajina jer je Trbonja bio okrivljen za ubistvo skojevca Salke Šestića, a osumnjičen je Šefik jer je u akciji korišten njegov bicikl). Komandir voda u 3. bataljonu, poginuo kod Krekova, Tjentište, 13. juna 1943. godine za vrijeme Pete ofanzive.

Ljubo (Blaža) BREŠAN Feđa,
narodni heroj (1913. Dubrovnik – 1943. Ovojci) - ILEGALAC

Od 1921. živio u Mostaru, bravar, radio kao avioelektričar i aviomehaničar na mostarskom aerodromu, a za vrijeme rata kao

telegrafista na Željezničkoj stanici. Još kao mladi radnik priključio se revolucionarnom radničkom pokretu, a tokom 1940. godine postao član KPJ. Nakon okupacije Jugoslavije 1941. godine aktivno je radio na stvaranju NOP u Mostaru i okolini, okupljanju simpatizera, patriota i antifašistista i sa njima organizovao prikupljanje oružja i drugog ratnog materijala. Član Mjesnog komiteta KPJ u Mostaru, a od maja 1942 sekretar. U veoma teškim uslovima ilegalnog rada uspješno je rukovodio jakom partijskom organizacijom koja je i pored jake kontrole okupatorske vojske i policije održavala veze sa Mostarskim bataljonom i preuzimala brigu o ranjenicima. Njemu se obratio politički komesar Enver Ćemalović nakon Sutjeske s pitanjem da li mogu iscrpljeni borci Bataljona da nađu utočište u Mostaru. U svom ilegalnom radu koristio se imenom Feđa. Uhapšen u toku noći 26.7.1943. Strahovito mučen punih petnaest dana u ustaškoj policiji. Uprkos svim fizičkim i psihičkim maltretiranjima odbijao je da bilo šta otkrije i uvijek je odgovarao sa “ja ništa ne znam”. Predan Gestapou, gdje su počela nova mučenja. Zatvorili su ga u zloglasnoj Vladičinoj kući u sobi na čijem je podu bilo oko 20 cm vode, te su mu stezali gvozdeni obruč oko glave, ali on je i dalje šutio. Izmučenog glađu i batinama Ljubu su pokušali i moralno slomiti ubacivši u njegovu tamnicu pismo

druga izdajnika koji ga je pozivao da popusti i prizna. Ljubo mu je na istom papiru odgovorio: „Samo se kukavice predaju, a članovi Partije šute i čuvaju svoje drugove. Bolje je časno izgubiti život, nego ga izgubiti kao izdajica.“ Streljan u blizini Mostara 26.8.1943. zajedno sa istaknutim aktivistima NOP-a– Mustafom Ćemalovićem Ćimbom i Muhidinom Bašagićem, koji su uhvaćeni kao kuriri Oblasnog komiteta KPJ za Hecegovinu. Proglašen za narodnog heroja 5.7.1951.

Bista narodnog heroja Ljube Brešana, djelo akademskog vajara Florijana Mićkovića (1985.), nalazila se ispred fabrike "Soko".

BRAĆA I SESTRA BRKIĆ (MUHAREMA)

Remzija (Muharema) BRKIĆ Redžo (1922. Mostar – 1945. Ostrožac) – ILEGALAC, BORAC

Mesar, član SKOJ-a od 1941. Jedan od partizanskih vodiča dobrovoljaca iz grada. U Bataljonu od jeseni 1943, borac 1. bataljona 13. NOU, zamjenik intendanta, bataljonski mesar. Zarobljen od domobrana u Doljanima kod Jablanice maja 1944. i odveden u Sarajevo, odakle je pobjegao. Ponovo stupio u Mostarski bataljon 13. hercegovačke brigade ljeta 1944. Poginuo kod Ostrošca kod Konjica 1945. dok je „borcima nosio pekmez od šljiva“.

Ramiza (Muharema) BRKIĆ Rena (1926.* Mostar – 1945. Bihać) – BORAC

Poznata kao Sabira, Ramiza, Rena, prema Spomenici, rođena 1928.* Kućna pomoćnica. U NOV i POJ stupila

15. februara 1945. u 11. dalmatinsku brigadu. Bolničarka. Poginula marta 1945. kod Bihaća.

BRAĆA I SESTRA BRKIĆ (MUHAMEDA)

Ahmet (Muhameda) BRKIĆ Lebro (1924.* Mostar – 1944. Nevesinje) – BORAC

Prema Spomenici, rođen 1923*, đak Gimnazije, fudbaler "Veleža", član SKOJ-a od 1940. i KPJ od 1942,

rukovodilac SKOJ-a u školi. U Bataljonu od početka 1942, stupio zajedno sa bratom Hamdijom koji je morao napustiti Mostar. Borac 4. Bataljona. Nakon Pete ofanzive na Sutjesci, u grupi boraca koja se vratila u Mostar na jednomjesečni oporavak. Članovi porodice pričaju da je bio veoma iznemogao, i da je došao "bez donova na opancima, a kako nije mogao spavati na dušku, legao je na drveni pod i zaspao". Uhapšen od Nijemaca u Mostaru i odveden u logor u Austriju. Pobjegao iz logora u ljeto 1944. i stupio u 4. bataljon 14. hercegovačke brigade. Omladinski rukovodilac. Poginuo u borbi kod sela Lakat (Nevesinje), 28. novembra 1944. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Fatima (Muhameda) BRKIĆ zvana Fatima Velika (1916. Mostar – 1943.* Stara Gradiška) – AKTIVISTA

Studentkinja medicine u Beogradu kojoj su bila ostala tek dva završna ispita. Po nekim izvorima, „prva muslimanka koja je položila ispit zrelosti 1936. godine u Velikoj Gimnaziji u Mostaru“, gdje je bila „redovna i vrijedna učenica“. Član SKOJ-a od 1939. i kandidat za člana KPJ od 1941. Aktivna učesnica NOP-a. Hapšena više puta, a septembra 1942. godine otpremljena u Staru Gradišku. Raspoređena je u ženski logor, a potom s dr. Bukijem Konortijem (zatvorenikom iz Sarajeva) u logorsku bolnicu gdje je pomagala oboljelim zatvorenicima i sama preboljela tifus (takozvanu GG – „Gradišćansku gripu“ ili „Gripu

Gagro“). Više puta teško mučena. Likvidirana u Staroj Gradišci 1943. (prema Spomenici 1944. godine). Opisana kao “prekrasna djevojka”, “sjajan komunista”.

Hamdija (Muhameda) BRKIĆ (1921. Mostar – 1943. Sutjeska) - ILEGALAC, BORAC

Student agronomije u Sarajevu, član SKOJ-a od 1938. (sekretar srednjoškolske partijske ćelije u Mostaru) i KPJ od 1939. Uhapšen od

Italijana 10. oktobra 1941. godine u Bijelom Polju, kuda je pošao da održi jedan sastanak. Zbog rana zadobijenih u ćeliji odvođen je jednom sedmično u zatvorsku bolnicu na liječenje i previjanje. Uspio je pobjeći u skojevskoj akciji. U Bataljonu od početka 1942. Omladinski rukovodilac Bataljona, borac u Pratećoj četi Štaba 10. hercegovačke brigade. Poginuo na Sutjesci u selu Rataj, Miljevina, 13. juna 1943. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Hivzija (Muhameda) BRKIĆ Bauk (1919.* Mostar – 1942. Bijela) – ILEGALAC, BORAC

Prema Spomenici, rođen 1920.* Student agronomije u Sarajevu, član SKOJ-a od 1938. i KPJ od 1940, sekretar Međuškolskog rukovodstva

SKOJ-a 1938. u Mostaru. U Bataljonu od avgusta 1941, ali se vraća u Mostar na ilegalni rad. Uhapšen od policije NDH novembra 1941. u Mostaru i nakon puštanja 19. januara 1942. ponovo odlazi u Bataljon. Poginuo u Bijeloj kod Konjica u noći 14/15 juna 1942.

RATNA ANEGDOTA: Ismet Dilberović (Hercegovina u NOB-u, IV, str. 442): „Voljeli su akcije i najteže im je padalo danonoćno stanje nepokretnosti na položajima, pogotovo zimskih i proljetnih dana, kada je stezao mraz ili su padale kiše, koje su prodirale do kostiju. I u tim situacijama dolazile su do izražaja poznate mostarske šale, koje su stvarale vedro raspoloženje u četi. Tih proljetnih dana, u baštama blizu Konjica, bile su rodile prve trešnje. Mostarci su se noću spuštali u bašte da bi ih brali. Kada je za to saznao komandir Rade Španac, zabranio je da se to čini, jer je neko mogao stradati. Međutim, kako im disciplina nije bila vrlina, Enes Orman, Hivza Brkić, Meho Taso, Remza Čišić su i dalje odlazili u te svoje akcije. Kako su išli pojedinačno, ne znajući jedan za drugog, dolazilo je i do komičnih situacija. Tako se desilo da je jedan od njih već bio na drvetu, sjedio među granama i brao trešnje. Kasnije je došao drugi pod tu istu trešnju i kroz mrak iznenada povikao: »Ko je gore?«, a onaj odozgo: »Ko je dolje?«. Kako se to dešavalo neposredno uz italijanske položaje, takva iznenađenja bila su za njih velika.“

Osman (Muhameda) BRKIĆ Bubreg (1915. Mostar – 1944. Grušća) - BORAC

Bravar, član KPJ od 1941. Fudbaler “Veleža”. Uhapšen od Italijana maja 1942. godine i odveden u logor Mamula u Bokokotorskom zaljevu. Kad je Italija poražena, logor je raspušten i Osman se pridružio jednoj od hercegovačkih brigada u Mostarskom bataljonu. Borac, politički komesar čete, poginuo u borbi u Grušći kod Konjica aprila 1944.

Muhamed (Huseina) BRKIĆ Hamica (1923. Mostar – 1942. Norveška) – AKTIVISTA, ILEGALAC

Učenik Druge gimnazije u Sarajevu. Član SKOJ-a od 1941. Uhapšen aprila 1942. od Nijemaca u Sarajevu i

interniran u logor Beisfjord u Norveškoj. Zabilježen u zatvorskom dokumentu 25.8.1942. kao "sposoban za rad". Smrt ga je zatekla 1. oktobra 1942.

BRAĆA BRONZOVIĆ

Ivo (Fabijana) BRONZOVIĆ (1920.*
Brač – 1944. Stara Gradiška)

Prema Spomenici, rođen 1924.*
Bolničar u Mostaru. Član SKOJ-a,
ilegalac, isticao se na prikupljanju
sanitetskog materijala za odred.

Uhapšen nakon skojevske akcije u kojoj
su on i Čamil Delić 22. marta 1943. pomogli pritvorenoj
skojevki Samiji Puzić da pobjegne iz bolnice u kojoj se
liječila zbog primljenih batina. Uhapšen i odveden u
logor Jasenovac-Stara Gradiška, gdje je ubijen.

Tonči (Fabijana) BRONZOVIĆ (1923.
Brač – 1945. Slovenija) - BORAC

Borac, brat palog borca Ive
Bronzovića. Poginuo u Sloveniji 1945.

Poznati pisac Predrag Matvejević je prilikom posjete
2001. godine zabilježio: "Predraga Matvejevića:

*"Kamene stele razbacane su unaokolo, prebijene na
dva ili više dijelova, ponekad smrvljene. Sastavljam
ulomke i pokušavam pročitati natpise. (...) "Bronzović
Tonči, Dalmatinac", upoznao sam kao dječak njegova
oca Fabijana, kamenoresca s otoka Brača – nikad ga
nije prežalio, ni on ni supruga mu Marija, dali su isto
ime sinu koji im se rodio poslije rata."*

BRAĆA BRUK

Leo (Franje) BRUK, narodni heroj
(1911.* Dubrovnik – 1943.
Čelebići) – AKTIVISTA, ILEGALAC,
BORAC

Prema Spomenici, rođen 1910.*
Živio u Mostaru od završetka
Prvog svjetskog rata. Konobar.

Priključio se revolucionarnom pokretu kao mladi
radnik. Početkom rata pomagao i štitio proganjane i
uhapšene, te radio na prikupljanju naoružanja i
opreme. Aktivno učestvovao u akcijama NOP-a u
okupiranom Mostaru, a u toku 1941. godine je postao
član KPJ. U Bataljonu od kraja 1941. Već u prvim
borbama istakao se kao hrabar i sposoban borac,
uskoro postavljen za komandira Treće čete. Povjeravani
su mu najteži i najodgovorniji zadaci. Kao politički
delegat mitraljeskog voda, istakao se u borbama tokom
Četvrte neprijateljske ofanzive — kod Jajca, Žepča i
Prozora. Jedno vrijeme na dužnosti komandanta
Bataljona, a nakon zauzimanja Prozora, februara 1943.
godine pri Štabu Treće udarne divizije prelazi u
tenkovska jedinicu. Poginuo je 26. februara 1943.
godine kao vođa tenka i mitraljezac u borbama u blizini
sela Čelebići, kod Konjica. Prema pričanju saboraca,
„ostao je u vječnoj uspomeni svojih drugova zbog lične
hrabrosti, druželjublja, iskrenosti i skromnosti borca,
proletera“. Proglašen za narodnog heroja 24. jula 1953.

Bista NH Lea Bruka,
djelo akademskog
vajara Nikole Njirića
(1985.)

Mladen (Franje) BRUK (1928.* Mostar – 1945.
Mostar) - SIMPATIZER

Prema Spomenici, rođen 1929.* Učenik. Poginuo od zalutalog metka 14. februara 1945. u Mostaru.

Ibro (Osmana) BUBALO (1922. Potoci – 1945. kod Kiseljaka) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 2. bataljon 14. hercegovačke brigade. Poginuo 7. aprila 1945. kod Kiseljaka, prilikom tridesetodnevnog učešća Divizije u sarajevskoj operaciji.

Hasan (Alage) BUBIĆ (1914. Mostar – 1943. Bijela)

Stolar, član KPJ od 1938. U Bataljonu od septembra 1941. Komandir čete, poginuo u Bijeloj kod Konjica februara 1943.

SUPRUŽNICI BUČUK

Mahmut (Jusufa) BUČUK (1918.* Trebinje – 1944. Stara Gradiška) – AKTIVISTA, ILEGALAC

Prema Spomenici, rođen 1919.* Bravar. Uhapšen sa suprugom Sldikom marta 1944. i otpremljen u Staru Gradišku gdje su oboje ubijeni. Prema ustaškom dokumentu "kao bravar zrakoplovne luke u Mostaru nabavljao za odmetnike oružje i strijeljivo."

Sidika Dika (Hasana) BUČUK-HADŽIĆ (1920.* Mostar – 1945. Stara Gradiška) – AKTIVISTA, ILEGALAC

Prema Spomenici, rođena 1919.* Domaćica. Nakon majčine smrti vodila brigu o kući i mlađem bratu i sestrama. Prema nekim izvorima, bila je zaljubljena u komunistu Mustafu Huskovića koji gine na samom početku rata. Nakon toga još više se posvećuje NOP-u. Učestvovala u demonstracijama žena protiv gladi 1941.

godine, i do svog hapšenja raznosila poruke, ilegalnu literaturu i drugi materijal. Kad joj je prijetilo otkrivanje, krila se jedno vrijeme kod ilegalki Hajrije Bašagić i Fahire Čišić. Udala se za ilegalca i palog borca Mahmuta Bučuka. Uhapšena sa njim i Fahiom marta 1944. godine. U gestapovskom zatvoru svi su mučeni (prema jednom izvoru:... trodnevnom glađu, davali im soli, mlatili šakama, nogama, pendrecima, mećali u takozvani „tramvaj“), ali Sidika nikog nije odala. Otpremljena u logor Stara Gradiška gdje je ubijena 1945. U poslijeratnoj literaturi nazivana "našom Zojom Kosmodjemanskom", prema sovjetskoj heroini iz Drugog svjetskog rata.

U jednoj od posljednjih scena TV putopisa "Hodočašća" u Mostaru (1975.), Zuko Džumhur posjećuje Partizansko spomen-groblje i odaje poštu palim borcima. Okrenut prema gradu, odnosno gledajući grad iz ugla boraca, on recituje: "Na vrelu bratstva, oprasmo očiju vid, / i više mi nismo slijepi, / oprasmo i mrlje i krv, i grijeh i stid, / i sad smo ko bogovi lijepi."

Adem (Ibrahima) BUĆ, narodni heroj (1914. Mostar* – 1943. Sarajevo) – AKTIVISTA, ILEGALAC, BORAC

Prema Spomenici, rođen u selu Bivolje Brdo* kod Čapljine. Živio u Mostaru od djetinjstva, kuda se preselio sa porodicom 1916. Osnovnu školu i četiri razreda gimnazije završio je u Mostaru, a potom je prešao u Beograd gde je upisao Srednju tehničku školu,

geodetski odsjek. Izvjesno vrijeme je radio kao geometar u Daruvaru. Poslije odsluženja vojnog roka 1939. zaposlio u Geodetskoj upravi u Mostaru. Revolucionarnom omladinskom pokretu pristupio je kao učenik u Beogradu. Član SKOJ-a od 1939, a KPJ od avgusta 1940. godine. Početkom rata aktivno učestvovao u ilegalnim pripremama oružanog ustanka i do aprila 1942. radio kao ilegalac u okupiranom Mostaru. Kao sekretar partijske ćelije „Carina“, organizovao je prikupljanje oružja, municije i drugog materijala. Aprila 1942. stigao je u Bataljon, pošto se „nakon hapšenja, prilikom sprovođenja u policiju, otrgnuo agentima i pobjegao“. Politički radnik na terenu 3. čete u Blacama i potom u Mostarskom bataljonu. Borac Igmanke čete Romanijskog NOP odreda. Ranjen u napadu u Hadžićima i kao ranjenik sklonjen u okupirano Sarajevo gdje se povezao sa partijskom organizacijom. Krajem 1942. godine, trebalo je da pređe u Mostar da preuzme dužnost sekretara Mesnog komiteta KPJ, ali su ga početkom decembra na ulici u Sarajevu, iako je bio u uniformi domobranskog oficira, prepoznala dva ustaška agenta i uhapsila, jer su imali njegovu sliku. U ustaškom zatvoru „Ćemaluša“, bio je strahovito mučen, ali i pored toga isljednicima nije rekao ni riječi. Ubijen je 8. decembra 1942. godine, tako što je bačen kroz prozor s četvrtog sprata policijske zgrade. Proglašen je za narodnog heroja 26. jula 1949.

Bista narodnog heroja Adema Buća, djelo akademskog vajara Florijana Mičkovića (1985.)

Do izgradnje Partizanskog spomen-groblja, grobovi narodnih heroja Adema Buća i Hasana Zahirovića Laca nalazili su se u parku kod trga Musala. Na slici: Grob narodnog heroja Adema Buća. Izvor: spomenicinob.info.

Seid (Muniba) BUKOVAC (1922. Ljubuški – 1942. Jasenovac) – AKTIVISTA, ILEGALAC

Osnovnu i Učiteljsku školu završio u Mostaru, gdje je živio sa porodicom. Član SKOJ-a od 1941, sekretar aktiva SKOJ-a Učiteljske škole 1942. Iste godine upućen na ilegalni rad u Sarajevo. Organizovao je niz akcija te je zbog svoje aktivnosti zatvaran više puta. Uhapšen u Sarajevu jer je „kao član kom.partije tiskao razno promičbeno tvorivo i vršio protudržavnu promičbu.“ Mučen u sarajevskom zatvoru i kasnije prebačen u Jasenovac. Ubijen 17. decembra 1942. godine u logoru III Ciglana.

Mustafa (Hamida) BULJKO (1915.
Mostar – 1943. Kamenja) –
AKTIVISTA, BORAC

Zemljoradnik, član KPJ od 1942.
Aktivan član Muslimanske narodne
biblioteke. Isticao se interesovanjem
za napredni pokret u gradu i na selu.

U NOV i POJ stupio decembra 1941. Poginuo kao
zamjenik komesara Mostarskog omladinskog odreda na
Kamenju kod Mostara jula 1943.

Omer (Muje) BULJUBAŠIĆ (1921.
Mostar – 1944.* Grušča*) - BORAC

Stolar, član SKOJ-a od 1941, u
Bataljonu od oktobra 1941. Ranjen
prilikom neuspješnog napada na
ustašku postaju u Vrdolju kod
Konjica 22. januara 1942. Prema
Spomenici, poginuo na Sutjesci

1943.*

Šerif (Jusufa) BURIĆ Šerfa (1922.*
Stolac – 1944. Kula, Čičevo) –
ILEGALAC, BORAC

Prema Spomenici, rođen 1923.*
Električar (učio kod inženjera Jakova
Levića), školovao se u Industrijskoj
školi, živio i radio u Mostaru. Prije

rata svirao tamburu na igrankama u Radničkom domu.
Član SKOJ-a od 1940. i KPJ od 1941. Iskusan kurir Štaba
bataljona i vodič grupa dobrovoljaca iz Mostara u
odred, te kurir Oblasnog komiteta KPJ za Hercegovinu i
pratilac njegovih članova. Prema jednom izvoru,
“prolazio je na specijalnim zadacima vrlo vješto pored
okupatorsko-četničkih posada i garnizona, odlazio iz
Mostara na Boračko jezero i Prenj, vodio ilegalne
radnike preko svojih rodnih Dubrava, gledao smrti u
oči, ali se nikad nije pokolobao.” Komesar čete,
poginuo u Kuli kod Konjica februara 1944., “naprosto
presječen puškomitraljeskim rafalom”. Opisan kao
“odgajan u patriotskoj i slobodarskoj porodici, veoma

društven i komunikativan”, “vješt kurir” i “neustrašiv i
hrabar ilegalac, prekaljeni borac i komunista”.

*Opanci Šerifa Burića, nekadašnji eksponat u Muzeju
revolucije u Mostaru. “Ovi opanci pamte putovanja,
pamte vode, noćne bogaze, bezimene. Ovi su opanci
jurišali, ovi su opanci sanjali, ovi su opanci pjevali i
voljeli, ovim se opancima, veoma, veoma žurilo da
stignu u vrijeme gdje mi jesmo a oni nisu.(...)” Mišo
Marić, “Opanci”, list “Sloboda”.*

Salko J. BURIĆ (1917. Stolac – 1944.
Busovača) - BORAC

*Ukoliko imate podatke o ovom palom
borcu, molimo da se javite redakciji sajta
partizansko.info.*

C: Crnalić – Cvitković

Salko (Ibre) CRNALIĆ (1910. Kokorina – 1945. Slovenija)
- BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio februara 1945. u 11.
hercegovačku brigadu. Poginuo 5. maja 1945. kod
Žirovnice u Sloveniji.

Salko (Omera) CRNOMEROVIĆ (1918.* Kružanj – 1945.
Ivan-Sedlo) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1916.* Zemljoradnik. U NOV i
POJ stupio 14. februara 1945. u 10. hercegovačku

brigadu. Poginuo na Ivan-sedlu sa 57 drugih boraca tokom tri dana najžešćih borbi 5-8. marta 1945.

Tomo (Lazara) CVIJETIĆ (1910. Nevesinje – 1944. kod Blagaja) - BORAC

Zidar, radio u Rudniku mrkog uglja u Mostaru. U NOV i POJ stupio ljeta 1944. u 4. bataljon 13. hercegovačke brigade. Poginuo u borbi s Nijemcima na Vilenjaku kod Nevesinja 5. novembra 1944.

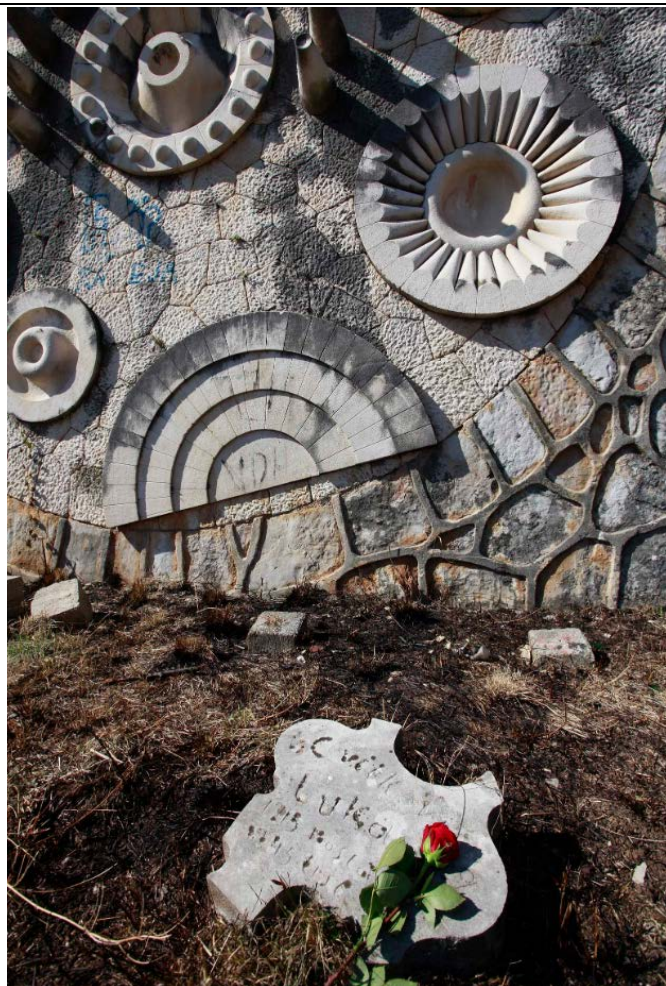
Luka (Grge) CVITKOVIĆ (1915. Mostar – 1945. Martinovo Selo) - BORAC

Stupio u NOV i POJ 15. februara 1945. godine. Borac 1. čete 1. bataljona. Poginuo 22. aprila 1945. godine kod Martinovog Sela

(općina Jelenje) u borbama za oslobođenje Rijeke, i sahranjen istog dana u tom mjestu. Njegovi posmrtni ostaci su kasnije preneseni u spomen-kosturnicu na Trsatu. Luka Cvitković je značajan i time što je njegova spomen-ploča nestala bez traga, čime je nestao i podatak o njenom postojanju. Srećom je Lukina porodica imala fotografije nekadašnje ploče kao dokaz, što je prikazano na njegovoj profil stranici na partizansko.info.

Marijan (Ante) CVITKOVIĆ (1921. Polog – 1945. Slovenska Bistrica*) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio februara 1945. u 1. bataljon 6. dalmatinske brigade. Prema Spomenici, poginuo aprila 1945, u završnim operacijama Jugoslovenske armije kod Svete Katarine* u Istri.

Fotografija spomen-ploče Luke Cvitkovića koja se nalazila na najgornjoj terasi gdje su pojedine ploče naknadno postavljane. To možda objašnjava zašto njegovo ime nije bilo na prvobitnom spisku u brošuri "Partizanski spomenik u Mostaru". Slikano početkom 2000-tih. Izvor: porodični arhiv.

Slavko (Stojana) CVITKOVIĆ (1914. Polog – 1945. Slovenska Bistrica)

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio februara 1945. u 1. bataljon 6. dalmatinske brigade. Borac, poginuo dva mjeseca kasnije u završnim operacijama Jugoslovenske armije u Sloveniji 28. aprila 1945. godine.

Č: Čalija – Čulajević

Lazar (Jove) ČALIJA (1924. Zijemlje – 1945. Zijemlje) -
AKTIVISTA

Zemljoradnik. Član SKOJ-a, sekretar organizacije SKOJ-a
na Zijemljima. Ubijen marta 1945. na Zijemljima.

Križan (Ilije) ČAVAR (1905. Polog – 1945. Gospić) -
BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u
6. dalmatinsku brigadu. Poginuo 20. marta 1945. kod
Gospića.

Šaćir (Ibrahima) ČELEBIĆ (1922.
Mostar – 1943. Ovojci) - BORAC

Krojač, član SKOJ-a od 1940. U NOV i
POJ stupio u proljeće 1943. u
Mostarski omladinski odred, a jula
1943. u Mostarski bataljon. Zarobljen
na Kamenj kod Mostara i streljan od
Nijemaca na Ovojcima kod Mostara.

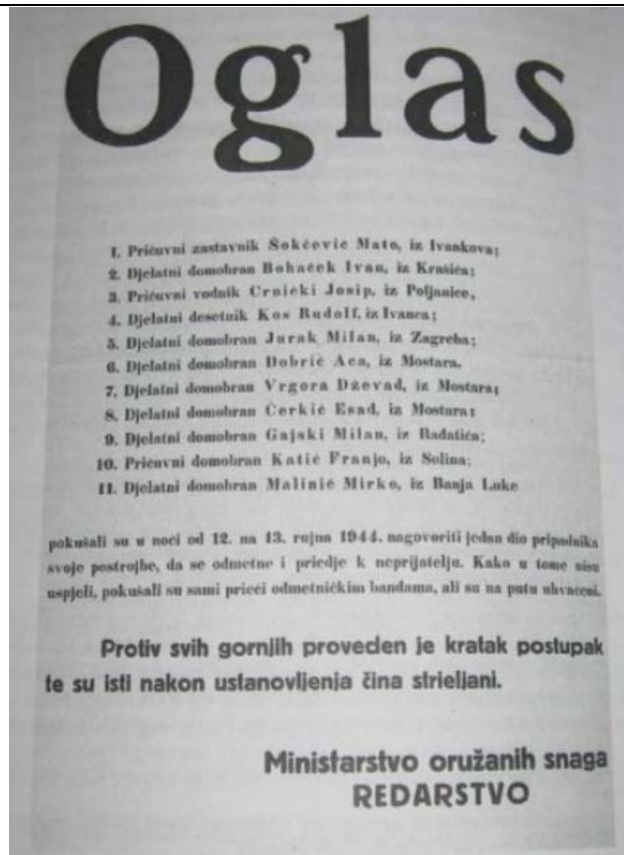
Esad (Šaćira) ČERKIĆ (1926. Mostar –
1944. Zagreb) - ILEGALAC

Đak Gimnazije, član SKOJ-a od 1942,
sekretar aktiva SKOJ-a. Po zadatku sa
Acom Dobrićem i Dževadom Vrgorom
1944. stupio u domobrane. Uhapšen
u noći sa 12. na 13. septembar 1944. u Zagrebu
zajedno sa deset domobrana koji su pokušali
organizovati prelaz ljudstva i materijala partizanima. Svi
uhapšeni su streljani u parku Dotršćina iste noći po
kratkom postupku. Njihova imena
su kao opomena objavljena na
oglasu kojim je bio oblijepljen
Zagreb.

Muhamed (Sule) ČERKIĆ Hamo
(1919. Mostar – 1942. Zaborani) -
BORAC

Krojač, fudbaler „Veleža“, član KPJ od
1940. U Bataljonu od novembra 1941,
član partijskog rukovodstva u gradu i
komandir voda, poginuo u
Zaboranima kod Nevesinja juna 1942.

*Oglas kojim su Zagrepčani obaviješteni o streljanju
Esada Čerkića, Ace Dobrića i Dževada Vrgore i još 8
domobrana koji su namjeravali preći partizanima.
Plakat se čuva u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u
Zagrebu. Tri Mostaraca su bili ilegalci na zadatku.*

Jusuf (Mustafe) ČEVRO, narodni heroj (1914. Mostar –
1941. Mostar) – AKTIVISTA, ILEGALAC

Krojač, igrač „Veleža“. Rano se uključio u rad
revolucionarne radničke omladine Mostara i sindikalne
podružnice tekstilno-krojačkih radnika. Član KPJ od

1936, sekretar MK KPJ za Mostar od avgusta 1940. i član Oblasnog komiteta KPJ za Hercegovinu. Kao predsjednik sindikalne podružnice tekstilno-krojačkih radnika, organizovao je 1936. štrajk krojača, koji je trajao mjesec dana. Pomagao je štrajkove rudara, građevinara, mesara, i u njima uzimao učešće. Po direktivi KPJ, putovao je u Konjic, Stolac, Trebinje i Sarajevo, radio na uspostavljanju veza i obnavljanju partijskih organizacija. U njegovoj kući bila je smeštena partijska tehnika Oblasnog komiteta KPJ za Hercegovinu, kojom je on rukovodio. Godine 1940. izabran je za prvog sekretara Mjesnog komiteta KP i za člana Oblasnog komiteta KPJ za Hercegovinu. U kući Zlatke Vuković, supruge mostarskog preminulog revolucionara Gojka Vukovića, Jusuf je 31. jula održao sastanak s grupom komunista, na kome su razrađivani partijski zadaci u vezi s oružanom borbom. Ustaše su otkrile mjesto održavanja sastanka i izvršile napad. Grupa je tada pružila otpor, a Jusuf je uspio da pobjegne, prepliva Neretvu i da se skloni. Međutim, uhapšen je sutradan prilikom prebacivanja iz jedne kuće u drugu u Donjoj mahali. U ustaškom zatvoru u Mostaru, bio je strahovito mučen, ali nije nikog odao. Streljan je zajedno s Slobodanom Vukovićem u Ovojcima, kod sela Pologa, u blizini Mostara, 1. avgusta 1941. Proglašen je za narodnog heroja 23. jula 1952.

Dole: Štrajkački odbor Podružnice krojačko-tekstilnih radnika u Mostaru 1940. Jusuf Čevro, predratni aktivista, sjedi treći s lijeva.

Bista narodnog heroja Jusufa Čevre, djelo je akademskog vajara Florijana Mičkovića (1985)

Proglas od 1.8.1941. kojim se obavještava o streljanju Slobodana Vukovića i narodnog heroja Jusufa Čevre. Potpisao zapovjednik Ivo Herenčić.

Osman (Murata) ČOPELJ (1922. Nevesinje – 1946. Vran planina) - BORAC

Živio sa porodicom u Mostaru. Poginuo 1946. na Vran planini, od ustaša "škripara" u akciji u kojoj je poginuo i narodni heroj Marijan Primorac. Prema svjedočenju porodice, Osman je imao spomenicu i bio odlikovan ordenom. Postoje sjećanja u porodici da se njegova spomen-ploča nalazila na najgornjoj terasi, sa lijeve strane, sve do 1993. godine, a njegova slika uočena je u brošuri "Partizanski spomenik u Mostaru". Dodan na spisak na molbu porodice.

Enver (Sinana) ČUČAK (1921. Mostar – 1942. Bijelo Polje) - BORAC

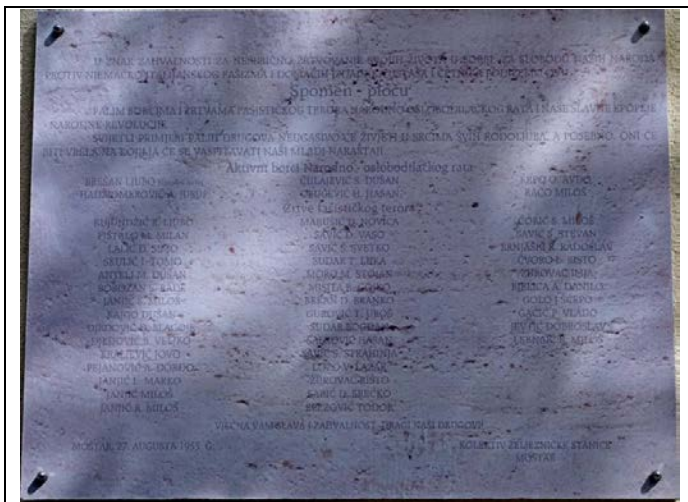
Stolar, član SKOJ-a od 1939. i KPJ od 1941, u Bataljonu od novembra 1941. U vrijeme četničkog puča vraćen s Crnog polja zbog iscrpljenosti, zarobljen od oružnika NDH juna 1942. u Bijelom polju kod Mostara i ubijen.

Salko (Saliha) ČUKUR (1922. Mostar – 1943. Sutjeska*)

Krojač. Član SKOJ-a od 1941, borac 3. bataljona, u NOB od 1941. Nakon bitke na Sutjesci, vratio se u Mostar na oporavak, ali je uhaćen u raciji u Mostaru i streljan na Ovojcima* sa nizom drugih boraca jula 1943.

Dušan (Save) ČULAJEVIĆ (1904. Mostar – 1944. Stara Gradiška)

Željeznički službenik. Član KPJ od 1941, sekretar partijske ćelije na željeznici 1943. Uhapšen od policije NDH septembra 1943. u Mostaru i odveden u logor Stara Gradiška, gdje je 1944. ubijen.

Spomen-ploča palim željezničarima – borcima NOR-a i žrtvama fašizma. Na spisku su NH Ljubo Brešan, Jusuf Hadžiomerović, Dušan Čulajević, Hasan Oručević, Miloš Raco. Postavljena je 2016. godine na mjestu stare uništene (originalno postavljene 1955. godine) Izvor: CIDOM

Ć: Ćatić – Ćurković

BRAĆA ĆATIĆ

Adil (Avde) ĆATIĆ (1924. Mostar – 1943. Doli) – ILEGALAC, BORAC

Učenik Gimnazije. Član SKOJ-a od 1941, sekretar aktiva SKOJ-a. U NOV i POJ stupio ljeta 1943. u 5. bataljon 10. hercegovačke brigade. Poginuo u mjestu Doli kod Bileće 1943. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Mugdim (Avde) ĆATIĆ (1921. Mostar – 1942. Mostar) - ILEGALAC

Krojač. Član SKOJ-a od 1941, sekretar skojevskog jezgra za Podhum. Kao mladi konspirator odlučio prekinuti električni dalekovod. Poginuo vršeći sabotažu 29. decembra 1941.* u Mostaru. Na

dženzu je „izašla čitava mahala... nije se bojala zatvora“.

Spomenik Mugdimu Ćatiću u Vukodolu, na mjestu gdje je poginuo. Izvor: spomenicinob.info

Hivzija Hivza (Muhameda) ĆATIĆ (1917. Mostar – 1942. Bijele Vode) – AKTIVISTA, BORAC

Bravar. Član KPJ od 1939. Nakon septembarskih demonstracija 1940. u Mostaru sklonio se u Sarajevo i radio na željeznici. U NOV i POJ stupio 1941. u Zenički

bataljon. Poginuo u 5/6 maja 1942. na Bijelim vodama kod Zenice kao politički radnik u 3. udarnom (zeničkom) bataljonu 6. istočnobosanske brigade.

Miladin (Marka) ČEČEZ Mile (1919. Mostar – 1941. Lepoglava)

Student prava, igrač Veleža. Član KPI od 1940. Uhapšen početkom septembra 1940. godine zbog protestnog generalnog štrajka u Mostaru izazvanog zabranom

aktivnosti "Veleža" kao stjecišta naprednih ideja. Sproveden u Lepoglavu. Aprila 1941. predat ustašama i 19. jula 1941. odveden u logor Gospić, gdje je ubijen.

Mehmed (Mustafe) ČEHAJIĆ (1903. Bosanska Dubica – 1943. Banja Luka) - ILEGALAC

Službenik policije, od 1936. živio sa porodicom u Mostaru. Od aprila 1941. radio u policiji NDH na izdavanju legitimacija i propusnica, čime je spasio preko stotinu ljudi. Uhapšen od policije NDH u Mostaru krajem 1941. zbog ilegalnog izdavanja propusnica progonjenim i interniranim građanima Mostara, većinom Srbima. Nakon višemjesečnog istražnog postupka i surovog maltretiranja predat sudu, ali mu je omogućeno da se, zbog teške bolesti, brani se sa slobode. Početkom 1943. odlazi u Banjaluku, gdje je ubrzo umro.

Mehmed (Muhameda) ČEMAL (1929. Mostar – 1945. Sarajevo) - ILEGALAC

Učio auto-mehaničarski zanat. Član SKOJ-a. Uhapšen od ustaša 12. februara 1945. u Mostaru, odveden u Sarajevo i ubijen.

Mubera (Muhameda) ČEMALOVIĆ (1920. Mostar – 1944. Jasenovac) - ILEGALKA

Službenica, član SKOJ-a od 1941. Kao ilegalka učestvovala u brojnim akcijama. Po direktivi se zaposlila u

Župsko redarstvo u Mostaru kao kancelarijski službenik izvršavajući značajne zadatke za NOP, poput prikupljanja novca za narodnu pomoć. Otkrivena i uhapšena 23.3.1944, i nakon 17 dana ispitivanja od strane Gestapa, odvedena u logor Stara Gradiška, a zatim u Jasenovac, gdje je, prema Spomenici, ubijena marta 1945*. Za Beru je rečeno da je bila "izrazito lijepa djevojka", koja je bila "od izvanredne pomoći kao obavještajka".

Na ovoj slici đaka ispred Gimnazije sa profesorom Tvrtkom Kanaetom je i Bera Čemalović (školska 1939/1940.)

Mustafa (Ahmeta) ČEMALOVIĆ ČIMBA, narodni heroj (1923.* Mostar – 1943. Mostar) – ILEGALAC, BORAC

Prema Spomenici, rođen 1919.* Krojački radnik. Nadimak Čimba je dobio „zbog svoje okretnosti,

snalažljivosti i hrabrosti“. Član SKOJ-a od 1941. i KPI od 1942. Prvih dana okupacije se kao skojevac uključio u Carinsku udarnu grupu s kojom je upadao u vojne magacine i iznosio oružje, municiju i drugi materijal. U NOV i POJ stupio oktobra 1941. u Mostarski (konjički) bataljon. Kao hrabar borac istakao se već u prvim akcijama, zauzimanju žandarmerijskih stanica na

Glavatičevu, Bjelimićima i Rujištu. Dio Udarne desetine, na čelu sa Mehmedom Trbonjom, u koju su se birali najbolji borci po četama. Učestvovao je u nizu akcija, poput iznošenja municije i druge opreme iz Sjevernog logora u Mostaru ili oslobađanja boraca iz konjičkog zatvora. Istakao se januara 1943. godine u jurišu na oklopni vagon u napadu na Žepče. Često je izvodio samostalne i samoinicijativne akcije, poput zarobljavanja italijanskih vojnika. Prebolio je tifus početkom Pete neprijateljske ofanzive na Sutjesci. Zamjenik komandira čete, zarobljen avgusta 1943. sa Muhidinom Bašagićem kao kuriri Vrhovnog štaba kod Konjica. Streljan na Ovojcima kod Mostara 20. avgusta 1943. Za narodnog heroja proglašen 20. decembra 1951.

Bista narodnog heroja Mustafe Ćemalovića Ćimbe djelo je akademskog vajara Florijana Mičkovića (1985.)

Muhamed O. ĆEMALLOVIĆ (1923. Mostar – 1945. Buna)

Ukoliko imate podatke o ovom palom borcu, molimo da se javite redakciji sajta partizansko.info.

Razglednice sa likovima petnaest narodnih heroja Mostara (13 palih tokom NOB-a i 2 preživjela). Izvor: UABNOR Mostar.

Ahmet A. ĆIŠIĆ (1888. Mostar – 1944. Mostar)

Ukoliko imate podatke o ovom palom borcu, molimo da se javite redakciji sajta partizansko.info.

Alija (Sulejmana) ĆIŠIĆ (1920. Mostar – 1943. Mostar) - BORAC

Mašinbravar, igrač "Veleža", član SKOJ-a od 1939. i KPJ od 1941. U Bataljonu od aprila 1942, desetar. Preživio Petu ofanzivu na Sutjesci. Poginuo pri silasku u Mostar 22/23 jula 1943. Ustreljen od policije

NDH prilikom pokušaja bijega.

Omer (Ahmeta) ĆEMALLOVIĆ (1919. Mostar – 1943. Sutjeska) - BORAC

Bravar, član SKOJ-a od 1941, u Bataljonu od početka 1942. Bombaš, desetar, poginuo na Krekovima kod Tjentišta tokom Pete neprijateljske ofanzive na Sutjesci 13. juna 1943.

Dragi (Saliha) ĆIŠIĆ (1922. Mostar – 1945. Jesenice) - BORAC

Student medicine. Član SKOJ-a od 1940. U NOV i POJ stupio oktobra 1943. u 12. hercegovačku brigadu. Referent saniteta Bataljona.

Poginuo je 12.2.1945. kod

Mostara, samo dva dana pred oslobođenje. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Na plaži ispod Starog mosta prije rata. Stoje: Lijevo (Mihajlo) Popović, ubijen 1941.; u sredini Dragi Ćišić, referent saniteta u Bataljonu, poginuo 1945. Arhiv K.D: Miletić.

ПРОФЕСОР Г. САЛИХ ЋИШИЋ И ЊЕГОВА ПЛЕМЕНИТА ГЂА ФАТИМА

Roditelji Dragog Ćišića, Fatima i Salih, profesor. "Mlađi sin Dragi studirao je medicinu do odlaska u partizane 1943. godine a poginuo je u borbama za oslobođenje Mostara 12. februara 1945. godine. Njegovi roditelji se nikada nisu pomirili sa njegovom pogibijom, za njih je on bio živ kao partizanski oficir." Iz neobjavljenih memoara Radmila Brace Andrića.

Fahira (Alije) ĆIŠIĆ rođ. Orman (1911. Ljubuški – 1944. Jasenovac) -AKTIVISTA, ILEGALAC

Učiteljica, živjela u MOstaru. Pomagala pokret otpora u gradu, sakupljala narodnu pomoć i sakrivala ilegalce. Uhapšena od policije NDH marta 1944 i strahovito mučena. Odvedena prvo u Staru Gradišku, a potom u logor Jasenovac gdje je ubijena. Sestra narodnog heroja Enesa Ormana.

BRAĆA ĆIŠIĆ (SALIHA)

Ibrahim (Saliha) ĆIŠIĆ (1920. Mostar – 1943. Mudrike)

Rođen 1920, nekadašnji đak Šerijatske gimnazije i Trgovačke akademije u Sarajevu a kasnije službenik Rudnika uglja u Mostaru. Član SKOJ-a od 1939. i KPJ od 1940. U Bataljonu od maja 1942, politički delegat voda. Prekomandovan novembra 1942. u 1. bataljon 10. hercegovačke brigade. Poginuo u Mudrikama kod Travnika januara 1943.

Remzija (Saliha) ĆIŠIĆ (1923.* Mostar – 1942. Bijela) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1925. Završio Znanstvenu školu, stolar, član SKOJ-a od 1941, u Bataljonu od maja 1942. Jedan od članova četnog aktiva SKOJ-a. Poginuo u noći 14/15. juna 1942. u Bijeloj kod Konjica.

Ibrahim (Mustafe) ČIŠIĆ (1923. Mostar – 1944. Dahau)

Đak Gimnazije, član SKOJ-a od 1941. U Bataljonu od maja 1942. Nakon četničkog puča 1942, zbog iscrpljenosti vraćen za Mostar. Zarobljen u Bijelom polju kod Mostara juna 1942, interniran u logor Mamula, pred kapitulaciju Italije odveden u Italiju, a nakon kapitulacije te zemlje oslobođen. Prešao je u Sloveniju i pridružio se partizanima u Brigadi „Ljubo Šercer“. Zarobljen u jesen 1943, odveden u Njemačku i, prema Spomenici, ubijen u logoru Mathausen* 1944. godine. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Slika jednog borca na poslijeratnom panou "Slava palim borcima" pripada Ibrahimu Čišiću. Do trenutka štampe niismo uspjeli saznati da li se radi o Ibrahimu (Saliha) ili Ibrahimu (Mustafe).

BRAĆA ČIŠIĆ (HUSEINA HUSAGE)

Mithad (Huseina Husage) ČIŠIĆ (1924. Mostar – 1943. Sutjeska)

Đak Gimnazije, član SKOJ-a 1941. U NOV i POJ stupio januara 1943. u Mostarski bataljon, borac 3. bataljona, poginuo na Sutjesci juna 1943. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Husref (Huseina Husage) ČIŠIĆ (1909. Mostar – 1942. Viduša)

Pravnik. Član SKOJ-a od 1927. i KPJ od 1929. Predratni komunista-revolucionar, aktivan saradnik predratnog lista "Putokaz" koji je često zabranjivan i plijenjen i za koji su takođe pisali Skender Kulenović, Hasan Kikić i drugi. Uhapšen i osuđen od Državnog suda za zaštitu države maja 1933. na jednu i po godinu robije. Sekretar ćelije KPJ u Mostaru 1939/40. U NOV i POJ stupio marta 1942, rukovodio kulturno-prosvjetnim radom u Prvom udarnom hecegovačkom bataljonu. Zarobljen i likvidiran kod Viduške jame, selo Morče, kod Bileće, u napadu na bolnicu u Zvijerini 30. maja 1942.

Roditelji palih boraca Husrefa i Mithada Čišića. Otac Husaga je predratni političar, gradonačelnik, kritik austrougarskih vlasti (zbog čega je robijao) i kasnije antifašista, koji je oktobra 1941. godine bio inicijator i potpisnik Rezolucije građana Mostara kojom se osuđuju progoni srpskog stanovništva. Izvor: Internet.

Mujo (Sulejmana) ČIŠIĆ (1911. Mostar – 1943. Hutovo)

Mašinovođa. Poginuo 14. februara 1943. od mine kod Hutova.

Nazif (Mustafe) ČIŠIĆ (1921. Mostar – 1942. Ratkamen) - BORAC

Đak Tehničke škole, Geodetski odsjek u Beogradu. Član SKOJ-a od 1940, u Bataljonu od marta 1942. Poginuo u Glavatičevu u Zaboranima kod Konjica za vrijeme četničkog puča juna 1942.

Safet (Avde) ĆIŠIĆ (1928. Mostar – 1945. Lašva) – ILEGALAC, BORAC

Prema Spomenici, rođen 1929.* Đak, skojevac, učesnik ilegalnih akcija u Mostaru poput spašavanja skoro hiljadu zabranjenih knjiga iz biblioteke. U Jugoslovensku armiju stupio u Zenici 9. aprila 1945. u 9. krajišku brigadu. Poginuo 10. maja 1945. u Sloveniji.

Nikola (Riste) ĆORIĆ (1926. Prigrađani – 1945. Ivan-Sedlo) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 2. bataljon 14. hercegovačke brigade. Poginuo marta 1945. godine na Ivan-sedlu.

Anđelko (Mihe) ĆORLUKA (1926. Pijesci – 1943. Orašje) - AKTIVISTA

Zemljoradnik. Član SKOJ-a od 1943. Ubijen od Nijemaca 12. jula 1943. u pokolju u Orašju kod Stoca.

Boško (Šćepe) ĆORLUKA (1901. Pijesci – 1944. Lokve) - AKTIVISTA

Zemljoradnik. Aktivista NOP-a. Ubijen od Nijemaca 12. jula 1943. u Orašju kod Stoca.

Žarko (Riste) ĆORLUKA (1921. Pijesci – 1944. Lokve) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio septembra 1944. u 13. hercegovačku brigadu. Poginuo septembra 1944. u Lokvama kod Stoca.

Desimir (Konstantina) ĆUK (1906.* Mostar – 1943. Sutjeska) – AKTIVISTA, BORAC

Prema Spomenici, rođen 1907.* u Mostaru. Pekar. Od 1930. živio i radio u Šibeniku. Aktivista radničkog pokreta. U NOV i POJ stupio februara 1943. u 5. crnogorsku brigadu. Poginuo juna 1943. na Sutjesci.

Mehmed Meho Mešak (Ahmedage) ČUMURIJA (1910.* Mostar – 1945. Sarajevo) - AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođen 1900.* u Mostaru. Piljar, funkcioner “Veleža” (ekonom ili oružar kluba, moguće

član Upravnog odbora kluba između 1930. i 1940.). Prema jednom izvoru, “svoje obučarsko znanje je koristio kako bi popravljao cipele, odnosno mlađim igračima ih pravio”. Aktivista radničkog pokreta i NOP-a. Uhapšen od ustaša 12. februara 1945. u Mostaru, odveden u Sarajevo i ubijen prilikom povlačenja ustaša iz Sarajeva, zadnjih dana rata 1945. godine. U Oglasu priekog suda Maksa Luburića/obavijesti o osudi na smrt streljanjem, njegovo ime objavljeno je pod rednim brojem 12. Za Meška Čumuriju vezana je jedna od najvećih misterija “Veleža”. Početkom 1941, zbog mogućih represalija protiv Veleža, dobio je direktivu, moguće od dr Safeta Mujića, da sve Veležove stvari sakrije na lokaciji koja do danas nije otkrivena. Opisan je kao “marljiv i radišan čovjek koji je u Veležu radio iz ljubavi prema klubu i fudbalu.”

Upravni i nadzorni odbor RŠK “Veleža”. Skroz lijevo sjedi Mešak Čumurija (1933.). Izvor: CIDOM.

Ekrem (Omera) ĆURIĆ Ekra (1927. Mostar* – 1943. Mostar) - ILEGALAC

Prema Spomenici, rođen u Prozoru*. Od ranog djetinjstva živio s porodicom u Mostaru. Član SKOJ-a, učenik Gimnazije, jedan od najmlađih mostarskih ilegalaca.

Mlađi polubrat generala Envera Ćemalovića. Uhapšen po sedmi put, tri dana pred odlazak u Bataljon, i obješen kao talac u Mostaru 19. novembra 1943., zajedno sa Mujom Selimhodžićem, Božom Skočajićem, Darinkom Bitanga, i Tomom Kljuićem, kao odmazda zbog prekinute telefonske linije njemačke vojske. Ostalo je upamćeno da je bio „hrabar momak i dobar zanatlija amater, koji se u svašta razumio“ i da je „je odlično svirao harmoniku“. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Omer (Vejsila) ĆURIĆ (1923. Humilišani – 1944. Čepovan) - BORAC

Učenik trgovačke akademije. U NOV i POJ stupio oktobra 1943. u slovenačke partizane. Član KPJ. Poginuo kao politički komesar bataljona januara 1944. kod Čepovana u Sloveniji.

Radomir (Nikole) ĆURKOVIĆ (1925. Jajce – 1944. Glamoč) - BORAC

Đak Gimnazije u Mostaru, gdje je od 1936. živio s porodicom. Član SKOJ-a od 1941, u Bataljonu od kraja 1941, poginuo u Glamoču 1944. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

D: Dabarčić – Dizdarević

Ikonija Ika (Jovana) DABARČIĆ (1922.* Nevesinje – 1944. Sarajevo*) - AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođena 1923. u Kifinu Selu kod Nevesinja. Domaćica, udata Žuljević, živjela u Mostaru. Član SKOJ-a. Prema Spomenici, uhapšena januara 1945. u Mostaru, odvedena u logor Jasenovac* gdje je ubijena.

Tomo (Miloša) DABIĆ (1909. Humilišani – 1945. Konjic) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 2. bataljon 14. hercegovačke brigade. Poginuo u borbama za oslobođenje 24. februara 1945. na Tuščici kod Konjica.

Enver (Smaila) DADIĆ (1916. Mostar – 1945. kod Jajca) – AKTIVISTA, BORAC

Apsolvent agronomije u Beogradu, intelektualac ljevičar. U NOV i POJ stupio decembra 1944. u 13. hercegovačku brigadu, član

Propagandnog odsjeka. Umro od tifusa 5. maja 1945. u Vojnoj bolnici u Jajcu.

Članovi upravnog odbora u sekretarijatu Biblioteke, februar 1941. godine. S lijeva na desno — Muhamed A. Grebo, Džemal Demirović, Ahmed Mehić, Fazlija Alikalfić i Enver Dadić.

Članovi upravnog odbora u sekretarijatu Muslimanske biblioteke, februar 1941. S lijeva na desno: Muhamed Hama Grebo, Džemal Demirović, Ahmed Mehić, Fazlija Alikalfić i pali borac Enver Dadić. Izvor: Fazlija Alikalfić, *Stasanje jedne mladosti, Mostar, 1985.*

Anđelko (Đorđa) DAKIĆ Kitola (1920.* Nevesinje – 1941. Mostar) - AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođen 1919.* Limar. Predratni član SKOJ-a. Uhapšen od ustaša avgusta 1941, odveden i ubijen.

Raphailo Rafael Rafo (Zadika) DANON zvani Admiral Togo (1913.* Mostar – 1942. Nevesinje) - AKTIVISTA, BORAC

Prema Spomenici, rođen 1912.*, kao najmlađi od desetero djece trgovca Zadika i Estere Danon. Trgovački pomoćnik, predratni aktivista radničkog pokreta. Živio je i bavio se trgovinom u Beogradu, a 1941. vratio se u Mostar. Prilikom jednog putovanja za Sarajevo, otkriven kao Jevrej, ali se uspio izvući zahvaljujući svojoj duhovitosti. U Bataljonu od decembra 1941. Zarobljen u četničkom puču juna 1942. na Borcima kod Konjica. Sproveden u Nevesinje, gdje je predat Italijanima i ubijen. Prije rata, 1939, bio je zadnji Admiral i „komandant“ kolone od nekoliko stotina kupaca na Neretvi, o čemu je i pjesma ispjevana: „*Žuti vapor niz Neretvu kreće, / Admiral se po palubi šeće..*“

Ćamil (Salke) DELIĆ (1920.* Mostar – 1945. Jasenovac)

Prema Spomenici, rođen 1924.*, bolničar po zanimanju. Aktivno pomagao pokret otpora tokom rata, član SKOJ-a od 1942. Uhapšen od policije NDH 1. maja 1943. Optužen za čitanje komunističke literature, prisustvovanje partijskim sastancima, te pomoć sa Ivom Bronzovićem u bjekstvu šesnaestogodišnje skojevke Samije Puzić iz mostarske bolnice, gdje je bila prebačena iz zatvora (Samija je uhapšena jer je lijepila na zidove kuća parole i proglase te pretučena). Deportovan u logor Jasenovac gdje je ubijen 1945. godine.

Džemal (Salke) DELIĆ (1921.* Mostar – 1943. Ovojci) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1920.* Bravar, član SKOJ-a od 1941. U Bataljonu od početka 1942, zarobljen od

domobrana kod Konjica juna 1942. Predat Italijanima, interniran u logor Mamula, kasnije pušten. Uhvaćen u raciji u Mostaru jula 1943. i streljan na Ovojcima kod Mostara.

Nazif A. DELIĆ (1909. Mostar – 1944. Dahau)

Ukoliko imate podatke o ovom palom borcu, molimo da se javite redakciji sajta partizansko.info.

Zejna Zemka (Hadže) DELIĆ r. Batlak (1918.* Mostar* – 1945. Sarajevo) - AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođena 1917.* u Blagaju. Domaćica. Aktivista NOP-a. Uhapšena novembra 1944. u Mostaru, odvedena u logor Jasenovac*, gdje je ubijena.

“Na vrelu bratstva oprasmo očiju vid, i više mi nismo slijepi, oprasmo i mrlje i krv, i grijeh i stid, i sad smo ko bogovi lijepi.” Zuko Džumhur, emisija “Hodoljublja – Mostar” (1975.).

BRAT I SESTRA DEMIROVIĆ

Ahmet (Sule) DEMIROVIĆ (1927. Hodbina – 1945. Igman) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 1944. u 1. (mostarski) bataljon 13. hercegovačke brigade. Borac, poginuo 6. aprila 1945. na Igmanu, tokom Sarajevske operacije.

Đevdet Dževad (Mustafe) DEMIROVIĆ (1927. Mostar – 1945. Ljubljana) - BORAC

Krojač. U NOV i POJ stupio februara 1945. u 1. bataljon 14. hercegovačke brigade. Poginuo u borbi za Logatec u Sloveniji, maja 1945.

Munevera (Mustafe) DEMIROVIĆ Vera (1927. Mostar – 1943. Mostar) – AKTIVISTA, ILEGALAC

Prema Spomenici, rođena 1925.* Domaćica. Član SKOJ-a od 1941, sekretar aktiva SKOJ-a. Umrta početkom 1943. u Mostaru.

Muzafer (Huseina) DERONJA (1924. Mostar – 1943. Ovojci) – ILEGALAC, BORAC

Stolar, član SKOJ-a od 1941. U NOV i POJ stupio u proljeće 1943. u Mostarski omladinski odred. Zarobljen kad je odred razbijen na Kamenjoj kod Mostara jula 1943. i streljan od Nijemaca na Ovojcima kod Mostara.

BRAĆA DERVIŠKADIĆ

Hakija (Arifa) DERVIŠKADIĆ (1920. Nevesinje – 1943. Sutjeska) - BORAC

Učenik Gimnazije u Mostaru, igrač Veleža. Predratni član KPJ. Nakon kapitulacije Kraljevine Jugoslavije kao politički radnik radio na području Nevesinja, a od

novembra 1941. član Okružnog komiteta SKOJ-a za Kalinovik. Borac 2. bataljona 10. hercegovačke brigade. Ranjen u IV ofanzivi i kasnije obolio od tifusa. Politički delegat voda u 1. četi 2. bataljona, poginuo na Zelengori 10. juna 1943. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Šefkija (Arifa) DERVIŠKADIĆ (1922. Nevesinje – 1943. Fojnica) – AKTIVISTA, BORAC

Školovao se i radio u Sarajevu. Radnik, član SKOJ-a od 1938. i KPJ od 1940. Nakon kapitulacije Kraljevine Jugoslavije radio u Rudniku mrkog uglja u Mostaru. Član MK SKOJ-a za Mostar. U Bataljonu od decembra 1941, politički komesar čete. Poginuo u borbama u Fojnici kod Gacka maja 1943.

Afan (Salke) DIZDAR (1921.* Mostar – 1944. Doljani) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1922.* Bravar, član SKOJ-a od 1941, fudbaler Veleža. U Bataljonu od januara 1944. Poginuo maja 1944. u borbi u Doljanima kod Konjica.

Ahmet (Avde) DIZDAR (1905. Mostar – 1942. Norveška) - AKTIVISTA

Brijač. Prije rata preselio u Sarajevo. Aktivista radničkog pokreta i NOP-a u Sarajevu. Uhapšen od ustaša početkom 1942, predat Nijemcima i interniran u logor u Norveškoj gdje je ubijen 1942. godine.

Hasan (Avdije) DIZDAR (1912.* Mostar – 1944. Trusina) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1911.* Bravar. U NOV i POJ stupio ljeta 1944. u 1. (mostarski) bataljon 13. hercegovačke brigade. Poginuo 25. jula 1944. u bici na Trusini kod Dabra.

Spomen-ploča u Gimnaziji u Mostaru palim profesorima i đacima, s natpisom: "Neka imena palih junaka služe kao primjer kako se voli i umire za slobodu svoga naroda". Postavljena na inicijativu mostarskog SUBNOR-a, otvorio je Džemal Bijedić, a stajala je u hodniku kod glavnog ulaza u zgradu od 1954. do 1992. godine.

Smail (Ibrahima) DIZDAR (1920. Počitelj – 1944. Novi Grad) - BORAC

Bolničar. Od 1939. živio i radio u Mostaru. U NOV i POJ stupio 1944. Poginuo 12. oktobra 1944. kod Podravske Novog Grada kao borac 1. bataljona 2. brigade 33. hrvatske divizije.

Abdulah Dule (Saliha) DIZDAREVIĆ (1906. Ljubuški – 1942. Dрамишево) - BORAC

Trgovački pomoćnik, živio i radio u Mostaru. U NOV i POJ stupio oktobra 1941. u Mostarski (konjički) bataljon. Komandir voda, poginuo u četničkom puču juna 1942. u Dрамишеву kod Nevesinja.

Alija (Muhameda) DIZDAREVIĆ HUSAGIĆ (1913. Blagaj – 1943. Kamena) – AKTIVISTA, BORAC

Obučar, živio i radio u Sarajevu. Predratni član KPJ i sekretar partijske ćelije zanatlija u Sarajevu. Početkom avgusta 1941. izlazi iz Sarajeva radi organizacije ustanka u Trebevičku ustaničku četu. Uhapšen nakon razbijanja

čete. Poslije puštanja iz zatvora 1943. sklanja se u Mostar. U NOV i POJ stupio u 1943. u Mostarski omladinski odred. Poginuo jula 1943. na Kamenj kod Mostara.

Hasan A. DIZDAREVIĆ (1912. Mostar – 1944. Trusina)

Ne raspoložemo podacima o palom borcu s ovakvim natpisom. Napomena: Postoji borac Hasan A. Dizdar (1912. Mostar – 1944. Trusina), te se vjerovatno radi o duploj spomen-ploči za istog palog borca.

Ibrahim Ibro (Jusufa) DIZDAREVIĆ (1923. Mostar – 1942. Bijela) - BORAC

Električar, član SKOJ-a u Rudniku od 1940, u Bataljonu od decembra 1941, u četnom aktivu SKOJ-a. Poginuo u borbi u Bijeloj kod Konjica, u noći 14/15. juna 1942.

Hamdija S. DIZDAREVIĆ (1923. Mostar – 1943. Ovojci) - BORAC

Radnik. Nakon Pete ofanzive – Bitke na Sutjesci, zajedno sa 80 drugih boraca Mostarskog bataljona, vratio se u Mostar na oporavak. Uhapšen u raciji jula 1943, i streljan nakon saslušanja na Ovojcima.

Aleksandar Aca M. DOBRIĆ (1924. Mostar – 1944. Zagreb) - ILEGALAC

Po zadatku SKOJ-a sa Esadom Čerkićem i Dževadom Vrgorom 1944. stupio u domobrane. Uhapšen u noći od 12. do 13. septembra 1944. u Zagrebu zajedno sa deset domobrana koji su pokušali organizovati prelaz ljudstva i materijala partizanima. Svi uhapšeni su streljani u parku Dotršćina te iste noći, bez suđenja. Njihova imena su kao opomena objavljena na oglasu kojim je oblijepljen Zagreb.

Janko (Riste) DOŠLO (1924. Vrapčići – 1945. Pazarić) – AKTIVISTA, BORAC

Zemljoradnik. Aktivista NOP-a. U NOV i POJ stupio februara 1945. u 2. bataljon 10. hercegovačke brigade. Poginuo aprila 1945. u Pazariću.

Alija (Jusufa) DRAČE (1922.* Mostar – 1943. Kamena) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1921.* Bravar, član SKOJ-a od 1941, fudbaler "Veleža", u Omladinskom odredu od jula 1943, zarobljen na Kamenj kod Mostara jula 1943. i nekoliko dana kasnije streljan na Ovojcima.

Džemal (Omera)

DRAGNIĆ (1920. Mostar – 1941. Glavatičevo) - BORAC

Geometar, član SKOJ-a od 1939. i KPJ od 1940, sekretar aktiva SKOJ-a u Mostaru. u Bataljonu od septembra 1941, poginuo u Blacama kod Konjica oktobra 1941.

Mehmed Meho (Saliha) DRLJEVIĆ (1907. Blagaj – 1944. Jasen) - BORAC

Obučar. U NOV i POJ stupio oktobra 1943. u 2. bataljon 10. hercegovačke brigade. Poginuo maja 1944. u Jasenu kod Gacka.

Salko Hako (Hakije) DUGALIĆ (1925. Mostar – 1945. Sarajevo) – ILEGALAC

Pekar. Član SKOJ-a od 1943. Uhapšen od ustaša 12. februara 1945. u Mostaru, odveden u Sarajevo gdje je ubijen.

Šefik Šefko (Hamida) DUGALIĆ (1920. Mostar – 1943. Bijela) - BORAC

Tapetar, član SKOJ-a od 1941, u Bataljonu od aprila 1942. Poginuo u Bijeloj kod Konjica juna 1942.

Hajrudin (Mahmuta) DVIZAC (1914. Mostar – 1944. Zenica) – ILEGALAC, BORAC

Bravar. Član KPJ od 1942. Uhapšen od Italijana juna 1942. u Mostaru i odveden u logor Mamula, odakle je pušten nakon kapitulacije Italije. U NOV i POJ stupio u 7. brigadu 10. divizije. Poginuo 10. aprila 1945. kod Zenice.

Dž: Džaferović- Džudža

Ibrahim Ibra (Ajđina) DŽAFEROVIĆ zvani GAČANIN (1920.* Gacko – 1942. Dramiševo) – AKTIVISTA, BORAC

Prema Spomenici, rođen 1922.*. Stražar u Fabrici duhana u Mostaru. Predratni aktivista, član SKOJ-a od 1940. Učestvovao u akcijama. U Bataljonu od aprila 1942. Poginuo u Dramiševu kod Nevesinja juna 1942.

Nazif (Alije) DŽEPO (1924.* Mostar – 1943. Kamena) – ILEGALAC, BORAC

Prema Spomenici, rođen 1925.* Đak Građanske škole. Član SKOJ-a od 1942, u NOV i POJ stupio u proljeće 1943. u Mostarski omladinski odred, a u

Mostarski bataljon jula 1943. Borac, poginuo na Kamenj kod Mostara jula 1943.

Ante (Pere) DŽIDIĆ (1913. Mostar – 1942. Mamula) – BORAC

Rođen u Cimu kod Mostara 1905. godine. U NOV i POJ stupio 16. februara 1945. u 3. bataljon, 6. dalmatinske brigade, borac. Poginuo aprila 1945. u Žutim Lokvama u Lici.

Vinko (Ivana) DŽIDIĆ (1913. Mostar – 1942. Mamula) - AKTIVISTA

Brijač. Član KPJ od 1941, istaknuti mostarski aktivista i antifašista. Uhapšen od Italijana marta 1942, odveden u logor Mamula i streljan

juna 1942. na Kamenom kod Herceg-Novog.

Muhamed (Osmana) DŽUDŽA (1905.* Mostar – 1941.* Sarajevo*) – AKTIVISTA i ILEGALAC

Prema Spomenici, rođen 1903.* Farmaceut i vlasnik apoteke na Bjelavama u Sarajevu gdje je živio i

radio od 1940. Prije rata pripadao grupi naprednih studenata, a prva saznanja o radničkom pokretu stekao je kroz druženje sa Radom i Darinkom Bitanga. Ilegalac tokom rata, direktno povezan sa Mjesnim komitetom po pitanju saniteta. Član KPJ. Uhapšen početkom 1942. godine jer je „iz svoje ljekarne zdravstveno tvorivo davao partizanima“. Prema Spomenici, deportovan u logor Stara Gradiška/Jasenovac, onda u logor u Lepoglavu* gdje je ubijen aprila 1945.*, što natpis na spomen-ploči čini netačnim (pisala je 1941. godina i Sarajevo kao vrijeme i mjesto smrti). Opisan je kao „revolucionar iz sokaka“, i „neustrašivi borac za dobro radnih ljudi, drug i čovjek poniokao i rastao u tihom sokaku kraj parka na Musali“. Za Muhameda je takođe rečeno da je „u zatvoru i u logoru imao odlično držanje“, te da je ostao „do smrti vjeran idealima“.

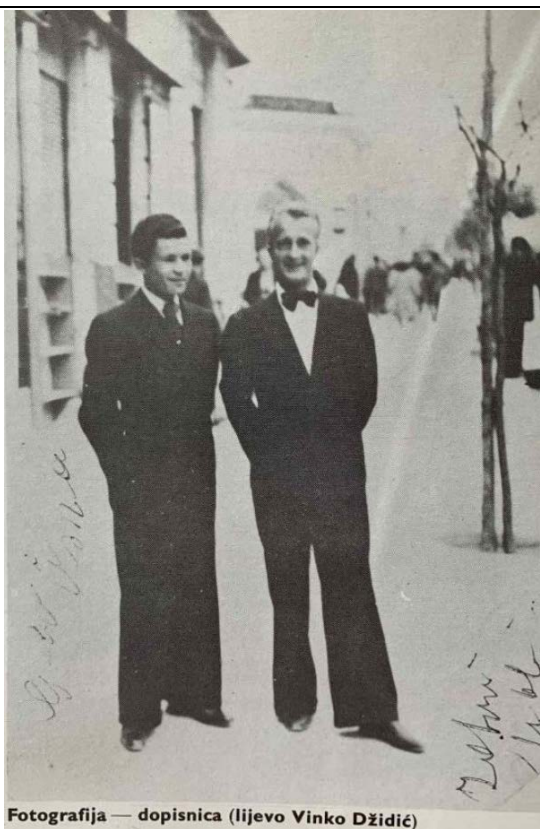
Đ: Đikić- Đurasović

Mahmut (Ibrahima) ĐIKIĆ Maha (1916.* Mostar – 1941. Kifino Selo) – AKTIVISTA, ILEGALAC

Prema Spomenici, rođen 1915.* Električar. Predratni aktivista, član KPJ od 1938, sekretar ćelije KPJ u Rudniku mrkog uglja u Mostaru od

1938. do 1940, član MK KPJ za Mostar 1940. Jedan od 15 učesnika na partijskoj konferenciji krajem juna 1940, na kojoj se birao Mjesni komitet KPJ za grad Mostar. Da bi izbjegao hapšenje nakon štrajka 1940, privremeno radi u Zenici do juna 1941. nakon čega se vraća u Mostar. Prisutan na sastanku komunista 31. jula 1941. godine u kući Zlatke Vuković na koji su upali ustaše. Tom prilikom je Zlatka bacila bombu da bi omogućila odstupnicu prisutnima. Uhvaćena je i streljana zajedno sa Ahmedom Sefićem, te svojim podstanarima, Verom i

Fotografija — dopisnica (lijevo Vinko Džidić)

Pali borac Vinko Džidić, 1939, ispred kina u ulici koja je kasnije nazvana Mostarskog Bataljona. Dopisnica. Izvor: CIDOM.

Fatima (Alije) DŽINOVIĆ (1925. Mostar – 1945. Pazarić) - BORAC

Domaćica, član SKOJ-a od 1942. Borac u Bataljonu od novembra 1943. Zarobljena od domobrana aprila 1944. u Pazariću kod Sarajeva i

ubijena. Prema Spomenici, Fatimino prezime je Đinović (na spomen-ploči iz 2018. pisalo je Džinović).

Dejanom Popovićem. Od prisutnih na sastanku, Zlatkin sin Slobodan, i Jusuf Čevro su takođe uhvaćeni i streljani. Mahmut Đikić i Mustafa Husković su uspjeli pobjeći i upućeni su u nevesinjski srez radi organizacije ustanka u istočnoj Hercegovini. Prilikom pokušaja da se uspostavi veza sa partijskom organizacijom na terenu, uhvaćeni su i optuženi da su ustaški špijuni od strane seljaka-ustanika. Streljani su kod Kifinog Sela.

Zehra (Jusufa) ĐILITOVIĆ (1925. Mostar – 1943. Jablanica*) – BOLNIČARKA, BORAC

Zubotehničarka, član SKOJ-a od 1942, u Bataljonu od početka 1942.

Bolničarka, poginula 1943. Prema Spomenici, Zehrino prezime je Džilitović (na spomen-ploči 2018. godine pisalo je Đilitović), rođena je 1926. godine, a mjesto pogibije je Sutjeska*.

MAJKA I SIN ĐONKO

Fatima (Avde) ĐONKO (1888. Mostar – 1944. Mostar) – AKTIVISTA

Domaćica, zajedno sa sinom Salkom aktivno podržavala antifašistički pokret. Poginula 14. Januara 1944. u Mostaru od savezničkog avionskog bombardovanja.

Salko (Mustafe) ĐONKO (1923.* Mostar – 1944. Dreževica) – ILEGALAC, BORAC

Prema Spomenici, rođen 1925.* Bravar, član SKOJ-a od 1942. Zajedno sa majkom Fatom aktivno je podržavao antifašistički pokret. U Bataljonu od januara 1944, poginuo u Daževicama kod Kreševa aprila 1944.

Enver Ćemalović je zabilježio slijedeće sjećanje na Salka i njegovu majku Fatu:

RATNO SJEDANJE: „U polovici strane od Dobrča za Brasinu naredio sam odmor, a odmah zatim čulo se brujanje avionskih motora. Naišlo je oko 200 savezničkih aviona, bombardera, u pratnji lovaca. Bombardovali su Mostar i aerodrom. Protivavionska artiljerija gađala je avione i, koliko smo vidjeli, uspjela je dva oboriti. Pojavljivale su se padobranske kupole i

posade pogođenih aviona spuštale su se u dolinu Neretve i prema Mostarskom blatu. Pored mene sjedio je Salko Salče Đonko i ni na kraj pameti nam nije bilo da će u tom bombardovanju poginuti i njegova majka Fata, o čemu su nas obavijestili kuriri prilikom narednog odlaska u Mostar. Fata je stanovala u Pothumu, u usamljenoj kući Haremskog sokaka. Bili smo komšije. Kuća je bila idealna baza koja se lako obezbjeđivala sa dva stražara na počecima sokaka, a iz nje se moglo pobjeći preko bašta i Radobolje. Fata je vrlo rano ostala bez muža i borila se za život svoje dvoje djece, Duda i Salke, radeći po kućama bogatijih porodica i, povremeno, u Fabrici duhana. Kćerka Duda rano je umrla od tuberkuloze, a Salko je krenuo na zanat. U ljeto 1941. Fatu sam uveo u rad za NOP. Njena kuća je pretvorena u stjecište nas komunista i skladište oružja i svakovrsnog materijala za partizane. Salko je postao nerazdvojan drug moga polubrata Ekrema i obojica su kasnije radili u organizaciji SKOJ-a i u mlinici. On je bio spreman na izvršenje svakog zadatka. ... Fatin lik žene borca, s njenom hrabrošću, prirodnom inteligencijom, požrtvovanjem i majčinskom pažnjom prema svima nama bio mi je podstrek za rad i nalaženje smisla za svaku moju žrtvu u NOB-u. Fata Đonko je svima nama koji smo bili s njom u kontaktu ostala u divnoj uspomeni kao Mostarka revolucionar, kakvih je bilo u svim našim mahalama u gradu.” E. Ćemalović

Ahmet (Osmana) ĐOZLIĆ (1918. Mostar – 1944. Jasenica) - AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođen 1916.* Zemljoradnik. Član KPJ od 1943. Gine nakon teškog ranjavanja od savezničkog avionskog bombardovanja 14. januara 1944. u Jasenici kod Mostara.

Esad (Osmana) ĐOZLIĆ (1924.* Mostar – 1945. Trst) - AKTIVISTA, BORAC

Prema Spomenici, rođen 1925.* Zemljoradnik, član SKOJ-a. U NOV i POJ stupio februara 1945. u 1. tenkovsku brigadu NOVJ. Poginuo nekoliko mjeseci kasnije, aprila 1945. kod Trsta.

Atif (Avdije) ĐUKIĆ (1922. Mostar – 1944. Grušća) – ILEGALAC, BORAC

Bravar. Član SKOJ-a od 1940, "Veležov" fudbaler. U Bataljonu od avgusta 1943. Poginuo u Grušći kod Konjica aprila 1944. prilikom četničkog napada na partizansku bolnicu.

BRAĆA I SESTRA ĐUKIĆ (Jusufa)

Mehmed Meho (Jusufa) ĐUKIĆ (1921.* Mostar – 1943.* Ljubomir) – ILEGALAC, BORAC

Prema Spomenici, rođen 1920.* Građevinski tehničar, član SKOJ-a od 1940, kvartovskog jezgra SKOJ-a i KPJ od 1943. U Bataljonu od marta 1943. Poginuo kao zamjenik političkog komesara čete 2. bataljona 10. hercegovačke brigade 9. februara 1944.* u Domaševu kod Ljubomira.

Ramiza (Jusufa) ĐUKIĆ (1919. Mostar – 1943. Sutjeska) – BOLNIČARKA, BORAC

Svršena učenica Ženske stručne škole, radnica, član SKOJ-a od 1941. U NOB od 1941, član KPJ od 1942, bolničarka u 3. Bataljonu. Poginula na Krekovima kod Tjentišta 13. juna 1943.

Salih Salko (Jusufa) ĐUKIĆ (1926. Mostar – 1943.* Borci) – BORAC

Šegrt, član SKOJ-a od 1941, u Bataljonu od jeseni 1943, Prema Spomenici, poginuo u Grušći kod Konjica aprila 1944.* prilikom četničkog napada na bolnicu.

BRAĆA ĐUKIĆ (Halila)

Ibrahim (Halila) ĐUKIĆ (1923. Mostar – 1943. Ovojci) – AKTIVISTA, BORAC

Đak Gimnazije. Član SKOJ-a od 1941, sekretar aktiva SKOJ-a. U NOV i POJ stupio u proljeće 1943. u Mostarski omladinski odred, a u Mostarski bataljon jula 1943. Zarobljen na Kamennoj kod Mostara jula 1943. Streljan od Nijemaca na Ovojcima kod Mostara. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Omer (Halila) ĐUKIĆ (1925. Mostar – 1943. Ovojci) – BORAC

Đak, član SKOJ-a od 1941, u Bataljonu od jula 1943, zarobljen na Kamennoj kod Mostara jula 1943. i streljan od Nijemaca na Ovojcima kod Mostara.

Salem (Mehmeda) ĐUKIĆ (1917. Mostar – 1944. Zenica)

Prema Spomenici, rođen 1915.* u Mostaru. Briač. Aktivista revolucionarnog radničkog pokreta i NOP-a. Uhapšen aprila 1942. od Italijana u Mostaru, zatim odveden u logor Visco di Udine. Pušten nakon kapitulacije Italije jula 1943. godine. Poginuo ljeta 1944. u Nemiljoj kod Zenice.

Novica M. ĐURASOVIĆ (1922. Raštani – 1945. Odžak) – BORAC

Komandir voda. Poginuo u borbama kod Odžaka 1945.

Danilo M. ĐURASOVIĆ (1927. Raštani – 1945. Konjic) – BORAC

Borac 1. bataljona. Poginuo u borbi za oslobođenje Konjica, krajem februara 1945.

E: Elezović- Erlih

Abduselam (Mustafe) ELEZOVIĆ Sela (1924. Mostar – 1943. Ovojci) –
AKTIVISTA, BORAC

Radnik. Član SKOJ-a od 1941, u
Bataljonu od jula 1943. Zarobljen na
Kamenj kod Mostara jula 1943. i

streljan na Ovojcima.

Esad (Saliha) ELEZOVIĆ (1924. Mostar – 1945.
Jasenovac)

Radnik, član SKOJ-a od 1941, u Bataljonu od početka
1942. Zbog bolesti vraćen s Crnog polja u Mostar u
vrijeme četničkog puča juna 1942. Uhapšen od policije
NDH 1943. jer se "pridružio dragovoljno odmetnicima i
sudjelovao u borbama protivim hrvatskih oružanih
snaga." Odveden u logor Stara Gradiška, potom
prebačen u logor Jasenovac, gdje je ubijen 1945.
godine.

Ramiza (Agana) ELEZOVIĆ (1926.*
Mostar* – 1945. Bihać) - BORAC

Prema Spomenici, rođena 1931.* na
Bivoljem Brdu kod Čapljine*.
Učenica, živjela u Mostaru. U NOV i
POJ stupila 15. februara 1945. u 2.

bataljon 11. dalmatinske brigade. Poginula 23. marta
1945. kod Bihaća.

Zijo (Saliha) ELEZOVIĆ (1913.*
Mostar – 1945. Sarajevo) –
AKTIVISTA, ILEGALAC

Prema Spomenici, rođen 1914.* u
Mostaru. Željeznički službenik.
Uhapšen od ustaša februara 1945. u

Konjicu, odveden u Sarajevo i ubijen.

*Pali borci Zijo Elezović (stoji drugi s desna) i narodni
heroj Ahmet Pintul (stoji u drugom redu drugi s lijeva)
bili su u porodičnoj vezi. Arhiv porodice Elezović.*

Evald (Simona) ERLIH zvani BRANKO (???? ???? – ????
????)* – AKTIVISTA, BORAC

Prema Spomenici, rođen 8. aprila 1915.* u Brnu*,
Čehoslovačka. Inženjer rudarstva. Revolucionar i
predratni aktivista radničkog pokreta. Po završetku
Srednjotehničke škole u Sarajevu diplomirao
elektrotehniku u Pragu. Tamo je pripadao grupi
naprednih jugoslovenskih studenata i postao sekretar
društva „Matija Gubec”. Hapšen za vrijeme studija
1936. godine u Pragu kao pripadnik ilegalne
jugoslovenske komunističke organizacije. Član KPJ od
1940. Zaposlivši se u Rudniku uglja u Mostaru,
organizovao radnički otpor. Mobilisan 1941, poslije
rasula vraća se u Mostar i nastavlja ilegalnu političku
aktivnost u rudniku. Italijanske vlasti ga hapse krajem
1942, te interniraju u logor u Dubrovniku. Tu je pod
njegovim vođstvom krajem 1942. osnovan
Oslobodilački front. U junu 1943. je prebačen u logor
Kampor na Rabu, gdje je bio član logorskog komiteta
KPJ. Tu organizuje politički rad među interniranom
jevrejskom omladinom, sa zadatkom da što veći broj
osposobi za učešće u NOB. Nakon kapitulacije Italije
septembra 1943. postaje politički komesar Rapskog
bataljona, i, nakon što se bataljon prebacio na kopno i
Glavni štab NOV i POJ Hrvatske njegove borbe uključio
u VII banijsku diviziju, i komesar te divizije, te 8. udarne
divizije. Poginuo je u borbi 20. ili 26. oktobra 1944. u
selu Sadikovac kod Drežnika na Kordunu, u jednoj borbi

prsa u prsa sa ustašama. Natpis na njegovoj spomen-ploči nije sadržao podatke o mjestu i godini rođenja i pogibije, te se može nadopuniti: Evald S. Erlih (1915. Brno – 1944. Drežnik).

F: Fazil - Frko

Omer M. FAZIL (1909. Mostar – 1945. Sarajevo) - AKTIVISTA

Rezervni oficir. 1931. godine položio ispit za čin rezervnog pješadijskog potporučnika, 1940. postao rezervni poručnik. Jedan od Mostaraca ubijenih marta 1945. u Sarajevu, po naredbi Vjekoslava Maksa Luburića, a neposredno pred ustaško povlačenje iz Sarajeva. Prema jednom članku, njegovo tijelo je otkopano i identificirano u Darivi na Bentbaši ubrzo po oslobođenju.

lijeva na desno, leće ili sjede, prvi red: Ibro Hadžić, Fazlija Alikalifić, Omer Fazil, Ruda Martinović, Šefik Sefić, Šefkija Raljević. Zadnji red, kleče ili čuče: Remzija Efica, narodni heroj dr Safet Mujić.

Hatidža (Alije) FAZLINOVIĆ (1922.* Mostar – 1945. Ivan-Sedlo) – BOLNIČARKA, BORAC

Prema Spomenici, rođena 1921.* Krojačka radnica, član SKOJ-a. U NOV i POJ stupila oktobra 1944. u 2. bataljon

13. hercegovačke brigade. Februara 1945. sa oslobodilačkim jedinicama stigla u Mostar gdje je porodica molila da ne ide dalje. Odgovorila je: "Ja se nisam zarekla samo za Mostar, već i za Sarajevo, i dalje – sve do Trsta." Poginula je 28. marta 1945. u operacijama za Ivan-sedlo, u borbama na liniji Rudno brdo – Mali Ivan – do komunikacije Bradina Raštelica.

BRAĆA I SESTRA FEJIĆ

Džemal (Muhameda) FEJIĆ (1912. Mostar – 1944. Ostrožac) - BORAC

Trgovac. Član KPJ, prvoborac, u Bataljonu od početka 1942, ekonom čete. Nakon Pete ofanzive na Sutjesci sa 80 drugih boraca vratio se u Mostar na oporavak, a kasnije ponovo odlazi u odred. Od maja 1944. u 17. krajiškoj brigadi, intendat. Poginuo u Ostrošcu kod Jablanice oktobra 1944.

Na plaži pod Starim mostom, grupa omladinaca iz mostarskih mahala Predhum i Podhum, 30.7.1929. S

Selo Ribari 1942, stoje (s lijeva na desno): Mičević Stevo, moguće Ivan Bubaš, Ala Delić, narodni heroj Ahmet Pintul, Šantić Osman, Džemal Fejić. Čuče: Angelina Lambić (pretpostavka), Danilo Bilanović, Fatima Ševa, (nepotvrđeno). Arhiv porodice Mrgan/Đikić.

Esad (Muhameda) FEJIĆ Esa (1918.
Mostar – 1945. Čapljina) – AKTIVISTA,
BORAC

Radnik, igrač „Veleža“, lokalni biciklistički takmičar, sportista “sa vlastitim klizaljicama za nadmetanja na ledu”, aktivista NOP-a Mostara. Jedini bjegunac iz ustaškog kamiona jula 1941, koji je odvodio većinom mostarske Srbe na stratišta i jame gdje su bili pogubljeni. U prvoj grupi boraca iz Mostara koja je krenula “u šumu” radi organizacije ustanka. Ranjen i zarobljen od ustaša, pri sprovođenju u zatvor oslobođen akcijom ilegalaca Mostara. Učestvovao u nizu akcija prikupljanja oružja i municije u gradu. Uхваćen kao kurir od Italijana u proljeće 1942. iznad Mostara i odveden u logor Mamula. Član KPJ od 1943. Borac Mostarskog partizanskog odreda koji je vršio diverzantske akcije na željezničkoj pruzi Sarajevo – Mostar, ali ga uskoro samovoljno napušta sa najboljim drugom Husom Ormanom radi izvođenja sopstvenih akcija. Poginuo januara 1945. u Čapljini kao oficir OZNE, pogođen iz ustaškog mitraljeza smještenog na tornju u centru grada. Prije toga je majci pisao: “Svi su ti poginuli, a ja ću ti doći.”

*Dva ratna druga:
Husa Orman i Esad
Fejić, slikani u
Esadovoj kući i u
sred okupiranog
Mostara, pred svoju
akciju 1944. godine.
Fotografisao Salem
Maslić, a film razvio
vlasnik fotografske
radnje Zijo Kolaković,
koji ga je sačuvao do
oslobođenja
Mostara 14.
februara 1945.*

Ešref (Muhameda) FEJIĆ Eta (1923.
Mostar – 1943. Đajići) - BORAC

Đak, pohađao Zanatšku školu. Fudbaler „Veleža“, član SKOJ-a od 1941. i KPJ od 1942. U Bataljonu od septembra 1941. Nakon Pete ofanzive na Sutjesci sa 80 drugih boraca vratio se u Mostar na oporavak. Nakon toga ponovo stupio u borbu. Desetar, nastradao u Đajićima kod Konjica decembra 1943, prema zapisima, utopio se u Neretvi za vrijeme jedne akcije. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Samija M. FEJIĆ-KRAJINA (1909.
Mostar – 1944. Jasenovac) -
SIMPATIZER

Majka dvoje djece, domaćica.
Uhapšena nakon odlaska muža
Mehmeda Fadila u partizane.

Deportovana u logor Jasenovac i ubijena 1944. godine.

*Poznati glumac Ljuba Tadić (u ulozi narodnog heroja
Save Kovačevića, u sredini) bio je oženjen kćerkom
Samije Fejić, Vesnom Krajinom, takođe glumicom.*

Šefkija (Muhameda) FEJIĆ Šefko
(1915. Mostar – 1942. Sipnica kod
Bileće) – AKTIVISTA, BORAC

Student arhitekture u Beogradu,
odličan poznavalac francuskog jezika.
Član KPJ od 1940. Uhapšen od Italijana

i interniran u logor Mamula, ali pušten nakon kapitulacije Italije. Stupio u partizanski odred u istočnoj Hercegovini u jesen 1943. Zarobljen od četnika avgusta 1944. i ubijen kod Bileće.

Adila Fejić, majka petoro palih boraca Fejića, inspirisala je Mišu Marića na stihove za pjesmu "Mostarska majka" u izvedbi Mostarskih kiša. Miši je u intervjuu 1972. godine rekla: "Svašta sam ti ja pretrpila kako je puška pukla – pa do sad. Ali opet se živi, ne može se silom u zemlju otići."

Jerko N. FERTILIO (1925. Mostar – 1944. Trebinje)

Ukoliko imate podatke o ovom palom borcu, molimo da se javite redakciji sajta partizansko.info.

Osman (Selima) FETIĆ (1923.* Jare* – 1944. Razići) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1925. u Humilišanima kod Mostara. Zemljoradnik, član SKOJ-a. U NOV i POJ od 1942, borac Mostarskog bataljona. Poginuo 1944. kod Razića.

Ramiza (Redžepa) FORIĆ (1924. Nevesinje – 1943. Mostar) – BOLNIČARKA, BORAC

Radnica Duhanske stanice u Mostaru. U Bataljonu od početka 1942, bolničarka, član SKOJ-a. U vrijeme

četničkog puča juna 1942. zbog iscrpljenosti vraćena s Crnog polja u Mostar. Zarobljena od oružnika NDH u Bijelom polju kod Mostara, internirana u logor Mamula (Prevlaka). Puštena iz logora zbog lošeg zdravstvenog stanja. Umrula u Mostaru 1943.

BRAĆA FRENJO

Asim (Huseina) FRENJO (1920. Mostar – 1943. Porim) - BORAC

Električar, fudbaler "Veleža", član SKOJ-a od 1940, u Bataljonu od jula 1942.

Bombaš, poginuo kao desetar na Porimu marta 1943.

Rifat (Huseina) FRENJO Rifa, narodni heroj (1923. Mostar – 1943. Sutjeska) - BORAC

Radnik, član KPJ od 1942. Borac, bombaš, komandir voda u Mostarskom bataljonu. Nakon

okupacije Jugoslavije, 1941. uključio se u pripreme oružanog ustanka, kojima je u Mostaru rukovala mjesna organizacija KPJ. Jula 1941. učestvovao je u akciji grupe mostarskih omladinaca, Početkom 1942. stupio je u Mostarski bataljon, ali je ubrzo vraćen u Mostar, da dovede novu grupu omladinaca. Tokom boravka u gradu učestvuje u nizu akcija, poput iznošenja vojne opreme iz Sjevernog logora. Ističe se kao bombaš u napadima na Ostrožac, Posušje, Jajce. Član KPJ od 1942. Krajem decembra 1942. Deseta hercegovačka brigada napala je jako neprijateljsko uporište Žepče. Tokom ove akcije, Rifat je sa svojim bombašima napao oklopni voz, koji se zapalio i potom survao u provaliju. U toku Četvrte neprijateljske ofanzive, kao borac Desete hercegovačke brigade, istakao se u borbama kod Prozora, a naročito u borbama vođenim 9. marta 1943. na liniji Kvak—Trešnjevica kada je potisnuta njemačka grupa „Apakeg“. Potom je učestvovao u borbama koje je Mostarski bataljon vodio oko Nevesinja, Gacka, Bileće, na Kobiljoj Glavi i drugim mjestima. Poginuo je u noći 9/10. juna 1943. godine kod sela Rudine, iznad Pive, tokom Pete ofanzive na Sutjesci, kada je njegov bataljon napadnut snažnom artiljerijskom paljbom. 24. jula 1953. proglašen je za narodnog heroja, čime je postao najmlađi narodni heroj Mostara. Ostao je upamćen kao smio bombaš koji je „vraćao bombe koje su mu padale na fišeklije“, „spretan poput pantere“, i kako je „u stalnom pokretu, vješto koristio teren, svaki zaklon“.

Bista narodnog heroja Rifata Frenje, djelo akademskog vajara Florijana Mičkovića (1985).

Ibrahim Ibro (Mehmeda) FRKO (1923. Mostar – 1942. Mrkonjić-Grad) - BORAC

Đak Gimnazije u Mostaru, član SKOJ-a od 1941. U Bataljonu od početka 1942. Poginuo u Trijebovu kod Mrkonjić-Grada decembra 1942. kao mitraljezac 1. bataljona 10, hercegovačke brigade. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Ibro Frko, član gradskog komiteta SKOJA, sa SKOJ-evcima: Buturović, Kapetanović, Balić u Velikom parku oktobar 1941. godine

Mostarski skojevci, među njima Ibrahim Frko, sa kapom. Izvor: Ferid Buturović, "Kuća mostarskog kadije".

G: Gačić – Gušić

Mitar (Stojana) GAČIĆ (1922. Žitomislići – 1944. Trusina) - BORAC

Zemljoradnik. Član SKOJ-a, u NOV i POJ stupio marta 1944. u 10. hercegovačku brigadu. Borac, poginuo jula 1944. u 1. (mostarskom) bataljonu 13. hercegovačke brigade na Trusini kod Nevesinja.

Branko (Nikole) GAŠIĆ (1923. Bačevići – 1943. Sutjeska) - BORAC

Zemljoradnik, kandidat za člana KPJ od 1942. U Bataljonu od oktobra 1941. Desetar, teško ranjen u okršaju sa četnicima, upućen u Centralnu bolnicu, gdje je dobio trbušni tifus i umro kao ranjenik kod Uloga (Kalinovik) marta 1943.

Vasilije Vaso (Riste) GAŠIĆ (1913. Bačevići – 1942. Vrdolje) - BORAC

Zemljoradnik. U Bataljonu od oktobra 1941, poginuo prilikom neuspješnog napada na naprijateljsku postaju u Vrdolju kod Konjica 22. januara 1942.

Stevo (Uroša) GATALO (1921. Potoci – 1942. Potoci) - BORAC

Zemljoradnik, član SKOJ-a od 1941. i KPJ od 1942. U Bataljonu od oktobra 1941, borac Zijemaljske čete, poginuo u Potocima kod Mostara 18. maja 1942.

Imšir (Imšira) GIGIĆ (1890.* Mostar* – 1941. Lepoglava*) - AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođen 1886.* u Tasovčićima* kod Čapljine. Mesar, živio i radio u Mostaru. Stari revolucionar, predratni član KPJ, istaknuti aktivista sindikalnog pokreta i jedan od organizatora štrajkova.

Više puta hapšen i osuđivan. Uhapšen početkom septembra 1940. godine zbog protestnog generalnog štrajka u Mostaru izazvanog zabranom aktivnosti "Veleža" kao stjecišta naprednih ideja. Sproveden u Lepoglavu. Prema Spomenici, pušten je iz Lepoglave, i ponovo uhapšen od ustaša jula 1941. u Mostaru, odveden i ubijen.

Mirko (Marka) GLAVAŠ Baja (1920. Hodbina – 1944. Kamena) - BORAC

Zemljoradnik. Član SKOJ-a od 1942. i KPJ od 1943. U NOV i POJ stupio maja 1944. u Odred „Savo Belović“. borac 3. bataljona 13. hercegovačke brigade, poginuo u borbi kod sela Kamena kod Gacka 15. ili 19. decembra 1944. Pao je pored svog smrtno ranjenog druga, borca Jove Lučića, takođe iz Hodbine. Jovin otac ih je sahranio u jednu grobnicu.

Mustafa Mujo (Sulejmana) GLAVOVIĆ (1905. Mostar – 1945. Sarajevo) - AKTIVISTA

Trgovac. Aktivista NOP-a. Uhapšen od ustaša 12. februara 1945, dva dana prije oslobođenja Mostara, i odveden za Sarajevo gdje je ubijen. Njegovo ime je objavljeno na spisku osuđenih na Oglasu "Priekog ratnog suda stožera pukovnika Luburića" pod rednim brojem 13.

Salih (Osmana) GLAVOVIĆ Salko Salkan (1895.* Kutilivač – 1945. Kutilivač) - AKTIVISTA

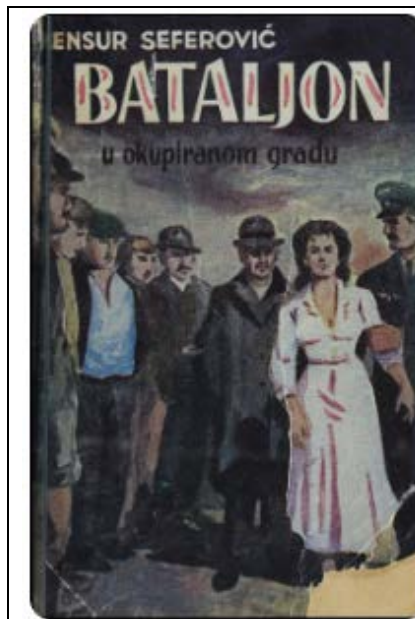
Prema Spomenici, rođen 1891.* Zemljoradnik. Aktivista NOP-a. Poginuo 13. februara 1945. u Kutilivču.

Radojka (Riste) GNJATIĆ-IVANIŠEVIĆ Raca (1918.* Mostar* – 1944.* Ovojci) – AKTIVISTA, BORAC

Prema Spomenici, rođena 1919.* u Nevesinju* u porodici predratnih revolucionara i aktivista. Svršila je osnovnu školu i dva razreda večernje trgovačke škole.

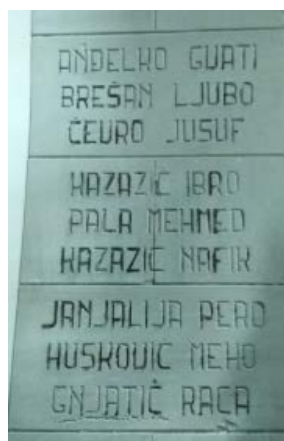
Pred rat je komunist Nikola Abramović uzeo da uči zanat u prodavnici tekstilne fabrike „Šik“ u Mostaru te postaje trgovačka pomoćnica. Išla je u Radnički dom na časove esperanta, učestvovala u demonstracijama i štrajkovima sindikata. Član SKOJ-a od 1940. i KPJ od 1942. u Bataljonu od novembra 1941. Zabilježena je 1942. u partizanskoj krojačkoj radionici. Preživjela V ofanzivu, bitku na Sutjesci, i zajedno sa 80 drugih boraca se vratila u Mostar na oporavak. Uhapšena prilikom racije i streljana na Ovojcima. Hrabro se držala pred neprijateljem i nije pristala da otkrije ijednog saborca: „Ona je uzdignute glave, puna prkosa i suznih očiju prošla pored stroja i izdvojenih drugova. Ni pred kim se nije zadržala niti je na bilo kome zaustavila pogled da ne bi pratiocima odala poznanike.“ Streljana na Ovojcima kraj Mostara 10. jula 1943.* zajedno sa 40 uhvaćenih Mostaraca. Sestra pekarskog radnika Voje Ivaniševića, s kojim se zajedno borila na Sutjesci, i Milana Miće Ivaniševića (poginuo kod Travnika). Opisana je kao „Raca, plemenita i smjela partizanka.“ Istinska heroina rata, inspirisala je brojne poslijeratne priče i romane, i jedan film. Oslíkana je na naslovnoj strani knjige "Bataljon u okupiranom gradu" Mensura Seferovića (1958).

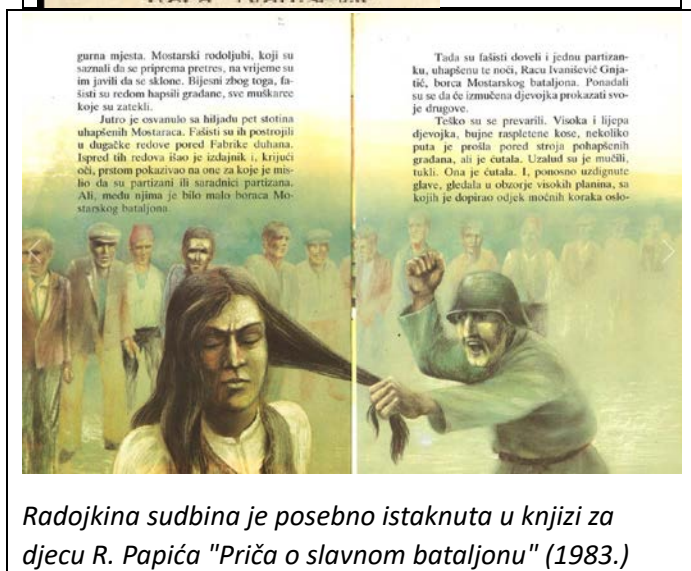
Hapšenje Radojke Gnjatić-Ivanišević prilikom racije 1943. godine prikazano je na naslovnici romana Mensura Seferovića "Bataljon u okupiranom gradu".

slobodnoj teritoriji kod Glamoča. Nakon Pete ofanzive (bitke na Sutjesci) zajedno sa 80 drugih boraca se vratio u Mostar jula 1943. na oporavak. Uhapšen prilikom racije gestapa jula 1943. i streljan na Ovojcima sa grupom boraca.

*Imena streljanih rodoljuba
(detalj sa spomenika na
Ovojcima)*

*Radojkina sudbina je posebno istaknuta u knjizi za
djecu R. Papića "Priča o slavlom bataljonu" (1983.)*

Anđelko (Ernesta) GOATTI Anđeo, Bosnić (1893.* Mostar – 1943. Ovojci) – AKTIVISTA, BORAC

Prema Spomenici, rođen 1901.* Mašinbravar. Član SRPJ(k) od 1. avgusta 1919, predratni komunista i robijaš. Više puta hapšen i zatvaran, u istražnim zatvorima proveo dvije godine, a na robiji osam godina. Pročelnik partijske ćelije, član i sekretar MK KPJ za Mostar i član CK SKOJ-a. U NOV i POJ stupio jula 1942. u Mostarski bataljon, a zatim radio kao rukovodilac radionica na

BRAĆA GOLO

Aleksandar (Šćepana) GOLO Aco (1921. Bačevići – 1941. Mostar) - AKTIVISTA

Učenik Gimnazije. Član SKOJ-a od 1940. Uhapšen za Ilindan od ustaša ljeta 1941. u Mostaru, odveden sa grupom mještana, među njima i Aleksandrovim ocem Šćepanom, i ubijen.

Novica (Mitra) GOLO (1921. Bačevići – 1945. Ivan-Sedlo) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio u oktobru 1941. u Mostarski (konjički) bataljon, gdje je bio do juna 1942. Septembra 1943. stupio u 2. bataljon 10. hercegovačke brigade. Član KPJ od 1944. Poginuo na Ivan-sedlu kao komandir čete tokom borbi 5-8. marta 1945.

Ranko (Šćepana) GOLO (1926.* Mostar – 1944. Vilenjaci) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1927.* u Mostaru. Učenik Trgovačke akademije. Član SKOJ-a od 1943. U NOV i POJ stupio početkom 1944. u 10. hercegovačku brigadu. Poginuo 9.11. 1944. na Vilenjaku kod Gacka kao borac 1. bataljona 14. hercegovačke brigade.

Kasim (Salke) GOLOŠ (1928. Blagaj – 1945. Ivan-Sedlo)
- BORAC

Trgovački pomoćnik. U NOV i POJ stupio 15. februara 1945. u 11. hercegovačku brigadu. Borac, poginuo u borbama za Ivan-sedlo.

Mustafa Mujo (Mahe) GOLOŠ (1922. Blagaj – 1945. Logatec) - BORAC

Obućar. U NOV i POJ stupio 15. februara 1945. u 2. bataljon 14. hercegovačke brigade. Poginuo u borbama za oslobođenje Logateca u Sloveniji 3. ili 4. maja 1945.

Mujo H. GOLOŠ (1921. Vranjevići – 1944. Gnjilo Brdo)

Ukoliko imate podatke o ovom palom borcu, molimo da se javite redakciji sajta partizansko.info.

Nenad Omer (Ahmeda) GOLUBIĆ (1921. Mostar – 1943. Sutjeska)

Pitomac "Gajretovog" konvikta, pohađao je Učiteljsku školu u Mostaru gdje se susreo sa idejama naprednog omladinskog pokreta. Posebno se isticao aktivnostima na sastancima literarne sekcije "Osman Đikić" i družine "Aleksa Šantić". Član SKOJ-a od 1939. i KPJ od 1941. Obilazeći mjesta oko Čapljine i Stoca u vezi poziva na ustanak, uhapšen u avgustu 1941. godine sa grupom skojevaca i sproveden u Mostar, ali pušten zbog nedostatka dokaza. U partizanskim jedinicama 1941/42. je na partijskom zadatku na terenu Ostrošca. U drugoj polovini 1942. odlazi u 3. Mostarski bataljon 10. hercegovačke NOU brigade, te učestvuje u borbama oko Prozora, Kupresa, Gornjeg Vakufa i drugih mjesta. Učesnik Bitke za ranjenike na Neretvi i Bitke na Sutjesci. Posebno se istakao u odbrani pravca Gacko-Pivski manastir u borbama sa zloglasnom SS "Princ Eugen" divizijom, i u nizu drugih bitaka. Poginuo na Krekovima kod Tjentišta 13. juna 1943. godine u toku Pete ofanzive. Opisan je kao "hrabri skojevac, dosljedni komunista i smioni partizanski borac" koji je "hrabro

poginuo". Prema jednom izvoru, Omer je nećak čuvenog revolucionera Mustafe Golubića.

Halil (Huse) GOSTO (1925.* Gnojnice – 1945. Ostrožac)
- BORAC

Prema Spomenici, rođen 1923.* Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 10. hercegovačku brigadu. Poginuo krajem februara 1945. u Ostrošcu kod Konjica.

Milan (Stevana) GOVEDARICA (1907.* Mostar* – 1941. Mostar) - AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođen 1908.* u Dubljevićima kod Gacka*. Limar. Predratni član KPJ. Uhapšen 26. juna 1941. od ustaša u Mostaru i ubijen.

Salih Salko (Mehmeda) GOZO (1908. Mostar – 1941. Sarajevo) - AKTIVISTA

Bravar. Član KPJ od 1938, predratni aktivista i revolucionar. Više puta hapšen i zatvaran. Od 1940. radio u željezničkoj ložionici u Sarajevu.

Početkom avgusta 1941. izlazi iz Sarajeva radi organizacije ustanka i postaje komandir Trebevičke ustaničke čete. Zarobljen od ustaša 11. avgusta 1941. u Hadžićima i streljan 2. septembra 1941. na Vracama u Sarajevu.

Mehmed (Ahmeta) GREBO Memišaga (1883. Mostar – 1944. Jasenovac) - AKTIVISTA

Trgovac, aktivista NOP-a. Uhapšen od ustaša novembra 1944. u Mostaru, odveden u logor Jasenovac i ubijen.

Osman Osa (Derviša) GREBO (1921.* Mostar – 1943. Sutjeska*) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1922.* Đak Gimnazije u Mostaru, igrač "Veleža", član SKOJ-a od 1938. i KPJ od 1941, u prvoj grupi dobrovoljaca iz Mostara

koja se zaputila u ustaničke jedinice u istočnoj Hercegovini. U Bataljonu od septembra 1941, omladinski rukovodilac čete. Poginuo od posljedica njemačkog bombardovanja kod Miljevine na Sutjesci 13. juna 1943. u sastavu 1. bataljona 10. hercegovačke brigade. Prema Spomenici, umro u Centralnoj bolnici jula 1943. u Bogovićima* na Romaniji. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

(konjički) bataljon. Omladinski rukovodilac čete. Poginuo na Sutjesci (po nekim izvorima na Pivi) početkom juna 1943. u sastavu 5. crnogorske brigade.

Saja Gušić, majka Avde Gušića kraj njegove spomen ploče, prilikom otvaranja Partizanskog spomen-groblja 25.9.1965. Uslikali za prilog tadašnji novinar "Slobode" Mišo Marić i fotograf Sena Dugalić.

H: Haćam - Husrefović

BRAĆA I SESTRA HAĆAM

Emina Mina (Hasana) HAĆAM (1918. Bratunac – 1943. Sutjeska)

Domaćica, živjela s porodicom u Mostaru od 1937. Član SKOJ-a od 1941. Kao ilegalka, sakupljala je sanitetski materijal i učestvovala u nizu akcija. Sa

Ahmedom Sefićem je za vrijeme sloma Kraljevine Jugoslavije iznijela oružje iz tvrđave u zapadnom logoru. Uhapšena sa grupom djevojaka kad su ih ustaše zatekle na sastanku u Barama. Uspjele su da pobjegnu iz zatvora gdje su tučene uz pomoć Marijana Pavelića, komuniste koji je radio u gradskoj policiji. U Bataljonu od početka 1942, bolničarka i učiteljica u mjestima u kojima je boravio Bataljon. Zarobljena za vrijeme četničkog puča, ali se uspjeti osloboditi. Poginula na Sutjesci tokom Pete ofanzive 1943. pokušavajući da pomogne ranjenom narodnom heroju Šefiku Obadu. Za nju je rečeno da je "djelovala nježno, ali taj prvi utisak

Slika 3 : Pazarić 1938.g. - SKAUTI (stoje od lijeva na desno) - VAHDA RAJKOVIĆ, DANILO MILČEVIĆ, OSMAN OSA GREBO, RISTO "ČIČO" MILČEVIĆ i t.d.

Skauti na željezničkoj stanici, Pazarić, 1938. U bijeloj košulji stoji u zadnjem redu Osman Osa Grebo. Arhiv K.D. Miletić.

Avdo (Alije) GUŠIĆ (1922. Mostar – 1943. Sutjeska) - BORAC

Zidar. Član SKOJ-a od 1941. U NOV i POJ stupio avgusta 1941. u ustaničke jedinice u istočnoj Hercegovini, a u septembru 1941. u Mostarski

je varao. Ona je bila hrabra, izdržljiva do neshvatljivosti.”

Mithad (Hasana) HAĆAM Aćim,
narodni heroj (1917. Bratunac –
1942. Konjuh)

Geometar, završio geodeziju u
Beogradu. Živio s porodicom od
1937. u Mostaru. Još kao učenik
povezao se s revolucionarnom

omladinskim pokretom, a kasnije se aktivno uključio u
akcije koje je organizovala KPJ, pa je 1940. primljen u
članstvo. Nakon Aprilskog rata 1941. koji ga zatiče na
odsluženju vojnog roka u Boki Kotorskoj, vraća se u
Mostar. Odmah se povezuje sa partijskom
organizacijom i aktivno učestvuje u pripremama za
oružani ustanak. Jula 1941. godine odlazi u Sarajevo, a
zatim stupa u ustaničke jedinice na Romaniji. U toku
ljeta 1941. komandant bataljona u Romanijskom
partizanskom odredu, a kasnije u 6. istočnobosanskoj
brigadi. Učestvovao je u mnogim borbama na Romaniji,
a naročito se istakao u borbi na Prutinama, kada je
njegov bataljon odbio napad domobrana koji su
nadirali iz Sarajeva prema Rogatici, kako bi omogućili
izvlačenje posade iz Rogatice. Početkom decembra
1941. poslat je s grupom boraca na teren Foče i
Miljevine. Na putu preko Jahorine, opkolilo ih je
trideset četnika i pozvalo ih na predaju. Sa svojih pet
drugova prihvatio borbu i s bombama u rukama odbili
su četnike. Poginuo je 15. avgusta 1942. na Konjuh-
planini, u jednom iznenadnom napadu ustaša iz
Kladnja na 6. istočnobosansku brigadu. Mithad je među
prvima otvorio vatru i uporno branio kotu na kojoj se
nalazio, što je dozvolilo odstupnicu članovima
Pokrajinskog komiteta Partije BiH. Proglašen je za
narodnog heroja 21. decembra 1951. godine.

*Bista narodnog heroja
Mithada Haćama djelo je
akadenskog vajara Florijana
Mičkovića (1985).*

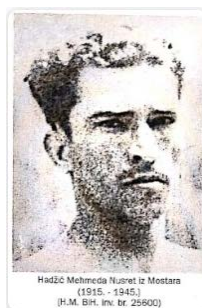

Nedžad (Hasana) HAĆAM (1920.
Lukavac – 1942. Glavatičevo) - BORAC

Trgovački pomoćnik. Živio s
porodicom u Mostaru od 1937. Član
KPJ od 1941, u Bataljonu od
septembra 1941. Poginuo u
Glavatičevu kod Konjica juna 1942. za
vrijeme četničkog puča, kao borac iz pratnje prilikom
evakuacije intendature iz Glavtičeva na Jezero i Borke.

Ćamil M. HADŽAJLIĆ (1907. Mostar – 1943.* Ovojci*)

Prema podacima u brošuri “Partizanski spomenik u
Mostaru” i JUSP Jasenovac, Ćamil se vodi kao žrtva
koncentracionog logora Jasenovac* iz 1944. godine*.

**Nusret (Mehmeda) HADŽIĆ Arif
Ćiro** (1916.* Mostar – 1945.
Sarajevo*) – BORAC, ILEGALAC

Prema Spomenci, rođen 1915.* U
Mostarskom bataljonu od 1941, ali
je nakon četničkog puča odlučeno
da se vrati za Mostar na ilegalni rad
sa grupom drugih boraca. Uskoro
odlazi u Sarajevo gdje je uhapšen od ustaša aprila
1945. i ubijen. Prema knjizi „Bošnjaci u jasenovačkom
logoru“, ubijen je u Jasenovcu 1945.*

Rizah (Saliha) HADŽIMAHMUTOVIĆ (1920. Mostar –
1943. Kamena) – ILEGALAC, BORAC

Student, član SKOJ-a od 1940. i KPJ od 1942. U Bataljonu od jula 1943, poginuo kao borac Mostarskog omladinskog odreda na Kamenj kod Mostara jula 1943. godine.

Kemal (Ahmeda) HADŽIMAŠEVIĆ (1922. Mostar – 1945. Ivan-Sedlo) - BORAC

Električar. U NOV i POJ stupio februara 1945. u 10. hercegovačku brigadu. Borac, poginuo 1945. na Ivan-sedlu.

Ibrahim (Alije) HADŽIMUSIĆ (1912. Mostar – 1943. Ostrožac) – AKTIVISTA, BORAC

Bravar, predratni aktivista radničkog pokreta, član KPJ od 1942, u Bataljonu od januara 1943. Poginuo na teritoriji Ostrošca tokom Četvrte neprijateljske ofanzive. Prema porodici, viđen je "kako ga mrtva nosi Neretva".

Ahmet* (Osmana) HADŽIOMEROVIĆ (1920. Mostar – 1943. Meka Gruda, Plana) - BORAC

Student Mašinskog fakulteta u Beogradu, član SKOJ-a od 1940. U Bataljonu od početka 1942. U vrijeme četničkog puča juna 1942. vraćen zbog iscrpljenosti sa Crnog polja u Mostar. Ponovo izašao u martu 1943. u Mostarski bataljon. Poginuo na Mekoju Grudi kod Bileće maja 1943. *Prema Spomenici, ime je Ahmed.

Emina (Mahmuta) HADŽIOMEROVIĆ Memica (1924. Mostar – 1945. Sarajevo) - AKTIVISTA

Student. Predratni član SKOJ-a. U toku rata odselila u Sarajevo. Uhapšena od ustaša januara 1945. u Sarajevu i ubijena aprila 1945.

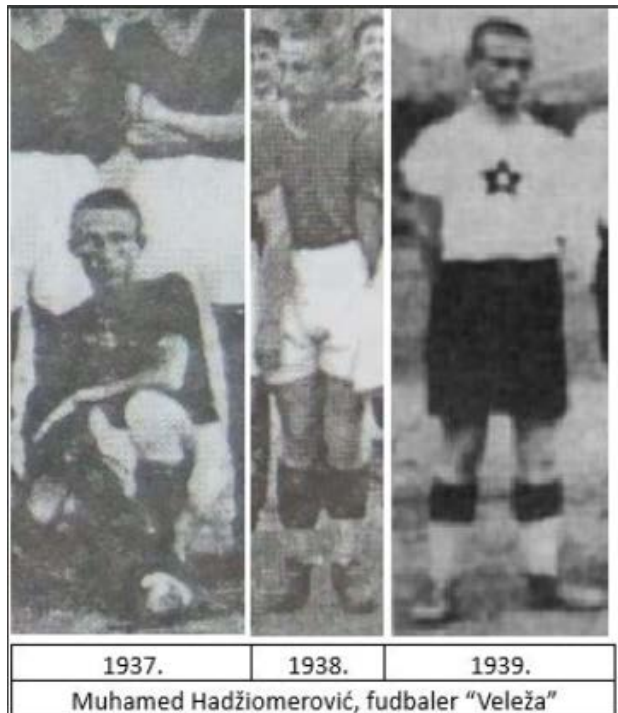
Jusuf (Avde) HADŽIOMEROVIĆ Gapo (1914.* Mostar – 1943. Sutjeska) – AKTIVISTA, BORAC

Prema Spomenici, rođen 1912.* Mašinovođa, predratni aktivista radničkog pokreta, fudbaler "Veleža", član KPJ od 1942, u Bataljonu od januara 1943, borac, umro od tifusa na Sutjesci juna 1943.

Muhamed (Mahmuta) HADŽIOMEROVIĆ Sipa (1918.* Mostar – 1942. Dramiševo) – AKTIVISTA, BORAC

Prema Spomenici, rođen 1919.* Student, član SKOJ-a od 1938. i KPJ od 1941, fudbaler "Veleža". Jedan od "starijih" drugova koji su svake sedmice držali predavanja skojevcima na aktuelne teme". U Bataljonu od početka 1942. Streljan u Dramiševu kod Nevesinja 4. juna 1942. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Arif (Sabita) HADŽISELIMOVIĆ (1924. Mostar – 1945. Jasenice) - AKTIVISTA

Učenik Trgovačke akademije. Član SKOJ-a od 1941, sekretar Gradskog odbora USAOJ-a u Mostaru. Uhapšen

od ustaša u Mostaru oko 23.3.1944. i odveden u logor Jasenovac, a zatim u logor kod Linca u Austriji*, gdje je, nakon puštanja na slobodu, poginuo nesretnim slučajem. Sahranjen u Austriji na vojničkom groblju.

Nusret (Mustafe) HAJDAREVIĆ (1916. Mostar* – 1943. Sutjeska) - BORAC

Prema Spomenici, rođen u Ljubuškom*. Konobar, živio i radio u Mostaru. U NOV i POJ stupio maja 1942. u Mostarski (konjički) bataljon. Poginuo juna 1943. na Sutjesci.

Hasan (Ibre) HAJDO (1910.* Mostar – 1942. Blaca) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1908.*. Rudar u Rudniku mrkog uglja. Predratni aktivista radničkog pokreta, u Bataljonu od kraja 1941. Poginuo na Blacama kod Konjica juna 1942.

Hilmiya Hilma (Alije) HAKALO (1920.* Mostar – 1943. Sutjeska)

Prema Spomenici, rođen 1919.*. Brijač, član SKOJ-a od 1940. i KPJ od 1942.

Učestvovao je u nizu akcija, poput akcije iznošenja municije i druge

opreme iz Sjevernog logora u Mostaru. U Bataljonu od oktobra 1941. Uhvaćen sa Ismetom Kresom 10. aprila 1942. nakon viščasovne borbe pod komandom Ante Zuanića s ustašama u opkoljenoj kući u Janjini kod Konjica. Iako izranjavani i svezani, Hilmiya i Ismet su uspjeli da se otrgnu na Neretvi, skoče u vodu i pobjegnu. Hilmiya je kao komandir voda poginuo na Sutjesci tokom Pete ofanzive (Krekovi kod Tjentišta) juna 1943.

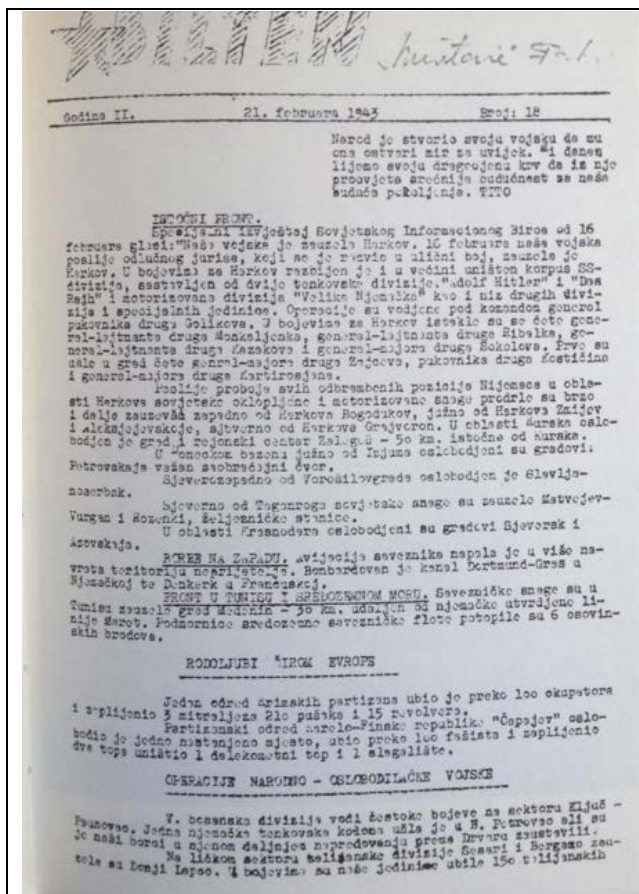
Mujo (Halila) HASANBEGOVIĆ (1927. Prozor – 1945. Sarajevo) - AKTIVISTA

MUJO (HALILA) HASANBEGOVIĆ, rođen 1927. u Kopčičima kod Prozora. Radnik, živio i radio u Mostaru od 1939. Uhapšen od ustaša februara 1945. u Mostaru, odveden u Sarajevo i ubijen.

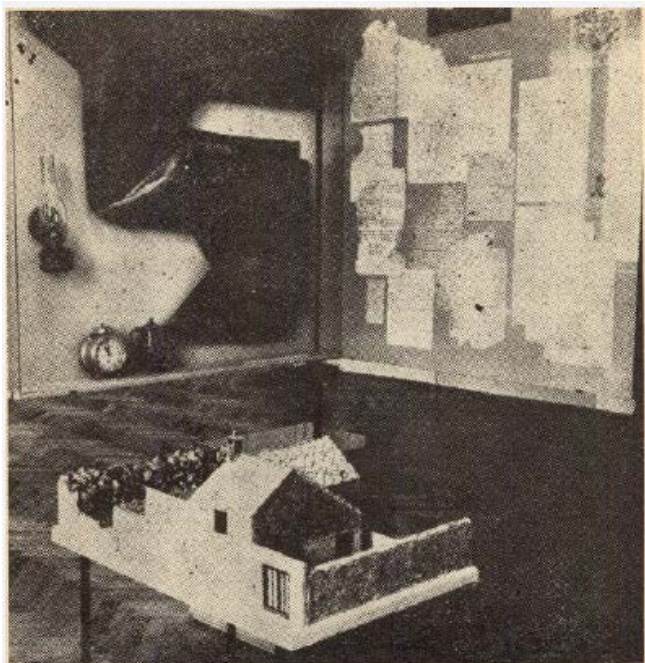

Muhamed (Omera) HOJLAŠ (1921. Mostar – 1942. Česim) - BORAC

Vozač, član SKOJ-a od 1941, u Bataljonu od septembra 1941. Poginuo u četiničkom puču na Ratkameni kod Konjica juna 1942.

Ilegalna štamparija: Primjer biltena koji se štampao tokom rata u skrivenoj štampariji u kući Muštovića u Donjoj mahali.

Iz Zavičajnog muzeja u Mostaru: maketa kuće u kojoj je od 1940. do 1945. bila ilegalna partijska štamparija

Rudolf (Franje) HROZNIČEK Ruda
(1904. Mostar* – 1942. Jasenovac) -
AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođen u Kladnju*.
Sa porodicom u ranom djetinjstvu
došao u Mostar. Tokar, metalac.
Predratni komunista i revolucioner,

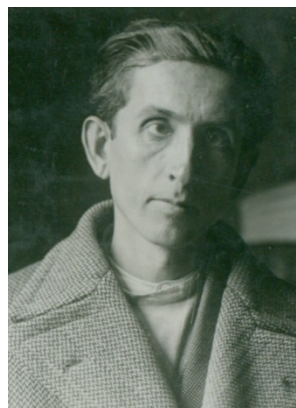
više puta hapšen i osuđivan. Član SKOJ-a od 1923. i KPJ od 1927, član MK KPJ za Mostar 1932, kao delagat partijske organizacije Mostara učestvovao na Trećoj pokrajinskoj konferenciji KPJ za BiH. Krajem 1932. od Suda za zaštitu države u Beogradu osuđen na dvije godine robije koju je izdržao u Sremskoj Mitrovici. Od 1938. član je POK KPJ za BiH, a od 1940. član Oblasnog komiteta KPJ za Hercegovinu Predstavljao mostarske komuniste na pokrajinskoj konferenciji KPJ ljeta 1938. Funkcioner "Veleža", predavač u Radničkom domu. Posljednji put uhapšen zbog štrajka u Rudniku nakon demonstracija organizovanih povodom godišnjice njemačkog napada na Poljsku 1. septembra 1940. i poslan na robiju u Lepoglavu. Po dolasku ustaša na vlast, prebacivan je u više logora: gospički, Jastrebarsko (avgusta 1941), Danicu kod Koprivnice, Jasenovac.

Početkom 1942. dospio u Staru Gradišku, gdje je 26. marta 1942. počela likvidacija starih komunista, te je prva grupa osuđena na izgladnjivanje u Čeliji smrti. Hrozniček je pokušao da pošalje pismo van zatvora, ali je taj pokušaj propao, kao i pokušaj proboja sa grupom logoraša. Ostao je među devetero najslabijih. Pretukli su ga, polomili ruke i noge, i odredili za drugu grupu Čelije smrti 5. jula 1942. Zatvoren je u istu podrumsku čeliju, samicu veličine 2,5 x 3 m, bez prozora, gdje je uskoro umro u najtežim mukama, bez hrane i vode. Prema „Spomenici Mostara 1941-1945.“, ubijen je 12. avgusta 1942.

Rada Hrozniček, jedan od rukovodilaca radničkog pokreta u Mostaru

*Rudolf Hrozniček, omiljeni mostarski aktivista i mentor mlađim naraštajima. Mostarci su se sjećali odvođenja kamionima na robiju grupe vezanih komunista: „Već u godinama, izgladnio i neobrijan, sa zavežljajem u pomodrelim rukama, prošao je sa drugovima kroz grad pjevajući kao da je želio da oraspoloži i osmjeli okupljene skojevce u tom posljednjem susretu.“
Fotografija: "Sloboda".*

Rudolf Hrozniček, fotografisan u zatvoru 25. X 1941. godine, pola godine prije likvidacije.

Mujo I. HUBANA (1916.* Humilišani – 1942.
Glavatičevo) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1914*. Rudar u Rudniku
mrkog uglja. U Bataljonu od početka 1942, poginuo u
četničkom puču u Bijeloj kod Konjica u noći 14/15. juna
1942.

Velija (Omera) HUJDUR (1912.*
Mostar* – 1941. Lepoglava) -
AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođen 1913. u
Medanićima kod Gacka*. Limar.
Školovao se u Mostaru, gdje je živio
s porodicom i radio u Fabrici duhana. Predratni član
KPJ, sindikalni funkcioner, aktivista i funkcioner RŠK
„Velež“. Nakon septembarskih demonstracija 1940. u
Mostaru sklonio se u Sarajevo. Po povratku u Mostar
januara 1941. uhapšen i odveden u logor Lepoglavu,
predat ustašama aprila 1941. i jula iste godine odveden
u logor Jasenovac, gdje je ubijen.

Spomen-ploča Veliji Hujduru u Fabrici duhana gdje je
bio zaposlen: „Sa ovoga mjesta je u septembru 1940.
god. pokušao da objavi generalni štrajk u gradu
Mostaru VELIJA HUJDUR radnik ovoga kolektiva. Ovog
neustrašivog borca vlastodržci su osudili na robiju i
poslije ubili. Neka svijetli podvig druga VELIJE služi za
primjer kako se borila RADNIČKA KLASA vođena i

*vaspitana KOMUNISTIČKOM PARTIJOM JUGOSLAVIJE.
2-VII-1951, Kolektiv Fabrike duhana Mostar.”
Fotografija: arhiv porodice Serdarević.*

Esad (Muhameda) HUMO (1925. Mostar – 1943.
Dubrave) – ILEGALAC, BORAC

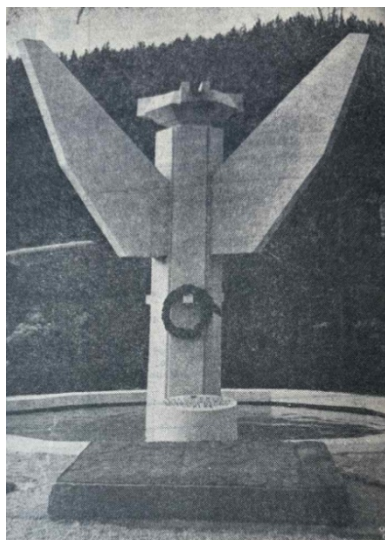
Prema Spomenici, rođen 1924.*
Učenik Gimnazije. Član mjesnog
komiteta SKOJ-a. U NOV i POJ stupio
ljeta 1944. u 2. bataljon 13.
hercegovačke brigade. Pomoćnik
političkog komesara 1. čete 2.
bataljona. Poginuo 8. februara 1945.*
u Hodbini*. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj
spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u
Mostaru.

Mustafa (Muhameda) HUMO (1910.
Mostar – 1941. Lepoglava) -
AKTIVISTA

Trgovac. Predratni član KPJ,
revolucioner, funkcioner „Veleža“.

Više puta hapšen i osuđivan. 1. septembra 1940.
uhapšen zbog štrajka u Rudniku nakon demonstracija
organizovanih povodom godišnjice njemačkog napada
na Poljsku. Odveden na robiju u Lepoglavu. Predat
ustašama kad su došle na vlast aprila 1941. godine, i
ubijen u Jasenovcu.

Spomenik palim
Veležovim igračima i
funkcionerima,
poput Mutafe Hume,
podignut je 70tih
godina na tadašnjem
Veležovom stadionu
gdje se i danas
nalazi, iako je
preinačen nakon
posljednjeg rata.
Spomenik je rad
mostarskog arhitekta
Romea Tiberija, a
otvorio ga je general-potpukovnik Enver Čemalović.

Devetorica Veležovaca su proglašena za narodne heroje, a 25 su nosioci spomenice 1941. godine. Izvor: Sloboda.

Mustafa Humo, član uprave "Veleža", kolaž slika 1937. i 1939. godine. Isječak iz grupne fotografije.

1937.	1939.
Mustafa Humo, član uprave "Veleža"	

Alija M. HUSAGIĆ (1914. Blagaj – 1943. Kaluđer-Vode) - BORAC

Rođen u Blagaju 1914, poginuo u Kaluđer-Vodama 1943. godine. U Blagaju se nalazi spomen-ploča palim borcima na kojoj je i ime Alije Husagića.

Omer (Ahmeta) HUSIĆ (1924. Kružanj – 1945. Ilirska Bistrica) – BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 2. bataljon 10. hercegovačke brigade. Poginuo 1945. godine u Sloveniji kod Ilirske Bistrice.

Alija (Ibre) HUSKOVIĆ (1924. Mostar – 1945.* Štajerska) - BORAC

Krojač, u Bataljonu od kraja 1941. U vrijeme četničkog puča juna 1942. zbog iscrpljenosti vraćen s Crnog polja,

zarobljen od oružnika NDH u Bijelom polju kod Mostara, predat Italijanima. Interniran u logor Mamula, a odatle u logor Visco di Udine u Italiji. Nakon kapitulacije Italije zatvorenici su pušteni, i mnogi su prešli slovenačku granicu da se pridruže partizanima. Od septembra 1943. bori se u slovenačkoj brigadi „Ljubo Šercer“. Prema Spomenici, poginuo na Bezeljskom u Sloveniji februara 1944.*

Mehmed Meho (Ibre) HUSKOVIĆ (1905. Mostar – 1943. Ovojci) – AKTIVISTA, BORAC

Obučar, živio i radio u Mostaru. Aktivista radničkog pokreta. U Bataljonu od početka 1942, učestvovao u borbama na prostoru Prozora, Kupresa, Livna i Bugojna. Borio se u Bici na Neretvi, preživio Petu ofanzivu na Sutjesci i sa grupom od 80 boraca vratio se u Mostar na oporavak. Uхваćen od Nijemaca u raciji u Mostaru jula 1943. Streljan na Ovojcima kod Mostara polovinom jula 1943.

Mustafa Mujo (Ibre) HUSKOVIĆ Karo (1917.* Mostar* – 1941. kod Nevesinja) - AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođen 1913*. u Rotimlju kod Stoca*. Školovao se, radio i živio u Mostaru. Krojač, član

KPJ od 1938, sekretar MK SKOJ-a za Mostar 1940. i član MK KPJ za Mostar. Funkcioner "Veleža". Prisutan na sastanku KP 31.7.1941. u kući Vukovića u Donjoj Mahali, prilikom kojeg je Zlatka Vuković bacila prvu bombu u Mostaru na ustaše. Mustafa i Mahmud Đikić su tom prilikom uspjeli pobjeći. Oblasni komitet KPJ ih je uskoro zatim poslao kao kurire u istočnu Hercegovinu da uspostave vezu sa ustanicima. Već na samom početku su obojica poginuli blizu Nevesinja zbog nesporazuma, jer su mještani vjerovali da su špijuni.

Nazif S. HUSKOVIĆ (1926. Mostar – 1943. Prozor)

Ukoliko imate podatke o ovom palom borcu, molimo da se javite redakciji sajta partizansko.info.

Mehmed Meho (Saliha) HUSNIĆ Lepina (1920. Mostar – 1943. Sutjeska) - BORAC

Đak Gimnazije, član SKOJ-a od 1938. i KPJ od 1941. Učesnik Skojevskog savjetovanja u Pršljanima kod Bugojna 1940. U Bataljonu od septembra 1941, politički delegat voda, poginuo na Sutjesci tokom Pete ofanzive juna 1943.

Murat (Ibre) HUSNIĆ (1920. Podveležje – 1944. Našice) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio septembra 1944. u Prateću četu 18. brigade 40. divizije. Poginuo 18. novembra 1944. kod Našica.

Šerif (Muharema) HUSREFOVIĆ Šipak (1921. Mostar – 1941. Gornji Milanovac)

Bravar, fudbaler "Veleža". Član SKOJ-a od 1939. i KPJ od 1940. Nakon septembarskih demonstracija 1940.

u Mostaru, da bi izbjegao hapšenje, otišao u Smederevsku Palanku, gdje se zaposlio. Stupio u 1. partizanski šumadijski odred 1941. Kao ranjenik zarobljen od četnika u Savincu kod Gornjeg Milanovca u Srbiji i odveden na Ravnu Goru, gdje je novembra 1941. ubijen.

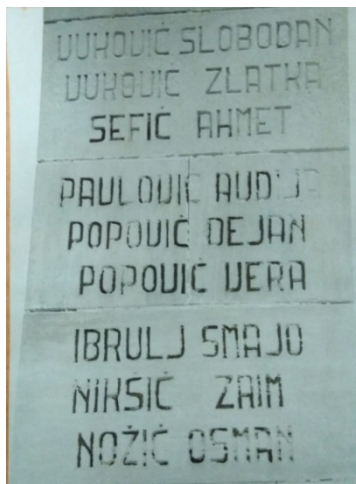

Kolaž slika Šerifa Husrefovića, stoji. Odlomak iz grupnih fotografija.

I: Ibrulj - Ivetić

Smajo (Mustafe) IBRULJ (1922.* Ljubuški – 1943. Ovojci) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1923.* Stolar, radio u Mostaru. Član SKOJ-a od 1941. U Bataljonu od jula 1943- Zarobljen na Kamenj kod Mostara jula 1943. i streljan na Ovojcima kod Mostara.

Detalj sa spomen-ploče u Ovojcima sa imenima streljanih na toj lokaciji.

Gavrilo Gašo (Alekse) ILIĆ (1922. Mostar* – 1944. Pohorje) – AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođen u Nevesinju*, električar u Rudniku mrkog uglja u Mostaru. Član SKOJ-a radničke omladine u Rudniku od 1938, i KPJ od 1940, sekretar aktiva SKOJ-a u Rudniku 1940, zatim sekretar mjesnog komiteta SKOJ-a za Mostar i sekretar Okružnog komiteta SKOJ-a za Mostar, te član MK KPJ za Mostar. Uhapšen od Italijana maja 1942. i odveden u logor Mamula, te kasnije prebačen u logor u Italiji Visco di Udine. Aktivan član partijske organizacije logora, čiji zadaci su bili organizovanje protestne akcije, pobune, štampanje materijala, a uspjeli su uspostaviti vezu sa KPI u Udinama i logoru za slovenačke borbe u blizini. Nakon kapitulacije Italije i puštanja iz zatvora, pridružio se slovenačkim partizanima u brigadi „Miko Bračić“. Djelovao je kao pomoćnik političkog komesara Brigade. Poginuo je na Pohorju 1944.

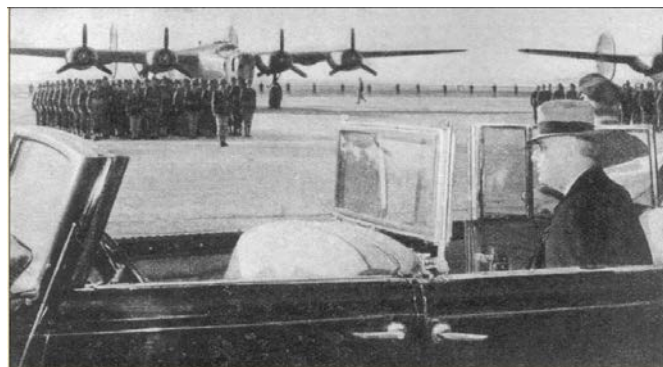
Franjo (Franje) INTIHAR (1909. Zagreb – 1943. Ausburg) - BORAC

Narednik vojske Kraljevine Jugoslavije, aviomehaničar, živio u Mostaru do kapitulacije Jugoslavije.

Aprila 1941. učestvovao je u evakuaciji jugoslovenskih funkcionera, prebjegao na Bliski istok, gdje je stupio u sastav RAF-a za Sredozemlje. Boravio u SAD-u na obuci 1942. (Fort Myers na Floridi i u Kaliforniji). Nakon obuke predsjednik Roosevelt je jugoslovenskim pilotima predstavio četiri bombardera. Pripadnik jugoslovenskog odreda u sastavu 15. američke vazdušne armije (Royal Airforce Yug 15 AF USAAT). Član posade teškog bombardera B-24 (serija 42-70389 br. 21), jednog od četiri koje je američko ratno vazduhoplovstvo dodijelilo jugoslovenskim pilotima. Poginuo kao član posade B-24 19. decembra 1943. iznad Augsburga u Njemačkoj. Mjesto pada nije nikad utvrđeno i tijela posade nisu nikad pronađena.

Franjo Intihar, treći s lijeva ispred bombardera. Izvor: Vazduhoplovni muzej u Beogradu.

Američki predsjednik Franklin D. Roosevelt na primopredaji bombardera jugoslovenskim pilotima nakon obuke. Rekao je: "Neka ovi avioni obave svoju misiju pod vašim rukovodstvom. Oni postoje iz dva razloga: prvo – da bombardujemo našeg zajedničkog neprijatelja, drugo – da svojim sunarodnicima dobavljate potreban materijal koji isuviše dugo iščekuju: hranu, medicinski materijal, oružje i municiju. Siguran sam da ćete biti uspješni u ovom zadatku kojeg ste se prihvatili. Ne zaboravite da ćemo uvijek biti braća po oružju".

Franjo Intihar u SAD-u na vojnoj obuci oko 1942. Izvor: Vazduhoplovni muzej Beograd, zbirka porodice Nevrt/Intihar.

Enes (Murata) ISIĆ Mali (1928. Mostar – 1945. Ivan-Sedlo) - AKTIVISTA

U porodici su ga od milja zvali Brato. Učio električarski zanat. Aktivista NOP-a. Uhapšen od ustaša februara 1945. u Mostaru, odveden u Sarajevo i ubijen.

Husein (Derve) ISIĆ Huso (1915. Gnojnice – 1945. Istra*) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 2. bataljon 10. hercegovačke brigade. Poginuo 5. maja 1945. u borbi u selu Harije kod Ilirske Bistrice*.

Mehmed Meho (Selima) ISIĆ (1915.* Gnojnice – 1945. Istra*) - BORAC

Prema Spomencii, rođen 1914.* Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 2. bataljon 10. hercegovačke brigade. Borac, poginuo 5. maja 1945. u selu Harije kod Ilirske Bistrice*.

Omer (Omera) ISIĆ (1925.* Gnojnice – 1945. Istra) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1923.* Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 10. hercegovačku brigadu. Poginuo aprila 1945. godine na Ivan-sedlu*.

VELEŽOVI IGRAČI I FUNKCIONERI, POGINULI U NOB:

Devetorica su proglašena narodnim herojima.

Od onih koji su prije rata bili na robiji po zatvorima živote su izgubili: Gojko **Božović**, **Mustafa Dedić**, **Muhamed Mićijević**, **Savo Neimarović**, **Risto Samardžić** i **Uglješa Janjić**.

U toku rata, ili kao borci partizani, ili, pak, kao logoraši, živote su izgubili: **Aleksandar Alagić**, **Armin Altarac**, **Nikola Antelj**, **Enver Arpadžić**, **Nijaz Bajat**, **Slavko Balać**, **Mladen Balorda**, **Muhidin Bašagić**, **Ilija Bašić**, **Slavko Bašić**, **Karlo Batko**, **Ahmet Brkić**, **Hamdija Brkić**, **Hivzija Brkić**, **Osman Brkić**, **Muhamed Čerkić**, **Jusuf Čevro**, **Alija Čišić**, **Hakija Derviškadić**, **Afan Dizdar**, **Alija Drače**, **Mahmud Đikić**, **Atif Đukić**, **Esad Fejić**, **Ešref Fejić**, **Mile Filipović**, **Asim Frenjo**, **Osman Grebo**, **Jusuf Hadžiomerović**, **Muhamed Hadžiomerović**, **Velija Hujdur**, **Alija Humo**, **Šerif Husrefović**, **Milan Ivetić**, **Džemal Kajtaž**, **Kosta Kaličin**, **Miko Kamhi**, **Mehmed Kapić**, **Božidar Karan**, **Alija Kazazić**, **Mihajlo Kisa**, **Mirko Konjevod**, **Enver Lakišić**, **Henči Mandelbaum**, **Oskar Mandelbaum**, **Mustafa Milavić**, **Risto Milićević**, **Šefik Obad**, **Mustafa Pašić**, **Salko Pezo**, **Ahmet Pintul**, **Teofik Puzić**, **Milan Rajković**, **Ibrahim Raljević**, **Ranko Slijepčević**, **Reuf Slipičević**, **Ahmed Spužić**, **Mehmed Šabić**, **Nebojša Šain**, **Jaša Šantić**, **Mehmed Šapuh**, **Slavko Šipovac**, **Ahmet Ševa**, **Stjepan Šulentić**, **Mehmed Taso**, **Bogdan Tepšić**, **Ilija Terzić**, **Avdo Trbonja**, **Bećir Trbonja**, **Savo Turanjanin**, **Predrag**

Vasić, Marko Vučijak, Slobodan Vuković, Hasan Zahirović, Ljubo Zelenika i Reuf Zubčević.

Pored njih u toku rata živote su izgubili i funkcioneri FK "Velež" i to: **Nikola Abramović-Bjelica, Mustafa Bjelavac, Mihajlo Blanić, Mehmed Ćumurija, Milan Filipović, Rudolf Hrozniček, Mustafa Husković, Mustafa Humo, Borivoje Janjoš, Božo Karan, Damjan Kovačević, Hilmija Kreso, Dejan Mišanović, Ismet Pašić, Nedeljko Petrić, Milan Rajković, Lazar Radišić, Ahmed Rebac, Đoko Salatić, Boro Šipovac i Vasilije Tošić.**

Britansko vojno groblje u Bengaziju na kojem je sahranjen i jugoslovenski pilot Salih Islamović.

Islamović.

Danilo (Mirka) IVANIŠEVIĆ (1892. Lakiševine – 1944. Lakiševine) - AKTIVISTA

Zemljoradnik. Ubijen od ustaša 30. septembra 1944. u Lakiševinama kod Mostara.

Đorđo Đoka (Marka) IVANIŠEVIĆ (1885. Lakiševine – 1944. Lakiševine)

Zemljoradnik. Član Seoskog NOO-a za Lakiševine i Ortiješ od aprila 1944. Ubijen od ustaša 30. septembra 1944.

u Lakiševinama kod Mostara.

BRAT I SESTRA IVANIŠEVIĆ

Milan (Riste) IVANIŠEVIĆ Mića (1921. Nevesinje – 1943. Travnik) - BORAC

Radnik, živio i radio u Mostaru. Član SKOJ-a od 1941. i KPJ od 1942. U Bataljonu od decembra 1941, poginuo u Turbetu kod Travnika, prilikom napada na Komar i Goleš, januara 1943. Mlađi brat palog borca **Radojke Race Gnjatić-Ivanišević** (v. Gnjatić).

Spaso (Đorđa) IVANIŠEVIĆ (1921. Ortiješ – 1945. Blažuj) - BORAC

Zemljoradnik. Član SKOJ-a. U NOV i POJ stupio aprila 1944. u 3. bataljon 13. hercegovačke brigade. Jedno vrijeme desetar, a kasnije zamjenik komandira čete. Prema sačuvanoj dokumentaciji, završio podoficirski kurs sa dobrim uspjehom novembra 1944. Poginuo na borbenom putu od Ivan-sedla do Blažuja i Igmana 6. aprila 1945.

Salih (Rame) ISLAMOVIC (1910. Prozor – 1944. Bengazi)

Potporučnik vojske Kraljevine Jugoslavije, pilot (diplomirao 1930. godine), završio Vazduhoplovnu podoficirsku školu, pilotsku i lovačko-pilotsku školu. Živio do kapitulacije Jugoslavije u

Mostaru. Sa grupom zrakoplovaca NDH prebjegao 9. juna 1942. iz Rajlovca u Tursku, odakle se prebacio na Bliski istok gdje je primio dodatnu obuku u redovima savezničke vojske. Borio se kao jugoslovenski pilot u redovima britanskog RAF-a do formiranja Vazduhoplovstva NOVJ, kada je prešao u Prvu eskadrilu NOVJ. Eskadrila je osnovana 22. aprila 1944. godine u Sjevernoj Africi i bila je dio 352. RAF eskadrole. Jugoslovenski piloti su vježbali na avionima tipa Harvard, a potom Hurricane MK II C. Poginuo nesrećnim slučajem za vrijeme vježbi 3. maja 1944. u Benini kod Bengazija u Libiji, sudarivši se u vazduhu iznad piste sa pilotom Aleksandrom N. Markovićem. Sahrnjen na vojnom groblju u Bengaziju u Libiji na lokaciji 3, red A, grobno mjesto br. 16.

Milena (Vase) IVELJA (1928. Mostar – 1945. Umoljani) - BORAC

Prema Spomenici, rođena 1929*. u Bjelušinama u Mostaru. U NOV i POJ stupila u jesen 1944. u 15. godini, u 10. hercegovačku brigadu. Bolničarka, poginula od granate kod mjesta Trnova

marta 1945. Fotografija iz brošure "Partizanski spomenik u Mostaru" je pretpostavka.

Milan (Vase) IVETIĆ Longa (1909. Mostar – 1942. Bijela) - BORAC

Bačvar, predratni aktivista radničkog pokreta, igrač "Veleža". U Bataljonu od početka 1942. Poginuo prilikom četničkog puča u napadu na školu u

Bijeloj kod Konjica juna 1942.

Ibro (Mehmeda) JAKIROVIĆ (1924. Vionica – 1945. Čapljina) - BORAC

Školovao se u Mostaru, radio u Rudniku mrkog uglja u Mostaru. U NOV i POJ stupio u jesen 1944. u 13. hercegovačku brigadu. Poginuo 1. februara 1945. kod Čapljine.

Safet D. JAKUPOVIĆ (1927. Mostar – 1943. Šurmanci)

Ukoliko imate podatke o ovom palom borcu, molimo da se javite redakciji sajta partizansko.info.

BRAĆA JANJALIJA

Đorđo (Dušana) JANJALIJA (1919. Mostar – 1943. Ovojci) - AKTIVISTA

Uhapšen od Nijemaca jula 1943. u Mostaru i streljan na Ovojcima kod Mostara.

Petar Pero (Dušana) JANJALIJA (1913. Mostar – 1943. Ovojci) - AKTIVISTA

Službenik. Aktivista NOP-a. Uhapšen od Nijemaca u raciji jula 1943. u Mostaru i streljan na Ovojcima kod Mostara.

J: Jakirović- Jusufović

Enisa (Abdualaha) JAKIROVIĆ Eneza (1929. Mostar – 1945. Sušak) - BORAC

U NOV i POJ stupila 14. februara 1945. u 3. bataljon 12. dalmatinske brigade. Poginula u borbama za oslobođenje

Istre, 27. aprila 1945. kod Vihora u Istri,

prema porodici, dok je kao bolničarka pružala pomoć ranjeniku.

Hasan (Osmana) JAKIROVIĆ (1923. Mostar – 1944. Bivolje Brdo) - BORAC

Radnik u Rudniku mrkog uglja. U NOV i POJ stupio avgusta 1944. u 4. bataljon 13. hercegovačke brigade. Borac, poginuo 17.12.1944. u mjestu Vilenjak kod Nevesinja.

Luka (Šćepana) JANJIĆ JASENČIĆ (1922.* Raška Gora – 1945. Trst*) – BORAC

Prema Spomenici, rođen 1921.* Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 10. februara 1945. u 2. dalmatinsku brigadu. Poginuo 26. aprila 1945. na otoku Cresu*.

Milka Mila (Sime) JANJIĆ (1924. Raška Gora – 1944. Kruševica) - AKTIVISTA

Domaćica. Član SKOJ-a od 1942. Ubijena od ustaša 25. decembra 1944. u Raškoj Gori.

Nadežda (Uroša) JANJIĆ Nada (1929. Mostar – 1945. Ivan-Sedlo) – BOLNIČARKA, BORAC

Učenica Građanske škole. Član SKOJ-a od 1942. U NOV i POJ stupila septembra 1944. u 1. (mostarski) bataljon 13. hercegovačke brigade. Bolničarka 1.

bataljona, poginula u borbama na Ivan-sedlu 28.marta 1945.

Petar (Tode) JANJIĆ (1920. Bogodol – 1945. Otok Cres) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 10. februara 1945. u 3. bataljon 2. dalmatinske brigade. Poginuo 20. aprila 1945. na otoku Cresu.

Simo (Milana) JANJIĆ (1924. Raška Gora – 1944. Podorašac) - BORAC

Zemljoradnik, član SKOJ-a od 1941, u Bataljonu od februara 1944. Mitraljezac, poginuo na Gradu kod Konjica 13. marta 1944. godine. Tom prilikom Simina četa naletjela na drugu partizansku četu, zapucano je jer se u početku čete nisu međusobno prepoznale.

Stojan (Mihe) JANJIĆ BOROZANČIĆ (1921. Raška Gora – 1945. Ilirska Bistrica) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 2. marta 1945. u 4. bataljon 10. hercegovačke brigade. Poginuo 5. maja 1945. u završnim operacijama Jugoslovenske armije kod Ilirske Bistrice u Sloveniji.

Đemila Ćamila A. JELIN-DELIĆ (1907. Mostar – 1944. Jasenovac) - SIMPATIZER

Domaćica, majka troje djece. Uhapšena zajedno s djecom i s njima sprovedena u logor Jasenovac jer se

“njezin muž Ahmed Jelen, domobranski glazbenik, odmetnuo u partizane”. Svi su ubijeni.

Cvija (Joze) JERKIĆ Buba (1926. Žitomislići – 1944. Jasenovac) - ILEGALAC

Pohađala Žensku stručnu školu u Mostaru. Član SKOJ-a. Uhapšena od ustaša krajem 1944. kod Mostara na kurirskom zadatku. Odvedena u koncentracioni logor Jasenovac i ubijena.

Husein (Ahmeda) JERKOVIĆ Huso (1920. Mostar – 1945. Lađevac) - BORAC

Limar. U NOV i POJ stupio 15. februara 1945. u 12. dalmatinsku brigadu. Poginuo 20. aprila 1945. kod Sinja.

Jusuf (Ahmeda) JERKOVIĆ (1925. Mostar – 1943. Sutjeska) - BORAC

Bravar. Član SKOJ-a od 1941. U NOV i POJ stupio decembra 1941. u Mostarski (konjički) bataljon. Poginuo u Petoj neprijateljskoj ofanzivi na Sutjesci juna 1943.

Malina (Vojislava) JERKOVIĆ-DABIĆ (????* Mostar – 1944* Jasenovac)

Prema JUSP Jasenovac, rođena 1908. * u Mostaru, ubijena u Jasenovcu 1945.* *Ukoliko imate dodatne podatke o ovom palom borcu, molimo da se javite redakciji sajta partizansko.info.*

Krsto (Mitra) JOKANOVIĆ (1925. Malo Polje – 1945. Ivan-Sedlo*) - BORAC

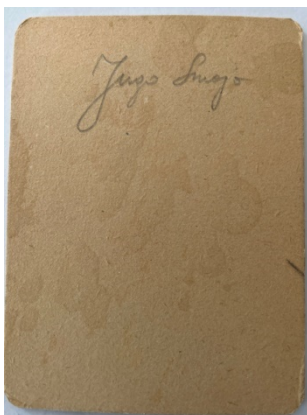
Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio aprila 1944. u Odred “Savo Belović”. Poginuo kao borac 3. bataljona 13. hercegovačke brigade 1. marta 1945. u Ostrošcu kod Konjica*.

Smajil (Ahmeta) JUGO (1919.
Mostar – 1943. Ovojci) - BORAC

Stolar, jedno vrijeme radio u kinu
"Uranijum" kao operater i tu i
postao član SKOJ-a 1940. U
Bataljonu od početka 1942. Poslije

V ofanzivu (bitke na Sutjesci) zajedno sa 80 drugih
boraca vratio se u Mostar na oporavak, mijenjajući
smještaj u mostarskim mahalama nekoliko puta.
Uhapšen u raciji i streljan na Ovojcima jula 1943.

*Lijevo: Teka Smajila Juge sa
njegovim potpisom čuva se
u porodici kao uspomena
na njega. Dole: Spomenik
streljanim borcima iz
Mostara na Ovojcima,
1950te. Izvor:
Spomenicinob.info.*

Ekrem (Alije) JUSUFOVIĆ (1922.
Mostar – 1942. Janjina) - BORAC

Pekar, član SKOJ-a od 1941. i KPJ od
1942, u Bataljonu od septembra 1941,
desetar, poginuo u Janjini kod Konjica
aprila 1942.

K: Kajan- Kuzman

Vejsil (Avde) KAJAN (1924. Blagaj – 1945. Konjic*) -
BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio februara 1945. u 14.
hercegovačku brigadu. Prema Spomenici, poginuo
marta 1945. na Ivan–sedlu.

Branko (Milana) KAJGO (1924. Gubavica – 1944.
Hurgud) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio aprila 1944. u odred
„Savo Belović“. Borac 3. bataljona 13. brigade, poginuo
2. avgusta 1944. tokom trodnevni borbi na Trusini i
Hrgudu protiv legionara „vražjaka“.

Slavko (Lazara) KAJGO (1926. Hodbina – 1944. Rabina)
- BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 1. novembra 1944. u
4. bataljon 13. hercegovačke brigade. Poginuo 16.
decembra 1944. u Rabini kod Nevesinja.

Džemal (Ahmeda) KAJTAZ (1912.
Mostar – 1943.* Stara Gradiška*) –
AKTIVISTA

Oženjen, otac troje djece. Željezničar
(bravar) po zanimanju, igrač "Veleža",
učesnik NOP-a. Član KPJ. Uhapšen od
ustaša jula 1943. i odveden u logor Stara Gradiška, jer
je "vršio komunističku promičbu, odpremao pojedine
osobe partizanima i vršio sabotažu u željezničkoj
ložionici". Deportovan u logor Jasenovac, gdje je, prema
Spomenici, ubijen 18. januara 1944.*

Čedomir Čedo (Riste) KALEM (1921. Mostar* – 1945.
Konjic) - BORAC

Prema Spomenici, rođen u Ravnima* kod Mostara.
Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u
3. bataljon 13. hercegovačke brigade. Poginuo marta
1945. kod Konjica.

Konstantin (Vase) KALIČIN Kosta (1908. Mostar – 1941. Mostar) - AKTIVISTA

Stolar, fudbaler “Veleža” i član tamburaške sekcije RKUD “Abrašević” iz Mostara. Predratni član KPJ. Uhapšen od ustaša u Mostaru 22. jula 1941. i ubijen u logoru Jadovno početkom avgusta 1941.

Risto (Spasoja) KANDIĆ (1903. Prigrađani – 1942. Bijela)

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio početkom 1942. u Mostarski (konjički) bataljon. Zarobljen kao kurir od oružnika NDH maja 1942. i ubijen u Bijeloj kod Mostara.

Husnija (Šaćira) KANJE (1921. Mostar – 1942. Janjina) - BORAC

Zemljoradnik (baštovan), član SKOJ-a od 1941, u Bataljonu od februara 1942. Poginuo u okršaju u Janjini kod Konjica aprila 1942. u desetini Ante Zuanića.

Mustafa (Muhameda) KANJE (1910. Mostar – 1942. Janjina) – AKTIVISTA, BORAC

Vozač, predratni aktivista radničkog pokreta. U Bataljonu od početka 1942, poginuo u okršaju u Janjini kod Konjica aprila 1942. u desetini Ante Zuanića.

Salih (Šaćira) KANJE (1916.* Mostar – 1943. Dahau) - AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođen 1919.* Limar. Član SKOJ-a od 1941. Uhapšen od Nijemaca krajem 1943, interniran u logor u Njemačku gdje je i ubijen.

BRAĆA KAPIĆ

Ethem (Smaila) KAPIĆ (1900. Mostar – 1943. Žuglići) - AKTIVISTA

Mašinovođa. Aktivista NOP-a. Poginuo 1943. u Žuglićima kod Konjica kao željezničar prilikom nailaska voza na minu.

Mehmed Meho (Smaila) KAPIĆ (???? ???? – ????)
????)* - AKTIVISTA, ILEGALAC

Prema Spomenici, rođen 1903. u Mostaru. Mašinovođa. “Veležov” fudbaler. Umro 8. aprila 1944. u bolnici u Mostaru od posljedica ranjavanja.

Ahmet M. KARA (1922. Gubavica – 1945. Vilenjaci)

Ukoliko imate podatke o ovom palom borcu, molimo da se javite redakciji sajta partizansko.info.

Ibro (Muje) KARA (1927. Gubavica – 1944. Jasen) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 15. novembra 1944. u 2. bataljon 13. hercegovačke brigade. Poginuo 15. decembra 1944. na Oštroj gomili, Jasena, kod Nevesinja.

Zdenka (Mirka) KARAČIĆ (1927. Mostar – 1945. Ivan-Sedlo) – BOLNIČARKA, BORAC

Učenica Trgovačke akademije. U NOV i POJ stupila u jesen 1944. godine. Bolničarka 2. bataljona 13. hercegovačke brigade. Poginula

8.marta 1945. na Ivan-Sedlu pokušavajući da pomogne ranjenim borcima Emiru Pašiću i puškomitraljescu Tomi Krajišniku. Pored Zdenke, na istom poprištu poginule su još dvije bolničarke: Ljubica Remetić iz sela Biograda kod Nevesinja, referent saniteta Četvrtog bataljona i Emina Merdan iz Počitelja, bolničarka Drugog bataljona. Simbolika tih pogibija je dugo odzvanjala u

bataljonu i nakon rata, kao “simbol krvlju zapečaćenog bratstva i jedinstva naša tri naroda”.

Izeta (Osmana) KARADŽA (1927.* Mostar – 1945. Bihać) – BOLNIČARKA, BORAC

Prema Spomenici, rođena 1925*. Domaćica. Član SKOJ-a. U NOV i POJ stupila februara 1945. u 11. dalmatinsku brigadu. Poginula 22. marta 1945. kod Bihaća.

Zdenka Karačić na naslovnici knjige Mensura Seferovića “Rascvjeti bratstva”. Na slicu su i Emina Merdžan (gore) i Ljubica Remetić (desno).

Božidar Božo (Todora) KARAN (1910. Mostar – 1941. Mostar) - AKTIVISTA

Bravar, funkcioner “Veleža”. Član KPJ od 1937. Uhapšen od ustaša jula 1941. i ubijen.

Branko (Božidara) KARAN (1923. Mostar – 1941. Mostar) - AKTIVISTA

Đak osmog razreda Gimnazije u Mostaru. Uhapšen od ustaša 22. jula 1941, sproveden u Gospić, i ubijen u logoru Jadovno. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Hašmeta M. KARIĆ Melća (1927. Mostar – 1945. Otok Krk) – BOLNIČARKA, BORAC

Domaćica. U NOV i POJ stupila 14. februara 1945. u 1. bataljon 1. dalmatinske brigade, bolničarka. Poginula aprila 1945. na otoku Krku.

Mehmed M. KARIĆ (1920. Mostar – 1945. Zavidovići)

Ukoliko imate podatke o ovom palom borcu, molimo da se javite redakciji sajta partizansko.info.

Mileva (Ilije) KARIŠIK (1926. Vareš – 1944. Mostar) – BOLNIČARKA, BORAC

Domaćica, član SKOJ-a od 1943, u Bataljonu od septembra 1941, bolničarka. U Bataljon je stupila kao 15-godišnjakinja, zajedno sa roditeljima Ilijom i Jelkom. Nakon četničkog puča juna 1942, po odluci Štaba Bataljona sve troje su vraćeni na Ziemlje. Mileva je poginula kao kurir u Mostaru prilikom savezničkog bombardovanja januara 1944. Opisana je kao „prva srednjoškolka iz sela naših bjelopoljskih. Rat je jedino šumarevo dijete zatekao kao đaka mostarske „preparandije“... sa roditeljima skupa je u partizane otišla ta još stasom nedorasla, ali idejom o otporu i oslobodilačkoj borbi zadojena djevojka ... Nije ni znala da je hodeći gorama našim stazama partizanskom od neprijateljske ruke zapaljena gorila kuća roditeljska u Barama bjelopoljskim. Došla je na zgarište doma spaljenog i napustila ognjište razoreno, još kivnija na neprijatelja koji ju je vječno progonio“.

Spomen-ploča đacima nekadašnje trgovačke akademije u Mostaru (kasnije ekonomske škole). Na ploči je i ime Mileve Karišik. Foto: spomenicinob.

Asim (Omera) KASUMAČIĆ (1924. Mostar – 1945. Bihać) - BORAC

Limar. Član SKOJ-a. U NOV i POJ stupio u proljeće 1943. u Mostarski omladinski odred, odakle je zbog bolesti vraćen u Mostar. Ubijen aprila 1944. kod Bihaća pri pokušaju izlaska na slobodnu teritoriju.

Hajrudin (Saliha) KATICA (1921. Mostar – 1941. Gospić) - AKTIVISTA

Bravar. Aktivista radničkog pokreta. Uhapšen od ustaša ljeta 1941. u Mostaru, odveden u Gospić i ubijen.

Hilmiya (Alije) KATICA Dupli (1926.* Mostar – 1944. Grušća) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1927.* Đak. Prema porodici, dobio nadimak Dupli jer je bio razvijen za svoje godine. Član SKOJ-a od 1942. U NOV i POJ stupio avgusta 1943. u Mostarski bataljon. Poginuo u Grušći kod Konjica 27/28. aprila 1944. za vrijeme Sedme neprijateljske ofanzive u konjičkom kraju.

Spomenica i orden zasluga za narod Hilmiye Katice. Izvor: porodični arhiv.

Ibro M. KAZAZIĆ (1913. Mostar – 1943. Ovojci) - BORAC

Radnik, u Bataljonu od početka 1942. Nakon Dramiševa, vratio se u Mostar, gdje je uhapšen i potom streljan na Ovojcima kod Mostara 1943.

Muhamed (Šaćira) KAZAZIĆ (1916. Nevesinje – 1942. Parma) - AKTIVISTA

Pekar, živio i radio u Mostaru. Aktivista NOP-a. Uhapšen od Italijana januara 1942. u Mostaru, odveden u Šibenik, gdje je maja 1942. osuđen na pet godina zatvora. Kaznu izdržavao u Parmi u Italiji, gdje je umro.

Osman O. KAZAZIĆ (???? Mostar – ????)

Ukoliko imate podatke o ovom palom borcu, molimo da se javite redakciji sajta partizansko.info.

Osman (Saliha) KAZAZIĆ Nafik (1921. Mostar – 1943. Ovojci) – AKTIVISTA, BORAC

Krojač. Član SKOJ-a od 1941. U NOV i POJ stupio u proljeće 1943. u Mostarski omladinski odred, a jula iste godine u Mostarski bataljon. Zarobljen od Nijemaca na Kamenjoj kod Mostara 4. jula 1943. i streljan na Ovojcima.

Spomenik i spomen-ploča streljanim borcima na Ovojcima. Izvor: Spomenicinob.info.

Muhamed (Hasana) KEBO Hama (1920. Mostar – 1945. Kiseljak) – AKTIVISTA, BORAC

Studirao Višu šerijatsku (sudačku) školu u Sarajevu, a zatim filozofski fakultet u Zagrebu. Član KPJ od 1940. Uhapšen od Italijana juna 1942. u Dubravama kod Stoca i odveden u logor Mamula, a zatim u Italiju, odakle je pušten iz logora nakon kapitulacije Italije 1943. U NOV i POJ stupio u jesen 1943. u Odred „Marko Mihić“, zamjenik političkog komesara Odreda. Poginuo 6. aprila 1945. u završnim operacijama kod Kiseljaka kao komesar 3. bataljona 14. hercegovačke brigade.

Sa sahrane Muhameda - Hama Kebe. Kreševo, 9. april 1945.

Sa sahrane Muhameda Kebe 9. aprila 1945. godine

Omer (Bećira) KLJAKO (1912.* Nevesinje – 1942. Konjic) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1911.* Radio u Rudniku mrkog uglja u Mostaru. U Bataljonu od kraja 1941, poginuo na Zaboranima kod Nevesinja juna 1942.

NAPOMENA: Tomo (Nikole) Kljujić, rođen u Metkoviću, radnik, neoženjen. Jedan od petorice talaca obješenih u Mostaru 19. novembra 1943. Uhapšen od Nijemaca zbog presječene telefonske linije u Mostaru, i obješen 19. novembra 1943, zajedno sa Božom Skočajićem, Darinkom Bitanga, Ekremom Ćurićem i Mujom Selimhodžićem Babićem. Kao trajno sjećanje na njih podignut je spomenik kod Doma zdravlja, te spomen ploča na mjestu gdje su obješeni. Umjesto njegovog imena kao petog taoca ponekad navode Antu Ajduka, što je netačno. Tomo nije bio uvršten u pale borce u Spomenici te je naveden kao žrtva fašizma. Vjerovatno nije nikad imao spomen-ploču na

Partizanskom spomen-groblju u Mostaru. Ipak njegova žrtva nije zaboravljena.

Obješeni taoci novembra 1943. u Mostaru: Ekrem Ćurić, Mustafa Mujo Selimhodžić Babić, Darinka Bitanga, Božo Skočajić i Tomo Kljujić.

Anđa (Joze) KNEŽEVIĆ (1911.* Prozor – 1944. Jasenovac) - ILEGALKA

Prema Spomenici, rođena 1910.* u Prozoru. Radnica Tvornice platna u Mostaru. Predratni član KPJ. Prikupljala narodnu pomoć (zavoje, hranu i oružje). Prema Spomenici, uhapšena oktobra 1944. u Mostaru, odvedena u logor Jasenovac i ubijena.

Učesnicima NOB-a od 1941. nakon rata je dodijeljivan Orden "Spomenice".

BRAĆA KNEŽIĆ

Drago (Dušana) KNEŽIĆ (1922. Mostar – 1942. Viduša) - BORAC

Đak Gimnazije, sin poznatog mostarskog fotografa Dušana Knežića. Član SKOJ-a od 1940. i KPJ od 1941, aktivan u školi, kvartu i Stegu skauta.

Obavljao kurirske zadatke. U Bataljonu od septembra 1941, omladinski rukovodilac čete, poginuo u borbi u selu Doli kod Bileće 15. novembra 1942. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Luka (Dušana) KNEŽIĆ (1912.* Mostar – 1943. Šćit) – AKTIVISTA, BORAC

Prema Spomenici, rođen 1913.*, sin poznatog mostarskog fotografa Dušana Knežića. Profesionalni fotograf, predratni aktivista radničkog pokreta. Uhapšen i

otpremljen u Lepoglavu zbog protestnog generalnog štrajka izazvanog zatvaranjem Radničkog doma u Mostaru i zabrane aktivnosti "Veleža", međutim, pušten na intervenciju uglednih građana decembra 1940. Član KPJ od 1941, u Bataljonu od avgusta 1941. sa prvom grupom boraca, ekonom čete. Borac X hercegovačke brigade. Oktobra 1942. godine upućen u Bihać u Vrhovni štab. Poginuo u Šćitu kod Prozora marta 1943. Poznato je da je Luka napravio niz fotografija Mostarskog bataljona ("sačuvano je desetak iz 1942. godine"), ali njegov fond nije bio identifikovan do kraja.

Dušan Knežić, otac palih boraca Drage i Luke Knežića, bio je poznati mostarski fotograf. Gore: Autoportret s kojim je osvojio prvo mjesto na konkursu u Briselu 1913. g. Izvor: CIDOM.

Fotografska radnja Dušana Knežića i ortaka Vlajke Cezara.

Braća Knežić nisu zaboravljena, te se u porodici još neguje sjećanje na njih. Kraj njihovih uništenih spomen-ploča ostavljene su poruke 2024. godine.

Slavko (Riste) KNEŽIĆ (1921.* Hodbina – 1945. Ivan-sedlo) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1920.* u Hodbini. Zemljoradnik. Član SKOJ-a od 1942. i KPJ od 1943. u NOV i POJ stupio oktobra 1943. u 10. hercegovačku brigadu. Poginuo marta 1945. na Ivan-sedlu kao komesar čete 11. hercegovačke brigade

Rizvo (Ibre) KOLIČIĆ (1924. Kokorina – 1945. Ivan-Sedlo) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 13. hercegovačku brigadu. Podlegao zadobijenim ranama 3. 4. 1945. u Vojnoj bolnici u Mostaru.

Jašar Pašo (Mustafe) KOLUDER (1902. Mostar – 1945. Sarajevo) - AKTIVISTA

Obućar. Aktivista NOP-a. Uhapšen 12. februara 1945. sa grupom drugih Mostaraca i otpremljen u Sarajevo gdje je pogubljen krajem marta. Likvidiran u ustaškoj

odmazdi neposredno pred njihovo povlačenje iz Sarajeva, nedugo prije oslobođenja glavnog grada. Njegovo ime je objavljeno pod rednim brojem 4 na oglasu/obavijesti Maksa Luburića o kazni „strijeljanjem“.

Hana (Selima KOLUKČIJA (1923. Mostar – 1942. Stara Gradiška) – AKTIVISTA, ILEGALAC, ŠPIJUNKA, BORAC

Đak Gimnazije, član SKOJ-a od 1941. Do odlaska u Bataljon, radila kao

aktivistkinja NOP i ilegalac u Mostaru. Po zadatku se infiltrirala u ustašku organizaciju, te se bavila špijunskim radom. Preko nje su u SKOJ-u saznali i “o postojanju ilegalne ustaške organizacije ‘Crna ruka’...Hana (..) je obavještavala i o predviđenim pretresima kuća i o racijama, o hapšenju nekih drugova, o smjeni jedinica”. Kada joj je zaprijetila opasnost da bude uhapšena zbog provale, stupila je u Bataljon jula 1942. Zarobljena u Gračanici kod Bugojna avgusta 1942. Ubijena u logoru Stara Gradiška 1942. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

“Prieki sud” Maksa Luburića je 5-10. marta 1945. presudama UKP. Broj 1/45 i UKP broj 2/45, osudio na smrt na desetine ljudi u Sarajevu, među njima i brojne Mostarce koji su prilikom povlačenja ustaša iz Mostara, odvedeni iz svojih kuća dan ili dva prije oslobođenja Mostara 14. februara 1945, ne dočekavši slobodu.

Muhamed Šefkija (Mujage) KOMADINA (1907. Mostar – 1943. Ovojci) - BORAC

Stomatolog, najmlađi, šesti sin mostarskog gradonačelnika Mujage Komadine. U Bataljonu od marta 1943. Zarobljen od Nijemaca u proboju sa Sutjeske, kod Nevesinja, i streljan na Ovojcima kod Mostara jula 1943.

Mujaga Komadina, nekadašnji gradonačelnik Mostara, otac Šefkije Komadine.

Marko (Stojana) KOMADINA (1917. Cim – 1945. Klačarovina) - BORAC

Bravar u Rudniku mrkog uglja. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 1. bataljon 6. dalmatinske brigade. Poginuo 15. aprila 1945. na Klačarovini u Lici.

Mihajlo (Emila) KON Mišo (1924. Mostar – 1945. kod Bihaća) – AKTIVISTA, BORAC

Sin Marije Bergman, filologinje, nećak palih boraca dr. Berte Bergman i Alfreda Bergmana, rođak palog borca Radojke Krčmar. Živio i školovao se u Sarajevu. Učenik Gimnazije u Mostaru, član SKOJ-a i KPJ. Iz Sarajeva izbjegao u Mostar 1941, i prebjegao u Dubrovnik, odakle je interniran od Italijana novembra 1942. u logor u Kupařima, a juna 1943. odveden u logor na Rabu. Nakon kapitulacije Italije i po oslobođenju iz logora stupio 9. novembra 1943. u NOV u 1. banijsku brigadu. Borac u Jevrejskom rapskom bataljonu. Komesar čete u bataljonu "Vasilije Gaćeša"; komesar bataljona 3. brigade VII banijske divizije. Poginuo kao major 25. marta 1945. kod sela Vrsta (Bihać).

Nikola Mirko (Pere) KONJEVOD Škavo (1924. Mostar – 1943. Ovojci) - BORAC

Radnik, fudbaler "Veleža", član SKOJ-a od 1941, u odredu od jula 1943. Zarobljen na Kamenj kod Mostara jula 1943. i streljan na Ovojcima kod Mostara. Ostao je upamćen kao „čvrst i jak momak“, koji je u zatvoru pokušao zaštititi ranjenog druga preuzevši odgovornost za pokušaj bijega i primivši batine umjesto njega. Mirkova majka Bosiljka-Bosa Konjevod je bila uhapšena i odvedena u logor Stara Gradiška, jer joj je „sin postao partizan“.

Branko (Vladimira) KOSJERINA (1907. Trebinje – 1942. Česim) – AKTIVISTA, BORAC

Službenik. Otac Vladimir je bio trgovac i imao je više radnji u Mostaru i Trebinju, a jedno vrijeme Branko je kod njega vodio knjige. Pored

Mostara, radio je u Brezi, Trebinju i Nikšiću. Predratni aktivista radničkog pokreta. U Bataljonu od početka 1942, poginuo u Damiševu kod Nevesinja juna 1942.

Dušan (Simeona) KOSTADINOVIĆ (1908. Mostar – 1942. Lipete) – AKTIVISTA, BORAC

Bravar, radio kao aviomehaničar na mostarskom aerodromu. Član KPJ od 1938, u Bataljonu od ljeta 1941, u odredu „Bišina“. Politički radnik, a početkom 1942. zamjenik komesara čete, poginuo u Kuli kod Konjica juna 1942.

Hasan Sabrija (Osmana) KOTLICA (1921. Mostar – 1942. Pale) – AKTIVISTA, BORAC

Rudar Rudnika mrkog uglja. Član SKOJ-a od 1939. i KPJ od 1940. Nakon septembarskih demonstracija 1940. u Mostaru otišao u Zenicu. U NOV i POJ stupio septembra

1941. u Romanijski NOP odred, politički komesar čete. Poginuo aprila 1942. na Romaniji.

Borivoje (Riste) KOVAČEVIĆ
Boro (1924. Mostar – 1941. Mostar)
– AKTIVISTA

Đak iz kvarta Donja mahala. Član SKOJ-a od 1941. Uhapšen kod kuće prilikom masovnih ustaških hapšenja mostarskih Srba 1. avgusta 1941. sa ocem Ristom (1889-1941), državnim majstorom, nosiocem Albanske spomenice. Nakon nekoliko dana provedenih u zatvoru u školi Kraljice Marije, pretvorenu u sabirni logor (gdje su mnoge tukli i držali po vrućini bez hrane i vode), Boro i Risto su sa brojnim zatvorenicima sprovedeni u Jablanicu, a 8. avgusta 1941. prebačeni u logor Jadovno kod Gospića, gdje su uskoro ubijeni. Prema komentaru Borinog brata Petra na sajtu Jadovno, komšinica Zorka Radovanović, koja je „preživjela strahote logora u Jadovnu po povratku iz logora kazivala je mojoj majci kako je vidjela da tata namješta sinu Bori rukav na mjestu gdje su ga vezali žicom prije odvođenja na gubilišta u jame na Velebitu.“ Borina fotografija iz brošure “Partizanski spomenik u Mostaru” je pretpostavka.

Jefto (Luke) KOVAČEVIĆ (1894.* Nevesinje – 1942. Nevesinje) – AKTIVISTA, BORAC

Prema Spomenici, rođen 1898.* u Kolečku kod Nevesinja. Rudar Rudnika mrkog uglja u Mostaru. Predratni član KPJ, zamjenik nosioca liste Stranke radnog naroda na parlamentarnim izborima 1938. Kao politički radnik odlazi jula 1941. na područje Nevesinja, član Sreskog komiteta KPJ za Nevesinje od 1941. Teško ranjen na Borču aprila 1942. i sklonjen na područje Treskavice. Uхваćen od četnika juna 1942, odveden u četnički zatvor Rasadnik kod Nevesinja i ubijen oktobra 1942. u Kifinu Selu.

Mirko (Jefto) KOVAČEVIĆ (1928. Mostar – 1944. Nevesinje) – AKTIVISTA, BORAC

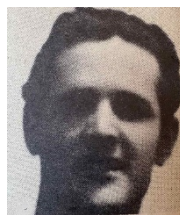
Učenik Građanske škole. Član SKOJ-a od 1942. U NOV i POJ stupio ljeta 1944. u 2. bataljon 14. hercegovačke brigade. Borac, poginuo u borbi protiv njemačkih jedinica u Bišini kod Bukorića (Nevesinje), 31. oktobra 1944.

Miroslava (Riste) KOVAČEVIĆ Mira (1920.* Mostar – 1944. Aleksandrovac) - AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođena 1919.* Sa porodicom ljeta 1941. izbjegla u Kruševac. Kao učiteljica službovala u Donjem Stupnju, Dašnici i Ljubincima u Srbiji. Aktivista NOP-a, više puta hapšena. Ubijena od četnika početkom februara 1945. u Ljubincima kod Aleksandrova.

Radoslav (Mate) KOVAČEVIĆ Rako (1919.* Nevesinje – 1941. Svilajnac) - AKTIVISTA, BORAC

Prema Spomenici, rođen 1920. u Zovom Dolu kod Nevesinja. Krojač, živio i radio u Mostaru. Aktivista radničkog pokreta. U ljeto 1941. izbjegao u Srbiju. Stupio avgusta 1941. u Resavsku partizansku četu 2. šumadijskog odreda. Poginuo 22. oktobra 1941. na Vitezačkoj kosi kod Svilajнца.

Velimir Veljko (Petra) KOVAČEVIĆ
(1919. Lukavac – 1941. Mostar) -
AKTIVISTA

Od ranog djetinjstva živio i školovao se u Mostaru, učitelj, pjesnik. Predratni član SKOJ-a. Njegove revolucionarne pjesme, pisane uoči rata, čitane su na sastancima mostarskih skojevaca 1941. Uhapšen od ustaša 2. avgusta 1941. u Mostaru i ubijen. U istim progonima ubijen je i njegov otac Petar.

«... Zemljo buduće sreće,
kad primiš kaplje moje krvi,
ne žalim, vjeruj, što ću biti prvi
tvoj sin umri
za novi osmijeh preoranih polja».

(Velimir Kovačević, ubijen od ustaša ljeta 1941.)

Gore: Poznati stihovi Velimira Kovačevića.

Velimir Kovačević, učitelj i pjesnik, sa drugom, kasnije slikarom konzervatorom i pjesnikom, Svetislavom Mandićem (1921-2003), izdao je uz podršku mostarskih skojevaca popularnu zbirku pjesama "Dvojica" 1940. godine.

Radojka (Stjepana) KRČMAR (1925. Varaždin – 1943. Kočevje) – AKTIVISTA, BORAC

Živjela sa porodicom u Mostaru, učenica Gimnazije. Nećakinja palog borca dr Berte Bergman, revolucionera Alfreda Bergmana i

rodica palog borca Mihajla Kona. Član SKOJ-a od 1940, sekretar jezgra SKOJ-a. U NOV i POJ stupila marta 1942. u istočnu Hercegovinu, a poslije četničkog puča sklonila se u Mostar. Uhapšena od Italijana sa grupom omladinki 1943. godine i otpremljena u logor u Prevlaku, a zatim u italijanski koncentracioni logor Visco di Udine. Nakon kapitulacije fašističke Italije septembra 1943. zatvorenici su pušteni. Jedna grupa Hercegovaca, sa njima i Radojka, prešla je slovenačku granicu i stupila u slovenačku brigadu "Ljubo Šercer". Poginula je 20. decembra 1943. kod Kočevja u Sloveniji. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Bosa I. KRČUM (1907. Mostar – 1943. Svilajnac) - ILEGALKA

Prema porodičnom predanju "nosila je papire u Sarajevo da pokuša spasiti neke zarobljenike". U porodici se vjeruje da su je ubili Nijemci. *Ukoliko*

imate podatke o ovom palom borcu, molimo da se javite redakciji sajta partizansko.info.

Ahmet H. KRESO Hilmija (1900. Mostar – 1945. Zagreb) - AKTIVISTA

Stolar, predratni funkcioner "Veleža". Aktivista NOP-a. Uhapšen novembra 1944. od ustaša u Mostaru i odveden u zatvor u Zagreb, gdje je 1945. ubijen.

Hasan (Hamida) KRESO (1903.* Mostar – 1941. Lepoglava*)

Prema Spomenici, rođen 1905.* Obučar. Član KPJ od 1939. Uhapšen početkom septembra 1940. godine zbog protestnog generalnog štrajka u Mostaru, izazvanog zabranom aktivnosti "Veleža" kao stjecišta naprednih ideja. Sproveden u Lepoglavu. Po dolasku ustaša na vlast aprila 1941. predat njima, te 28. jula 1941. prebačen u logor Jasenovac*, gdje je, prema Spomenici ubijen.

Hatidža (Mustafe) KRESO Tidža (1924. Mostar – 1945. Bihać) – ILEGALKA, BORAC

Domaćica. Od aprila 1941. godine u Međuškolskom aktivu SKOJ-a. Kao ilegalka, bavila se prikupljanjem i sklanjanjem oružja i municije, i jedno vrijeme je skrivala ilegalku Tanju Peško. U NOV i POJ stupila 14. februara 1945. u 11. dalmatinsku brigadu. Poginula pred kraj rata u borbama kod Bihaća.

Ismet (Avdije) KRESO Piha (1917. Mostar – 1944. Krstac) - BORAC

Službenik, član KPJ od 1940, u Bataljonu od septembra 1941. Komesar Konjičkog bataljona u Mostarskom odredu, a od maja 1944. u 17. krajiškoj brigadi. Preživjeli učesnik bitke na Janjini 10. aprila 1942. gdje je, sa izuzetkom Ismeta i Hilmije Hakala, izginuo cijeli odred Ante Zuanića. Iako izranjavani i svezani, Hilmija i Ismet su uspjeli da se otrgnu na Neretvi, skoče u vodu i pobjegnu. Prema porodici, Ismet se u ratu oženio svojom predratnom ljubavi, partizankom iz Mostara Rosom Vreća. Poginuo je septembra 1944. na Krstacu kod Jablanice kao obavještajni oficir. Rosa je preživjela rat.

Mustafa (Mehmeda) KRESO (1914. Mostar – 1943.* Dрамишево) – AKTIVISTA, BORAC

Stolar, predratni aktivista radničkog pokreta, u Bataljonu od jeseni 1941, Prema Spomenici, poginuo u Dрамишеvu kod Nevesinja juna 1942.*

Ivan (Andrije) KREŠIĆ Vanja Vanjka (1921. Mostar – 1943. Mostar) – AKTIVISTA, BORAC

Učenik Gimnazije. Član SKOJ-a od 1940, hapšen nakon demonstracija marta 1941. u Mostaru, te od ustaša ljeta iste godine. U Bataljonu od početka 1942. Nakon Pete ofanzive i proboja na Sutjesci umro od iscrpljenosti u podveleškom mjestu Dobrč juna 1943. na putu za Mostar. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Gimnazija i njeni đaci, 1941. Preko 50 đaka i tri profesora ove škole dali su živote tokom NOB-a. Njihova imena stajala su na spomen-ploči u holu zgrade do početka poslednjeg rata. Detalj sa fotografije panorame Mostara koju je snimio pilot Nožić.

Jozo (Jure) KREŠIĆ (1914*. Sovići – 1945. Trst) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1915.* u Cimu kod Mostara. Rudar Rudnika mrkog uglja u Mostaru. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 1. bataljon 6. dalmatinske brigade. Poginuo 21. marta 1945. na Supatovcu.

Salko (Rame) KRHAN (1923. Gnojnice – 1945. Ostrožac) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 10. hercegovačku brigadu. Poginuo aprila 1945. kod Kiseljaka.

BRAĆA KRPO

Ejub (Sulejmana) KRPO (1922. Mostar – 1944. Đanići) – ILEGALAC, BORAC

Đak Učiteljske škole, član SKOJ-a od 1941. Učestvovao u brojnim akcijama skojeve organizacije škole i kvarta. Hapšen od Italijana avgusta 1942. U NOV i POJ stupio oktobra 1943, a od maja 1944. politički radnik na terenu Prozora. Zarobljen 19. novembra 1944. u Džanićima kod Konjica i ubijen.

Spomen-ploča palim borcima u Džanićima. Između ostalih, na ploči su imena Ejuba Krpe i Džemala Fejića, palih boraca iz Mostara. Izvor: spomeniciNOB.info

Husref (Sulejmana) KRPO (1912. Mostar – 1942. Viduša) – BORAC

Studirao germanistiku u Beogradu i Zagrebu. Bavio se planinarenjem i raznim sportovima, te bio jedan od osnivača studentskog planinarskog društva u Beogradu koje je posebno ostavilo traga na Kopaoniku. Kao takmičar osvojio brojne trofeje u skijanju, a bio je i prvak Jugoslavije. Radio kao profesor u Skoplju od oktobra 1940. godine. Učestvovao kao poručnik u borbama na albanskom frontu. Poslije kapitulacije izbjegao zarobljeništvo i

vratio se u Mostar u oficirskom odijelu, pješajući preko planina. Zaposlio se u Mostaru kao profesor Gimnazije i Trgovačke akademije. Uključio se u ilegalni pokret i tražio od partijske organizacije da ide u partizane, što mu je omogućeno u februaru 1942. godine. U NOV i POJ stupio marta 1942. u 1. udarni partizanski bataljon u istočnoj Hercegovini. Politički radnik u Štabu Bataljona, član KPJ. Zarobljen u vrijeme četničkog puča i talijansko-četničke ofanzive 30. maja 1942. nakon napada na bolnicu u Zvijerini. Ubijen kod Viduške jame, selo Morče kod Bileće.

Husref Krpo bio je jedan od pionira jugoslovenskog planinarenja i sportskog skijanja. Brojne fotografije je uslikao i označio pečatom na poleđini jedan od njegovih saradnika, beogradski fotograf Ratimir Stefanović. Porodični arhiv.

Dole: Husref Krpo, student u Beogradu 1930-tih. Porodični arhiv

Hasnija Fatima (Omera) KRUŠKONJA (1925. Mostar – 1944. Mostar) - ILEGALKA

Krojačica, član SKOJ-a od 1942. Radila u Konvikt u Narodne uzdanice (dječjem sirotištu) u mostarskoj Srednjoj ulici (danas Braće Fejić).

Poginula od savezničkog bombardovanja 14. januara 1944.

Mostar, poslije bombardovanja 14. januara 1944.

Mostar, poslije bombardovanja 14. januara 1944. Izvor: Ahmed Kurt, Savezničko bombardovanje Mostara u Drugom svjetskom ratu 1943-1945., Hercegovina br. 18

Đorđe (Luke Vukana) KUJIĆ (1929. Mostar – 1945. Istra) - BORAC

Đak Gimnazije. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 1. bataljon 1. dalmatinske brigade. Poginuo u završnim operacijama JNA u Istri, u Klanoj kod Rijeke 1945. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Ludvig (Ivana) KUJUNDŽIĆ Luče (1918. Mostar – 1943. Maršun) – ILEGALAC, BORAC

Stolar. Predratni član SKOJ-a i kandidat za člana KPJ od 1941.

Ilegalni partijski radnik koji je pratio dobrovoljce u Bataljon. Zarobljen od strane Italijana aprila 1943, odveden u logor Mamula, a zatim u logor Visco di Udine, gdje je bio četiri mjeseca do kapitulacije Italije 1943. godine. Nakon toga je grupom Mostaraca prešao u Sloveniju i pridružio se slovenačkim partizanima u brigadi „Ljubo Šercer“ kao komandir čete. Život gubi 1943. godine na Maršunu u Sloveniji.

S lijeva na desno: Salko Pajević (s mlatom), Ibro Guzina (s ribom), Mustafa Muja Pavlović (stoji), Ludvig Luče Kujundžić (sjedi s mlatom), Rifat Pavlović. Arhiv K.D. Miletić.

Halil (Nezira) KUKO (1922. Prigrađani – 1945. Ostrožac) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 10. hercegovačku brigadu. Poginuo marta 1945. u Ostrošcu kod Konjica.

Omer O. KUKO (1906. Prigrađani – 1945. Čabar) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 4. bataljon 10. hercegovačke brigade. Poginuo kod Čabra u Sloveniji u završnim operacijama Jugoslovenske armije.

Aleksandar (Todora Toše) KULJIĆ Aco (1924. Mostar – 1945. Karlovac) - BORAC

Radnik. U NOV i POJ stupio 6. aprila 1945. u 2. četu 3. krajiške brigade. Borac, ranjen u završnim operacijama Jugoslovenske armije kod Karlovca, i podlegao ranama 3. maja 1945.

Jusuf (Mehmeda) KUPUSIJA (1921. Mostar – 1945. Sv. Katarina) - BORAC

Vozač, u Bataljonu od januara 1944, bio na prvoj smotri 13. brigade na Divinu 13. juna 1944. Poginuo u Svetoj Katarini u Istri 1945. godine.

Svetozar Svetko (Save) KURTEŠ (1924. Kutli-Livač – 1945. Ivan-Sedlo) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio februara 1945. u 10. hercegovačku brigadu. Poginuo na Ivan-sedlu marta 1945.

Safet (Ćamila) KURTOVIĆ (1925. Gacko – 1943. Kamena) - BORAC

Učenik Gimnazije u Mostaru. Član SKOJ-a. Stupio u proljeće 1943. u Mostarski omladinski odred, a jula iste godine u Mostarski bataljon. Poginuo jula 1943. na Kamenj kod Mostara. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Velimir (Danila) KUZMAN Veljko (1924. Pijesci – 1944. Čvaljina) - BORAC

Trgovački pomoćnik. U NOV i POJ stupio avgusta 1944. u 3. bataljon 13. hercegovačke brigade. Poginuo 14.10.1944. u Zvali u Popovu Polju.

Nekadašnji spomenik i spomen-kosturnica u Zvali, na lokalitetu gdje je između ostalih, poginuo i Veljko Kuzman. Tokom rata 90tih spomenik je devastiran, a kosti palih boraca su prenešene iz kosturnice i sahranjene na lokalnom groblju.

L: Lakatoš- Lulić

Suzana (Nikole) LAKATOŠ (1922.* Novi Sad – 1942. Glavatičevo) - BORAC

Prema Spomenici, rođena 1923.* Učenica Učiteljske škole u Mostaru, gdje je živjela sa porodicom. Otac Nikola je bio muzičar i svirao je violinu u orkestru kafane "Pariz" u Mostaru. Član SKOJ-a od 1940. i član

KPJ od 1941, u Bataljonu od kraja 1941. ili početka 1942. Radila je u ekonomatu odreda i izdavala robu za presvlačenje. Život gubi aprila 1942. u Glavatičevu.

Braća Lakišić

Enver (Avdibega) LAKIŠIĆ (1920.* Mostar – 1943. Visoko) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1917*. Student medicine, igrač "Veleža", član KPJ od 1940. U Bataljonu od kraja 1941, kad je izašao na teren Visočko-fojničkog odreda. Komesar čete, bolničar u sastavu hirurške ekipe Divizije, na čelu sa drom Isidorom Papićem. Krajem 1941. rukovodilac bolnice Kalinovačkog NOP odreda, formirao partizansku bolnicu na Bijelim vodama, referent saniteta Romanijskog partizanskog bataljona. Nakon bitke na Sutjesci odlazi u Brezu, gdje je nastavio političku aktivnost. U jesen 1943. u Jajcu informiše Vrhovni štab i CK KPJ o situaciji na području Breze. Vršio je i dužnost komesara Komande mjesta u Jajcu. Upućen na formiranja Povjereništva KPJ za okrug Sarajevo. Poginuo u Vlatnici kod Visokog decembra 1943.

Mustafa (Avdibega) LAKIŠIĆ Beg (1914. Mostar – 1943. Žuglići) – ILEGALAC, BORAC

Bravar, član KPJ od 1939, član komande grada do odlaska u partizane. U Bataljonu od početka 1942. Poginuo u Žuglićima kod Konjica marta 1943.

Petar (Vladimira) LAŽETIĆ Pero (1921. Mostar – 1942. Dрамишево) – ILEGALAC, BORAC

Pekar, član SKOJ-a od 1941. Učestvovao je u nabavci materijala i municije za Odred, upadu Carinske udarne grupe u Sjeverni logor. U Bataljon krenuo sa prvom grupom Mostaraca, ali se vratio jer je "u prvoj akciji, u borbama oko Plane, bio teže ranjen u ruku". U Bataljonu je opet od oktobra 1941, poginuo kao borac u Dрамишеvu kod Nevesinja juna 1942.

Sulejman (Saliha) LEHO Maho (1921. Blagaj – 1942. Jasenovac) - BORAC

Soboslikar. Član SKOJ-a od 1941, u Bataljonu od decembra 1941. zarobljen od domobrana prilikom tokom četničkog puča i borbi oko škole u Bijeloj u noći između 14. i 15. juna 1942, na položajima iznad Konjica. Sproveden u Jasenovac gdje je ubijen iste godine.

Leon (Alberta) LEVI (1922. Sarajevo – 1943. Sutjeska) - BORAC

Bravar, živio i radio u Mostaru. U Bataljonu od decembra 1941, član SKOJ-a od 1942. Delegat voda, poginuo tokom Pete neprijateljske ofanzive na Sutjesci juna 1943.

Jakov (Salomona) LEVI (1901. Sarajevo – 1941. Jasenovac) - SIMPATIZER

Inženjer. Prema jednom sjećanju “među prvima u Jasenovac je odveden ing. Levi, suprug modistice Side Atijas (...)” gdje je likvidiran 1941. godine.

Spomenik Holokausta u Mostaru na kom su navedena i imena 11 Jevreja, palih boraca iz Mostara. Među njima su: Herman Altkorn, dr Berta Bergman, Alfred Bergman, Rafo Danon, Evald Erlih, Mihajlo Kon, Radojka Krčmar, Leon Levi, Jakov Levi, Oskar Mandelbaum, dr Leo Štern.

Omer (Ibrahima) LIVNJAK (1921.* Mostar – 1944. Vlahović)

Prema Spomenici, rođen 1923.* u Vitini kod Ljubuškog*. Školovao se i živio u Mostaru, bravar. Član SKOJ-a od 1941. i KPJ od 1942, u Bataljonu

od početka 1942, komandir čete. Zarobljen u napadu u Bijeloj, odveden u zatvor u Konjic sa drugim borcima, ali je spašen u akciji koju je izveo Meha Trbonja i još nekoliko boraca. Poginuo u Vlahovićima kod Ljubinja 6. avgusta 1944.

Danilo (Riste) LOGIĆ (1922. Vrapčići – 1945. Rijeka) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio u jesen 1944 u 1. dalmatinsku brigadu. Komandir voda. Poginuo aprila 1945. u Klanoj kod Rijeke.

Stevan (Janka) LOJPUR (1920. Mostar – 1945. Konjic) - BORAC

Rođen u Ravnima u Bijelom Polju kod Mostara. Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio februara 1945. u 3. bataljon 13. hercegovačke brigade. Poginuo 23. februara 1945. kod Konjica.

Jovo (Đure) LUČIĆ (1920. Hodbina – 1944. Kamena) - BORAC

Zemljoradnik. U Hodbini završio osnovnu školu. Početak rata ga je zatekao na albanskom frontu. Nekoliko mjeseci kasnije “strpan je u ustaški zatvor na Buni, odakle se

izvukao pukim slučajem”. Član SKOJ-a. Član KPJ od 1943. Dio grupe koja je preuzimala dobrovoljce iz Mostara koji su išli u partizane i popunjavali odrede.. Početkom aprila 1944. upućen je u odred “Savo Belović” gdje je postavljen za političkog delegata, a zatim za komesara čete u 3. bataljonu 13. brigade. Politički komesar 1. čete 3. bataljona, poginuo 19. decembra 1944. u borbi s Nijemcima kod Kamene. Za Jovu je rečeno: “Znali su ga ne samo u tom bataljonu

kao izuzetno smiona ratnika, neustrašivog komesara, čije je junaštvo podsticalo mnoge u četi i u rodnom selu na mnoge podvige. Vijest o njegovoj smrti je i uzбудila i gorko ganula selo.”

Alija (Muhe) LULIĆ (1911. Vranjevići – 1944. Vranjevići)
- AKTIVISTA

Zemljoradnik. Zarobljen od Nijemaca septembra 1944. i ubijen u Vranjevićima.

Lj: Ljubović- Ljubunčić

Muhamed (Rustana) LJUBOVIĆ (1912. Mostar – 1944. Gacko*) – AKTIVISTA, BORAC

Mesar. Predratni aktivista radničkog pokreta, u Bataljonu od kraja 1942. Nakon Pete ofanzive na Sutjesci sa 80 drugih boraca se vratio u Mostar na oporavak. Nakon toga se vratio u borbu. Prema Spomenici, poginuo kod u Prebilovcima kod Čapljine* 1944. godine.

Mahmut (Bilala) LJUBUNČIĆ (1918.* Glamoč – 1943. Bišina) - AKTIVISTA, BORAC

Prema Spomenici, rođen 1917.* Građevinski tehničar. Od 1937. godine živio i radio u Mostaru. Aktivista radničkog pokreta NOP-a. U NOV i POJ stupio februara 1942. u Mostarski (konjički) bataljon. Poginuo u Bišini kod Nevesinja marta 1943.

M: Macić- Mutnica

Hasan (Ahmeta) MACIĆ (1927. Prigrađani – 1945. Kiseljak) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 14. hercegovačku brigadu. Borac 3. Bataljona. Poginuo u borbi na Kiseljaku, 5. maja 1945.

Hasan (Salke) MACIĆ (1903. Mostar – 1943. Mostar) - AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođen 1901.* u Vrapčićima kod Mostara. Obučar. Predratni član KPJ. Aktivista NOP-a. Umro od tuberkuloze 1943. u Mostaru.

Radoslav (Milana) MAJSTOROVIĆ Rade (1913.* Mostar* – 1941. Lepoglava*) - AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođen 1912.* godine u Mrkonjić-Gradu*. Mašinbravar u Rudniku mrkog uglja u Mostaru. Član KPJ od 1939, pripadao je plejadi predratnih komunista. Uhapšen početkom septembra 1940, godine zbog protestnog generalnog štrajka u Mostaru, izazvanog zabranom aktivnosti “Veleža” kao stjecišta naprednih ideja, a koji je bio organizovan poslije demonstracija održanih povodom godišnjice njemačkog napada na Poljsku. Sproveden u Lepoglavu. Predat ustašama aprila 1941. Prema Spomenici, jula iste godine odveden u logor Gospić* i ubijen.

Meho (Ibre) MAKSUMIĆ (1922. Kružanj – 1945. Ivan-Sedlo) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 2. bataljon 10. hercegovačke brigade. Poginuo u borbama za Ivan-sedlo 1945.

Omer (Alije) MAKSUMIĆ Tarzan (1915.* Kružanj – 1943. Dolovi) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1917*. Zemljoradnik. U Bataljonu od maja 1942. Pridružio se odredu kad su partizani pokušali razoružati Podvelešce – da ne bi dao pušku, pošao je u partizane. Mitraljezac, kurir. Jednom prilikom, on, Leo Bruk i Omer Mrgan su predali poštu Vrhovnom štabu i sreli se sa drugom Titom, o čemu su kasnije s oduševljenjem pričali. Tada su od 1. proleterske brigade dobili teški mitraljez »bredu« s municijom i donijeli ga u Bataljon, te je odmah formirano posebno odjeljenje. Poginuo u Dugama kod Prozora februara 1943. greškom u partizanskoj vatri, prilikom pokušaja bjekstva dvojice zarobljenika, vjerujući da je on jedan njih, odnosno ne znajući da je

Omer i sam za njima trčao. Upamćen kao „podveleški gorštak, pravi džin, izuzetne lične snage, skroman i nadasve voljen drug, koji je uvijek želio pomoći. Svojom hrabrošću služio je za primjer, a nikad i nigdje to nije isticao.“

Jusuf (Jusufa) MALKOČ (1906. Mostar – 1943. Ovojci) - AKTIVISTA

Obučar. Radio kao stražar Fabrike duhana. Pomagao NOP. Član KPJ od 1943. Uhapšen za vrijeme velike racije u Mostaru jula 1943. Nakon saslušanja, streljan na Ovojcima sa grupom partizana i ilegalaca.

Oskar (Sigmunda) MANDELBAUM
(1909. Mostar – 1941. Mostar) - AKTIVISTA

Bravar, fudbaler „Veleža“ i „jedan od najvažnijih igrača u periodu između dva svjetska rata“. Aktivista revolucionarnog radničkog pokreta, član KPJ. Uhapšen od ustaša jula 1941. u Mostaru, odveden i ubijen.

Spomenica Oskara Mandelbauma.

Alija (Muje) MARIĆ (1925.* Dobrč – 1945. Bihać) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1922. Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 14. hercegovačku brigadu. Borac 3. bataljona. Poginuo u borbama za oslobođenje Bihaća aprila 1945.

Bajro (Durana) MARIĆ (1920. Podvelež – 1945. Ivan-sedlo) - BORAC

Rođen u Banjdolu kod Mostara. Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 11. hercegovačku brigadu. Poginuo u borbama za Ivan-sedlo 1945.

dr Zvonimir (Ive) MARIĆ Zvonko (????* Mostar – 1942. Herceg-Novi) – AKTIVISTA, ILEGALAC

Prema Spomenici, rođen 1910. godine. Lekar Banovske bolnice, predratni član KPJ, istaknuti aktivista, saradnik NOP-a. Jedan od predavača zdravstvenih kurseva za bolničare gdje su se pripremale mnoge buduće bolničarke u odredu. Nabavljao sanitetski materijal, instrumente i lijekove, koje je predavao ilegalcima za potrebe Bataljona, i liječio ilegalce po kućama, preuzimajući veliki rizik na sebe. Uhapšen kao talac 11. maja 1942, nakon sabotaže u magacinu Fabrike duhana u Mostaru. Interniran sa pet građana u koncentracioni logor na poluotoku Prevlaka, zatim u ćeliju tvrđave na otoku Mamula. Streljan od strane Italijana zajedno sa Tripom Uljarevićem i još dvojicom ispod zidina razlomljene tvrđave „Španjole“ u Herceg-Novom juna 1942. Otac dva djeteta. Prema jednom svjedočenju, „... zatvoren u Čelovinu, gdje je i saznao za rođenje kćerke. Dogodilo se da je karabinijerski komandant dozvolio da dr Marić, praćen gomilom vojnika, u bolničkoj sobi posljednji put poljubi ženu i prvi put svoje dijete.“

Salih I. MANJGO (1921. Mostar – 1945. Mostar) - ILEGALAC

Stolar. Član SKOJ-a od 1942. Uhapšen od ustaša februara 1945. u Mostaru, odveden u Sarajevo i ubijen.

Žarko (Đoke) MARIĆ (1926.* Mostar – 1944. Čapljina) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1925.*
Učenik. U toku rata živio u Brataču kod Nevesinja. U NOV i POJ stupio novembra 1944. u 12. hercegovačku brigadu. Poginuo 12. maja 1945.* na Zelengori*.

Franjo (Nike) MARKIĆ (1918. Mostar – 1942. Andrijevice) – AKTIVISTA, BORAC

Prema Spomenici, ime borca je Frano, rođen 26. avgusta 1918. u Mostaru. Finans. Predratni član SKOJ-a i član KPJ. Od proljeća 1941. službovao u Donjoj Andrijevici u Slavoniji. U NOV i POJ stupio 1941. u partizanski odred kod Donje Andrijevice, komandir čete. Poginuo septembra 1942. kod Donje Andrijevice.

Petar (Josipa) MARKULIN Pero (1922. Mostar – 1943. Sutjeska) - BORAC

Kovač. Član SKOJ-a od 1941, u Bataljonu od januara 1943. Poginuo na Sutjesci juna 1943.

Husein (Hasana) MASLIĆ Husa (1923.* Mostar* – 1943. Mostar) - BORAC

Prema Spomenici, rođen je u Prozoru* 1919.* Bravar, tamburaš u RKUD-u "Abrašević". Član SKOJ-a od 1941. i KPJ od 1942, u Bataljonu od septembra 1941. Nakon proboja Pete ofanzive na Sutjesci, bio u jednoj od grupa od 80 partizana koji su se vratili u Mostar na oporavak. Borac Mostarskog omladinskog odreda. Grupa je primijećena kod Blagaja i napadnuta od strane Nijemaca. Veliki dio boraca je pobijen, dok je Huso teško ranjen i zarobljen. Odveden je u Mostar gdje je uskoro umro u bolnici. Ostao je upamćen kao „izuzetno hrabar borac, bombaš i mitraljezac, uvijek čelni u svim akcijama svoga voda.“

Tamburaški orkestar RKUD Abrašević 1938. godine

Remzija (Osmana) MASLO Ešref (1922. Mostar – 1945. Bihać) - BORAC

Učenik trgovačke akademije. Član SKOJ-a od 1943, sekretar aktiva SKOJ-a u Trgovačkoj akademiji. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 1. tenkovsku brigadu NOVJ. Borac, poginuo kod Bihaća marta 1945. godine.

BRAT I SESTRA MASTILOVIĆ

Desanka (Rade) MASTILOVIĆ Desa (1921. Mostar – 1943. Sutjeska) – BOLNIČARKA, BORAC

Učenica. Predratni član SKOJ-a. Stupila u ustaničke jedinice ljeta 1941. u istočnoj Hercegovini, a zatim postaje politički radnik na području Šavnika u Crnoj Gori. Član KPJ, poginula na Sutjesci, kod Tjentišta, 13. juna 1943. godine kao bolničarka 5. crnogorske brigade.

Dragutin (Rade) MASTILOVIĆ Drago (1914. Mostar – 1941. Sarajevo) - AKTIVISTA

Pravnik, član KPJ od 1938. U februar 1941. kao teški tuberkulozni bolesnik smješten u bolnicu u Gacku, odakle je rukovodio partijskim radom na području Gacka. Aktivnost je nastavio i nakon okupacije Jugoslavije, do juna 1941. kada je, uz pomoć mostarske

partijske organizacije, prebačen u Sarajevo, gdje je umro u bolnici.

Ante (Nikole) MATIĆ Soko (1923. Mostar – 1944. Kreševo) – ILEGALAC, BORAC

Prema Spomenici, rođen 1924. godine*. Stolar ili limar po zanimanju. Član SKOJ-a od 1941. kad je primljen u jedno od mostarskih skojevskih "jezgra". Jedno vrijeme kao ilegalac i obavještajac bio upućen u "Poglavnikovu tjelesnu bojnu" u Zagrebu koju je kasnije napustio. U Bataljonu od septembra 1943, član KPJ od 1944. Poginuo u Daževicama kod Kreševa aprila 1944.

Ljubo (Ilije) MATKOVIĆ (1924. Bogodol – 1945. Bradina) - BORAC

Zemljoradnik. U Jugoslovensku armiju stupio marta 1945. u 1. bataljon 3. brigade KNOJ-a, borac. Prema Spomenici, poginuo 6. maja 1945. na Bitovnji.

Milan (Gojka) MATKOVIĆ (1923. Malo Polje – 1945. Postojna) - BORAC

Zemljoradnik. Član SKOJ-a od 1943. U NOV I POJ stupio aprila 1944. u Odred „Savo Belović“. Istaknuti borac, komandir voda u 1. četi Trećeg bataljona, poginuo u borbi za oslobođenje Postojne, 2. maja 1945. Upamćen kao „snažna

momčina i junačina iz Malog Polja kod Mostara“.

Mirko (Riste) MATRAK Plečko (1914. Gnojnice – 1943. Sutjeska) - BORAC

Sezonski radnik, predratni aktivista radničkog pokreta, član KPJ. Prema porodičnim sjećanjima, "imao je nadimak Plečko jer je bio stamen, širokih ramena".

Služio je vojsku u mornarici u Boki Kotorskoj. U Bataljonu od kraja 1941. Poginuo na Sutjesci juna 1943.

Nikola (Marka) MATRAK Niko (1923. Gnojnice – 1945. Ivan-sedlo) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 13. hercegovačku brigadu. Borac 1. bataljona. Poginuo 27. marta 1945. u borbama za Ivan-sedlo.

Risto (Jove) MATRAK (1920. Gnojnice – 1944. kod Sarajeva) - BORAC

Sezonski radnik. U NOV i POJ stupio marta 1944. u 4. bataljon 14. hercegovačke brigade. Politički delegat voda u 4. bataljonu. Poginuo kod sela Ilivica (Trnovo), 24/25. decembra 1944.

Milan (Riste) MEDAN (1912. Ortiješ – 1944. Nevesinje) - AKTIVISTA

Radio kao policajac do okupacije, a u ratu kao zemljoradnik. Aktivista NOP-a. Uhapšen decembra 1942. u

Ortiješu, odveden u četnički zatvor Rasadnik kod Nevesinja i ubijen.

Šćepo (Nikole) MEDAN (1899. Ortiješ – 1944. Ortiješ)

Zemljoradnik. Član Seoskog NOO-a za Lakiševine i Ortiješ od aprila 1944.

Ubijen od ustaša 30. septembra 1944. u Ortiješu kod Mostara.

Tomo (Vojislava) MEDAN (1926.* Ortiješ – 1944. Pijesci) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1925.*

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio avgusta 1944. u 1. (mostarski) bataljon 13. hercegovačke brigade. Poginuo u borbama u mjestu Pijesci kod Mostara 30. oktobra 1944. prilikom nastupanja prema Mostaru.

SUPRUŽNICI MEDVEŠEK

Mira Ljubica (Ivana) MEDVEŠEK rođ. Grbešić (1917. Mostar – 1944. Sarajevo) - AKTIVISTA

Bolničarka. Aktivista NOP-a. Uhapšena od ustaša 1942. i odvedena u zatvor u Zagrebu, odakle je puštena. Ponovo uhapšena od ustaša oktobra 1944, odvedena u Sarajevo i ubijena.

Rudolf (Franje) MEDVEŠEK (1913. Mostar – 1943. Lička Kapela) – AKTIVISTA, BORAC

Bravar, radio je u Zagrebu. Aktivista NOP-a. U NOV i POJ stupio 1943. godine. Poginuo 1943. kod Ličke Kapele.

Alija (Ibre) MEHIĆ (1927. Prigrađani – 1945. Tržič) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 14. hercegovačku brigadu. Borac 29. divizije. Poginuo 11. maja 1945. kod Tržiča u Sloveniji, "posljednjeg dana organizovanog otpora neprijatelja".

Esad (Ahmeda) MEHIĆ Logara (1923.* Mostar – 1945. Bihać) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1927.* Kolar. Član SKOJ-a. U NOV i POJ stupio ljeta 1944. u 13. hercegovačku brigadu. Poginuo 24. 4. 1945. kod Bihaća.

Osman S. MEHIĆ (1922. Mostar – ???*) - BORAC

Prema porodičnim sjećanjima, poginuo na Romaniji*. *Ukoliko imate dodatne podatke o ovom palom borcu, molimo da se javite redakciji sajta partizansko.info.*

Zajko Š. MEHIĆ (1887.* Mostar – 1945. Stara Gradiška) – ILEGALAC, SIMPATIZER

Prema Spomenici, rođen 1895.* Trgovac i vlasnik hana "Orient" u Fejićevoj ulici u Mostaru. Aktivno je pomagao NOP. Uhapšen je krajem

1944. pod optužbom da je član "mjestnog komiteta" te da je "podpomagao partizane živim namirnicama i novcem". Podvrgnut teškim mukama u mostarskom zatvoru. Zajku i grupu Mostaraca koji su tada uhapšeni (12 muškaraca i 4 žene) "mučili su trodnevnom glađu, davali im soli, mlatili šakama, nogama, pendrecima, mećali u takozvani „tramvaj“ i nakon mjesec dana ih otpremili u Staru Gradišku, u veliku kaznionu." Ubijen 1945. u Staroj Gradišci.

Han "Orient" Zaima Mehića, stara razglednica.

Đulsuma (Osmana) MEHMEDOVIĆ Đulsa (1925. Mostar – 1944.* Jajce)

Zabilježena kao domaćica i radnica. Član SKOJ-a od 1941. U NOV i POJ stupila ljeta 1942. u Mostarski bataljon. Od jula 1943. u Ramskom odredu, a zatim u 17. krajiškoj brigadi. Politički radnik na terenu. Prema Spomenici, umrla od tuberkuloze januara 1945.* u Vojnoj bolnici u Jajcu.

Ahmet (Derve) MEMIĆ (1920. Kružanj – 1945. Ivan-sedlo) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 2. bataljon 10. hercegovačke brigade. Poginuo u borbama za Ivan-sedlo marta 1945.

Omer (Mehmeda) MESIHOVIĆ (1906. Ljubuški – 1944. Jasenovac) - AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođen 1905.* Građevinski tehničar, radio u Mostaru kao građevinski poduzetnik. Aktivista NOP-a u Mostaru. Uhapšen od ustaša na radnom mjestu aprila 1944. s optužbom da je “*član komunističke partije i član mjestnog komiteta u Mostaru*”, odveden u logor Jasenovac gdje je ubijen.

Milorad (Manojla) MIČIĆ (1923. Mostar – 1945. Bihać) - BORAC

Završio Građansku školu. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 1. (mostarski) bataljon 13. hercegovačke brigade. Poginuo

u završnim borbama Jugoslovenske armije 1945. godine kod Bihaća.

Svetomir Svetko (Jove) MIĆEVIĆ (1923. Žitomislići – 1944. Gacko) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio februara 1944. u 11. hercegovačku brigadu. Poginuo u borbi 2. juna 1944. na Stepenu kod Gacka.

Staka (Jove) MIĆKOVIĆ (1924. Mostar – 1943. Ljeskov Dub) – BOLNIČARKA, BORAC

Đak Građanske škole. Član SKOJ-a od 1941, u Bataljonu od početka 1942. Streljana sa velikim brojem mještana u Ljeskovu Dubu kod Gacka juna

1943. gdje se sklonila kod rodbine nakon Sutjeske. Prema nekim izvorima, bila je velika ljubav narodnog heroja Hasana Zahirovića Lace. (Fotografija: pretpostavka, brošura “Partizanski spomenik u Mostaru” (1980.)

Spomenik u Ljeskovom Dubu žrtvama fašizma. Jedna od žrtava je i Mostarka Staka Mićković koja se, iscrpljena nakon Pete ofanzive, sklonila kod rodbine u ovo selo na oporavak.

Zora (Riste) GUTIĆ-MIHOVIĆEVIĆ (????* Mostar – 1944. Jasenovac)

Prema JUSP Jasenovac, supruga Mate, rođena 1907. u Mostaru, domaćica, uhapšena od ustaša novembra 1944, ubijena u Jasenovcu 1945.

“Cvijet” Bogdana Bogdanovića, spomenik žrtvama fašizma u Jasenovcu, sagrađen je i za žrtve fašizma iz Mostara.

Dr Ivan Ivica (Josipa) MILAKOVIĆ (1893. Sarajevo – 1944. Mostar) - AKTIVISTA

Ginekolog, zaposlen na ginekološko-akušerskom odjeljenju Banovske bolnice u Mostaru. Istaknuti aktivista, saradnik NOP-a od 1941. Jedan od predavača zdravstvenih

kurseva za bolničare gdje su se pripremale mnoge buduće bolničarke u odredu. Nabavljao sanitetski materijal, instrumente i lijekove direktno iz mostarske bolnice, koje je predavao ilegalcima za potrebe Bataljona, i liječio ilegalce po kućama. Uhapšen od policije NDH u Mostaru 1944. i poslije dva mjeseca pušten, međutim njegovu ženu Tanju su odveli u koncentracioni logor. Umro je iznenada 4. maja 1944. u Mostaru.

Ismet (Mehmeda) MILAVIĆ (1908. Mostar – 1941. Narvik) - ILEGALAC

Prema Spomenici, rođen 1907.* Sudija. Predratni član KPJ. Aktivan u Muslimanskoj narodnoj biblioteci gdje je bio član upravnog odbora. Radio u Stocu odakle je početkom 1941.

premješten u Sarajevo. Član jedne partijske ćelije intelektualaca u Sarajevu kojoj su, pored drugih, pripadali i Slaviša Vajner Čiča i Oskar Danon. Neke vrlo odgovorne zadatke dobivao je i neposredno od člana Pokrajinskog komiteta KPJ za BiH Avde Hume. Posebno su bili dragocjeni podaci koje je sakupljao preko jednog domobranskog pukovnika u Sarajevu. Uhapšen aprila 1942. nakon provale. Poslije dugotrajnih saslušavanja i mučenja u sarajevskoj policiji, početkom maja 1942., sa drugim brojnim uhapšenima, upućen je u koncentracioni logor Jasenovac. Određen je za rad u u Njemačkoj te je otpremljen u Zemun u gestapovski logor na Sajmištu, a nakon toga u njemački zatvorenički logor u Narviku, Norveška. Težak logorski rad i život u lošim uslovima znatno su mu ugrozili zdravlje. Prilikom jednog polaska na rad, od bolesti i iznemoglosti pao je u stroju. Izdvojen je kao bolesnik i ubijen 17/18. jula 1942.* Podaci o Ismetu Milaviću čuvaju se u norveškom Muzeju za rat i mir u Narviku.

Mustafa (Fejze) MILAVIĆ Žuti (1921. Mostar – 1945. Mostar*) - AKTIVISTA

Radnik, Veležov fudbaler. Član SKOJ-a od 1943. Uhapšen od ustaša u Mostaru 12. februara 1945, prema Spomenici, odveden u Sarajevo* i ubijen.

Salko (Smaila) MILAVIĆ (1920. Mostar – 1943.* Slovenija) - BORAC

Fotograf. Član SKOJ-a od 1941. U Bataljonu od početka 1942. U vrijeme četničkog puča zbog iznemoglosti vraćen juna 1942. s Crnog polja u Mostar. Zarobljen u Bijelom polju kod Mostara juna 1942, interniran u logor Mamula, prebačen u logor Visco di Udine u Italiji, a nakon kapitulacije Italije pušten. Prešao u Sloveniju, gdje se pridružio slovenačkim partizanima u brigadi „Ljubo Šercer“. Prema Spomenici, poginuo kod Ožljaka u Sloveniji 1944*.

Marica M. MILETIĆ (???? Mostar – ????)

Ukoliko imate podatke o ovom palom borcu, molimo da se javite redakciji sajta partizansko.info.

OTAC I SIN MILETIĆ

Mile (Zvonimira) MILETIĆ (1924.* Mostar – 1942. Mostar)

Prema Spomenici, rođen 1923.* Krojač. Član SKOJ-a od 1941. kad je primljen u jedno od mostarskih skojevski "jezgra". Sekretar rejonskog rukovodstva SKOJ-a. Prema

porodičnom predanju, "lijepio plakate po Mostaru i kad su ga počeli gonjati, preplivao Neretvu u januaru i umro od upale pluća" (prema Spomenici, od tuberkuloze) 20. marta 1943.* u Mostaru.

Zvonimir Zvonko (Nikole) MILETIĆ Đoka (1923.* Mostar – 1944. Zagreb) - AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođen 1890.* Soboslikar, radio u Fabrici duhana. Aktivista NOP-a. Uhapšen od ustaša

novembra 1944. u Mostaru i odveden u Zagreb, gdje je umro u zatvoru.

Paulina Paula Pava (Jure) MILETIĆ
(1922. Mostar – 1943. Sutjeska) –
AKTIVISTA, BORAC

Frizerka, član SKOJ-a od 1940. i KPJ od 1941. U ljeto 1941. godine, bila u grupi skojevaca pohvatanih na skojevskom sastanku u Cernici. Jedna od skojevki – organizatorki protesta žena decembra 1941. za vrijeme gladi (nazvan „viktorija“ po novoj ustaškoj terminologiji: viktorija je Mostarcima poslužila kao šaljiv naziv za repu, koje je u vrijeme gladi bilo dosta). Hapšena za svoje aktivnosti u štrajkovima prije i za vrijeme rata. U Bataljonu od decembra 1941, omladinski rukovodilac čete, borac 3. bataljona, bombaš („kad god je trebalo, među prvim dobrovoljnim bombašima“). Poginula na Sutjesci u toku Pete ofanzive 1943. godine, kao teški ranjenik na nosilima (pogođena u kičmu) u kanjonu Pive kod Čokove Luke juna 1943. godine. Opisana kao „neustrašivi borac“, „čestit i hrabar komunista“, „najpopularniji borac čete“, „vješta organizatorka“, te „dovitljiva obavještajka“. Isticala se ljepotom i stasom (prema porodici, bila je visoka 180 cm). Ovjekovječena kroz stihove Miše Marića (“Mostarska majka”) Mladen i Laca, Tanja i Pava, / svi mrtvi koji u nama žive, / došli bi jači od zaborava, / iz neke strašne ofanzive.(...)

“Mladen i Laca, Tanja i Pava,
svi mrtvi koji u nama žive,
došli bi jači od zaborava,
iz neke strašne ofanzive.(...)”

Stihovi Miše Marića iz “Mostarske majke” odnose se na četvero palih boraca: narodne heroje Mladena Balordu i Hasana Zahirovića Lacu, Tanju Peško i Pavu Miletić.

Omladinka Pava Miletić (desno) na Neretvi, prije rata.

Sa drugaricom Rikicom Perera, 1941. Arhiv K. D. Miletić

Krunoslav Kruno (Rafe) MILIČEVIĆ (1923. Mostar – 1943. Ovojci) – BORAC

Soboslikar. Član SKOJ-a od 1941. U NOV i POJ stupio u proljeće 1943. u Mostarski omladinski odred, a u Mostarski bataljon jula 1943. Zarobljen od Nijemaca u grupi Mladena Balorde na Kamenjoj nakon izlaska odreda iz Mostara. Streljan nakon nekoliko dana na Ovojcima zajedno sa ostalim borcima.

Nikola (Marka) MILIČEVIĆ Zec (1925. Mostar – 1944. Grušća) - BORAC

Učio auto-mehaničarski zanat. Član SKOJ-a od 1941. Kao Skojevac i ilegalac, jedno vrijeme kao ilegalac i obavještajac bio upućen u "Poglavnikovu tjelesnu bojnu" u Zagrebu odakle je pobjegao. Poginuo u Grušći kod Konjica kao borac Mostarskog bataljona aprila 1944.

Danilo (Riste) MILIČEVIĆ Vladika ili Učo (1919. Hrgud – 1943. Sutjeska) - BORAC

Školovao se i živio u Mostaru. Učitelj, član SKOJ-a od 1938. i KPJ od 1939, član Međuškolskog rukovodstva SKOJ-a 1939. u Mostaru, jedan od aktivnijih članova skautske organizacije. U NOB od 1941, u prvoj grupi naoružanih dobrovoljaca-komunista koja se sredinom avgusta 1941. iskrala iz Mostara s ciljem organizovanja ustanka. Odred, kojom je rukovodio Savo Medan. Učestvovao na organizaciji ustanka na području Stoca, član Sreskog komiteta KPJ za Stolac, politički komesar Hrgudske partizanske čete. Nakon četničkog puča preko Mostara izašao u Mostarski bataljon na područje Prozora. Od avgusta 1942, Danilo je u stroju 10. hercegovačke brigade, s kojom će proći Šujicu, Livno, Šator planinu, Glamoč, Kupres, Vakuf, Prozor, Jablanicu, Čičevo, Nevesinje, Gacko. Učestvovao u bitkama na Neretvi i Sutjesci. Komesar čete, poginuo na Sutjesci u Centralnoj bolnici juna 1943. tokom Pete ofanzive. Opisan je kao "prekaljeni partizanski borac", "vrstan

propagandist", kojeg su "ljudi rado slušali i prihvatili", "skroman i visokomoralan".

Risto (Vojina) MILIČEVIĆ Ćićo (1921. Mostar – 1942. Zvijerina)

Završio Gimnaziju, fudbaler "Veleža". Član SKOJ-a od 1938. i KPJ od 1940. Omladinski rukovodilac, jedan od "starijih" drugova koji su svake sedmice držali predavanja skojevcima na aktuelne teme". U

grupi mostarskih omladinaca-dobrovoljaca u aprilskom ratu, vraćen nakon pet dana zbog kapitulacije. U ljeto 1941, prilikom izlaska na politički rad u istočnu Hercegovinu, uhapšen od ustaša kod Stoca, ali je pobjegao sa likvidacije. Ponovo izašao iz Mostara marta 1942. u istočnu Hercegovinu u 1. hercegovački udarni bataljon. Zarobljen prilikom napada na partizansku bolnicu u Zvijerini, mučen. Ubijen u noći 29/30. maja 1942, bačen u Vidošku jamu kod sela Morče. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Tomo (Ćetka) MILIVOJEVIĆ (1906. Mostar – 1941. Mostar) - AKTIVISTA

Mašinovođa. Predratni član KPJ, hapšen i suđen po Zakonu o zaštiti države 1930. Uhapšen od ustaša juna 1941. u Mostaru, odveden i ubijen.

Sreten (Trivka) MILJAK (????* Mostar – 1943. Sutjeska) - BORAC

Rođen 1921. *, podoficir Jugoslovenske vojske, u NOB od 1941, borac X hercegovačke brigade. Poginuo na Zelengori 10. juna 1943.

Mustafa F. MIRICA (1919. Mostar – 1943. Gacko) - ILEGALAC

Učitelj, sin Saliha i Fatime, rano ostao bez oca. Isticao se društveno-političkom aktivnošću, posebno unutar literarnog društva “Aleksa Šantić” u Učiteljskoj školi. Član SKOJ-

a od 1938, sekretar aktiva SKOJ-a, član KPJ. Rat ga je zatekao u Beogradu za vrijeme njemačkog bombardovanja 6. aprila 1941. Nakon okupacije, vratio se u Mostar i uključio u ilegalni rad. Pošto je došlo do “kompromitaže”, po zadatku partije odlazi u Bosnu i postaje učitelj u selu Donji Ljenodub kod Srebrenika. U NOV i POJ stupio septembra 1943. u 6. istočnobosansku, a kasnije u 16. muslimansku brigadu, komesar 2. bataljona. Prema Spomenici, poginuo maja 1944.* kod Gacka.

Esad (Jusufa) MIŠIĆ (1924.* Mostar* – 1943. Zijemlje) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1922.* u Gornjem Vakufu*. Živio sa porodicom u Mostaru, đak Gimnazije, član SKOJ-a od 1941, u Bataljonu od januara 1943. Poginuo na Porimu kod Mostara marta 1943.

Muhamed (Ahmeta) MOMIĆ Hodža (1885. Mostar – 1943. Nevesinje) – AKTIVISTA, BORAC

Kafedžija, predratni aktivista radničkog pokreta, u Bataljonu od septembra 1941, umro od tifusa u Nevesinju marta 1943.

Mevludin (Halila) MORIĆ (1930.* Mostar – 1945. Ivan-Sedlo) - BORAC

Ukoliko imate podatke o ovom palom borcu, molimo da se javite redakciji sajta partizansko.info.

Asim (Rame) MRGAN (1923. Mostar – 1944. Doboje) - BORAC

Đak iz Mostara. Poginuo 1944. kod Doboja.

Alija (Hasana) MRKONJIĆ Dragi (????* Mostar – 1945. Sarajevo) - AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođen 1930.* u Mostaru. Učenik Gimnazije. Aktivista NOP-a. Uhapšen od ustaša februara 1945. u Mostaru, odveden u Sarajevo i ubijen.

Salko (Ibrahima) MRKONJIĆ (1923. Mostar – ????* ????) - BORAC

Završio građansku školu. Radnik, član SKOJ-a od 1941, u Bataljonu od januara 1944. Prema Spomenici, poginuo u borbi na Kuli kod Konjica 17. februara 1944*.

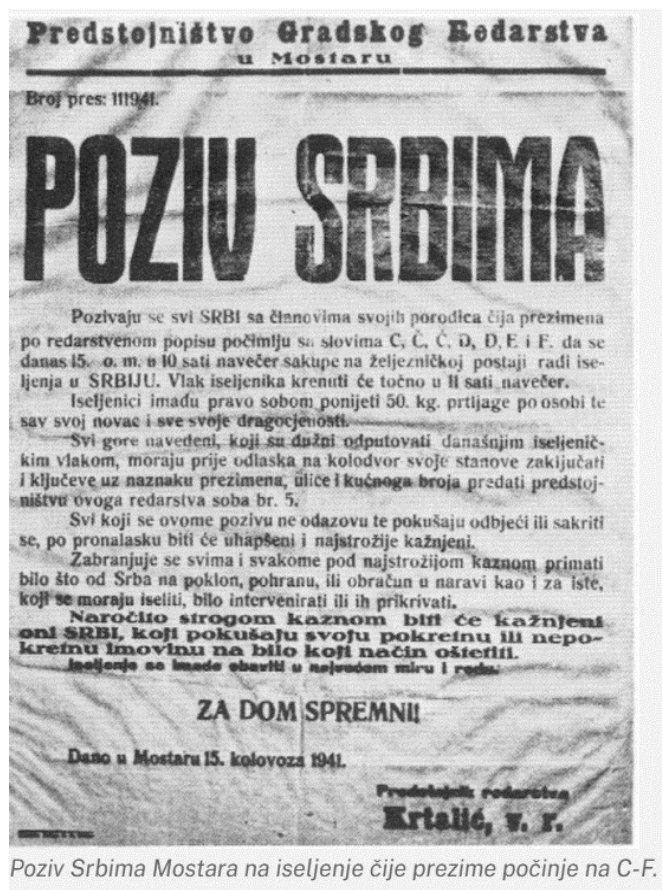
Dušan Dule (Jove) MUČIBABIĆ (1907. Mostar – 1941. Mostar) - AKTIVISTA

Studirao u Ljubljani. U mladosti član “Sokola”, svestran sportaš i gimnastičar, koji je učestvovao u Sveslavenskom sletu u Pragu 1932.

Profesor u Mostarskoj gimnaziji, predratni komunista i jedan od najuticajnijih intelektualaca marksista. Politički aktivan, član KPJ od 1940. Djelujući u školi, društvima i udruženjima, vršio snažan uticaj na intelektualce i omladinu. Održavao časove naprednoj omladini u Narodnoj biblioteci. Uhapšen za vrijeme Vidovdanskih pokolja i ubijen u prvim masovnim ustaškim zločinima u Mostaru krajem juna 1941. Bačen u jamu više Čitluka.

Radovi na izgradnji nekadašnjeg Đačkog doma "Dule Mučibabić" u Mostaru. Slikano 15. 9. 1947. Izvor: CIDOM.

Poziv Srbima Mostara na iseljenje čije prezime počinje na C-F.

Naredba mostarskim Srbima da se ise u Srbiju, 15. avgust/kolovoz 1941. Plakati su štampani po abecedi. Došlo se do slova K-Nj, kada Italijani preuzimaju vlast i prekidaju transporte.

Mugdeta Aiša (Mustafe) MUJAN (1927. Mostar – 1944. Grušća) - BOLNIČARKA, BORAC

Đak, član SKOJ-a od 1942, u Bataljonu od oktobra 1943, poginula u Grušći kod Konjica 27/28. aprila 1944. u toku Sedme neprijateljske ofanzive prilikom napada na partizansku bolnicu.

Vahida V. MUJAN (1928. Mostar – 1944. Grušća) – BOLNIČARKA, BORAC

Bolničarka u odredu, poginula prilikom četničkog napada na partizansku bolnicu u selu Grušća kod Konjica 1944.

Derviš Dervo (Mustafe) MUJIĆ (1922. Mostar – 1945. Jasenovac) - AKTIVISTA

Limar. Član SKOJ-a od 1941. Uhapšen od ustaša marta 1945. u Sarajevu i ubijen.

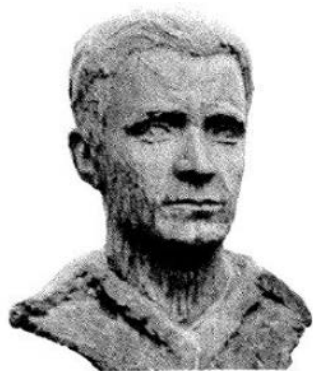

dr Safet (Ibrahima) Mujić, narodni heroj (1908. Mostar – 1942. Zabrđe) – AKTIVISTA, BORAC

Ljekar, humanista i istaknuta ličnost radničkog pokreta, jedan od organizatora ustanka u Hercegovini. Organizator bataljonske bolnici na

Borcima, rukovodilac saniteta pri Operativnom štabu za Hercegovinu. Osnovnu školu i gimnaziju je završio u Mostaru, a Medicinski fakultet u Beogradu gdje je pristupio studentskom revolucionarnom pokretu. Član KPJ od 1938, član Mjesnog komiteta KP od 1939. Jedno vrijeme je bio predsjednik fudbalskog kluba "Velež". Neposredno pred rat izabran za člana Oblasnog komiteta KPJ za Hercegovinu. Imao veliki ugled kod siromašnih slojeva stanovništva u Mostaru i okolinim selima U proljeće 1939. godine sa upravnikom drom Feodorom Lukačem i drom Zvonkom Marićem, organizovao je kurseve prve pomoći za omladinu Mostara, mahom buduće partizane. Poslije okupacije Jugoslavije 1941. godine aktivno je učestvovao u organizovanju pomoći u ustaničkom području istočne Hercegovine i u pripremanju ustanka u sjevernoj

Hercegovini. U julu 1941. je postavljen za komandanta Oblasnog vojnog štaba za Hercegovinu i zajedno sa Mustafom Pašićem vodi grupu komunista iz Mostara u okolinu Boračkog jezera gdje organizuju partizanski odred. Grupu na Jarac-kuku, padini planine Velež, za vrijeme odmora napadaju ustaše i ona se povlači u Mostar, nakon čega Mujića i Pašića isključuju iz KPJ. Septembra 1941. ponovo je napustio Mostar i otišao na područje Boračkog jezera gdje je formiran Konjički partizanski bataljon. U bataljonu organizovao je sanitetsku službu i liječio ranjene i bolesne borce i narod okolnih mjesta. Organizuje višednevne kursove pri bolnici za bolničarke u četama. Održava sastanke i sa ženama po selima objašnjavajući im značaj higijene u porodici, prilikom porođaja i za vrijeme odgoja djece. Zarobljen maja 1942. sa grupom boraca i bolnicom, ali oslobođen u partizanskoj akciji. U junu 1942. godine postavljen je za rukovodioca saniteta u Hercegovačkom partizanskom odred koji je imao zadatak da štiti Centralnu bolnicu i ranjenike. U pokretu ovih jedinica za Bosansku Krajinu starao se o ranjenicima, a mnogi od njih su ostali u životu zahvaljujući njegovoj brizi, zalaganjima i hrabrosti, jer gotovo i da nije imao sanitetskog materijala i lijekova. Poginuo prilikom okršaja s Nijemcima u selu Zabrdje kod Hadžića 28.8.1942. pogođen mitraljeskim rafalom pokušavajući da pomogne jednoj ranjenoj ženi. Opisan kao "sirotinjska majka", jedan od "najvoljenijih komunista u gradu", "najpopularniji i najobljubljeniji čovjek u narodu i među borcima", te "pojam ljudske plemenitosti ne samo kao ljekar nego i kao čovjek i borac". Proglašen je za narodnog heroja 24. jula 1953.

Spomen-bista narodnog heroja dr Safeta Mujića djelo je akademskog vajara Florijana Mičkovića.

Članak o dr Safetu Mujiću u "Slobodi".

Poslije hirurške intervencije u mostarskoj bolnici 1939, uz bolesnika do uzglavlja sjedi dr Safet Mujić

Kraj bolesnikovog uzglavlja sjedi dr Safet Mujić (u sredini). Iz knjige Lj. Gordića i R. Hamzića "Partizanski doktor Safet Mujić".

Alija (Ragiba) MURATBEGOVIĆ Šice (1922. Višići – 1942. Zaborani) - BORAC

Učenik Gimnazije u Mostaru, gdje je živio s porodicom. Član SKOJ-a od 1941. Bio u grupi skojevaca koja je iznijela municiju iz Sjevernog logora 1941. za potrebe Odreda. U NOV i POJ stupio oktobra 1941. u Mostarski (konjički) bataljon. Poginuo u četničkom puču juna 1942. u Zaboranima kod Nevesinja.

Salko (Muhameda) MUSLIBEGOVIĆ (1897. Mostar – 1943. Mostar) – AKTIVISTA, ILEGALAC

Prema Spomenici, rođen 1889. Trgovac, aktivista NOP-a, u tehničkom odboru za otpremanje odreda iz grada u partizane. Izvršavao intendatske zadatke, prikupljao razni sanitetski materijal za potrebe odreda. Uhapšen od Nijemaca 2. novembra 1944. u Mostaru i ubijen u Bišću polju kod Mostara.

Abdurahman Abdulah (Ahmeta) MUSTAFIĆ (1910. Blagaj – 1945. Prozor) - BORAC

Mesar. U NOV i POJ stupio u ljeto 1943. u Ramski odred. Poginuo februara 1945. kod Prozora kao borac 17. krajiške brigade.

Reuf B. MUTNICA (1921. Mostar – 1943. Banja Luka)

Ukoliko imate podatke o ovom palom borcu, molimo da se javite redakciji sajta partizansko.info.

Porodica Ibrahima i Hane Muštrović. S lijeva sjede: Dika udata Bubalo, Fahra udata Lakišić, majka Hana (iz porodice Kazaz, umrla 7.12.1964.), Šemsa udata Antić, Mensura (Beba) udata Šalom; stoje: Mirza, Mustafa, Džemal i Salko. Porodica Muštrović ima 6 partizanskih spomenica 1941.

Porodica Muštrović svo vrijeme rata skrivala je "partijsku tehniku", odnosno ratnu štampariju koja je tokom rata bez prekida štampala ratne biltene i druge tekstove. Bila je inspiracija i značajan oslonac u antifašističkoj borbi grada, a održala se uz ogromne napore i rizik porodice Muštrović iz Donje mahale. Svi ukućani u porodici Muštrović su znali za ilegalnu kućnu štampariju i učestvovali u njenom radu ili zaštititi, a posebno su se istakli Džemal, Mujo (ilegalnog imena Petko), Fahra i majka Hana. Muštrovići su sami iskopali

bunker da bi preselili opremu iz štale, gdje se prvobitno nalazila, i radili u novoj prostoriji u teškim i opasnim uslovima. Nijedan član porodice nije izgubio život tokom rata. Porodici Muštrović imala je šest partizanskih spomenica 1941.

N: Neimarević – Nožić

Života (Save) NEIMAREVIĆ (1920. Mostar – 1942. Bileća) – AKTIVISTA, BORAC

Krojač, sin poznatog mostarskog predratnog komunista i revolucionara Save Neimarevića koji je nastradao u Rusiji u staljinskim

čistkama. Član KPJ od 1939, sekretar SK KPJ za Nevesinje 1941-42. Prvoborac – u prvoj grupi dobrovoljaca, 28 mostarskih komunista, koja se ljeta 1941. uputila na teren istočne Hercegovine da radi na razvijanju ustanka. Odred kojim je rukovodio Savo Medan, krenuo je poslije 9 sati naveče iz mahale Bjelušine, naoružan sa 16 pušaka, po 150 metaka na svaku pušku. Svaki borac je imao revolver i najmanje po dvije „kragujevke“. Zabilježeno je da su Života i Gojko Samardžić, kao krojači, svim dobrovoljcima sašili papuče od čoje da bi se mogli nečujno iskrasti kroz grad. Života je bio upućen u Nevesinjski kraj na organizovanje partizanske vojske. Bio je zamjenik političkog komesara u štabu Prvog bataljona. U četničkom puču teško ranjen i zarobljen 6. Juna kod Meke Grude, predat Italijanima. Streljan 28. jula 1942. kod Bileće. Prema italijanskom zapisniku, „osuđeni je odbio da mu se stavi zavoj na oči i tražio je da govori. Kada mu je to dozvoljeno, izjavio je da nevin umire. A čim je komandir voda komandovao da se puca, Neimarević je povikao: 'Živjela Komunistička partija Jugoslavije!'“ Njegovi posmrtni ostaci su 1953. preneseni u Mostar. (Fotografija Živote Neimarevića iz brošure "Partizanski spomenik u Mostaru" je pretpostavka.)

Otac palog borca Živote je jedan od osnivača Veleža, mostarski revolucionar Sava Neimarević, koji je tragično završio u staljinskim čistkama.

Ibrahim (Muje) NEZIROVIĆ Ibro (1926. Humilišani – 1945. Tržič) – BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 16. februara 1945. u 3. bataljon 14. hercegovačke brigade. Poginuo 11. maja 1945, nakon kapitulacije Njemačke, u borbama za oslobođenje Slovenije kod Tržiča.

Mehmed (Arifa) NOŽIĆ (1926. Mostar – 1945. Otok Krk) - BORAC

Učenik Učiteljske škole. Član SKOJ-a od 1942. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 26. dalmatinsku diviziju. Poginuo 1. maja 1945. na otoku Krku.

Osman (Ahmeda) NOŽIĆ (1924. Mostar – 1943. Ovojci) - BORAC

Bravar. Član SKOJ-a od 1941, u Bataljonu od jula 1943, zarobljen od Nijemaca na Kamenj kod Mostara jula 1943. i strijeljan na Ovojcima kod Mostara.

O: Obad - Ostojić

Šefik (Omera) OBAD, narodni heroj (1923. Blagaj – 1943. Sutjeska) – ILEGALAC, BORAC

Završio Učiteljsku školu u Mostaru. Tokom školovanja priključio se revolucionarnom omladinskom pokretu ističući se u njegovom radu. Član SKOJ-a od 1939. i KPI od

1941, fudbaler "Veleža". Uhapšen marta 1941. zbog učešća u demonstracijama u Mostaru. U jesen 1941. u Mostaru nastavlja sa ilegalnim partijskim radom, a krajem oktobra odlazi u Konjički partizanski bataljon gdje je bio politički komesar. Učestvuje u napadima na Žepče januara 1943. i Prozor februara 1943. godine. U toku Četvrte neprijateljske ofanzive, sa borcima svoje čete među prvima prodire u grad, zalazi neprijatelju za leđa i uništava italijansko mitraljesko gnijezdo. Nakon prelaska Neretve, istakao se hrabrošću i snalažljivošću u najtežoj bici Mostarskog bataljona, na Porimu. U toku bitke na Sutjesci, zajedno sa komandirima čete Ahmetom Pintulom i još dvojicom boraca u noći između 11. i 12. juna 1943. izvršio je uspješan napad na njemački položaj na Pločama. Prilikom prelaska Sutjeske, 13. juna 1943. pogođen je mitraljeskim rafalom. Proglašen je za narodnog heroja proglašen 20 decembra 1951.

Bista narodnog heroja Šefika Obada, djelo je akademskog vajara Florijana Mičkovića (1985).

Nikola (Mije) OBULJEN Ivan Blaž Zoran (1896. Mostar – 1944. Zagreb) – AKTIVISTA, ILEGALAC

Završio pilotsku školu 1921., školu noćnog letenja 1935. Potpukovnik Vazduhoplovstva Kraljevine Jugoslavije i pukovnik zrakoplovstva

NDH u Mostaru i Zagrebu. Aktivista NOP-a i član KPI od 1943. Saradnik obavještajne službe, s kojim je sarađivao Ivan Stevo Krajačić. Uhapšen od ustaša juna 1944. u Zagrebu na dužnosti pomoćnika zapovjednika

Vojnog zrakoplovstva NDH. Zvjerski mučen. Ubijen 23. decembra 1944. u Zagrebu.

Halil (Mehe) OMANOVIĆ (1926. Humilišani – 1945. Bihać) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1927. Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 15. februara 1945. u 14. hercegovačku brigadu. Poginuo aprila 1945. kod Bihaća.

Mehmed (Avde) OMERAGIĆ Meho (1917. Mostar – 1944. Stara Gradiška) - AKTIVISTA

Obučar. Aktivista NOP-a. Uhapšen od ustaša juna 1943. godine. Sproveden u logor Jasenovac/Stara Gradiška sa Hamidom Vukom početkom

septembra 1943. Ubijen 1944.

Omer (Huse) OMERIKA (1916. Zijemlje – 1945. Čabar) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 13. hercegovačku brigadu. Poginuo 22. aprila 1945. na Čabru u Sloveniji.

BRAT I SESTRA ONEŠČUK

Miroslav (Jakova) ONEŠČUK Mirko (1923. Grude – 1943. Ljubija) – ILEGALAC, BORAC

Đak Gimnazije u Mostaru gdje je živio sa porodicom. Član SKOJ-a od 1940. i KPJ od 1941. Kao đak, uhapšen prije rata sa grupom u kojoj je bio i

profesor Džema Šarić, ali pušten kao maloljetan. U Bataljonu od marta 1942. Komesar čete, poginuo na Ravnom kod Gacka maja 1943. za vrijeme Pete neprijateljske ofanzive. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Sofija (Jakova) ONEŠČUK Sofka (1926. Grude – 1944. Grušća) – BOLNIČARKA, BORAC

Službenica u Fabrici duhana u Mostaru u kojoj je radila i njena majka Katica kao kuharica. Član SKOJ-a od 1941, u Bataljonu od januara

1944. Poginula u napadu na partizansku bolnicu u Grušći kod Konjica aprila 1944.

Vokalni solista RTV Vojvodine, Mihajlo Oneščuk, bio je mlađi brat dvoje palih boraca sa Partizanskog - Mirka i Sofije Oneščuk.

dr Asim (Ahmeta) OPIJAČ (1896. Stolac – 1945. Jasenovac) - AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođen 1898. godine. Radio kao doktor u Domu narodnog zdravlja (DNZ) u Mostaru odakle je pomagao partizane

lijeikovima i sanitetskim materijalom. Jedan od predavača koji je držao kurseve za bolničare. Takođe je liječio ranjene borce koji su se vraćali kućama na oporavak. Uhapšen 14. januara 1945, proslijeđen u logor Jasenovac, gdje je uskoro po dolasku likvidiran. Dr Asim Opijač je bio brat Adile Fejić, odnosno ujak pet palih boraca na Partizanskom. Fotografija dr. Opijača (iz brošure "Partizanski spomenik u Mostaru") je pretpostavka.

Zvonimir (Josipa) ORLIĆ

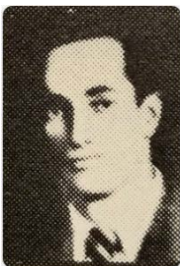
Zvonko (1910. Pula – 1942. Ostrožac)
– AKTIVISTA, BORAC

Fotograf. Aktivista NOP-a u Mostaru gdje je živio. U Bataljonu od aprila 1942. Poginuo u Ostrošcu kod Konjica

jula 1942.

Alija H. ORUČ (1921. Mostar – 1945. Mostar)

Ukoliko imate podatke o ovom palom borcu, molimo da se javite redakciji sajta partizansko.info.

Hasan (Hamida) ORUČEVIĆ (1914.

Mostar – 1943. Nevesinje*) –
AKTIVISTA, BORAC

Obučar, radio na željeznici. Predratni aktivista radničkog pokreta, u Bataljonu od februara 1942. Uspio se probiti iz četničkog puča 1942. u

Bijeloj. Poginuo kod Gacka* juna 1943. nakon Pete ofanzive na Sutjesci, na putu za Mostar na oporavak.

Zdravko (Riste) OSTOJIĆ (1923.* Mostar – 1943.* Slovenija) – AKTIVISTA, BORAC

Prema Spomenici, rođen 1925. Učenik Gimnazije. Član SKOJ-a od 1940. Uhapšen od Italijana aprila 1943. u Mostaru i odveden u logor u Italiju. Nakon kapitulacije Italije stupio u slovenačku brigadu „Ljubo Šercer“. Poginuo 1. juna 1944.* u Sloveniji. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

P: Pajević – Puzić

Selim (Osmana) PAJEVIĆ (1927. Mostar – 1944. Sarajevo) - AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođen u Bijenji kod Nevesinja. Trgovački pomoćnik, živio i radio u Mostaru. Aktivista NOP-a. Uhapšen od ustaša krajem 1944. u Mostaru, odveden i ubijen.

Osman (Mehe) PAJIĆ (1916. Humilišani – 1945. Ostrožac) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 1. (mostarski) bataljon 13. hercegovačke brigade. Poginuo februara 1945. u Ostrošcu kod Konjica.

Ethem (Šaćira) PALA (1923. Mostar – 1945. Sarajevo) - AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođen 1924. Bravar. Odveden februara 1945. sa grupom Mostaraca u Sarajevo, gdje je pogubljen od strane “priekog suda” Maksa Luburića. Ime Ethema Pale je objavljeno pod rednim brojem 16 na oglasu/obavijesti.

Ibrahim (Saliha) PALA (1924. Mostar – 1943.* Čičevo*)

Mašinbravar. Član SKOJ-a od 1942. Prema Spomenici, uhapšen od ustaša 12. februara 1945.* u Mostaru, odveden u Sarajevo* i ubijen.

Mehmed (Mustafe) PALA Meha (1921. Mostar – 1943. Ovojci) - BORAC

Mesar, član SKOJ-a od 1941, u Bataljonu od decembra 1941. Nakon Pete ofanzive, bitke na Sutjesci, vratio se u Mostar na oporavak. Uhvaćen od Nijemaca u raciji u Mostaru jula 1943. Streljan na Ovojcima kod Mostara.

Šaćir (Mehmeda) PALATA (1914.
Mostar – 1941. Borci, Konjic)

Građevinski radnik, član KPJ od 1938.
Kao zidar, u kući Jusufa Čevre saziđao
bunker za skrivanje materijala, jer su
jedno vrijeme u Čevrinoj kući

umnožavani pisani materijali. U avgustu 1941. izašao u
istočnu Hercegovinu radi organizacije ustanka, u
Bataljonu od septembra 1941. Poginuo u okršaju na
Borcima kod Konjica 15. septembra 1941. Smatra se
prvim palim borcem Mostarskog bataljona, „izuzetno
dobar drug i hrabar borac za radnička prava, koji se
isticao u demonstracijama u gradu“.

*Spomen-ploča u Konjicu na mjestu pogibije Šaćira
Palate.*

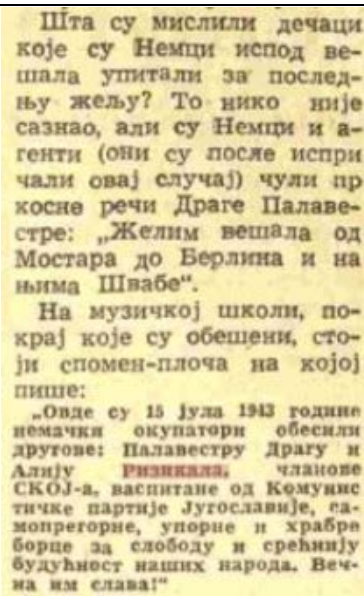

Drago (Dušana) PALAVESTRA (1925.
Mostar – 1943. Mostar) – ILEGALAC,
BORAC

Đak Gimnazije. Član SKOJ-a od 1941,
ilegalac, aktivni učesnik NOP u
Mostaru. U Omladinskom odredu od

jula 1943. Zarobljen na Kamenjaku kod Mostara jula
1943. pri izlasku odreda iz Mostara. Javno obješen sa
Alijom Rizikalom u Mostaru 15. jula 1943. godine na
trgu Musala, u parku pored hotela Neretva “radi
sudjelovanja u partizanima”. Obojica su se pred smrt
hrabro držali klicajući: “Živjela Komunistička partija
Jugoslavije”, “Živio drug Tito”, “Živio Sovjetski Savez”.
Prema nekim izvorima, “docnije su policajci, koji su
prisustvovali suđenju i vješanju, pričali da je Palavestra,

na ciničko pitanje, da li ima kakvih želja, odgovorio: —
Želio bih da na banderama od Mostara do Berlina vise
Nijemci.” Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-
ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

*Odlomak iz stare štampe, sjećanje na Dragine hrabre
riječi. Takođe, napomena o spomen-ploči koja je stajala
na muzičkoj školi. Dragi i Aliji podignut je spomenik na
Musali.*

*Skojevci Alija Rizikalo (lijevo) i Drago Palavestra (desno)
na vješalima kod trga Musala, 15. jula 1943.*

Na ovoj čuvenoj fotografiji mostarskih skojevaca 1941. tri su pala borca sa Partizanskog spomenika: Drago Palavestra (lijevo), Salko Šestić (u sredini) i Muhamed Pekušić (desno). U društvenim medijima (i na znaci.org) mjesta su zamijenjena Dragi i Salki. Ovo je tačan redoslijed.

Savo (Sime) PALAVESTRA (1926. Gnojnice – 1945.* Dubrave*) – BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio agusta 1944. u 3. Bataljon 10. hercegovačke brigade. Prema Spomenici, poginuo na Prevlaci kod Herceg-Novog 22. novembra 1944*.

Emir (Zajke) PAŠIĆ (1922. Mostar – 1945. Ivan-Sedlo) - BORAC

Đak Trgovačke akademije. Član SKOJ-a, borac 2. bataljona 13. hercegovačke brigade, politički delegat voda 1. čete 2. bataljona, pasionirani foto-reporter.

Teško ranjen u uzastopnim jurišima na brdu Rogalj (Ivan-planina) 6. marta 1945. U pokušaju da spasi njega i ranjenog puškomitraljesca Tomu Krajišnika poginule su, jedna pored druge, tri bolničarke Hrvatica, Srkinja i Muslimanka: Zdenka Karačić, bolničarka Drugog bataljona, Ljubica Remetić iz sela Biograda kod Nevesinja, referent saniteta Četvrtog bataljona i Emina Merdan iz Počitelja, bolničarka Drugog bataljona.

Simbolika tih pogibija je dugo odzvanjala u bataljonu, kao i nakon rata, kroz brojne priče: “podvig Zdenke,

Emine i Ljubice ostao simbol krvlju zapečaćenog bratstva i jedinstva naša tri naroda”.

Emir Pašić, politički delegat voda u Drugom bataljonu, mostarski skojevac, teško ranjen na brdu Rogalj (Ivan-planina) 6. marta 1945. U pokušaju da ga spasi poginule su, jedna pored druge, tri hrabre bolničarke Hrvatica, Srkinja i Muslimanka: Zdenka Karačić, bolničarka Drugog bataljona, Ljubica Remetić, referent saniteta Četvrtog bataljona i Emina Merdan, bolničarka Drugog bataljona

Emir Pašić

Zdenka Karačić

Ljubica Remetić

Emina Merdan

Donji red: Zdenka Karačić, Ljubica Remetić, Emina Merdžan.

Spomenik na mjestu pogibije Emira, Zdenke, Emine i Ljubice.

Mustafa (Ibrahima) PAŠIĆ

Muja (1906. Mostar – 1942. Ribari)
– AKTIVISTA, BORAC

Bravar, fudbaler Veleža. Član KPJ od 1925, sekretar Oblasnog komiteta za Hercegovinu. Prekaljeni proleterski borac, kao politički zatvorenik proveo sedam godina u zatvorima stare Jugoslavije. Uhapšen 1929. i od Državnog suda za zaštitu države u Beogradu osuđen na pet godina robije, koja mu je u Lepoglavi povećana za još dvije godine. Sekretar MK KPJ za Mostar 1937, sekretar Pokrajinskog komiteta KPJ za BiH od ljeta 1938. do jeseni 1939, a kasnije član. Delegat na Petoj zamaljskoj konferenciji KPJ oktobra 1940. u Dubravi kraj Zagreba. Od oktobra 1940. sekretar Oblasnog komiteta KPJ za Hercegovinu. Politički komesar Oblasnog vojnog komiteta za Hercegovinu i jedan od organizatora ustanka u Hercegovini. Početkom rata upućen na rad u Podveležje radi priprema mobilizacije, vodio razgovore s mještanima i održavao konferencije po selima, organizujući narodne odbore. U Bataljonu od decembra 1941. Komesar čete. Poginuo u Ribarima kod Konjica juna 1942. Opisan je kao "jedan od najodgovornijih ljudi" i "najpopularniji radnik u Mostaru". Za njega je rečeno: "Bio je to komunist temperamentan, neobično radin i živ. Na robiji je Pašić mnogo naučio i osjetio još veću potrebu i žeđ za obrazovanjem. Njega je živo zainteresovala marksistička teorija, a i kultura uopšte." Saborci su se prisjećali ratnih dana: „Sa velikom kapom od jagnjeće kože na glavi, i petokrakom, za mnoge seljake je izgledao kao ruski partizan. Svakim novim danom sve više su ga voljeli zbog njegovog mirnog i strpljivog objašnjavanja ciljeva naše borbe. ”

Djuro Pucar — Stari i Mujo Pašić kao zatvorenici u kaznioni u Sremskoj Mitrovici
Stari revolucionari: Mustafa Pašić (lijevo) i Đuro Pucar Stari (desno), kao zatvorenici u kaznioni u Sremskoj Mitrovici.

Džemal D. PAŠIĆ (1928. Gacko – 1945. Trnovo)

Ukoliko imate podatke o ovom palom borcu, molimo da se javite redakciji sajta partizansko.info.

Zvonko D. PAUŠEK (1920. Mostar – 1943. Crna Gora)

Ukoliko imate podatke o ovom palom borcu, molimo da se javite redakciji sajta partizansko.info.

Dejan (Draška) PAVIĆ (1926. Mostar – 1944. Nevesinje) – ILEGALAC, BORAC

Đak Gimnazije. Dejanovog oca Draška, željezničara, ustaše su odveli i ubili u logoru Jadovno kod Gospića

ljeta 1941. Član SKOJ-a od 1942. U NOV i POJ stupio juna 1944. u 1. (Mostarski) bataljon 13. hercegovačke brigade. Borac, poginuo kod Nevesinja jula 1944. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Dejan Pavić i sestra Stanka, oko 1941. Arhiv porodice Pavić Pavasović.

Pali borac Dejan Pavić i sestra Stanka (rođ. 1928.), na Bjelušinama u Mostaru, oko 1941. Arhiv porodice Pavić Pavasović.

Dejan Pavić, sportista, prima nagradu. Takmičenje Bata 1938.g. Arhiv porodice Pavić Pavasović.

Dejan Pavić (s kačketom lijevo, gornji red) i mladi skojevci iz Dudinog sokaka. Arhiv porodice Pavić Pavasović.

Partizansko kolo, fotografija nađena u zaostavštini Dejana Pavića. Datum i mjesto nepoznati. Arhiv porodice Pavić Pavasović.

Marta (Ružice) PAVIĆ (1926.* ???* – 1943. Kamena) –
AKTIVISTA, BORAC

Prema Spomenici, rođena 5. marta 1928.* u Slavenskom Brodu*, đak Građanske škole u Mostaru gdje je živjela sa porodicom. Član SKOJ-a od 1943, u Bataljonu od jula 1943. Poginula na Kamennoj kod Mostara jula 1943.

Avdija Avdo (Muje) PAVLOVIĆ (1902. Mostar – 1943. Ovojci) - AKTIVISTA, ILEGALAC

Bravar. Aktivista radničkog pokreta i NOP-a, hapšen nakon septembarskih demonstracija 1940. u Mostaru. U

Avdijinoj kući su se često krili ilegalci i borci, te sakupljali odredi za odlazak u partizane. „Ne beri brigu, zlatane moj!, tako bi Avdija dočekivao mnoge opasnosti“. Kao član partije, bavio se direktnim agitovanjem i propagiranjem, i pozivao je radnike da se što masovnije uključe u akciju narodne pomoći. Uhapšen tokom racije nakon povratka boraca Bataljona u Mostar poslije bitke na Sutjesci, i zajedno sa izdvojenim borcima streljan na Ovojcima. Nakon Avdijine smrti, njegova žena Munta je

nastavila da dočekuje kurire. (Fotografija Avdije Pavlovića iz brošure "Partizanski spomenik u Mostaru" je pretpostavka.)

Supružnici Munta i Avdija Pavlović svojski su podržavali NOP. Munta je nastavila da pomaže pokretu i nakon Avdijine pogibije. Porodični arhiv.

Ljubomir (Naste) PAVLOVIĆ Ljubo Ljupče (1926. Mostar – 1944. Brasina) - BORAC

Đak Gimnazije, član SKOJ-a od 1942, u Bataljonu od oktobra 1943, bataljonski kurir, poginuo na prevoju Brasina kod Mostara februara 1944. nesretnim slučajem. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Muhamed (Hamida) PECIĆ Hama (1908.* Mostar – 1945. Sarajevo) - AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođen 1906. u Mostaru. Auto-mehaničar. Član KPJ. Uhapšen od ustaša 12. februara 1945, par dana prije oslobođenja Mostara, i otpremljen u Sarajevo, gdje je pogubljen od strane Luburićevog "Priekog suda". Ime Muhameda Pecića je objavljeno pod rednim brojem 1 na oglasu/obavijesti o osudi smrti streljanjem.

Samija (Hasana) PECO (1928. Mostar – 1944. Mostar) - AKTIVISTA

Učenica. Član SKOJ-a. Poginula od savezničkog avionskog bombardovanja 14. januara 1944. u Mostaru.

Danilo (Laze) PEJAK (1914. Humilišani – 1942. Zijenjlje) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio marta 1942. u Mostarski (konjički) bataljon. Poginuo jula 1942. u Zijenjljima kod Mostara.

Muhamed Hamo (Saliha) PEKUŠIĆ (1924. Trebinje – 1944. Jasenovac) - ILEGALAC

Svršeni srednjoškolac (Gimnazije u Mostaru). Član SKOJ-a od 1941, ilegalac, između ostalog, zadužen za ispraćaj skojevaca u odred. Živio u Mostaru gdje se pridružio omladinskom pokretu. Uhapšen od ustaša aprila 1944. u Mostaru jer je "vodio dvije grupe SKOJ-evaca. Obje grupe prebacio je među odmetnike". Otpremljen u logor Jasenovac, gdje je ubijen 1944. Njegovo ime se nalazilo na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Tri pala borca sa Partizanskog, s lijeva na desno: Drago Palavestra, Salko Šestić i Muhamed Pekušić u Mostaru, 1941. godine.

Tatjana Tanja (Lazara) PEŠKO (1923. Mostar – 1941. Mostar) - AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođena 1924. godine u imućnoj trgovačkoj porodici, đak Gimnazije, član SKOJ-a od 1940. i KPI od 1941. Kao mlada skojevka učestvovala u radu napredne Muslimanske narodne

biblioteke u Mostaru. Pisala literarne sastave sa socijalnim i političkim sadržajem. Učesnica posebnih skojevskih akcija. Jedna od osnivačica posebnog odbora žena juna 1941. na sastanku na brdu Hum, u borovoj šumici. Tragično izgubila život početkom avgusta 1941. Ikonopisac i pjesnika Sveta Mandić posvetio joj je pjesmu "Drugi zapis sa groblja na Pašinovcu". Ona je Tanja iz čuvenih stihova Miše Marića ("Mostarska majka") Mladen i Laca, Tanja i Pava, / svi mrtvi koji u nama žive, / došli bi jači od zaborava, / iz neke strašne ofanzive.(...). Njeno ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Tanja Peško, Isječak iz "Slobode" 1950tih.

SJEĆANJA: Tidža Karabeg, Zemlja moje mladosti: "Moja razredna drugarica bila je i Tanja Peško. Mi smo negdje sasvim blizu sjedili u školskim klupama. Mislim da se čitav moj razred i ja možemo pohvaliti da nam je ona bila drugarica i da nam to može biti na ponos. Ona je

stvarno, bez obzira na njenu bogatu porodicu bila djevojka koja se opredjelila za liniju Partije i ona je već tada bila član KPI. Njen povlašten materijalni položaj omogućavao joj je da, za razliku od mnogo nas drugih, daleko aktivnije djeluje. Sjećam se da smo kod Tanje Peško odlazili na takozvane žureve, na koje su čak dolazili i neki jugoslavenski oficiri. Pored toga što je imala guvernantu za njemački jezik, imala je i učitelja za klavir, pa je svirala. Inače je bila veoma bistra djevojka, vrlo talentovana, odličan đak i vrlo društvena. A koristila je sve načine da radi za pokreti i Partiju, da okuplja skojevce i širi ideje iz literature koju je u pravilju čitala prije svih nas. Čini mi se da nema siromašnije skojevke koja nije nosila haljine Tanje Peško, da nije bilo teške situacije iz koje ona nije našla izlaz." Mišo Marić, list "Sloboda"

Ibrahim (Ahmeta) PEZO Ibro (1920.* Mostar – 1942. Špiljani) – AKTIVISTA, BORAC

Prema Spomenici, rođen 1919.* Zemljoradnik i baštovan. Tamburaš u RKUD "Abrašević". Član SKOJ-a od 1941, u Bataljonu od početka 1942, poginuo u Špiljanima kod Konjica juna 1942.

Salih Salko (Mahmuta) PEZO (1921. Mostar – 1943. Sutjeska) – AKTIVISTA, BORAC

Učenik Učiteljske škole u Mostaru. Fudbaler "Veleža". Član SKOJ-a od 1938. i KPI od

1940, sekretar aktiva SKOJ-a Učiteljske škole. Hapšen i zatvaran više puta. Prvoborac – u jednoj od prvih grupa dobrovoljaca koje je izveo Savo Medan iz Mostara sredinom avgusta 1941. Zbog nastale situacije vraćen u Mostar na ilegalni rad, sekretar MK SKOJ-a za Mostar, član MK KPI za Mostar i član Oblasnog komiteta SKOJ-a za Hercegovinu. U odred stupa ponovo aprila 1942. Delegat osnivačkog kongresa USAOJ-a u Bihaću decembra 1942, kada je izabran za člana Zemaljskog odbora USAOJ-a. Skojevski rukovodilac bataljona, politički komesar čete u 3. bataljonu. Poginuo na Krekovima kod Tjentišta 13. juna 1943. za vrijeme Pete neprijateljske ofanzive na Sutjesci. Upamćeno je da je

na borbe ostavljao dubok utisak i da je često govorio:
“Borba je teška, trajaće dugo, ali treba izdržati. Mi ćemo pobijediti! Mnogi od nas neće dočekati pobjedu, ali ako je mi ne doživimo, mlađe generacije će uživati plodove revolucije.”

“Stari Mostar”, crtež Salke Peze. Još prije rata priređivao je samostalne izložbe. Upamćeno je da je bio „veliki zaljubljenik slikarstva (...) i na Tisovici je nosio sa sobom jedan blok u kojem je radio crteže. To je bilo njegovo najveće zadovoljstvo.”

Radovan Rade (Milana) PIČETA (1912. Mostar – 1944. Stara Gradiška) - AKTIVISTA

Trgovački pomoćnik. Aktivista NOP-a. Uhapšen od ustaša 7. aprila 1944. u Mostaru, odveden u logor Stara Gradiška (prema Spomenici, Bosanska Gradiška) gdje je ubijen iste godine.

Milorad (Bože) PIKULA Medo (1924. Mostar – 1943. Bijela) - BORAC

Soboslikar. Desetar Mostarskog bataljona, poginuo na Borcima kod Konjica februara 1943. zajedno sa Aleksandrom Alagićem.

Alija (Osmana) PILAVDŽIĆ (1899. Opčičići – 1945. Sarajevo)

Rudar Rudnika mrkog uglja u Mostaru. Aktivista NOP-a. Uhapšen od ustaša februara 1945. u Mostaru, odveden u Sarajevo gdje je ubijen. Njegovo ime je objavljeno pod rednim brojem 4 na oglasu/obavijesti Luburićevog “Priekog suda” o kazni „strijeljanjem”.

Ahmet* (Selima) PINTUL, narodni heroj (1922. Mostar – 1943. Džepa) – ILEGALAC, BORAC

Izučio je bravarski zanat i krajem 1940. godine se zaposlio u Rudniku mrkog uglja u Mostaru. Član SKOJ-a od 1940. i KPJ od

1942. Fudbaler “Veleža”. Poslije okupacije Jugoslavije, 1941., zajedno sa Mladenom Balordom, formirao je u Mostaru Udarnu omladinsku grupu. Julia 1941. grupa je izvršila akciju u italijanskoj kasarni Sjevernog logora ili akciju oslobađanja ranjenog Esada Fejića. Novembra 1941. stupio u Konjički partizanski bataljon i sa njim učestvovao u mnogim borbama na terenu Konjica, napadima na Žepče i Prozor gdje je bio teško ranjen. Poslije ozdravljenja, postao je zamjenik komandira Druge čete Mostarskog bataljona Desete hercegovačke birgade. Na Porimu je njegov bataljon, u sadejstvu sa još dva partizanska bataljona, vodio teške borbe. U toku borbe na Sutjesci predvodio bombašku grupu koja je uspjela da uništi tri mitraljeska gnijezda. Poslije proboja, prilikom novih boraca iz Mostara, formiran je novi Mostarski partizanski bataljon, a za njegovog komandanta je postavljen Ahmet. Poginuo je aprila 1944. na Gradu kod Konjica. Proglašen za narodnog heroja 20. decembra 1951. Prema Spomenici, ime je Ahmed*.

Bista narodnog heroja Ahmeta Pintula djelo je akademskog vajara Nikole Njirića (1985.)

Stoje, s lijeva a desno: Alija Krpo, Fadil Numić, Husa Orman, Ahmed Pintul, narodni heroj, Enes Orman, narodni heroj (poginuo 1944). Čuče: Italijan (partizan), Savo Savčić, narodni heroj Meha Trbonja, Italijan (partizan).

Majka narodnog heroja Ahmeta Pintula Pašana primila je delegaciju brigade koja je nosila njegovo ime. List "Sloboda" 1950tih.

Salih Salem (Arifa) PINTUL (1927.* Mostar – 1944. Baljci) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1925.* Đak Gimnazije. U NOV i POJ stupio ljeta 1944. u 13. hercegovačku brigadu. Poginuo oktobra 1944. na Kravici kod Trebinja. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Božidar Božo (Koje) PIŠTALO (1912.* Prigrađani – 1942. Foča) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1911.* u Potocima kod Mostara. Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio oktobra 1941. u Mostarski (konjički) bataljon. Umro od posljedica smrzavanja marta 1942. u Partizanskoj bolnici u Foči.

Ljubomir Ljubo (Petra) PIVAC (1901. Mostar – 1941. Mostar) - AKTIVISTA

Rudar u Rudniku mrkog uglja. Predratni član KPJ, hapšen kao komunista 1932. Uhapšen od ustaša u Mostaru jula 1941. i ubijen.

Halil M. POLČIĆ (1902. Jasenjani – 1943. Jasenjani)

Ukoliko imate podatke o ovom palom borcu, molimo da se javite redakciji sajta partizansko.info.

BRAĆA I SESTRA POPOVIĆ

Dejan (Manojla) POPOVIĆ (1910.* Mostar* – 1941. Mostar) - SIMPATIZER

Prema Spomenici, rođen 1911.* u Županju*. Živio i radio u Mostaru, službenik Zadružnog saveza. Podstanar kod Zlatke Vuković, simpatizer KPJ. Uhapšen na dan sukoba sa ustašama 31. jula 1941. u događaju poznatom u istorijskoj literaturi kao "prva bomba u Mostaru", u kući Vukovića i streljan zajedno sa Zlatkom, Ahmetom Sefićem i sestrom Verom.

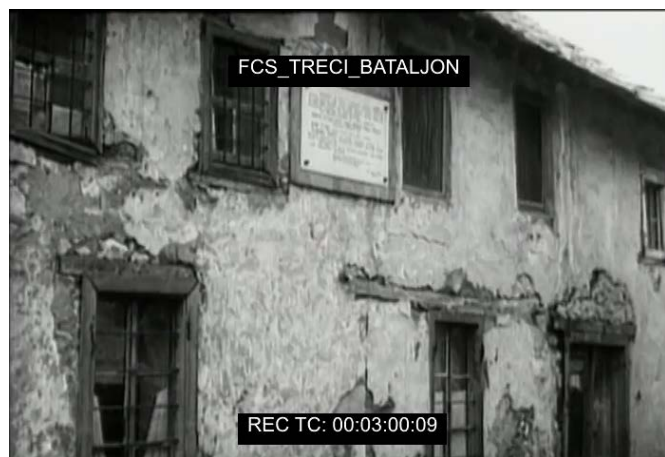
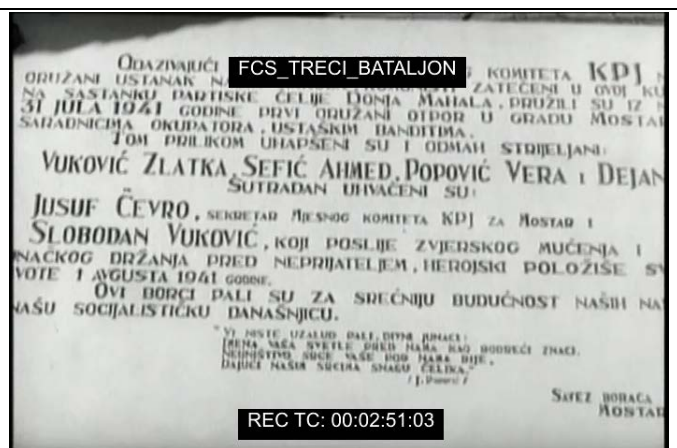

Mihajlo Miho (Manojla) POPOVIĆ (1920. Mostar – 1941. Mostar) - AKTIVISTA

Učenik Gimnazije. Predratni član SKOJ-a. Stradao u bolnici u Mostaru 10. jula 1941. (Mihajlova fotografija je pretpostavka, arhiv K.D. Miletić.)

Vera (Manojla) POPOVIĆ (1911.* Mostar* – 1941. Mostar) – AKTIVISTA, SIMPATIZER

Prema Spomenici, rođena 1903.* godine u Županju*. Domaćica, živjela s porodicom u Mostaru. Aktivista NOP, simpatizer KPJ. Podstanar kod Zlatke Vuković. Uhapšena na dan sukoba sa ustašama u kući Vukovića 31. jula 1941. u događaju poznatom u istorijskoj literaturi kao “prva bomba u Mostaru”, i streljana zajedno sa Zlatkom, Ahmetom Sefićem i bratom Dejanom Popovićem.

Spomen-ploča na kući Gojka Vukovića gdje se odigrao događaj poznat u istorijskoj literaturi kao “Prva bomba u Mostaru”. Tom prilikom uhvaćeni su i ubijeni Zlatka Vuković i Ahmet Sefić, te Zlatkini podstanari Vera i Dejan Popović, a sutradan Jusuf Čevro i Slobodan Vuković. Izvor: dokumentarni film “Treći bataljon”.

Mujo (Ibre) PRAHO (1922. Gubavica – 1944. Gubavica) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio septembra 1944. u 2. bataljon 13. hercegovačke brigade. Poginuo novembra 1944. na Gubavici kod Mostara.

Branko (Nikole) PRERAD (1922. Hodbina – 1943. Hodbina) - BORAC

Zemljoradnik. Član SKOJ-a od decembra 1942. Izvršavajući kurirski zadatak, u zimu 1942/43. gazio rijeku Bunu, dobio upalu pluća i umro 15. februara 1943. u Hodbini.

Đorđe (Špire) PRODANOVIĆ (1909. Mostar – 1942. Plužine) - BORAC

Građevinski radnik. U NOV i POJ stupio februara 1942. u Potkomsku četu Stolačkog partizanskog odreda. Borac, teško ranjen u borbi na Borču aprila 1942, prenesen u Plužine kod Nevesinja gdje je umro.

Slavko (Save) PRSTOJEVIĆ (1922. Nevesinje* – 1942. Čučug) – ILEGALAC, BORAC

Prema Spomenici, rođen u Sopjanskoj Gredi kod Podravske Slatine*. Učenik Gimnazije u Mostaru, gdje je živio sa porodicom. Član SKOJ-a od 1940, ilegalac. Ljeta 1941. izbjegao u Srbiju i stupio u Tamnavsko-kolubarski odred. Poginuo kao politički radnik 28. februara 1942. kod Uba. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Ibro (Hadže) PUCE (1914. Dračevica – 1942. Svinjarina) - AKTIVISTA

Zemljoradnik. Aktivista NOP-a u Podveležju. Poginuo kao kurir 12. maja 1942. u Svinjarini kod Mostara.

Đuro (Laze) PUDAR (1919. Pijesci – 1944. Mišljen) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio septembra 1943. u 5. bataljon 10. hercegovačke brigade. Poginuo na Mišljenu kod Ljubinja oktobra 1944.

Mirko (Mitra) PUDAR (1923.* Pijesci – 1941. Miholjača) - BORAC

Trgovački pomoćnik, radio u Nevesinju. U NOV i POJ stupio 1941. u ustaničke jedinice na području Nevesinja. Poginuo 9. aprila 1942. u Miholjačama kod Gacka kao borac 1. hercegovačkog udarnog bataljona.

Omer (Sule) PUZIĆ (Mostar 1931. – Mostar 1945.)

Prema Spomenici, rođen 1933.* Đak. Poginuo od zaostalog oružja 23. februara 1945. u Mostaru.

BRAĆA PUZIĆ

Omer (Saliha) PUZIĆ Okica (1926.* Mostar – 1943. Ribnica) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1925.* Radnik, član SKOJ-a od 1941, u Bataljonu od kraja 1941, četni kurir. Juna 1942. upućen kao kurir u Mostar, uhapšen od policije NDH u Mostaru i predat Italijanima. Interniran u logor Mamula, a zatim prebačen u logor Visco di Udine u Italiji gdje je dočekao kapitulaciju. Pridružio partizanima u slovenačkoj brigadi „Ljubo Šerčer“. Poginuo u Ribnici 1943.

Sabrija (Saliha) PUZIĆ (1921. Mostar – 1943. Žuglići) - BORAC

Student prava. Član SKOJ-a od 1939. i KPJ od 1941, u Bataljonu od početka 1942, komesar čete, poginuo u Žuglićima kod Konjica marta 1943.

Teofik (Ahmeda) PUZIĆ Tofa ili Žaco (1914. Mostar – 1943. Ovojci) – AKTIVISTA, BORAC

Prema Spomenici, rođen 1915.* Krojač. Aktivista NOP-a, fudbaler „Veleža“. Nakon Pete ofanzive, bitke na

Sutjesci, sa 80 drugih boraca vratio se u Mostar na oporavak. Uhapšen od Nijemaca u raciji i, nakon saslušanja, streljan na Ovojcima kod Mostara jula 1943.

R: Racó – Rupar

Miloš (Rajka) RACO (1913. Mostar – 1942. Glavatičevo) - BORAC

Službenik, rezervni oficir i željezničar po zanimanju. Član KPJ od 1942, u Bataljonu od jeseni 1941, komandir čete, poginuo na Borcima kod Konjica u ljeto 1942. Prema Spomenici, prezime je Raca.

Jovan (Lazara) RAČIĆ (1895.* Zijemlje – 1944. Zaborani) - AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođen 1898*. Zemljoradnik. Nosilac pokreta u Zijemljima, komandant Prenjskog odreda, koji je brojao oko 45 boraca. 1921. godine osuđen zbog dezerterstva iz stare Jugoslovenske vojske. Nakon 15 godina tamnovanja pobjegao iz zeničkog zatvora u Albaniju. Vratio se na Zijemlje u ljeto 1943. i odmah priključio NOP-u. Član KPJ od 1943. Ubijen od strane četnika 1. februara 1944. u Česimu kod Konjica. Opisan kao „stasit i krupan gorštak“.

Stevan Stevo (Jeremije) RAČIĆ (1922. Zijemlje – 1944. Gubavica) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1921.* u Zijemljima kod Mostara. Trgovački pomoćnik, član KPJ od 1941, u Bataljonu od septembra 1941. Juna 1942. politički radnik na području Zijemalja. U ljeto 1944. stupio u 13. hercegovačku brigadu. Komesar čete. Poginuo u Pijescima kod Mostara oktobra 1944.

Borivoje Boro (Petra) RADAN
(1923. Mostar – 1943. Kamena)
- BORAC

Đak Gimnazije u Mostaru, član SKOJ-a od 1940. i KPJ od 1941. U prvoj grupi dobrovoljaca, koji su se ljeta 1941. uputili na teren istočne Hercegovine da rade na razvijanju ustanka. Nakon Pete ofanzive, bitke na Sutjesci, sa 80 preživjelih boraca vratio se u Mostar na oporavak. Poginuo na Kamenj kod Mostara kao komesar Mostarskog omladinskog odreda jula 1943. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Lazar Lazo (Tripka) RADIŠIĆ (1896.*
Mostar – 1944. Stara Gradiška) –
AKTIVISTA, ILEGALAC

Prema Spomenici, rođen 1897*. Krojač, predratni borac za radnička prava i aktivista NOP-a u Mostaru. Funkcioner FŠK "Velež". Uhapšen od Italijana, i interniran na Mamulu 1942. odakle je pušten. Vratio se za Mostar. Uhapšen je po drugi put prilikom premetačina u martu 1944. Otpremljen u logor Stara Gradiška, gdje je ubijen 1944. (Fotografija Laze Radišića je pretpostavka).

Ibro (Bećira) RAHIMIĆ (1921. Pijesci – 1945. Dretelj) -
BORAC

Mašinobravar. U NOV i POJ stupio u jesen 1944. u 2. bataljon 12. hercegovačke brigade. Poginuo 2. februara 1945. u Dretelju kod Čapljine.

Ibro Meho (Durana) RAHIMIĆ (1915. Pijesci – 1943. Sutjeska) - BORAC

Mašinbravar Željezničke ložionice u Mostaru. U NOV i POJ stupio januara 1943. u Partizanski bataljon „Iskra“. Član KPJ. Poginuo kao borac 10. hercegovačke brigade na Sutjesci juna 1943. godine.

Saveta Radan, majka Bore Radana, kraj njegove spomen ploče, prilikom otvaranja Partizanskog spomen-groblja 25.9.1965. Uslikali za prilog tadašnji novinar "Slobode" Mišo Marić i fotograf Sena Dugalić.

Glumci Miloš i Boro Kandić bili su šurjak i nećak palog borca Bore Radana. Miloš Kandić je najprepoznatljiviji po ulozi Prsana u seriji „Kapeljski kresovi“, a sin Bora po ulozi mladog Vuka Karadžića u istoimenoj seriji.

Ibrahim Ibro (Saliha) RALJEVIĆ (1918. Mostar – 1945. Jasenovac*) -
AKTIVISTA

Kovač u Rudniku mrkog uglja. Član SKOJ-a radničke omladine Rudnika mrkog uglja, fudbaler "Veleža". Odveden sa posla dva dana prije oslobođenja Mostara, 12. februara 1945. i, sa grupom drugih Mostaraca otpremljen u Sarajevo* nakon čega je ubijen. Njegovo ime je objavljeno na spisku osuđenih na Oglasu "Priekog ratnog suda stožera pukovnika Luburića" pod rednim brojem 14.

BRAĆA RALJEVIĆ

Muhamed (Ahmeda) RALJEVIĆ (1923. Mostar – 1945. Sarajevo) - AKTIVISTA

Trgovački pomoćnik. Aktivista NOP-a. Uhapšen od ustaša sa grupom Mostaraca 12. februara 1945, neposredno pred oslobođenje Mostara, odveden za Sarajevo i ubijen.

Mustafa (Ahmeda) RALJEVIĆ (1926. Mostar – 1945. Jasenovac) - AKTIVISTA

Stolar. Aktivista NOP-a. Uhapšen od ustaša sa grupom Mostaraca, neposredno pred oslobođenje Mostara, 12. februara 1945, odveden u Sarajevo i ubijen.

Besim Beruz (Mustafe) RAMIĆ (1927. Mostar – 1945. Bihać) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 2. bataljon 11. dalmatinske brigade. Poginuo 24. marta 1945. u Sokocu kod Bihaća.

Ivan (Ante) RAMLJAK (1916. Polog – 1945. Podorašac) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 19. februara 1945. u 1. bataljon 10. hercegovačke brigade. Poginuo 29. marta 1945. u Podorašcu kod Konjica.

BRAĆA REBAC (SALIHA)

Ahmet (Saliha) REBAC (1911. Mostar – 1945. Sarajevo) - AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođen 1910. Tokar. Aktivista radničkog pokreta i NOP-a u Mostaru. Funkcioner "Veleža". Uhapšen od Italijana 22. aprila 1942. i odveden u logor Mamula, gdje je proveo godinu dana. Nakon zatvora se vratio u Mostar. Uhapšen od ustaša sa grupom Mostaraca neposredno pred oslobođenje Mostara, 12. ili 13. februara 1945. i odveden za Sarajevo. Njegovo ime je objavljeno na spisku osuđenih na Oglasu "Priekog ratnog suda stožera pukovnika Luburića" pod rednim brojem 10.

Husnija Huso (Saliha) REBAC (1922.* Mostar – 1943. Sutjeska) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1921.* Mehaničar, član SKOJ-a od 1941, u NOB od 1941, borac 3. bataljona, poginuo u Petoj neprijateljskoj ofanzivi na Sutjesci juna 1943.

Mehmed Meho (Saliha) REBAC (1915. Mostar – 1945. Ivan-Sedlo) - BORAC

Mehaničar. Aktivista NOP-a. U NOV i POJ stupio februara 1945. u 10. hercegovačku brigadu. Ranjen na Ivan-sedlu i umro 18. marta 1945. u Vojnoj

bolnici u Mostaru.

Poznati igrač i trener Veleža Sulejman Rebac, nosilac partizanske spomenice, izgubio je tri brata tokom NOR-a: Ahmeta, Husu i Mehu Rebca.

BRAĆA REBAC (MUHAMEDA)

Husnija (Muhameda) REBAC (1918. Mostar – 1942. Mostar)

Geometar. Član SKOJ-a od 1939. i KPJ od 1941., a od februara 1942. član Mjesnog komiteta i Rejonskog komiteta KPJ za Mostar. Uhapšen od Italijana 19. maja 1942. i streljan 13. juna u Mostaru za odmazdu zbog sabotaže – požara u Fabrici duhana.

Remzija (Muhameda) REBAC (1908.*
Mostar – 1944. Jasenovac) –
AKTIVISTA, ILEGALAC

Prema Spomenici, rođen 1910.*
Električar. Član KPJ od 1936. Od 1937.
je radio u Željezari Zenica gdje se
uključio u rad partijske organizacije
postavši jedan od rukovodilaca

ileganog rada. Hapšen prije rata. Ustaše ga ponovo
hapse 15.3.1942. "jer je kao izgrađeni komunista radio
na komunističkoj promičbi", i nakon travničkog i
sarajevskog zatvora dopijeva u Jasenovac. U zatvoru
pokušava da organizuje rad partijske organizacije, i
postaje jedan od njenih rukovodilaca. U logoru je
raspoređen na rad u električnoj centrali. Uspio je
osposobiti jedan radioaparat koji je bio tajno unešen u
logor. Ubijen u Jasenovcu 21. septembra 1944. nakon
strašnih mučenja.

Upraviteljstvo sabirnog logora
Jasenovac

Udo.
Hladica ind. Rebac

u Mostaru
ulica Preobram ul. 5.

Sajlo zatočenik: Grupa VI E.

Ime i prezime: Remzija Rebac el. centrala - grupa
Veseli me sretanje Muhameda! Nadam se da se
sljedeći ti navelomti svoja debla. Vredota nekim
mnogo rasie. Veli vov ras
Remzija

Dne 1. VIII. 1944.

Pisanje je nagrada za dobar rad i vladanje, i daje pravo na primanje paketa.

Dopisnica iz logora Jasenovac, 1.8.1944. Remzija
Rebac, zatočenik grupe VI E.

Mustafa Muja (Muhameda)
REPAK (1920.* Mostar* – 1942.
Dramiševo) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1921* u
Ljubinju*, živio i školovao se u
Mostaru. Stolar, član SKOJ-a od

1940. Bavio se fotografijom. Sačuvano je oko stotinjak
njegovih slika. U Bataljonu od maja 1942. Poginuo u
Dramiševu kod Nevesinja juna 1942.

Mustafa Repak, fotograf. Izvor: CIDOM. Fotografija je objavljena na naslovnici zbirke pjesama Marka Tomaša „Bulevar narodne revolucije.“

Osnovci. Miralem Ribica sjedi prvi s lijeva. Fotografija iz arhive porodice Šestić.

S lijeva: Muhamed Drače, Salko Šestić, Enver Ćatić u uniformi, i Miralem Ribica. Salko i Miralem su pali borci sa Partizanskog. Fotografija iz arhive porodice Šestić.

Mustafa Repak, autoportret. Fotografija je objavljena na naslovnici zbirke pjesama Marka Tomaša „Zbogom, fašisti“.

Miralem (Muhameda) RIBICA (1920. Mostar – 1943. Mostar) - AKTIVISTA

Učenik Gimnazije. Član SKOJ-a. Umro 24. januara 1944. od tuberkuloze u bolnici u Mostaru.

Ekrem (Ahmeda) RIĐANOVIĆ (1923. Mostar – 1943. Sutjeska) - BORAC

Učenik Gimnazije. Član SKOJ-a od 1941, u NOB od 1941, borac 3. bataljona Prateće čete, mitraljezac. Poginuo na Sutjesci juna 1943.

Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Alija Alica (Alije) RIZIKALO (1924.*
Mostar – 1943. Mostar) –
ILEGALAC, BORAC

Prema Spomenici, rođen 1923.*
Stolar, član SKOJ-a od 1941. i član
MK SKOJ-a od 1943. U Bataljonu
od jula 1943, borac Mostarskog

omladinskog odreda, zarobljen nakon dva mjeseca po dolasku u odred na Kamenj kod Mostara. Javno obješen sa Dragom Palavestrom u Mostaru 15. jula 1943. godine, na trgu Musala, u parku pored hotela Neretva. Obojica su se pred smrt hrabro držali klicajući: "Živjela Komunistička partija Jugoslavije", "Živio drug Tito", "Živio Sovjetski Savez".

Alicina majka Hana Rizikalo, rođ. Kalajdžić, opisana je kao "prava partizanska majka" ilegalcima i kuririma koji su joj stizali: "Voljela ih je kao svoje sinove, svakom je oprala rublje, okrpila i ispratila s vedrim pogledom i pažnjom". Imala je svoj "sistem konspiracije", sakrivajući oružje i materijal u raznim rupama i u zahodu. Kad je pratila sina u odred, rekla mu je: "Moj sine, nemoje me osramotiti. Bolje ti je tamo nego među ovim razbojnicima. Hajd', moj sinko, neka ti je sa srećom." Na dan Alijinog vješanja, svom podstanaru, ilegalcu Džemilu Džemi Šarcu, kojem je znala samo ilegalno ime, poručila je: "Vlado, sine, bježi, vidiš moga Alicu su ubili. Bježi, uhvatiće te." Alicin ujak Mustafa Kalajdžić, ulazeći u kuću svoje sestra Hane, povikao je: "Hano, budi sretna! Alica je prvi šehit u mahali!"

U jednom članku se ističe uloga cijele porodice Rizikalo, i posebno Alicine:

"Ta prva kuća (Rizikala) u toj uličici odigrala je značajnu ulogu u toku narodnooslobodilačkog rata. Prije svega, u njoj se sakrivao ilegalan materijal, počev od pušaka, bomba, pištolja, do artikala ishrane, odjevnih predmeta, sanitetskog materijala i ostalog. Pored toga, u kući su se sakrivali ilegalci, održavali sastanci SKOJ-a, Organizacije žena, kasnije AFŽ itd. Čitava porodica, počev od stare majke, sestre i dva brata, bili su na strani pokreta. Jednom prilikom, kada je policija iznenada banula u kuću, stara majka je paket letaka ubacila u dimije i sjela na sećiju. U ovoj kući je živio mladi stolarski radnik Alica Rizikalo, koji je još kao šegrt

osjetio eksploataciju i opredjelio se za napredni radnički pokret. Postao je član SKOJ-a pred rat, dok je njegov brat Nusret još ranije bio stalno u Radničkom domu kao napredni omladinac. Početkom okupacije Alica Rizikalo postao je rukovodilac jedne grupe SKOJ-a, a zatim član kvartovskog jezgra (komiteta). Dostizao je svugdje — sakrivao ilegalce, brinuo se o njima, organizovao prebacivanje materijala, išao na sastanke, ali je dopijevao i da mnogo čita. Jedno vrijeme u ovoj kući je bila ilegalna kvartovska biblioteka. O Korčaginju je pričao sa izuzetnim oduševljenjem. Brinuo se o porodici, jer mu se brat nalazio u partizanima, a zatim u koncentracionom logoru Mamula i u Italiji. Skroman i stidljiv kao mladić, ali kao mladi revolucionar bio je satkan od nepomirljivosti prema neprijatelju, mrzio ih je i disao za partizanski pokret, za komunizam. Više puta na sastancima jezgra SKOJ-a tražio je da ide u partizane, da se otvoreno bori sa puškom u ruci. Odbijan je jer je bio dobar konspirator i organizator u ilegalnom radu. (...) Poslije stradanja Omladinskog bataljona na Kamenj, uhapšen je i Alica Rizikalo sa još mnogim drugovima i drugaricama. Mučili su ga u župskom redarstvu, ali je ćutao kao zaliven. Znao je mnogo i mogao je otkriti mnogo štošta, ali je ćutao. Nisu ni riječi izvukli od mladog revolucionara. Isprebijanog su ga doveli pred vješala na Musali (Trg Republike) i zajedno sa Dragom Palavestrom objesili. Prilikom vješanja, Alica je uzviknuo: — »Živila Komunistička partija Jugoslavije! Živio SSSR!, a Drago Palavestra: »Visićete odavde do Berlina«. Bio je to 15. jula 1943. godine. Obješen je mladić koji nije napunio ni 21 godinu života, mladić koji je želio život i ljepše sutra."

Spomenik Aliji
Rizikalu i Dragi
Palavestri u
Mostaru.

Plakat za igrani film "Noći i jutro", inspirisan pričom Mostarskog bataljona odnosno povratkom boraca u Mostar na oporavak nakon ofanzive na Sutjesci 1943, te provale koja se desila u gradu. Film je snimljen u Mostaru (1959).

Omer (Hasana) RIZVANIĆ (1927. Mostar – 1945. Sarajevo) - AKTIVISTA

Auto-mehaničar. Član SKOJ-a. Uhapšen od ustaša Maksa Luburića februara 1945. u Mostaru, odveden u Sarajevo i ubijen.

Savo (Četka) ROMOVIĆ (1914. Nevesinje – 1944. Nevesinje) - BORAC

Radnik Fabrike duhana u Mostaru. U NOV i POJ stupio krajem 1943. u 3. bataljon 11. hercegovačke brigade. Borac, poginuo novembra 1944. kod Kifina Sela u Nevesinju.

Dušan (Vase) RUPAR (1919. Hodbina – 1942. Bakračuš) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio decembra 1941. u Partizanski odred „Bišina“. Poginuo februara 1942. na Bakračuši kod Nevesinja.

S: Sadiković – Sulejmanović

Halid (Hilme) SADIKOVIĆ Bušak (1918. Ljubuški – 1943. Ovojci) - BORAC

Trgovački pomoćnik, živio i radio kao fotograf u Mostaru. Član SKOJ-a od 1941. U NOV i POJ stupio krajem 1941. u Mostarski (konjički) bataljon. U vrijeme četničkog puča juna 1942. zbog iscrpljenosti vraćen s Crnog polja u Mostar. Uhapšen od Nijemaca u raciji u Mostaru jula 1943. i streljan na Ovojcima kod Mostara.

Bisera (Mahmuta) SALAHOVIĆ (1924. Trebinje – 1942. Zvijerina) – AKTIVISTA, BORAC

Učenica Gimnazije u Mostaru, na čelu SKOJ-a u Gimnaziji i član Međuškolskog aktiva SKOJ-a. Završila sanitetski kurs. Bila bar jednom uhapšena. U odredu od 1942. gdje je radila kao politički radnik za istočnu Hercegovinu. Ranjena u junu 1942. i smještena u bolnicu u selu Zvijerini. Ubijena u četničkom puču 30. maja 1942. kod Viduške jame, selo Morče, kod Bileće. Upamćena kao „hrabra i otresita, a uz to i odlična učenica.“ Njeno ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Zlata Salahović Grebo, profesorica i istaknuta društvena radnica i Sana Salahović, novinarka, sestre su Bisere Salahović. Zlatin sin Zdravko Grebo, profesor, bio je Biserin nećak.

Đorđe Đoko (Spasoja) SALATIĆ (1899. Nevesinje – 1941. Mostar) - AKTIVISTA

Zanatlija ručnih radova u Mostaru. Funkcioner “Veleža”, predratni član KPJ. Uhapšen od ustaša ljeta 1941, odveden i ubijen.

Alija (Hasana) SALKOVIĆ (1913. Mostar – 1943. Ovojci) - BORAC

Brijač, u NOV i POJ stupio u proljeće 1943 u Mostarski omladinski odred, a u Mostarski bataljon jula 1943. Zarobljen od Nijemaca jula 1943. na Kamenj kod Mostara 1943. i streljan na Ovojcima kod Mostara.

Salim (Ahmeda) SALKOVIĆ (1923. Mostar – 1945. Sarajevo) - AKTIVISTA

Službenik. Član SKOJ-a. Uhapšen od ustaša februara 1945. u Mostaru i odveden za Sarajevo gdje je ubijen.

Gojko (Alekse) SAMARDŽIĆ (1923.* Mostar – 1943. Sutjeska) – ILEGALAC, BORAC

Prema Spomenici, rođen 1920*. Krojač. član SKOJ-a. Učestvovao u brojnim ilegalnim akcijama u Mostaru, poput preuzimanja oružja iz napuštenih kasarni vojske Kraljevine Jugoslavije. Zabilježeno je da su on i Života Neimarović, kao krojači, svim dobrovoljcima sašili papuče od čoje da bi se mogli nečujno iskrasti kroz grad u odred. Prvoborac, u ustaničke jedinice istočne Hercegovine stupio u jesen 1941, a kasnije u 2. bataljon 10. hercegovačke brigade. Poginuo na Vučevu 7. juna 1943. godine u toku Pete ofanzive.

Ivanka Ives (Vladimira) SAMARDŽIĆ (1925. Mostar – 1945. Sarajevo) - AKTIVISTA

Završila osmi razred Gimnazije u Sarajevu. Član SKOJ-a od 1943. godine. Radila je sa Jevđevićem, Strahinjom Šimišićem, Kravić Mirkom. Uhapšena od ustaša 24.

marta 1945. a obješena 27-28. marta na Marindvoru u

Sarajevu. Prema izvorima, „na suđenju je imala dobro držanje. Njeno saslušanje je prekinuo Maks Luburić izjavivši da je isto nepotrebno te da je Ives osuđena na smrt“.

Asija (Saliha) OMERAGIĆ-SARAJLIJA (1911. Trebinje – 1944. Jasenovac) - SIMPATIZERKA

Uhapšena jer joj se muž Mehmed pridružio partizanima. Ubijena od ustaša u logoru Jasenovac 1944.

Džemila (Paše) SARIĆ (1920. Avtovac – 1944. Stara Gradiška) – AKTIVISTA, ILEGALKA

Gimnaziju i Učiteljsku školu završila u Mostaru gdje se u djetinjstvu preselila sa roditeljima. Član SKOJ-a od 1939. Učestvovala u nizu akcija,

te demonstracijama 27. marta 1941. Krajem 1941. godine radi kao učiteljica u Bjelimićima kod Konjica i obližnjim mjestima, gdje postaje član KPJ. U njenoj školi je bio jedan od partizanskih punktova gdje su održavani sastanci, skrivani ilegalci i skladišten razni propagandni i dr. materijal. Uhapšena je pod sumnjom da je „održavala s odmetnicima, kako je to utvrđeno iz zaplijenjene partizanske pismohrane“. Zatvorena u logoru Stara Gradiška na logorskoj ekonomiji u selu Jablanac, odakle je 22. juna 1944. prebačena u Jasenovac, gdje je ubijena.

Sarić Paše Džemila rođena u Gacku
(1920. - 1943.)

Džemiline fotografije su iz knjige "Bošnjaci u jasenovačkom logoru", Nihad Halilbegović, Sarajevo, 2006.

Kasim (Nazifa) SARIĆ (1925. Mostar – 1944. Prozor) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1922. godine. Radnik. U NOV i POJ stupio u jesen 1943. u Ramski odred. Poginuo 1944. kod Prozora kao borac 17. krajiške brigade.

Smail (Huse) SARIĆ (????* Mostar – ????* Bileća) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1926. u Gacku. Učio stolarski zanat. U NOV i POJ stupio krajem 1943. u 12. hercegovačku brigadu. Poginuo 28. septembra 1944. na Kravici kod Trebinja*.

Jovo (Dušana) SAVIĆ (1917. Bačevići – 1944. Mostar) - AKTIVISTA

Nadzornik pruge. Kandidat za člana KPJ. Uhapšen od ustaša juna 1941. u Bačevićima, odveden i ubijen.

Petko (Danila) SAVIĆ (1925. Bačevići – 1943. Sutjeska) - BORAC

Zemljoradnik. Član SKOJ-a, U NOV i POJ stupio maja 1943. u 10. hercegovačku brigadu. Poginuo na Sutjesci sredinom juna 1943.

Žarko (Milana) SAVIĆ (1923. Bačevići – 1943. Prebilovci) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1921.* Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio početkom 1943. u Bataljon „Iskra“. Stradao januara 1943. kod Metkovića pri prelasku grupe boraca iz južne Hercegovine (50 omladinaca i omladinki iz Čapljine i dubravnih sela) preko rijeke Neretve u sastav 10. hercegovačke brigade.

Ahmet (Alije) SEFIĆ (1918. Mostar – 1941. Ovojci) – AKTIVISTA, ILEGALAC

Građevinski tehničar. Kao đak Srednje tehničke škole u Sarajevu izbačen nakon srednjoškolskog štrajka. Član SKOJ-a od 1938. i KPJ od 1939. Učesnik akcije sa Minom Haćam, s kojom je iznio napušteno oružje iz fortice iznad Biskupove palače. Uхваćen u raciji 31. jula 1941. u kući porodice Vuković u Donjoj mahali, gdje se održavao sastanak članova KPJ radi dogovora i priprema za borbu. Zlatka Vuković, supruga pokojnog revolucionara Gojka, bacila je bombu da bi omogućila bijeg sinu Slobodanu i Jusufu Čevri. Zlatka i Ahmet su uhvaćeni prvog dana (Slobodan i Jusuf Čevro sutradan). Streljan sa Zlatkom i dvoje Zlatkinih podstanara, Dejanom i Verom Popović, o čemu je bio objavljen i proglas.

Muriz (Omera) SEFIĆ (1925. Mostar – 1944. Zijemlje) - BORAC

Učenik Trgovačke akademije. Član SKOJ-a. U NOV i POJ stupio u jesen 1944. u 14. hercegovačku brigadu. Poginuo krajem 1944. na Zijemljima kod Mostara.

Šerif A. SEFIĆ (???? Mostar – ????)

Ukoliko imate podatke o ovom palom borcu, molimo da se javite redakciji sajta partizansko.info.

Mujo (Saliha) SELIMHODŽIĆ BABIĆ
(1908. Mostar – 1943. Mostar) –
AKTIVISTA, BORAC

Prema Spomenici, rođen 1907.*
Zidar, predratni aktivista radničkog
pokreta, član KPJ od 1942, u
Bataljonu od početka 1942.

Zarobljen od domobrana juna 1942. u vrijeme
četničkog puča kod Konjica, predat Italijanima i
odveden u logor Mamula odakle je pušten u ljeto 1943.
Uhapšen od Nijemaca kao talac zbog presječne
telefonske linije u Mostaru, i obješen 19. novembra
1943, zajedno sa Božom Skočajićem, Darinkom
Bitanga, Ekremom Ćurićem i Tomom Kljujićem. Kao
trajno sjećanje na njih podignut je spomenik kod Doma
zdravlja, te spomen ploča na mjestu gdje su obješeni.

*Obješeni taoci: Ekrem Ćurić, Mustafa Mujo Selimhodžić
Babić, Darinka Bitanga, Božo Skočajić i Tomo Kljujić.*

Salko (Ahmeta) SKANDO (1921.
Mostar – 1944. Mostar) - ILEGALAC

Ilegalac koji je, prema porodičnom
predanju, sa bratom Ibrahimom
pomagao pokret otpora sakrivanjem
partizana i prebacivanjem oružja u
Podveležje. Uhapšen 1944. sa bratom
od strane Gestapa. Dok su vođeni
vezani preko mosta na Musali, Salko je omogućio bratu
da skoči sa mosta vezanih ruku. Salko nije uspio
pobjeći, odveden je i izgubio mu se svaki trag.

*Spomenica Salke Skande,
porodični arhiv.*

Milorad (Vasilija) SKIBA (1926.
Mostar – 1944. Trusina) - BORAC

Đak Mostarske gimnazije. Član
SKOJ-a. U NOV i POJ stupio marta
1944. u 10. hercegovačku brigadu.
Poginuo 18. jula 1944. na Trusini
kod Nevesinja kao borac 1.
(mostarskog) batlajona 13.

hercegovačke brigade. Njegovo ime nalazilo se na
nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima
Gimnazije u Mostaru.

Alija Salem (Avdije) SKIKIĆ (1922. Mostar – 1942.
Konjic) - BORAC

Krojač. Član SKOJ-a od 1941. U NOV i POJ stupio u
proljeće 1942. u Mostarski (konjički) bataljon. Poginuo
u zasjedi u Dramiševu juna 1942. godine.

Salih Salko (Ahmeda) SKIKIĆ (1914. Mostar – 1945. Sv. Katarina) – AKTIVISTA, BORAC

Brijač. Aktivista NOP-a. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 1. bataljon 6. dalmatinske brigade. Poginuo maja 1945. kod Svete Katarine u Istri.

Bogdan Đoka (Laze) SKOČAJIĆ (1921.* Blagaj – 1942. kod Bileće) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1918. Student prava u Beogradu. Predratni član SKOJ-a i KPJ. Stupio u ustaničke jedinice istočne Hercegovine ljeta 1941, zamjenik komandanta Bataljona „Šuma“. Poginuo 2. marta 1942. kod Divina, Bileća.

Božidar Božo (Maksima) SKOČAJIĆ (1922.* Nevesinje – 1943. Mostar) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1921* u Nevesinju. Završio Građansku školu u Mostaru. Član SKOJ-a od 1941, u Bataljonu od novembra 1941,

borac. Za vrijeme četničkog puča zbog iznemoglosti vraćen sa Crnog polja, zarobljen od oružnika NDH na Rujištu kod Mostara 17. juna 1942, predat Italijanima, odveden u logor Mamula i nakon kapitulacije Italije pušten. Uhapšen od Nijemaca kao talac zbog presječene telefonske linije u Mostaru, i obješen 19. novembra 1943, zajedno sa Božom Skočajićem, Darinkom Bitanga, Ekremom Ćurićem i Tomom Kljujićem.

Pomen ubijnom bratu objavljen 1974. godine u listu „Sloboda“.

Dragoljub Ljubomir (Đorđa) SKOČAJIĆ (1925. Blagaj – 1945. Ivan-Sedlo) - BORAC

Učenik Gimnazije. U NOV i POJ stupio oktobra 1944. u 1. (mostarski) bataljon 13. hercegovačke brigade. Poginuo u borbama za Ivan-sedlo marta 1945. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru. Takođe se nalazi na spomen-ploči palim borcima iz Blagaja. (v. sliku dole).

Spomen-ploča palim borcima iz Blagaja na kojoj je ime šesnaestorice boraca rodom iz Blagaja, od kojih mnogi imaju spomen-ploču na Partizanskom spomen-groblju

Esad (Muhameda) SLIPIČEVIĆ (1922. Mostar – 1943. Brđani) - BORAC

Radnik, član SKOJ-a od 1941. U Bataljonu od januara 1943. Poginuo u Vrdolju kod Konjica marta 1944.

dr Vjekoslav (Nike) SLOVINIĆ (1903.* Brač – 1944. Jasenovac) – SIMPATIZER

Prema crkvenim knjigama rođen 1905.* u Postirama na Braču. Radio kao doktor u Domu zdravlja u Mostaru vodeći dermato-venerološko odjeljenje. Aktivno je sarađivao sa NOP-om. Bio je među doktorima predavačima koji su davali zdravstvene kurseve za bolničare. Takođe je zajedno sa

ostalim doktorima snadbijevao ilegalce preko kurira sanitetskim materijalom, instrumentima i lijekovima. Uhapšen od ustaša krajem 1944. ili početkom 1945. i deportovan u logor Jasenovac gdje je ubijen januara 1945.

Vasilije Vaso (Veljka) SORAJIĆ (1921. Mostar – 1941. Mostar) - AKTIVISTA

Električar, aktivista radničkog pokreta. Uhapšen od ustaša ljeta 1941. u Mostaru, odveden u logor Gospić i ubijen.

Josip I. SOSA (1912. Grude – 1943. Lištica) - BORAC

Rođen u Grudama 1912. godine, poginuo u Širokom Brijegu (Lištici) 1943. *Ukoliko imate podatke o ovom palom borcu, molimo da se javite redakciji sajta partizansko.info.*

Ahmet (Mehmeda) SPUŽIĆ (1922. Mostar – 1944. Kušići) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1924. a ime je Ahmed.* Krojač, fudbaler "Veleža". Član SKOJ-a od 1942. U NOV i POJ stupio novembra 1943. u Mostarski bataljon, mitraljezac.

Poginuo nesretnim slučajem februara 1944. u Kašićima kod Konjica prilikom napada na četu.

Ranko (Riste) SRNA (1921. Mostar – 1945. Istra) - BORAC

Električar. U ljeto 1941. izbjegao u Srbiju i stupio u Slatinski odred u Kraljevu. Vratio se u Mostar maja 1942. zbog bolesti. U 1. dalmatinsku

brigadu stupio 14. februara 1945. Poginuo 26. aprila 1945. u Klanoj kod Rijeke.

Ljubo (Riste) STAJIĆ (????* Mostar* – 1944. Jarše) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1923.* u Slivljima kod Gacka*. Grafički radnik. U NOV i POJ stupio ljeta 1941. u Odred „Nevesinjska puška“, a januara 1942. u 1. udarni bataljon. Zarobljen od Italijana, odveden u logor Mamula, a zatim u logor Visco di Udine. Nakon kapitulacije Italije stupio u slovenačku brigadu „Ljubo Šercer“. Poginuo 24. marta 1944. u selu Jarše na Pohorju.

Ratko (Riste) STEVIĆ (1914. Hodbina – 1945. Ostrožac) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio oktobra 1944. u 3. bataljon 13. hercegovačke brigade. Poginuo 1. marta 1945. u Ostrošcu kod Konjica.

Branko (Nikole) SUDAR (1927. Bačevići – 1945. Bišina) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio oktobra 1943. u 2. bataljon 10. hercegovačke brigade, politički delegat voda, član SKOJ-a od 1943. Poginuo 14. februara 1945. u Bišini kod Nevesinja.

Danilo (Milosava) SUDAR (1915.* Bačevići – 1944. Mostar) - AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođen 1911.* u Bačevićima kod Mostara. Pružni radnik na željeznici. Aktivista NOP-a. Kao kurir krajem 1944. uhapšen od ustaša, odveden i ubijen.

Jovo (Radoslava) SUDAR (1924. Bačevići – 1943. Sutjeska) - BORAC

Učenik Gimnazije. Član SKOJ-a od 1941. U NOV i POJ stupio marta 1943. u 5. bataljon 10. hercegovačke brigade. Poginuo na Sutjesci krajem juna 1943.

Vladimir Vlado (Lazara) SUDAR (1927. Bačevići – 1944. Vilusi) - BORAC

Zemljoradnik. Član SKOJ-a od 1944. U NOV i POJ stupio maja 1944. u 10. hercegovačku brigadu, kurir. Poginuo u borbama u Vilusima kod Nikšića septembra 1944.

Žarko (Sime) SUDAR (1925.* Bačevići – 1944. Bileća) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1924.* Učenik Građanske škole. Član SKOJ-a od 1942. U NOV i POJ stupio marta 1943. u 5. bataljon 10. hercegovačke brigade, desetar. Borac, poginuo u borbama u Podušlju kod Bileće 4. septembra 1944.

Kemal (Isaka) SULEJMANOVIĆ (1922. Mostar – 1944. Jasenovac) - AKTIVISTA

Stolar. Uhapšen od ustaša februara 1945, odveden u Sarajevo i ubijen u kompleksu Jasenovac/Stara Gradiška.

Š: Šabić – Šupljeglav

Mehmed (Huseina) ŠABIĆ (1901.* Mostar – 1941. Gospić) - AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođen 1904.* Stolar. Aktivista radničkog pokreta, fudbaler “Veleža”. Uhapšen od ustaša avgusta 1941. u Mostaru, odveden i ubijen.

Rašid (Arifa) ŠAHINAGIĆ (1919. Nevesinje – 1945. Vrhnika) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1916. u Kovačićima kod Nevesinja, bravar. Živio, školovao se i radio u Mostaru. U NOV i POJ stupio oktobra 1944. u 3. bataljon 13. hercegovačke brigade. Poginuo 1. maja 1945. kod Vrhnika u Sloveniji.

Nebojša (Šćepana) ŠAIN Bućo (1924. Mostar – 1944. Beograd)

Đak Trgovačke akademije, fudbaler “Veleža”. Član SKOJ-a od 1941, u Bataljonu od maja 1942. Zbog bolesti jula 1942. vraćen u Mostar, odakle odlazi u Beograd. Poginuo od avionskog bombardovanja u Beogradu aprila 1944. Nebojšin stariji brat Nenad je poginuo kao mornar britanske mornarice u Sredozemlju.

BRAĆA ŠAPUH

Mehmed (Saliha) ŠAPUH (1922.* Mostar – 1942. Bijela) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1921.* u Mostaru. Električar, fudbaler “Veleža”, član SKOJ-a od 1941, u Bataljonu od februara 1942.

Poginuo u Bijeloj kod Konjica u noći 14/15. juna 1942.

Generacija 1937.: Humo (član uprave), Šantić, Trbonja, S. Hadžiomerović, Barbarez, Terzić, Hrović, Arpadžić, Husrefović, Džinić, E. Fejić, Milović, trener: Cortić (stoji) Alajbegović, Šapuh, Momić, Vukotić, Bubić, Gušanac, Buturović, M. Hadžiomerović (čuče)

Mehmed Šapuh čuči drugi s lijeva. Na slici su također pali borci Mustafa Humo (član uprave, stoji u bijelom odijelu prvi s lijeva), Esad Fejić (stoji treći s desna), Šerif Husrefović (peti s desna). Golman Šantić (drugi s lijeva) i igrač Ilija Terzić (šesti s lijeva) ubijeni su ljeta 1941. u talasu progona i likvidacija građana. Narodni heroj Mehmed Meha Trbonja stoji treći s lijeva.

Safet (Saliha) ŠAPUH Beg (1923. Mostar – 1944. Jasenovac) - ILEGALAC

Elektromehaničar. Član SKOJ-a od 1941. i član Rejonskog jezgra SKOJ-a u Mostaru 1942. Djelovao u tehničkom odboru za pripremanje odreda u partizane. Uhvaćen aprila 1944. od policije NDH u Mostaru, mučen. Deportovan u Jasenovac, gdje je ubijen iste godine.

Elefif Elfa (Sasliha) ŠARAN (1921. Mostar – 1942. Bijela) - BORAC

Stolar, član SKOJ-a od 1941. U Bataljonu od početka 1942, borac, poginuo u Špiljanima kod Konjica juna 1942.

Alija (Muhameda) ŠARIĆ (1921. Mostar – 1945. Čapljina) - BORAC

Limar. Član SKOJ-a. U NOV i POJ stupio ljeta 1944. u 4. bataljon 13. hercegovačke brigade. Poginuo februara 1945. kod Mostara.

Grupa boraca Mostarskog bataljona na planini Košuti kod Glavatičeva 1942. godine. Prema porodici, Kemal Šarić sjedi prvi s lijeva s mitraljezom.

Kemal Šarić, detalj sa grupne fotografije.

Kemal (Alije) ŠARIĆ (1921. Mostar – 1943. Blace) - BORAC

Radnik, u Bataljonu od novembra 1941. Nakon Pete ofanzive i proboja obruča na Sutjesci, vratio se iznemogao u Mostar na oporavak sa 80 drugih boraca iz Bataljona. Vratio se u borbu, i poginuo kod Konjica novembra 1943.

BRAĆA ŠARIĆ

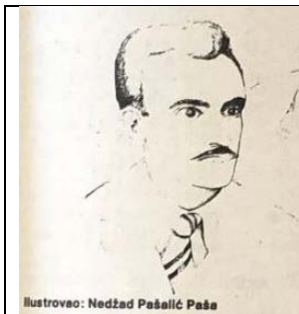

Džemšid Džemšo (Huseina) ŠARIĆ (1912. Mostar – 1941. Dubrave) - AKTIVISTA

Završio Filozofski fakultet u Beogradu, profesor francuskog jezika i književnosti, intelektualac marksista.

Istaknuti predratni aktivista u krugovima napredne mostarske inteligencije, a naročito u Muslimanskoj narodnoj biblioteci koja je djelovala pod uticajem KPJ i gdje je bio član upravnog odbora. Službovao u Boljevcu i Podgorici, a od 1939. u Gimnaziji u Mostaru. Otpušten iz službe 30. septembra 1940, nakon čega radi kao upravnik Gajretovog muškog internata u Mostaru. Početkom jula 1941. Uhapšen od strane ustaša na Bivoljem Brdu, ubijen i bačen u jamu Golubinka kod Čapljine.

*Džemšid Šarić, ilustracija,
list "Sloboda" 1984.*

Ilustrova: Nedžad Pašalić Paša

U prijatnom raspoloženju, poslije završenog programa, na zabavi Biblioteke 10. februara 1940. Među ostalim za stolom sjede Ilija Bošković i Smajo Brkić (prvi i drugi s desna), iznad njih stoji Džemšo Šarić

Džemšid Šarić u gornjem uglu desno, stoji. Izvor: Fazlija Alikalfić, "Stasanje jedne mladosti", Mostar, 1985.

Jama Golubinka u Šurmancima. Izvor: Jadovno.com.

početka 1942. Ubijen u četničkom puču u Dramiševu kod Nevesinja juna 1942. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Ismet Slobodan (Huseina) ŠARIĆ (1915. Mostar – 1942. Breza)
– AKTIVISTA, BORAC

Metalski radnik (bravar) u Rudniku uglja, predratni član KPJ (od 1938.

godine) i istaknuti aktivista. Organizator štrajkova rudara. Učesnik Skojevskog kursa u šumi Pršljani kod Bugojna avgusta 1940, kao jedan od 15 predstavnika iz Mostara. Nakon demonstracija septembra 1940. godine u Mostaru izbjegava policijski progon odlaskom u Brezu. Zaposlio se u rudniku gdje djeluje kao sekretar ćelije KPJ. Jedan od organizatora ustanka u Brezi, gdje je poginuo na samom početku, 8. avgusta 1941.

*Ismet Šarić i
Džemal
Bijedić u
Mostaru
(Izvor:
CIDOM)*

Hidajet Hido (Huseina) ŠARIĆ (1924.
Mostar – 1942. Dramiševo) - BORAC

Đak Gimnazije, član SKOJ-a od 1941.
Jedan od kurira koji su najviše
dobrovoljačkih odreda izveli iz
okupiranog Mostara. U Bataljonu od

Nijaz Niza (Huseina) ŠARIĆ (1909. Mostar – 1943. Sutjeska) - BORAC

Bravar. Pročelnik ćelije SKOJ-a u Mostaru 1927, član KPJ od 1928. i sekretar ćelije KPJ. Hapšen i suđen po Zakonu o zaštiti države Kraljevine Jugoslavije 1929, 1932. i 1937.

godine, a kaznu izdržavao u Beogradu, Mitrovici i Zenici. Prvoborac, u Bataljonu od septembra 1941, komandir čete, član partijskog biroa odreda. Poginuo na Sutjesci u sklopu Pete crnogorske brigade, u probodu sa Zelengore kod sela Rataj 13. juna 1943. Opisan kao „čvrst u svom uvjerenju, prkosan“.

Braća Šarići: Ismet, Nijaz, Hido, Džemša. Detalj sa jednog poslijeratnog panoa "u slavu palim borcima". Arhiv K.D. Miletić.

Smail H. ŠARIĆ (1927. Mostar – 1944. Gorica)

Ukoliko imate podatke o ovom palom borcu, molimo da se javite redakciji sajta partizansko.info.

Alija (Ahmeta) ŠEHIĆ (1926. Grabovica – 1945. Ivan-Sedlo*) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 13. hercegovačku brigadu. Prema Spomenici, poginuo početkom maja 1945. kod Postojne*, u završnim oslobodilačkim operacijama u Sloveniji.

BRAĆA ŠEHOVIĆ

Ahmet (Muhe) ŠEHOVIĆ (1919. Mostar – 1943. Brđani) - BORAC

Bravar, član SKOJ-a od 1940. i KPJ od 1941. U njegovoj kući su se okupljali dobrovoljci koji su upućivani u odred. U Bataljonu

od septembra 1941, komandir čete. Uspio se spasiti jurišem iz opkoljene škole u selu Bijeloj kod Konjica juna 1942. za vrijeme četničkog puča. Poslije Pete ofanzive i probijanja obruča na Sutjesci, iznemoglim borcima je bilo naloženo da se vrate u Mostar na oporavak. Nakon nekog vremena ponovo se vratio u odred. Poginuo u Brđanima kod Konjica decembra 1943. Opisan kao „zatvoren, ozbiljan i, zbog svoje hrabrosti, autoritativan.“

Salih Salko (Muharema) ŠEHOVIĆ (1917. Mostar – 1942. Dрамишево) – AKTIVISTA, BORAC

Zemljoradnik (baštovan), aktivista radničkog pokreta. U Bataljonu od početka 1942. Poginuo u Dрамишеvu kod Nevesinja juna

1942.

Mujo (Mehe) ŠEMIĆ (1926. Kamena – 1945. Ivan-Sedlo) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio krajem 1944. u 13. hercegovačku brigadu. Poginuo marta 1945. "na borbenom putu od Ivan-sedla do Blažuja i Igmana".

Salih Salko (Sulejmana) ŠESTIĆ (1922. Mostar – 1943. Mostar) – ILEGALAC, BORAC

Đak Gimnazije. Predratni član SKOJ-a, član KPJ od 1941. Fotograf-amater. U NOV i POJ stupio marta 1942. u Bataljon „Nevesinjska puška“, a kasnije u 2. hercegovački udarni bataljon. Zarobljen u četničkom puču maja 1942,

pobjegao zajedno sa Nusretom Seferovićem uz pomoć dr Safeta Mujića, i sklonio se u Mostar, gdje je djelovao kao član MK SKOJ-a za Mostar. Uhapšen od policije NDH 21. januara 1943. i sutradan, prilikom pokušaja bijega, ubijen. Salkina sahrana je po nalogu vlasti organizovana tajno, noću. Skojevci su ipak saznali za grob i posjećivali ga i kitili cvijećem, a Salkine drugarice skojevke su mu spjevale jednu pjesmu ("Pomen Salki"). V. slike iz porodičnog ariva Šestića u prilogu na kraju knjige. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

sjećanju zapisala jedna od skojevki, a porodici Šestić je donijela njena kćerka Munevera.

POMEN SALKI

Čiji grobak tražiš putniče neznani?
 Čiji grobak tražiš po tužnoj poljani?
 A ja grobak tražim svoga vjernog druga,
 Ta i ti ga poznaješ!
 Ah, ah, ah, Salku Šestića
 Eno vidiš gore kraj novog pazara*
 Tu ga sahranjuju četiri žabara.

*misli se na tržnicu preko puta harema na Carini.

BRAĆA I SESTRA ŠEVA

Ahmet (Alije) ŠEVA (1919. Mostar – 1942. Romanija) –
 AKTIVISTA, BORAC

Brijač, aktivista radničkog pokreta. Fudbaler "Veleža". Nakon septembarskih demonstracija 1940. u Mostaru, izbjegao u Sarajevo. Ljeta 1941. odlazi u Romanijski partizanski odred. Poginuo na Romaniji u jesen 1941. Prema Spomenici, ime borca je Ahmed.

Fatima Tima (Alije) ŠEVA (1924. Mostar – 1944. Grušća) –
 ILEGALAC, BOLNIČARKA I BORAC

Đak Gimnazije. Član SKOJ-a od 1941, sekretar aktiva SKOJ-a. U Bataljonu od jeseni 1943. Borac i bolničarka, poginula u Grušći kod Konjica 27/28. aprila 1944. u okviru Sedme neprijateljske ofanzive u Grušći u konjičkom kraju. Opisana kao "prelijepa Tima Ševina". Njeno ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

S lijeva na desno stoje nepoznati, Zaim Memić, Salko Šestić, Mustafa Drače Drina. Čuče: Nusret Seferović, Miralem Ribica, i Zuca. Arhiv porodice Šestić.

Mostarske skojevke na Salkinom grobu, marta 1943.

Povodom pogibije omladinca Salke Šestića 22. januara 1943, njegove drugarice, mostarske skojevke, spjevale su pjesmu nazvanu "Pomen Salki". Pjesmu je po

selo Visočica, stoje (s lijeva na desno): Alija Krpo, Ragib Derviškadić, Meha Arap, Ivan Bubaš, Refik Šećibović. Čuče: Angelina Lambić, Fatima Ševa i izvjesni Spasoje. Arhiv porodice Mrgan/Dikić.

Omer (Alije) ŠEVA (1913. Mostar – 1941. Mostar) - AKTIVISTA

Mašinovođa. Član KPJ od 1939, sekretar ćelije KPJ na željeznici. U njegovoj kući u Cernici je održan sastanak Mjesnog komiteta KPJ za Mostar 22. juna 1941, gdje je raspravljano o izvještaju i izvršenim ratnim pripremama. Uhapšen od ustaša 26. juna 1941, ubijen i bačen u jednu od jama u blizini Čitluka. U istim pokoljima je nastradao i profesor Gimnazije Dušan Dule Mučibabić. Prema jednom izvoru, u grupi koja je odvođena kamionom na stratište bio je pali borac Esad Fejić koji je uspio da odriješi konopce na rukama i iskoči na jednoj okuci.

Ratna priča: *"... Tog mostarskog ljeta 41. i stari Alaga Ševa (...), poštteni građanin i patriota, svojom odlučnošću je zaprepastio župana Trojera. Na jednom sastanku uglednih Muslimana u čije se sinove režim nije mogao pouzdati, pitao je župan starog Alagu.*

- Gdje je sada vaš sin Ahmed, dragi efendija?

- Gospodine župane, vi me pitate za Ahmeda, ali se čudim što se ne interesujete za Omera, mog drugog sina – odgovorio je Alaga.

- A šta je bilo s Omerom?

- Drago mi je, gospodine župane, što me sada pitate i za Omera. Pa, reći ću vam. Vi ste ga jednostavno – ubili. Živ je bačen u jamu. Zbog toga sam poslao Ahmeda u partizane."

Zijad Zijo (Huseina) ŠEVA (1918.* Mostar – 1944. Slovenija*) - ILEGALAC

Prema Spomenici, rođen 1920.* Student medicine u Beogradu. Član KPJ od 1940, sekretar partijske ćelije.

Ilegalac i partijski radnik. Uhapšen od Italijana i interniran na otok Mamula, a kasnije otpremljen u koncentracioni logor Visco di Udine u Italiji. Član partijskog rukovodstva logoraša. Aktivni SKOJ-a su organizovali protestne akcije, pobune, štampanje materijala, i uspjeli su uspostaviti vezu sa KPI u Udinama i logoru za slovenačke borce u blizini. Nakon kapitulacije Italije prešao u Sloveniju i pridružio se slovenačkim partizanima u brigadi „Ljubo Šerčer“. Zarobljen kao ranjenik od Nijemaca 14. novembra 1943. i ubijen u selu Tatre kod Ilirske Bistrice*.

Nedeljka Neda (Nikole) ŠIMIĆ (1921.* Mostar – 1942. Zaborani) – BORAC, BOLNIČARKA

Prema Spomenici, rođena 1925.* u Mostaru. Radnica Fabrike duhana. Član SKOJ-a od 1941, u Bataljonu od

početka 1942. Poginula u četničkom puču u Zaboranima kod Nevesinja oko 4/5 juna 1942.

Osman O. ŠIŠIĆ Honto (1920. Mostar* – 1944. Grušća)

Prema Spomenici, rođen u Duvnu*. Radnik, član KPJ od 1944, u Bataljonu od jula 1943, desetar, poginuo u Grušći kod Konjica aprila 1944. prilikom četničkog napada na bolnicu sa ranjenicima i bolesnicima od tifusa pjevac.

Ružica (Muje) ŠIŠIĆ (1924. Mostar* – 1945. Istra) – BOLNIČARKA, BORAC

Prema Spomenici, rođena u Baču, Vojvodina*. Živjela u Mostaru, domaćica. U NOV i POJ stupila 14. februara 1945. u 1. bataljon 12. dalmatinske brigade. Poginula 25. aprila 1945. u Klanjoj kod Rijeke.

Muhamed Hamo (Halila) ŠIŠIRAK (1920. Mostar – 1943. Ovojci)

Student prava u Zagrebu. Član KPJ, sekretar MK KPJ za Mostar 1942, ilegalac koji je učestvovao u otpremanju odreda u partizane. Član mjesnog komiteta KP u Mostaru, a na terenu sekretar partijskog aktiva u selu Rotimlja. Politički radnik na terenu Dubrava, gdje je ljeta 1943. uhapšen od Nijemaca i ubijen.

Slavna mladost slobodarskog Mostara na putu za Bratač, kraj Nevesinja, u ljeto 1939. godine. Na ovoj unikatnoj fotografiji iz arhive Mehmeda Rajkovića vide se: Avdo Humo, Hamo Šiširak, Hamo Efica, Salko Nožić, Hamo Grebo, Ibro Balta, Svetislav Mandić, Sloba Bogdanović, Zora Korać, Predrag i Nenad Vasić, Beko Đikić, Salko Fejić, Enver Čemalović, Esa Brkić, Bora Korać, Riza Fejić i dr.

“Slavna mladost slobodarskog Mostara”, 1939. Hamo Šiširak stoji u crnom odijelu i bijeloj košulji lijevo. Arhiv Mehmeda Rajkovića, časopis “Most”.

Muhamed Hamo Šiširak i Alija Krpo, 1938. Kolor obrada Aid Čizmić. Izvor: fejsbuk.

Ante M. ŠKEGRO (1926. Kutli-Livač – 1944. Kožuh)

Naveden kao pali borac u brošuri “Partizanski spomenik u Mostaru”, a postojala je i spomen-ploča sa imenom ovog borca, ali nismo uspjeli saznati više o njemu. Ukoliko imate podatke o ovom palom borcu, molimo da se javite redakciji sajta partizansko.info.

Huso A. ŠKEGRO (1926. Kutli-Livač – 1944. Kožuh)

Postojala je spomen-ploča sa imenom ovog borca, ali nismo uspjeli saznati više o njemu. Ukoliko imate podatke o ovom palom borcu, molimo da se javite redakciji sajta partizansko.info.

Aleksandar Aleksa (Riste) ŠKORO (1920. Bačevići – 1945. Široki Brijeg) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1921.* Zemljoradnik, u NOV i POJ stupio novembra 1944. u 12. hercegovačku brigadu. Poginuo u februaru 1945. kod Širokog Brijega.

Branko (Stevana) ŠKORO (1925. Bačevići – 1943. Sutjeska) - BORAC

Zemljoradnik. Član SKOJ-a od 1942. U NOB od marta 1943. u 5. bataljonu 10. hercegovačke brigade. Poginuo na Sutjesci juna 1943.

Čedomir (Đorđe) ŠKORO (1917. Bačevići – 1941. Kremna) - BORAC

Podoficir vojske Kraljevine Jugoslavije. U NOV i POJ stupio ljeta 1941. u Kraljevački odred. Kao ranjenik zarobljen od Nijemaca kod Kraljeva novembra 1941. i ubijen u selu Kremna kod Užica.

Huso (Hadže) ŠKORO (1913. Kutli Livač – 1943. Glog) - BORAC

Oružnik (žandarm) NDH. U NOV i POJ stupio ljeta 1942. u 1. bataljon 10. hercegovačke brigade. Poginuo 26. marta 1943. na Glogu kod Nevesinja.

Jovo (Sime) ŠKORO (1927. Bačevići – 1945. Ilirska Bistrica) - BORAC

Zemljoradnik, u NOV i POJ stupio ljeta 1944. u 2. bataljon 10. hercegovačke brigade. Poginuo 5. maja 1945. u završnim operacijama u selu Harije kod Ilirske Bistrice.

Marko (Stevana) ŠKORO (1923. Bačevići – 1945. Trst*) - BORAC

Zemljoradnik. Član KPJ od 1944. U NOV i POJ stupio oktobra 1943. u 2. bataljon 10. hercegovačke brigade. Komandir čete. Poginuo 5. maja 1945, u završnim operacijama u Sloveniji (selo Harije kod Ilirske Bistrice)*.

Milan (Đoke) ŠKORO (1924. Slipčiči – 1945.* Nevesinje) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio septembra 1944. u 3. bataljon 12. hercegovačke brigade. Prema Spomenici, poginuo krajem decembra 1944. god. kod Nevesinja.

Milorad (Milisava) ŠKORO (1924. Slipčiči – 1945. Ivan-Sedlo) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1925.* Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio septembra 1944. u 3. bataljon 12. hercegovačke brigade. Poginuo 4. aprila 1945. na Ivan-sedlu.

Pali borac **Škoro Mile**, isječak iz fotografije panoa sa likovima palih boraca NOB-a. Nije utvrđeno da li se radi o Milanu ili Miloradu Škori.

Savo (Mitra) ŠKORO (1925.* Bačevići – 1945. Trst) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1922.* Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio jula 1944. u 2. bataljon 10. hercegovačke brigade. Član KPJ i politički delegat voda. Poginuo u završnim operacijama 5. maja 1945. u selu Harije kod Ilirske Bistrice*.

Vasilije (Vladimira) ŠKORO (1929. Mostar – 1944. Vrčin, Avala) - BORAC

Učenik Gimnazije. S porodicom 1941. iselio u Srbiju, živio kao izbjeglica u dječjim domovima u Kraljevu, Čačku, Vrnjačkoj Banji i Arandjelovcu. U NOV i POJ stupio septembra 1944. u 5. krajišku brigadu. Poginuo oktobra 1944. u Vrčinu pod Avalom kod Beograda.

Živko (Sime) ŠKORO (1920. Mostar – 1941. Mostar)

Student. Član SKOJ-a od 1940. Uhapšen od ustaša jula 1941. u Mostaru, odveden u školu "Kraljice Marije" i ubijen prilikom ispitivanja je zbog Staljinove značke i drskog odgovora. Živko je drug ikonopisca i pjesnika Svetislava Mandića i spomenut je u njegovoj

pjesmi „Onaj sudnji dan“: *“Kako ću stati pred tihog studenta Milenka Ilića, /i još tišeg Živka Škoru (...).”* Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Predrag (Ljubice) ŠKROBIĆ (1923. Mostar – 1943. Sutjeska) - BORAC

Đak Gimnazije, predratni član SKOJ-a i član KPJ od januara 1941, u prvom sastavu podhumske partijske ćelije. U odredu od marta 1942. Prema sjećanjima Ismeta Dilberovića, kad se

rastajao s majkom “Ljubica je plakala, a on joj je govorio da ne plače, jer joj sin ide u borbu koja će donijeti slobodu svim ljudima”. Komandir voda. Bombaš, poginuo tokom Pete ofanzive na Sutjesci juna 1943. prilikom proboja. Prema sjećanjima, Predrag i njegov vod, njegova raja, pokršeni su “preskačući svoje mrtve i ranjene drugove dok svojim tijelima nisu svi do jednog prekrili bojište.”

Za Predragovu majku Ljubicu su govorili da nikad nije skinula crninu. Arhiv K.D. Miletić.

Omer (Rame) ŠPAGO (1925. Gnojnice – 1945. Istra) - BORAC

Borac, artiljerac. Poginuo u Istri u završnim borbama za oslobođenje 1945. godine.

Vasilije (Žarka) ŠPARAVALO (1924. Mostar – 1944. Jasenovac) - AKTIVISTA

Đak. Prema porodici, uhapšen od četvorice ustaša 11. novembra 1944. godine iz Šadrvana (u blizini Narodnog pozorišta) i odveden. Ubijen u Jasenovcu. Vasilijev otac

Žarko, mašinovođa, takođe je nastradao u ustaškim progonima.

dr Leon Leo (Zigmunda) ŠTERN (1907.* Sarajevo – 1942. Janjina) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1908.*, pravnik. U Mostar došao poslije kapitulacije Kraljevine Jugoslavije. U Bataljonu od početka 1942, borac u četi Ante Zuanića, poginuo u pokušaju proboja iz opkoljene kuće u u Janjini kod Konjica 10. aprila 1942.

Salko (Mehmeda) ŠUKO (1919. Mostar – 1945. Sarajevo) - ILEGALAC

Član KPJ od 1941. Pekarski radnik. Radio u Stocu, a zatim u Mostaru, gdje se uključio u rad sindikalne organizacije. Učestvovao u protestima protiv predratnog

režima i drugim demonstracijama, ističući se kao borac za radnička prava. Tokom rata obezbjeđivao ilegalne radnike, prihvatao kurire, provodio ilegalce i aktiviste NOP-a, učestvovao u izvođenju sabotaža i diverzija, rasturao proglase i letke, lijepio plakate o uspjehu NOV i POJ. Po zadatku putovao u Sarajevo i održavao veze sa pripadnicima NOP-a. Poginuo je na jednom od tih zadataka, prilikom povratka iz Sarajeva u Mostar početkom 1945. Opisan kao “vrstan ilegalac”.

Stjepan (Stjepana) ŠULENTIĆ Štefo ili Šule (1914. Mostar – 1942. Bijela) – AKTIVISTA, BORAC

Student, član KPJ od 1938, fudbaler “Veleža”. Drug dr Safeta Mujića s kojim je radio na organizaciji ustanka. U

NOV i POJ stupio decembra 1941. u Mostarski (konjički) bataljon. Poginuo kao komesar čete u četničkom puču juna 1942. u jurišu iz opkoljene škole u selu Bijeloj kod Konjica. *Opisan je kao "politički najistaknutiji čovjek u četi... Bio je student prava, širokog obrazovanja, veoma skroman i plemenit. Neumorno je objašnjavao i tumačio ciljeve naše borbe, ne samo borcima, nego i ljudima koje je sretao u selima.... Čak i za neke nedolične ispade ili svađe koje su se javljale među ljudima, naročito mladim, imao je razumijevanje i strpljenje. Šula je volio sve ljude i za njega nije postojao loš čovjek."* Preživjeli drugovi pričali su o Šulinom hrabrom držanju u najdramatičnijim trenucima. Bio je „duša otpora, čovjek koji je podizao moral branilaca bodreći ih da istraju do mraka, kad će krenuti u proboj, kako su se već bili dogovorili". Tada smo čuli riječi Stjepana Šulentića: »Svjесni smo ideala i cilja zbog kojeg smo pošli da se borimo, ne treba da nas pokoleba izdaja ovih izroda i sluga okupatora. Ide nam pomoć od Boraka i Glavatičeva,, ... „Šulentić je, pogođen u prsa nakon izlaska iz škole, pao i na izdisaju doviknuo borcima: 'Ubiše me. drugovi, idite naprijed'!"

Cvitan (Joze) ŠUMAN (1918.* Raška Gora – 1943. Sutjeska) - AKTIVISTA, BORAC

Prema Spomenici, rođen 1917.* Obalni radnik u Dubrovniku. Aktivista NOP-a, u Bataljonu od januara 1943. Poginuo tokom Pete ofanzive na Sutjesci juna 1943.

Omer (Osmana) ŠUNJE (1925. Podgorani – 1945. Turija) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 3. bataljon 14. hercegovačke brigade. Poginuo februara 1945. u selu Turije kod Konjica.

Stanko (Tadije) ŠUNJIĆ (1926. Vojno – 1945. Bradina) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio oktobra 1944. u 1. (mostarski) bataljon 13. hercegovačke brigade, borac. Poginuo 27. marta 1945. na Bradini kod Konjica

Božidar Božo (Branka) ŠUPLJEGLAV (1924. Ortiješ – 1944. Lakiševina) - BORAC

Kovač, završio zanat u Obrenovcu. Član SKOJ-a od 1944. U NOV i POJ stupio jula 1944. u 3. bataljon 10. hercegovačke brigade. Prilikom upada ustaša u Lakiševine 30. septembra 1944. zatečen kao kurir i ubijen.

Mirko (Milana) ŠUPLJEGLAV (1923. Ortiješ – 1943. Bileća) - ILEGALAC

Ugostiteljski radnik. Tokom rata, dio grupe koja je preuzimala dobrovoljce iz Mostara koji su išli u partizane i popunjavali odrede. Član SKOJ-a od 1943. U NOV i POJ stupio septembra 1943. u 3. bataljon 10. hercegovačke brigade. Politički delegat voda, poginuo krajem 1943. kod Bileće.

T: Taslaman – Turić

Muhamed (Omera) TASLAMAN

Hama ili Beg (1920. Mostar – 1942. Bijela) - BORAC

Stolar, član SKOJ-a od 1940. i KPJ od 1941. Hapšen nakon septembarskih demonstracija u Mostaru 1940. U Bataljonu od septembra 1941.

Poginuo u Bijeloj kod Konjica u noći 14/15. juna 1942.

"Podružnica drvnih radnika (stolara, prim.a.) Mostar". Hama Taslaman je mladić naslonjen na tablu. Slikano najvjerojatnije oko 1934-1935.

Mehmed Meha ili Hama (Alije) TASO (1920.* Mostar – 1942. Gračanica) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1919.* Brijački radnik, fudbaler "Veleža", član SKOJ-a od 1942. U partizanima od februara 1942. Borac 1. čete Bataljona. Poginuo avgusta 1942. na Humcu kod Bugojna.

Ilija (Laze) TELEBAK (1925. Ravni – 1945. Ivan-Sedlo) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 3. bataljon 13. hercegovačke brigade. Poginuo 28. marta 1945. tokom žestokih borbi na Ivan-sedlu, na liniji Rudno brdo – Mali Ivan – do komunikacije Bradina Raštelica.

Ismet TERZIMEHIĆ (1908. Tešanj – 1942. Narvik*) – AKTIVISTA, ILEGALAC

Sudija, osnovnu školu je završio u Maglaju, srednju u Sarajevu, a u Beogradu Pravni fakultet. Član KPJ, aktivista NOR-a, djelovao u ilegali. Često

je odlazio u Tuzlu na sastanke sa članovima Oblasnog komiteta za tuzlansku oblast radi usklađivanja partijsko-političkog rada. Kao sudija sreskog suda u Mostaru i Gradačcu, ostavio je veliki trag pružajući pomoć progonjenima. U Mostaru je bio aktivan u

Muslimanskoj narodnoj biblioteci, te je djelovao kao član upravnog odbora biblioteke. U Visokom, gdje je premješten od oktobra 1941. do aprila 1942, bio je član Mjesnog komiteta KPJ. Prema jednom izvoru, uhapšen je u Sarajevu tokom Luburićeve strahovlade pred sam kraj rata i deportovan u logor Jasenovac*. Ostalo je nepoznato da li je ubijen u Jasenovcu ili u putu. Nema podataka da je bio deportovan u logor Narvik u Norveškoj.

Grupa članova i funkcionera Muslimanske narodne biblioteke u Mostaru. U parku kraj hotela "Neretva" u junu 1940. godine. S lijeva na desno — kleče — Mirza Nožić, Ibrahim Novo, Zlatko Pekušić; Sjede — Hatidža Udovičić, Sadeta Semić, Zlata Salahović, Hatidža Kapić—Brkić, Fazlija Alikalić, Mara Zuber, Šefika Resulbegović, Mirzija Balić, Zejna Konjhođić, Asija Ridanović; Stoje u prvom redu — Smajo Brkić, Džemšo Šarić, Hasan Mrkonjić, Salko Đikić, Vehbija Imamović, Danilo Vukajlović, Ismet Terzimehić, Ahmo Milavić, Enver Krpo, Salko Kajtaž, Džemal Demirović, Muhamed A. Grebo; Stoje u drugom redu — Muhamed Mahić, Ekrem Efić, Mirica, Meho Avdić, Fadil Buturović, Hrustanović, Haldun Hrvić, Ejub Fazlinović, Ahmed Mehić, Džemal Kapić, Esad Kotlo, Muhamed Hadžiomerović (Sipa) i Osman Đikić.

Ismet Terzimehić bio je aktivan kao funkcioner progresivne Muslimanske narodne biblioteke. Na slici stoji šesti s desna, pored palog borca Danila Vukajlovića. Na slici su takođe apli borci Džemšo Šarić i Muhamed Hadžiomerović Sipa.

Ana Anka (Ante) TEŠIĆ rođ. Rimac (1906. Mostar – 1944. Beograd) - ILEGALAC

Učiteljica, službovala u Čapljini, Mostaru i Kotor-Varoši, a od 1941. živjela u Beogradu gdje se sklonila s

kćerkom. Zaposlila se u Opštoj državnoj bolnici gdje je 1942. formirala grupu s kojom je prikupljala sanitetski materijal za NOV. Član KPJ od 1943. Uhapšena od Nijemaca početkom 20. Januara 1944. u Beogradu i streljana krajem iste godine u logoru Banjica zajedno sa 26 zatvorenica osuđenih na smrt jer su prethodno pokušale pružiti otpor. Dok je boravila u ćeliji smrti,

Anka je napisala dva pisma, od kojih je jedno bilo za njenu kćerku Milenku. Čitanjem Ankinog pisma završava posljednja epizoda TV serije "Banjica" (1984.).

Isječak iz članka o životu i rade Anke Rimac-Tešić.

Logor Banjica.

Pismo Anke Tešić kćerki, list "Sloboda", 26.11.1984. :
"Jedinice moja draga, sine moj, odlazim i ostavljam ti u amanet, da budeš moja dobra i pametna djevojčica i da jednog dana postaneš pošten čovjek i koristan član društva. Uzdam se u tvoju hrabrost i želim da sve ovo podneseš ako moj pravi mali junak. Ti znaš kako se majka uvijek ponosila tobom. Sine, ti nećeš biti sama, moji prijatelji će ti zamijeniti moju ljubav, a u našem društvu će biti mjesta za sve. Dakle, draga moja djevojčice, ne plači, glavu gore i budi vesela, sloboda je na pragu. Mi odlazimo mada se teška srca rastavljamo od svojih milih, srećni smo, jer vidimo ostvarenje svojih ideala. Velika borba je pri kraju i uspjeh joj je siguran. Sine, još si mlada pa ne možeš možda da shvatiš ali jednog dana ćeš osjetiti veličinu ovoga djela. Još

jednom sine budi dobra i hrabra i sjeti se svoje majke koja te puno voli i misli na tebe. Tvoja majka"

Husein (Saliha) TIKVEŠA (1924. Šurmanci – 1944. Grušća) - BORAC

Učenik Učiteljske škole u Mostaru. Član SKOJ-a od 1943. U Bataljonu od avgusta 1943, komandir voda, poginuo u Grušći kod Konjica aprila

1944.

Stojanka TODOROVIĆ (???? Zemun – 1943. Jasikovac) – BOLNIČARKA, BORAC

Profesor. Poslije kapitulacije Kraljevine Jugoslavije dolazi u Mostar. U NOV i POJ stupila u jesen 1941. u Mostarski (konjički) bataljon, bolničarka i politički radnik. Član KPJ od 1941. Umrta od tifusa januara 1943. u Centralnoj bolnici u Jasikovcu.

Zagorka (Milana) TOHOLJ (1924.* Mostar* – 1944. Konjic) - ILEGALKA

Prema Spomenici, rođena 1923.* u Čapljini*. Završila Žensku stručnu školu u Mostaru. Član SKOJ-a. Poginula prilikom savezničkog bombardovanja Konjica.

Meho (Huse) TOJAGA (1921. Pijesci – 1945. Kokorina) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio novembra 1944. u 4. bataljon 13. hercegovačke brigade. Poginuo 14.2.1945. kod Tanovića-hana na putu Nevesinje – Mostar.

Zejna (Hasana) TOJAGA r. Pajević (1903.* Nevesinje – 1944. Buna) - AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođena 1906. Živjela u Hodbini. Aktivista NOP-a. Poginula oktobra 1944. na Buni kod Mostara, prema porodičnom predanju, na zadatku kao partizanski kurir.

Drago (Tome) TOPIĆ (1928. Vionica – 1945. Buna) - BORAC

Učenik. Živio s porodicom u Bijelom Polju kod Mostara, a od 1943. u Trebinju. U NOV i POJ stupio oktobra 1944. u 1. (mostarski) bataljon 13. hercegovačke brigade. Borac, poginuo 14. februara 1945. na Buni kod Mostara.

Smail (Alije) TOPUZ (1926. Blagaj – 1945. Logatec) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1928.* Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 16. februara 1945. u 11. hercegovačku brigadu. Poginuo u borbama za oslobođenje Logateca u Sloveniji 3. ili 4. maja 1945. godine.

Spomenik poginulima u borbama za Logatec u Sloveniji. Među njima su i dva pala borca iz Blagaja sa spomen-pločom na Partizanskom: Mujo Gološ i Smail Topuz.

septembra 1940. zbog protestnog generalnog štrajka u Mostaru, izazvanog zabranom aktivnosti Veleža kao stjecišta naprednih ideja. Sproveden u Lepoglavu. Predat ustašama aprila 1941, prebačen u logor Gospić*, gdje je ubijen jula 1941.

Avdo (Osmana) TRBONJA (1913. Mostar – 1941. Jasenovac) - AKTIVISTA

Krojač, fudbaler “Veleža”, aktivista radničkog pokreta. Uhapšen od ustaša 1941. godine u Mostaru, odveden u logor Jasenovac i ubijen.

Jusuf (Saliha) TRBONJA Gusak (1924. Mostar – 1945. Mostar) - AKTIVISTA

Vozač. Član SKOJ-a od 1942. Uhapšen od ustaša februara 1945. u Konjicu i ubijen.

BRAĆA TRBONJA

Bećir Beća (Jusufa) TRBONJA (1919. Mostar – 1944. Konjic)

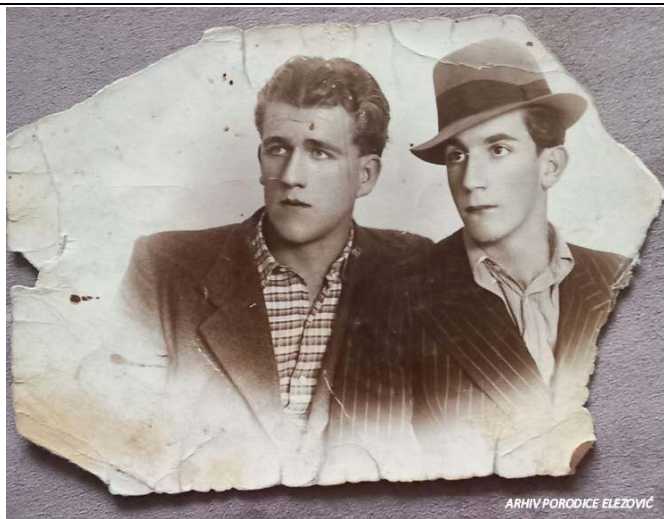

Električar, fudbaler “Veleža”. U NOV i POJ stupio decembra 1941, desetar. Prilikom proboja iz četničkog puča juna 1942, zarobljen od domobrana. Oslobođen u akciji spasavanja iz konjičkog zatvora jula 1942. Nakon izlaska iz zatvora nastavlja ilegalni

rad u Mostaru. U ljeto 1943. ponovo stupa u Mostarski bataljon. Poginuo je u Grušci kod Konjica kao desetar aprila 1944. prilikom četničkog napada na partizansku bolnicu. Brat narodnog heroja Mehe Trbonje.

Vasilije Vaso (Pere) TOŠIĆ (1906.* Mostar – 1941. Lepoglava*) - AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođen 1905. godine u Mostaru. Bravar. Član KPJ od 1925, predratni sindikalni funkcioner, aktivista i funkcioner RŠK „Velež“. Prema porodičnom predanju, primio mladog Džemala Bijedića u KPJ. Više puta hapšen i osuđivan. Uhapšen početkom

Bećir Trbonja i Šerif Ombašić Bomba, drugovi. Arhiv porodice Trbonja.

Omer (Jusufa) TRBONJA (1928.* Mostar – 1945. Busovača) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1927.* godine. Radnik u Rudniku mrkog uglja u Mostaru. Član SKOJ-a. U NOV i POJ stupio ljeta 1944. u 12.

hercegovačku brigadu. Borac. Poginuo aprila 1945. kod Busovače. Brat narodnog heroja Mehe Trbonje.

Narodni heroj Mehmed Meha Trbonja (lijevo) i supruga Raska, sa drugovima. Arhiv porodice Trbonja. Meha Trbonja je izgubio dva brata tokom NOB-a.

Mahmud (Huseina) TRČALO (1922.* Mostar – 1945. Ivan-Sedlo) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1921.* Bravar. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 2. bataljon 13. hercegovačke brigade. Poginuo 24. marta 1945. na Ivan-sedlu.

Slavko (Dušana) TRIFKOVIĆ (1922.* Raštani – 1945. Ostrožac) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1923.* Učenik Gimnazije. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 3. bataljon 13. hercegovačke brigade. Poginuo krajem februara 1945. ubrzo po stupanju u odred u borbama za Ostrožac.

Janko (Milana) TRIŠIĆ (1924. Potoci – 1945. Gubavica) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio oktobra 1944. u 1. bataljon 13. hercegovačke brigade. Poginuo 15. decembra 1944. na Gubavici kod Mostara.

Ahmet H. TURIĆ (1921. Mostar – 1944. Nevesinje)

Ukoliko imate podatke o ovom palom borcu, molimo da se javite redakciji sajta partizansko.info.

U: Uljarević – Unković

Tripo (Đorđa) ULJAREVIĆ (1922.* Mostar – 1942. Herceg-Novi) - AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođen 15. februara 1921.* u Babljoj Glavi kod Nevesinja*. Živio s porodicom i školovao se u Mostaru. Bravar. Predratni član SKOJ-a i član KPJ. Zajedno sa drugim aktivistima, uhapšen aprila 1942. sa grupom Mostaraca od Italijana, za odmazdu zbog sabotaže – požara u Fabrici duhana u Mostaru. Odvedeni u koncentracioni logor na poluotoku Prevlaka, zatim u ćeliju tvrđave na Mamuli. Streljan na Kamenom kod Herceg-Novog juna 1942. U Mostaru je bila organizovana pomoć uhapšenim i deportovanim borcima i njihovim porodicama. Prvu pošiljku od trideset i osam paketa donijele su na Mamulu Saveta

Radišić Gana i djevojka Tripa Uljarevića, koja je tada saznala da je on već streljan.

Lazar (Sime) UNKOVIĆ (1896. Mostar* – 1941. Mostar) - AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođen 1896. u Nevesinju. Krojač, školovao se, živio i radio u Mostaru. Učesnik Oktobarske revolucije, predratni član KPJ. Uhapšen od ustaša avgusta 1941. u Mostaru, odveden i ubijen.

V: Vanović – Vulić

Mitar (Jove) VANOVIĆ (1907. Mostar – 1941. Gospić) - AKTIVISTA

Rođen u Malom Polju kod Mostara. Mehaničar. Predratni član KPJ, više puta hapšen. Uhapšen od ustaša u Mostaru ljeta 1941, odveden u Gospić i ubijen.

Predrag (Jovana) VASIĆ (1914.* Mostar – 1941. Mostar*) - AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođen 1913.* Apsolvent tehničkog fakulteta u Beogradu. Predratni član KPJ, svestrani sportaš koji se najviše posvetio fudbalu, igrajući za klub "JŠK" u Mostaru, a zatim za "Velež" do zabrane rada kluba 1940. Još kao student u Beogradu pripadao je naprednom pokretu i bio je primljen u članstvo KPJ. Zabilježeno je da je za studentskih ferija "aktivno djelovao u Mostaru". Nakon uspostave NDH, odveden od ustaša 23. juna 1941. i ubijen u Konjicu*.

Mehmed (Mehe) VEJZOVIĆ (1919. Humilišani – 1945. Sarajevo) - ILEGALAC

Učitelj. Kao rezervni oficir mobilisan u domobranstvo NDH, gdje je djelovao kao obavještajac NOP-a. Otkriven i uhapšen od ustaša u Tarčinu, odveden u Sarajevo februara 1945. i ubijen.

Muhamed Rasim (Omera) VEJZOVIĆ (1918. Mostar – 1945. Sarajevo) – AKTIVISTA, ILEGALAC

Brijač. Član SKOJ-a, aktivista i ilegalni radnik. Hapšen od Italijana aprila 1943. Uhapšen ponovo od ustaša februara 1945. u Mostaru, odveden u Sarajevo i ubijen.

Kemal (Ahmeda) VELAGIĆ (1926. Mostar – 1944. Kula) - BORAC

Prema Spomenici, rođen u Blagaju* kod Mostara. Limar, član SKOJ-a od 1942, u Bataljonu od oktobra 1943, poginuo na Čičevu kod Konjica 17. februara 1944.

Omer (Ahmeda) VELAGIĆ Čehajić (1923.* Mostar* – 1945. Igman*) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1922.* u Blagaju*. Brijač. U NOV i POJ stupio krajem 1944. godine u 14. hercegovačku brigadu. Poginuo u borbi kod sela Prekalj kod Bihaća*, aprila 1945.

Albina VELIČANIN* (???? ???? – ????) - BORAC

Prema spisku boraca Desete hercegovačke brigade, zapisana kao ALBINA VELIČAN*, borac, rođena u Ilidži, Sarajevo, domaćica. Poginula poslije proboja sa Sutjeske.

Ibrahim Ibro (Omera) VEŽIĆ (1911. Gnojnice – 1945. Kiseljak) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 14. hercegovačku brigadu. Poginuo u borbi kod Kiseljaka, 5. aprila 1945.

Rudolf Rudo (Marka) VIDOVIĆ (1909. Raška Gora – 1945. Cezin) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 16. februara 1945. u 3. dalmatinsku brigadu. Poginuo nesrećnim slučajem 6. maja 1945. u Cezinu, Istra.

Avdija M. VİĐEN (1911.* Mostar – 1943. Dahau)

Prema podacima iz arhiva Arolsen, rođen u Mostaru 1912.*, stradao u koncentracionom logoru Buhenvald u Njemačkoj 1943.

Šefik Fika (Mehmeda) VILA (1920. Mostar – 1942. Janjina*) - BORAC

Tokar, član SKOJ-a od 1939. i KPJ od 1941. U NOV i POJ stupio decembra 1941. Tražio je da stupi u Mostarski (konjički) bataljon nakon što je odbio poziv za odlazak u domobrane.

Politički delegat voda, poginuo u borbi u Zaboranima* kod Nevesinja juna 1942.

BRAĆA VRGORA

Dževad (Hasana) VRGORA (1924. Mostar – 1944. Zagreb)

Đak Gimnazije. Član SKOJ-a od 1941, u NOV i POJ stupio jula 1943. u Mostarski omladinski odred. Zarobljen na Kamenj u Mostaru u julu 1943. sa grupom mladih boraca, odveden u zatvor, ali se uspio izvući

otkupom. Nakon toga stupio po zadatku u domobrane, uhapšen u Zagrebu 12-13. septembra 1944. sa dvojicom mostarskih ilegalaca pri pokušaju prelaza ljudstva i materijala partizanima. Svi uhapšeni su streljani u parku Dotrščina iste noći po kratkom postupku. Njihova imena su kao opomena objavljena na oglasu kojim je bio oblijepljen Zagreb. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Zijad Zijo (Hasana) VRGORA (1926.* Mostar – 1943. Ovojci) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1925.* Đak Gimnazije, član SKOJ-a od 1942, u NOV i POJ stupio jula 1943. Poginuo

jula 1943. kao borac Mostarskog omladinskog odreda na Kamenj* kod Mostara prilikom pokušaja odreda da se pridruži Mostarskom bataljonu. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Milivoje Mili (Vukana) VUČETIĆ (1922. Čapljina – 1943. Mostar) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1921.* Završio Građansku školu u Mostaru gdje je živio sa porodicom i radio kao radnik. Član SKOJ-a od 1941, u Bataljonu od novembra 1941. Obolio od tuberkuloze i zbog bolesti vraćen u Mostar jula 1942. Umro u Mostaru 14. maja 1943.

Mijo (Kažimira Josipa) VUČIĆ (1898. Vid – 1945. Sv. Katarina) - BORAC

Mašinbravar, radio u Rudniku mrkog uglja u Mostaru. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 1. bataljon 6. dalmatinske brigade. Poginuo maja 1945. kod Svete Katarine u Istri.

Jovo (Milana) VUČIJAK (1917. Goranci – 1944. Mostar) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio u jesen 1943. u Mostarski bataljon. Zbog bolesti prebačen u Mostar, gdje je marta 1944. umro u bolnici.

Emanulah Eman (Muhameda) VUČIJAKOVIĆ (1927.* Mostar – 1945. Sarajevo)

Prema Spomenici, rođen 1922*. Mehaničar, član SKOJ-a od 1941, u Bataljonu od januara 1944. Vraćen u Mostar zbog bolesti (upale pluća). Uhapšen sa ocem od ustaša 12. februara 1945. u Mostaru, dva dana prije oslobođenja, i odveden u Sarajevo, gdje je 28. marta 1945. streljan.

Muhamed (Hafiza Hasana) VUČIJAKOVIĆ (1905. Mostar – 1945. Sarajevo) - AKTIVISTA

Posljednik. Aktivno je pomagao NOP. Uhapšen sa sinom Emanom od ustaša 12. februara 1945. Odveden u Sarajevo gdje je ubijen 28. marta 1945.

Zdravko (Vidaka) VUJADINOVIĆ (???? ????* – 1944. Prijevorac)

Prema Spomenici, rođen 1923. u Mostaru. Učenik Gimnazije. Od 1939. s porodicom preselio u Sarajevo, a od 1941. izbjegao u Srbiju, gdje je stupio u partizansku jedinicu. Poginuo kao borac 2. proleterske brigade 1943. u Sandžaku.

BRAĆA VUJOVIĆ

Branislav Brano (Jefte) VUJOVIĆ (1924. Kifino Selo – ??? Beograd) - BORAC

Živio sa porodicom u Mostaru, učenik Gimnazije. Član SKOJ-a od 1940. i KPJ od 1941. U NOV i POJ stupio ljeta 1941. u ustaničke jedinice u istočnoj Hercegovini. Zbog bolesti vraćen u Mostar, odakle odlazi u Beograd, gdje je umro u toku rata.

Slavko (Jefte) VUJOVIĆ (1918. Kifino Selo – 1943. Sutjeska) - BORAC

SLAVKO (JEFTE) VUJOVIĆ, rođen 20. maja 1918. u Kifinu Selu kod Nevesinja. Živio sa porodicom u Mostaru, student agronomije u Beogradu. Član KPJ od 1940. U NOV i POJ stupio ljeta 1941. u ustaničke jedinice u istočnoj Hercegovini, a od avgusta 1942. u 2. bataljon 10. hercegovačke brigade. Poginuo juna 1943. na Sutjesci.

Muhamed Hamid (Derviša) VUK (1924. Mostar – 1943. Stara Gradiška) - ILEGALAC

Učenik Gimnazije. Član SKOJ-a od 1940. Učestvovao u nizu akcija, poput iznošenja municije i druge opreme iz Sjevernog logora u

Mostaru 1942. Uhapšen od ustaša jula 1943, sproveden u logor Stara Gradiška gdje je ubijen

septembra 1943. Njegovo ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

Danilo (Akima) VUKAJLOVIĆ (1905. Bileća – 1943. Sutjeska)

Profesor filozofije u Gimnaziji u Mostaru, intelektualac marksista. Sin siromašnih seljaka, školovan u Beogradu i Engleskoj. Smatrao je da je u rodu sa čuvenim ustanikom iz

XIX vijeka Lukom Vukalovićem, čime se ponosio.

Aktivan u SPD "Gusle" i "Prosvjeti". Blizak saradnik palih boraca dr Safeta Mujića, profesora Dušana Mučibabića i drugih intelektualaca, kod mostarske omladine, svojih đaka, pobudio je simpatije prema radničkom pokretu. U odreda od novembra 1941. Teško ranjen tokom Pete ofanzive na Sutjesci prilikom njemačkog bombardovanja (eksplozija mu je raznijela obe noge). Prolazeći kraj teško ranjenog Danila, Tito je zastao i, vidno potresen, tražio da mu se pruži lječnička pomoć. Prema jednom izvoru: „Iako je Danilu bomba razmrskala obje noge a krv šikljala ispod šinjela, kad mu je iznenada prišao i uzeo mu ruku drug Tito, koji je veoma uzbuđen tražio hiruršku ekipu, Danilo je, mada je bila noć, prepoznao svog Vrhovnog komandanta i posljednjim naporom pozdravio ga s jednom jedinom riječi: »Živio!« Tito se sjećao Danila i nakon rata i raspitivao o njemu. Danilo je poginuo je u blizini mostarskih đaka Osmana Ose Grebe i Hamde Brkića. Zabilježeno je da je „pao kao hrabar i dosljedan borac za slobodu svog naroda“. Njegovu suprugu Jelku, rodnom iz Šibenika, takođe profesoricu u Gimnaziji, ustaše su odvele u logor 1942.

Једна група сарадника Споменице Гусала

Са лева у десно, седе: Јован Л. Вуковић, Јован Р. Радуловић и Петар Пејановић; — стоје: Добривој Тохољ, Вукашин Врачар и Данило Вукајловић

Danilo Vukajlović, stoji desno. Sveštenik Petar Pejanović (Sjedi, desno) je žrtva fašizma, ubijen je ljeta 1941. godine. Izvor: "Pedeset godina Srpskog pjevačkog društva Gusle", 1938.

"Duboko mi se usjekao u pamćenje lik jednog takvog borca iz hercegovačkih jedinica. Bilo je to u toku Pete ofanzive, kada sam poslije teških dnevnih borbi gledao kako se jedan bataljon hercegovačke brigade kreće iz šume u selo, na odmor. Iznenada i mučki naletjelo je jato njemačkih »štuka« i sručilo na bataljon smrtonosni teret svojih bombi, što je prouzrokovalo veoma velike žrtve. Kad sam, odmah poslije toga, naišao sa Vrhovnim štabom na mjesto napada avijacije, našao sam tu veliki broj ranjenih i ubijenih boraca. Prišao sam jednom teško ranjenom borcu, pokrivenom do grla šinjelom ispod kojeg je u mlazevima šikljala krv, jer su borcu obje noge bile razmrskane. Pored njega je mlada medicinska sestra bespomoćno plakala. Iako je već bila noć, on me je odmah prepoznao i sa posljednjim naporom, ali još dosta jakim glasom, pozdravio me sa »živio!«. On je znao da umire, ali je bio svjestan da

umire za jednu veliku stvar. To je bio lik jednog od mnogih heroja koji su svojim životima ovjekovječili našu borbu i zadužili naše narode. Mene je to duboko kosnulo, ali nisam mogao ništa drugo da učinim za njega osim da naredim da se hitno prenese u jednu kuću i da se pozove ljekar. Kasnije sam saznao da je taj hrabri borac podlegao ranama i da je bio iz Mostara."

Odlomak iz predgovora Josipa Broza za knjigu "Hercegovina u NOB" 1961. godine.

Josip Broz Tito na najgornjoj terasi gdje su spomen-ploče boraca na slova V-Ž, 8. aprila 1969. Izvor: CIDOM.

Vasilije Vasko (Petra) VUKIĆEVIĆ Vašak (1923. Mostar – 1944. Glavatičevo)

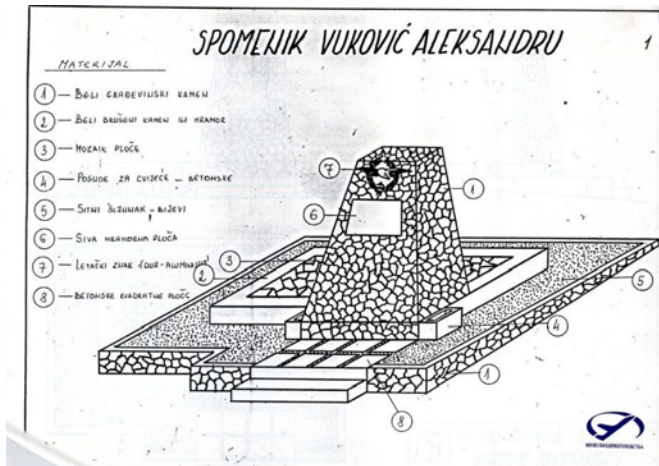
Prema Spomenici, rođen 1924. godine. Đak Gimnazije u Mostaru. Član SKOJ-a od 1941, u Bataljonu od oktobra 1943. Poginuo u Grušči kod Konjica aprila 1944. u okršaju sa četnicima kao borac desetine Mostarskog bataljona poslana kao obezbjeđenje bolnice.

"Školovala sam te, sine, da postaneš veliki čovjek! A sad si mi najveći, jer si pao za ovu zemlju koju si volio i koju ja ljubim – govorila je majka Vukićevićka ljubeći zemlju oko groba."

Izvor: list „Sloboda“, članak „Ponovo u voljenom gradu“, na otvaranju Partizanskog spomen-groblja 25.9.1965.

Prilikom otvaranja Partizanskog spomen-groblja 25.9.1965. jedan novinar je zabilježio jecaje Vaskove majke: *"Školovala sam te sine da postaneš veliki čovjek! A sad si mi najveći, jer si pao za ovu zemlju koju si volio i koju ja ljubim."*

Nacrt spomenika pilotu Prve eskadrile Aci Vukoviću 1990. godine. Do izgradnje ipak nije došlo. Izvor: Vazduhoplovni muzej u Beogradu.

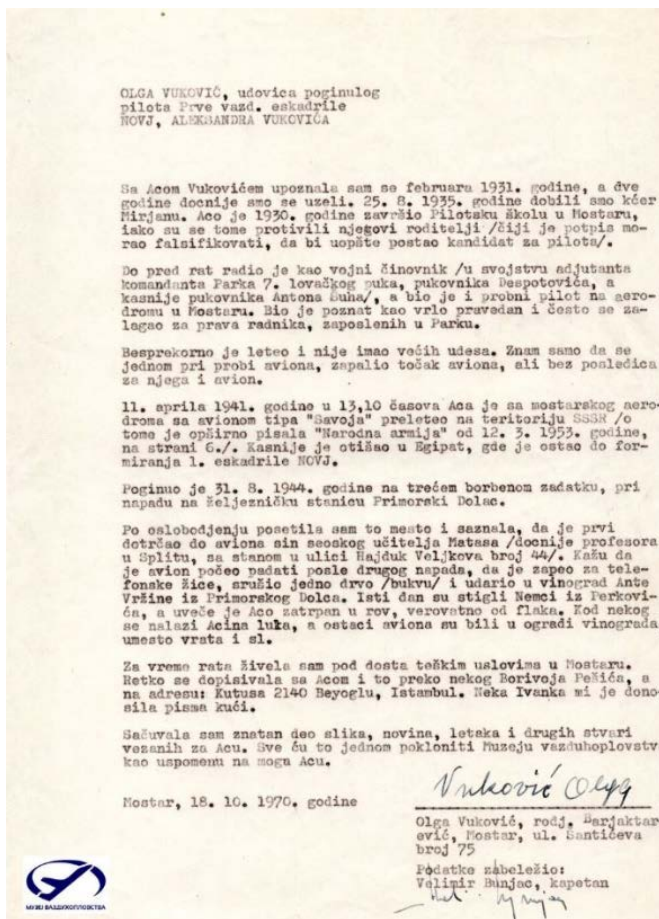

Aleksandar Aco (Riste) Vuković
(1910. Mostar – 1944. Drniš) -
BORAC

Pilot potporučnik. U aprilskom ratu 1941. Prebacio se u SSSR, a odatle u savezničku avijaciju na Bliski istok. Pri formiranju Vazduhoplovstva NOVJ stupio u Prvu eskadrilu. Član KPJ, poginuo 31. avgusta 1944. kao vođa vazduhoplovne lovačke grupe kod Drniša.

pilot Vuković R.
Aleksandar, Izvor:
Vazduhoplovni muzej u
Beogradu

Izjava Vuković Olge, supruge pilota Ace Vukovića: *"Kažu da je avion počeo padati posle drugog napada, da je zapeo za telefonske žice, srušio jedno drvo (bukvu) i udario u vionograd Ante Vržine iz Primorskog Dolca. Isti dan su stigli Nemci iz Perkovića, a uveče je Aco zatrpan u rov, verovatno od flaka. Kod nekog se nalazi Acina*

luka, a ostaci aviona su bili u ogradi vinograda, umesto vrata i sl." Izvor: Vazduhoplovni muzej u Beogradu.

Branko (Luke) VUKOVIĆ (1912. Vihovići – 1943. Ub) -
AKTIVISTA, BORAC

Rudar, aktivista radničkog pokreta. Nakon kapitulacije Kraljevine Jugoslavije izbjegao u Srbiju. U NOV i POJ stupio krajem jula 1941. u Tamnavski partizanski odred. Po razbijanju odreda februara 1942. kao ranjenik sklonio se u selo Zvizdar kod Uba. Uhapšen od Nijemaca 28. avgusta 1943. i ubijen.

Drago (Pere) VUKOVIĆ Kostriješ (1897. Mostar – 1944. Drvar) - BORAC

Prema *Spomenici* rođen u Nevesinju, zidarski radnik (kamenorezac). Član KPJ od 1941, u Bataljonu od septembra 1941, borac, poginuo u Drvaru 1944.

PORODICA VUKOVIĆ

Gojko Rade (Gojka) VUKOVIĆ
(1926. Mostar – 1945. Ivan-Sedlo) –
ILEGALAC, BORAC

Najmlađi član porodice Vuković,
član SKOJ-a. U NOV i POJ stupio ljeta
1944. u 1. (mostarski) bataljon 13.
hercegovačke brigade. Zamjenik

komesara Omladinske čete. Ušao je u oslobođeni
Mostar 14. februara 1945. i našao praznu porodičnu
kuću. Traženo je da, kao posljednji preživjeli Vuković,
ne ide u dalju borbu što je odbio. Poginuo marta 1945.
na Ivan-sedlu.

Sjećanja – Esad Bubić: "Onda je došao rat. Stariji su otišli u partizane, a mi najmlađi, uzrasta današnjih pionira, bili smo organizovani po grupama. Održavali smo redovne sastanke. Rukovodilac moje grupe je bio Šemsudin Čatrnja – Šone... Borili smo se na svoj način. Onesposobljavali neprijateljske kamione... Stavljali klampe pod gume... Razbijali sijalice, jer su ilegalci u Mahali najviše noću radili i tada se kretali. Iz toga

perioda mi je najviše u sjećanju ostala hrabrost najmlađeg Vukovića. Rade, koji je bio jedno dvije godine stariji od mene. Sjećam se kao sad, kamion natovaren pirinčom, vozi kroz mahalu prema aviatci. On se penje i izbacuje vreće pirinča. Taj bi se pirinač dijelio porodicama čiji su hranitelji bili u partizanima. A za takve stvari se glava gubila..."

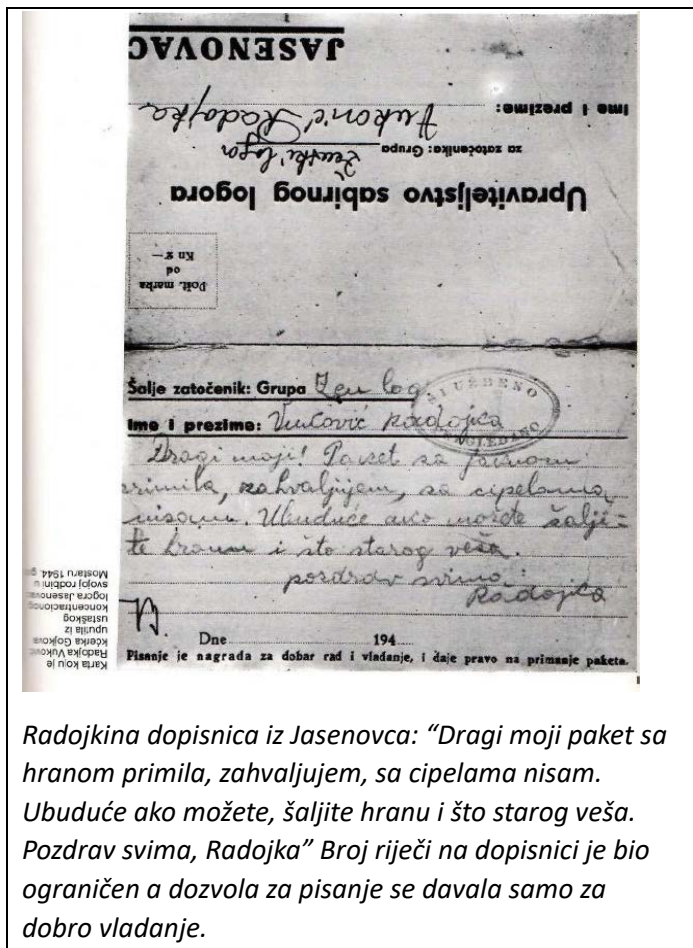
Mladen (Gojka) VUKOVIĆ (1917.
Mostar – 1942. Romanija) –
AKTIVISTA, BORAC

Službenik, član KPJ, MK SKOJ-a za
Zenicu. Stupio u Romanijski NOP
odred jula 1941. Poginuo u napadu
na žandarmerijsku stanicu u Sokolcu kod Sarajeva 26.
avgusta 1941. godine.

Radojka (Gojka) VUKOVIĆ (Mostar
– 1943.* Jasenovac) – BOLNIČARKA,
BORAC

Jedina kći poznatih mostarskih
revolucionera Gojka i Zlatke
Vuković. Član SKOJ-a od 1940. U
Bataljonu od kraja 1941. ili proljeća 1942. Bolničarka.
Poslije Pete ofanzive i probijanja obruča na Sutjesci,
zarobljena kod Jablanice juna 1943. i odvedena u logor
Jasenovac gdje je ubijena 1944*. godine.

Radojkina dopisnica iz Jasenovca: "Dragi moji paket sa hranom primila, zahvaljujem, sa cipelama nisam. Uбудуće ako možete, šalјite hranu i što starog veša. Pozdrav svima, Radojka" Broj riječi na dopisnici je bio ograničen a dozvola za pisanje se davala samo za dobro vladanje.

Nakon mučenja streljan je na Ovojcima sa Jusufom Čevrom.

Zlatka (Jove) VUKOVIĆ rođ. Radić
(1893. Mostar – 1941. Ovojci) –
AKTIVISTA, BORAC

Prema Spomenici, rođena 1891.*
Domaćica (po nekim izvorima,
radnica), supruga mostarskog
revolucionera Gojka Vukovića (1887-

1934) i majka četvero palih boraca Mladena, Slobodana, Rade - Radiše i Radojke Vuković. Aktivista radničkog pokreta. Prema sjećanjima savremenika, "godinama (je) sav teret oko izdržavanja porodice nosila na svojim plećima; radila je najgrublje poslove po kućama samo da bi djecu podigla i osposobila za život." 31. jula 1941. godine, u kući porodice Vuković održao se sastanak Mjesnog komiteta KPJ. Ustaše su upale u dvorište. Zlatka je bacila ručnu bombu da bi omogućila sinu i drugovima da pobjegnu. To je bila "prva bomba koja je bačena na okupatora u porobljenom Mostaru". Uхваćena sa ilegalcem Ahmetom Sefićem. Nakon mučenja oboje su streljani su istog dana.

Slobodan (Gojka) VUKOVIĆ (1919.
Mostar – 1941. Ovojci) – AKTIVISTA,
ILEGALAC

Građevinski tehničar. Član SKOJ-a od
1939, i KPJ od 1940, član MK SKOJ-a
za Mostar. Sin revolucionera i

komuniste Gojka Vukovića. Fudbaler "Veleža". Nakon oružanog otpora ustašama 31. jula 1941, bježi kod kuma u Rodoč koji ga je sklonio u jednu pećinu a sutradan 1. avgusta izdao ustašama. Slobodana su ustaše zatekli na spavanju. Dva omladinca, Sulejman Rebac i Muhamed Kreso koji su tu čuvali krave, vidjeli su kako su Slobodanu „oko vrata vezali kožni opasač i tako ga vukli do kamiona. Strpali su ga unutra, onako s kaišem oko vrata“. Proveli su ga kroz grad „divljački vičući da je uhvaćen. A on, pretučen, s kaišem o vratu, naslonjen na kabinu kamiona, stajao je klonule glave“.

*Spomen-bista Zlatke
Vuković.*

*Gojko i
Zlatka
Vuković,
početkom
Prvog
svjetskog
rata.*

*Renovirana
Muzej-kuća
Vukovića u
Donjoj
mahali u
Mostaru*

U staroj kući prema vodi,
Na čija okna jorgovan pada,
Četvoro zlatnih Zlatka rodi,
Mladen, Slobodan, Radiša, Rada.

Nagnuta iznad »Singer« mašine
Noćima šila parče hijeba,
Tkala slobodu što će da sine
Sa modrog platna mostarskog neba.

Vrijeme mučko u smrt satka
Majku i djecu u istom ratu,
Četvoro Zlatnih i peta Zlatka,
Krakova pet je zvijezde u zlatu.

Otac je Gojko oti'o prvi,
Majka,
Pa Cerka,
Pa Tri Mladića
Sa istog mlijeka
Od iste krvi,
Ta divna Četa,
Četa Vukovića.

*Stihovi
Miše
Marića o
porodici
Vuković
(pjesma
Mostarskih
kiša "Zlatka
Vuković")*

Spaso (Pante) VUKOVIĆ (1922. Mostar – 1944.
Čapljina) – AKTIVISTA, BORAC

Zemljoradnik. Aktivista NOP-a. U odred stupio
septembra 1944. u 12. hercegovačku brigadu. Poginuo

29.1.1945. u Tasovčićima kod Čapljine kao borac 1.
bataljona 3. brigade Narodne odbrane.

Živko Lj. VUKOVIĆ (1922. Mostar –
1942. Borač*) – AKTIVISTA, BORAC

Učenik Učiteljske škole. Član SKOJ-a
od 1938. (i član rukovodstva
školskog SKOJ-a), član KPJ od 1940.
Aktivan u organizaciji "skauta",
učesnik partijskog kursa na

Bjelašnici 1940. Prvoborac, iz Mostara izašao avgusta
1941. na područje Nevesinja radi organizacije ustanka,
radio pri Štabu Bataljona "Nevesinjska puška". Ubijen
juna 1942. u Kazancima* kod Gacka.

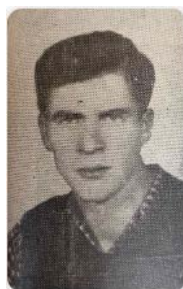

*Živko Vuković sa lokalnom djecom, mladim skautima.
Arhiv porodice Andrić.*

Borivoje (Gavrila) VULIĆ (1912. Mostar – 1944. Split) - BORAC

Pilot, u aprilskom ratu 1941. prebjegao avionom na Bliski istok. Stupio u britansku avijaciju RAF-a – krajem 1943. godine bio je upućen u Kanadu radi preobuke na teškim bombarderima. Po povratku uključen u sastav 15. američke vazdušne armije u Sredozemlju. Kao drugi pilot na bombarderu kapetana Blagoja Radosavljevića, letio u velikoj bombarderskoj formaciji radi bombardovanja njemačke vazduhoplovne industrije. Poginuo po povratku sa uspješno izvršenog zadatka kao pilot u oborenom avionu B-24 iznad Knina-Drniša 24. avgusta 1944.

Hasan (Salke) ZAHIROVIĆ Laca, narodni heroj (1919.* Mostar – 1943. Kobilja Glava) – ILEGALAC, BORAC

Prema Spomenici, rođen 1920. godine u siromašnoj zanatlijskoj porodici. Pekar. Fudbaler “Veleža” omladinske sekcije. Učesnik brojnih akcija tokom rata, poput izvlačenja oružja i materijala iz kasarni u Mostaru. Član KPJ od 1942. U NOV i POJ stupio oktobra 1941. u Bataljon, odakle je po zadacima više puta dolazio u Mostar donoseći sanitetski materijal, oružje i municiju. Jedan od najvještijih mitraljezaca udarne brigade, istakao se u brojnim akcijama. Poginuo kao zamjenik komandira čete na Kobiljoj glavi kod Gacka aprila 1943. Proglašen za narodnog heroja 1949. Ostao upamćen kao “vođa mostarske raje”. Ovjekovječen u čuvenim stihovima Miše Marića (“Mostarska majka”) Mladen i Laca, Tanja i Pava, / svi mrtvi koji u nama žive, / došli bi jači od zaborava, / iz neke strašne ofanzive.(...). O njemu je još za života spjevana pjesma u odredu: “Desetina naša spremna, / kukavica u njoj nema./ Na ustaše bombe baca / Zahiromić Hasan Laca.” Sahranjen je na Partizanskom spomen-groblju u Mostaru.

Z: Zagorčić – Zurovac

Muhamed (Saliha) ZAGORČIĆ (1921.* Mostar – 1943. Nevesinje) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1920. Građevinski tehničar, član SKOJ-a od 1941. U Bataljonu od kraja 1941.

Učesnik bitke na Sutjesci. Nakon proboja zarobljen od Nijemaca u Slivljima kod Gacka i ubijen, prema procjeni porodice, oko 15. ili 16. juna 1943.

Partizanska spomenica Muhameda Zagorčića.

Bista narodnog heroja Hasana Zahiromića Laca, djelo akademskog vajara Florijana Mičkovića (1985.)

Narodni heroj Hasan Zahirović Laca, opisan kao "jedan od najboljih boraca koje je slobodarski Mostar dao u Oslobodilačkom ratu." Crtež, "Sloboda".

Raketna topovnjača jugoslovenske mornarice 404 nosila je ime narodnog heroja Hasana Zahirovića Lace. Izvor: Fejsbuk.

Posmrtni ostaci narodnog heroja Hasana Zahirovića Lace bili su preneseni sa Kobilje Glave u Mostar. Njegov grob se jedno vrijeme nalazio u parku na Musali, a 1965. godine njegovi posmrtni ostaci su preneseni na Partizansko spomen-groblje.

Ibrahim Ibro (Mehmeda) ZALIHĆ (1911. Mostar – 1945. Ivan Sedlo)

Pekar. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 10. hercegovačku brigadu. Borac, poginuo marta 1945. na Ivan-sedlu u završnim borbama.

Mehmed (Durana) ZALIHĆ (1888. Mostar – 1942. Bijela)

Prema Spomenici, rođen u Konjicu. Kovač, živio i radio u Mostaru. Predratni aktivista radničkog pokreta. U njegovoj kući su se okupljale grupe ljudi koje su izlazile na oslobođenu teritoriju u partizanske vojne jedinice. Borac u Bataljonu od marta 1942, poginuo u Bijeloj kod Konjica juna 1942. u proboju iz opkoljene škole.

Rabija Rapka (Nazifa) ZEKIĆ (1924. Gacko – 1943.* Župa*) – BOLNIČARKA, BORAC

Radnica, živjela i radila u Mostaru. Član SKOJ-a od 1940. i KPJ od 1941. U Bataljonu od oktobra 1943, bolničarka. Poginula prilikom napada na bataljonsku bolnicu u Grušči* kod Konjica 27/28. aprila

1944*.

Spomenica Rabije Zekić, porodični arhiv.

Ante (Stjepana) ZELENKA (1922. Mostar – 1943. Mostar) – AKTIVISTA, BORAC

Građevinski tehničar. Bio je zaposlen u Tehničkom odsjeku i učestvovao je u izgradnji puteva, poput puta u selu Mamići. Lijepo je svirao gitaru.

Početkom rata je radio u Sjevernom logoru odakle je izvlačio oružje (uključujući dva mitraljeza) i municiju za pokret otpora. Član SKOJ-a od 1940. i KPJ od 1941. Bio u grupi mostarskih omladinaca-dobrovoljaca u aprilskom ratu, koji su vraćeni nakon pet dana zbog kapitulacije. Zabilježeno je da je ljeta 1941. pokušavao pomoći progonjenim Srbima obavještavajući ih o ustaškim namjerama. U Bataljonu od kraja 1941, gdje je bio omladinski rukovodilac. Vratio se u Mostar kad je teško obolio od tuberkuloze. Umro u Mostaru 30. jula 1943.

Antin najmlađi brat Niko Zelenika poginuo je kao partizan. Njegovo ime zabilježeno je na spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru koja je uništena početkom rata devedesetih. Drugi Antin brat Ivo Zelenika bio je ustaški tabornik.

Ljubomir Ljubo (Franje) ZELENKA (1916.* Mostar – 1942. Mostar) - AKTIVISTA

Prema Spomenici, rođen 1917. godine* u Mostaru. Službenik, fudbaler “Veleža” i predratni aktivista i aktivista NOP-a. Nakon paljenja Fabrike duhana uhapšen od Italijana kao talac. Streljan 13. juna 1942.

Halil (Huse) ZLOMUŠICA (1922. Banj dol – 1945. Ivan-Sedlo) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 14. februara 1945. u 11. hercegovačku brigadu. Borac. Poginuo marta 1945. na Ivan-sedlu.

Andrija (Pere) ZOVKO (1924*. Polog – 1945. Sv. Katarina) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1925.* Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 15. februara 1945. u 2. bataljon, 6. dalmatinske brigade. Poginuo početkom maja 1945. kod Svete Katarine u Istri.

Ivan Ivko (Pere) ZOVKO (1913. Polog – 1945. Općine, Trst*) - BORAC

Zemljoradnik. U NOV i POJ stupio 15. februara 1945. u 2. bataljon 10. hercegovačke brigade. Prema Spomenici, poginuo 3. maja 1945. u Ribnici, Slovenija*.

Stojan (Ivana) ZOVKO (1919. Polog – 1943. Lađevica) - BORAC

Mlinar. Borac 1. banijskog NOP odreda 3. banijske brigade od novembra 1942. Zamjenik komesara čete. Opisan kao „junak nad junacima, poznati puškomitraljezac“, koji je poginuo početkom 1943. u Lađevicama blizini Slunja (Kordun).

Ante (Ante) ZUANIĆ (1924.
Rogatica – 1942. Bjelimići) - BORAC

Đak Gimnazije, član SKOJ-a od 1941, u Bataljonu od decembra 1941. Desetar, poginuo u Janjini kod Konjica aprila 1942. Njegovo

ime nalazilo se na nestaloj spomen-ploči palim profesorima i đacima Gimnazije u Mostaru.

BRAĆA ZUPČEVIĆ*

Reuf (Mustafe) ZUPČEVIĆ* (1923.
Mostar – 1944. Pohorje) - BORAC

Završio trgovačku akademiju, fudbaler "Veleža". Član SKOJ-a, isključen iz škole zbog revolucionarne djelatnosti. Uhapšen od četnika u Mostaru marta 1943, predat Italijanima i

odveden u logor Mamula, a zatim u logor Visco di Udine. Nakon kapitulacije Italije stupio u slovenačku brigadu „Ljubo Šercer“. Poginuo u borbama u Sloveniji u selu Ruše kod Maribora maja 1944.

Tadžudin (Mustafe) ZUPČEVIĆ*
(1926. Mostar – 1945. Tuzla) – BORAC

* Prema Spomenici, prezime je Zubčević. *Ukoliko imate podatke o ovom palom borcu, molimo da se javite redakciji sajta partizansko.info.*

Osman Osmo (Salke) ZUHRIĆ (1925. Ljubuški – 1945.
Bosanski Petrovac) - BORAC

Mesar, živio i radio u Mostaru. Član SKOJ-a od 1942. U NOV i POJ stupio početkom 1944. u 13. krajišku brigadu. Poginuo početkom 1945. kod Bosanskog Petrovca.

BRAĆA ZUROVAC

Borivoje Boro (Drage) ZUROVAC
(1917.* Mostar – 1942. Mamula) - BORAC

Prema Spomenici, rođen 1920.* u Mostaru, bravar. Istaknuti aktivista i prvoborac, član SKOJ-a i KPJ, član MK SKOJ-a za Mostar. U prvoj grupi

dobrovoljaca koja se uputila na teren istočne Hercegovine da radi na razvijanju ustanka ljeta 1941. Vratio se u Mostar, uhapšen od Italijana aprila 1942 kao talac zbog sabotaže – požara u Fabrici duhana. Odveden u logor Mamula i streljan juna 1942. na Kamenom kod Herceg-Novog.

Vukašin (Dragutina) ZUROVAC (1911.
Mostar – 1942. Lajkovac*) – AKTIVISTA, BORAC

Mašinovođa. Predratni član KPJ. U Lajkovcu živio i radio od 1939, gdje je sekretar ćelije KPJ 1940. i kurir PK KPJ za Srbiju. Igrao fudbal za lajkovački "Železničar", jedan od naprednih radničkih klubova, čiji su članovi formirali odred od igrača i rukovodstva kluba te se priključili NOP-u. Vukašin je stupio u NOV i POJ jula 1941. u Tamnavsku partizansku četu kao politički delegat voda. Zarobljen od četnika decembra 1941. kod Uba, predat Nijemcima i odveden u logor Banjica*, gdje je 19. februara 1942. streljan.

Milka (Todora) ZUROVAC r. Antelj (1903. Mostar – 1944. Mostar) - AKTIVISTA

Gostioničarka. Aktivista NOP-a. Poginula od savezničkog avionskog bombardovanja 14. januara 1944. u Mostaru.

Ž: Živić – Žuljević

Stjepan (Antona) ŽIVIĆ (1913. Sao Paolo – 1943. Sutjeska) – AKTIVISTA, BORAC

Rođen u Sao Paulu u Brazilu. Službenik iz Slavonske Požege, predratni član KPJ. Zbog komunističke djelatnosti otpušten

s posla u Trnjacima kod Slavenskog Broda, zaposlio se decembra 1940. u Žitomislićima kod Mostara. U Bataljonu od početka 1942. Borac 3. bataljona. Poginuo 9. juna 1943. u Petoj neprijateljskoj ofanzivi na Sutjesci u kanjonu Pive kod Čokove Luke kao tifusni bolesnik u Centralnoj bolnici.

Muhamed (Mehmeda) ŽULJEVIĆ (1922. Mostar – 1943. Sutjeska) - BORAC

Brijač, član SKOJ-a od 1942, u NOV i POJ od 1943, borac 3. bataljona, poginuo u Petoj neprijateljskoj ofanzivi na Sutjesci juna 1943.

Saznaj više - Partizansko.info

Veb sajt posvećen Partizanskom spomen-groblju u Mostaru i očuvanju sjećanja na pale borce.

SPOMEN-PLOČE

KAMPANJA: Pronađimo borce

BIOGRAFIJE PALIH BORACA

A B C Č Ć D Đ Ž Đ E F G H I J K
L Ž L M U V Z

prezim

Nikola M. ABRAMOVIĆ

35+ g FŠK "Velež" Jasenovac poginuli 1941 poginuli u HR

NIKOLA (MIRKA) ABRAMOVIĆ BJELICA, rođen 1905. godine u Dabru kod Stoca. Rano je ostao bez oca, pa je sa majkom [...]

BLOG

ski
skojevi:
Fotografije iz
odice

orio
tervju
nzića
sa Bogdanom
Bogdanovićem
uoči otvaranja Partizanskog
spomen-groblja u Mostaru
septembra 1965. godine

Sve to i mnogo više na sajtu www.partizansko.info

Foto-galerija

Mostarski bataljon

Borci Mostarskog bataljona 1942. godine na Boračkom jezeru: Pava Miletić dole čuči u prvom redu. Izvor: Gordana Miletić Buzaljko

Grupa boraca Mostarskog bataljona na planini Košuti kod Glavatičeva 1942. godine. Prema porodici, Kemal Šarić sjedi prvi s lijeva s puškomitraljezom.

Članovi partijskog biroa Trećeg (Mostarskog) bataljona Desete narodnooslobodilačke hercegovačke udarne brigade (kasnije proleterske), kod Prozora oktobra 1942: stoje - Dušan Simić, Muhidin Bašagić Hido (poginuo kod Ostrošca 1943), Šefik Obad (narodni heroj, poginuo na Sutjesci 13. juna 1943), kleči - Enver Čemalović, sjede - Aco Babić i Salko Pezo (poginuo na Sutjesci 1943).

Mostar; grupa autora (1961): Hercegovina u NOB 1. dio, Beograd, Vojno delo

Selo Ribari 1942. Na fotografiji: stoje (s lijeva na desno): Mićević Stevo, moguće Ivan Bubaš, Ala Delić, narodni heroj Ahmet Pintul, Šantić Osman, Džemal Fejić. Čuče: Angelina Lambić (pretpostavka), Danilo Bilanović, Fatima Ševa, (nepotvrđeno). Arhiv porodice Mrgan.

selo Visočica, stoje (s lijeva na desno): Alija Krpo, Ragib Derviškadić, Meha Arap, Ivan Bubaš, Refik Šećibović. Čuče: Angelina Lambić, Fatima Ševa i izvjesni Spasoje. Arhiv porodice Mrgan/Đikić.

Prva četa Mostarskog bataljona, selo Doljani kod Jablanice 1942. godine, list "Sloboda".

Kroz hercegovački krš (1942.)

Mostarski bataljon, 1942. godine, list "Sloboda".

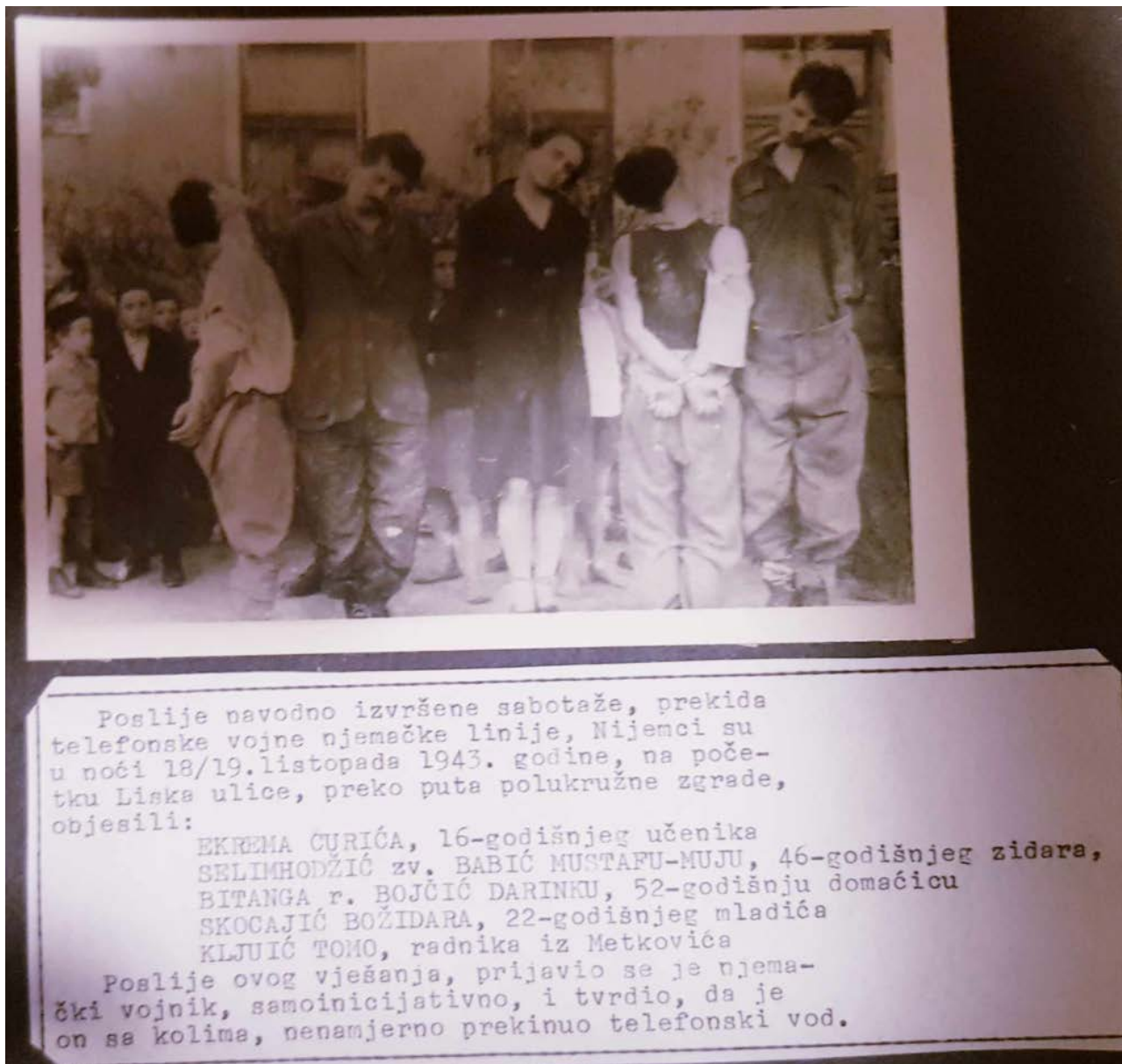
Grupa boraca i rukovodilaca Mostarskog batljajona. Sjede (s lijeva na desno): Talijan, partizan, Savo Savčić, narodni heroj Meha Trbonja, Talijan, partizan. Stoje: Alica Krpo, Fadil Numić, Husa Orman, narodni heroj Ahmed Pintul, narodni heroj Enez Orman.

"Vječna slava palim narodnim borcima" poslijeratni pano na kojem je prikazano preko 200 fotografija palih boraca iz Mostara. Fotografiju je na nekom zgarištu tokom rata pronašao i sačuvalao istoriograf Karlo Drago Miletić. Iako minijatura, poslužila je timu partizansko.info da sazna identitete brojnih boraca sa Partizanskog spomen-groblja.

Vješanje skojevaca Drage Palavestre (desno) i Alice Rizikala (lijevo) od strane Nijemaca 15. jula 1943.

Poslije navodno izvršene sabotaže, prekida telefonske vojne njemačke linije, Nijemci su u noći 18/19. listopada 1943. godine, na početku Liske ulice, preko puta polukružne zgrade, objesili:

EKREMA ĆURIĆA, 16-godišnjeg učenika
SELIMHODŽIĆ zv. BABIĆ MUSTAFU-MUJU, 46-godišnjeg zidara,
BITANGA r. BOJČIĆ DARINKU, 52-godišnju domaćicu
SKOCAJIĆ BOŽIDARA, 22-godišnjeg mladića
KLJUIĆ TOMO, radnika iz Metkovića

Poslije ovog vješanja, prijavio se je njemački vojnik, samoinicijativno, i tvrdio, da je on sa kolima, nenamjerno prekinuo telefonski vod.

Pet obješenih talaca od strane njemačkih vlasti: Ekrem Ćurić, Mujo Babić Selimhodžić, Darinka Bitanga, Božo Skočajić i Tomo Kljuić. Fotografija iz Arhiva K.D. Miletić.

Mostarski skauti - budući
borci Mostarskog bataljona.
Arhiv K.D. Milić

ARHIV K.D. MILETIĆ

Slika 3 :

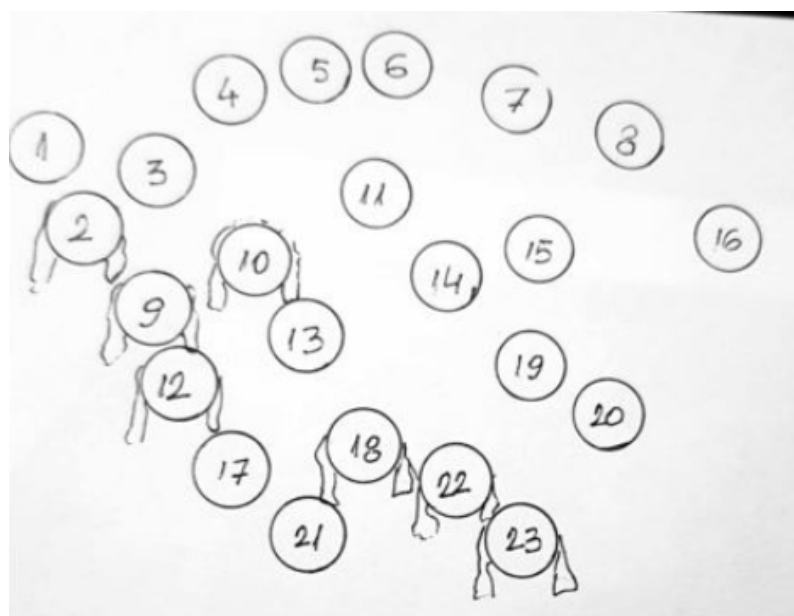
Pazarić 1938.g. - SKAUTI

(stoje od lijeva na desno) - VAHDA RAJKOVIĆ, DANILO MILIĆEVIĆ, OSMAN OSA GREBO, RISTO "ČIČO" MILIĆEVIĆ i t.d.

ARHIV K.D. MILETIĆ

(stoje, s desna na lijevo) - AHMED BRKIĆ, MUHAMED HAMA GREBO, RISTO "ČIČO" MILIĆEVIĆ, SALEM MACIĆ, ŽIVKO VUKOVIĆ, ? ? , MUSTAFA MUJA BALIĆ, OSMAN OSA GREBO, PREDRAG ŠKROBIĆ i.t.d.
(prvi s lijeva, gitara) - HAMDA BRKIĆ
(druga gitara) RIFAT PAVLOVIĆ
(prvi s lijeva stoji u kapi) DANILO MILIĆEVIĆ

1. Zagorčić
2. -
3. ~~Željko Križ~~
4. Đukić Atif
5. Bolić Mujo
6. ~~Željko Hadžiosmanović~~
7. ?
8. ?
9. ABIDA MILAVIĆ
10. ?
11. Mita Hadžiosmanović
12. MIRZIJA BALIĆ

13. ?
14. ?
15. ?
16. Nijaz -CAR
MILAVIĆ
17. RATKO MIČKOVIĆ
18. KEVSERA TIKVINA
19. MILE MILETIĆ
20. MLADEN ANTUNOVIĆ
21. ?
22. Rada Mičković
23. ?

Pali borci sa Partizanskog: 1. Muhamed Zagorčić, 4. Atif Đukić Beli, 5. Mujo Balić, 19. Mile Miletić.

*Sa plaže na Neretvi – ispod Starog mosta 1938. godine. U sredini
sjedi dr Safet Mujić*

Izvor: Časopis "Most"

Raja sa Carine. U prvom planu: pali borac Ejub Krpo, sjedi, sa naočalama, Mensur Seferović borac i publicista poslije rata. Skroz desno sjede Ejubovi brat i sestra Alija Krpo i Hasnija Krpo Demirović. Stariji brat Husref Krpo je takođe pali borac sa Partizanskog. Gotovo svi članovi porodice Krpo, uključujući i oca Sulejmana, učestvovali su u NOB-u. Arhiv porodice Krpo.

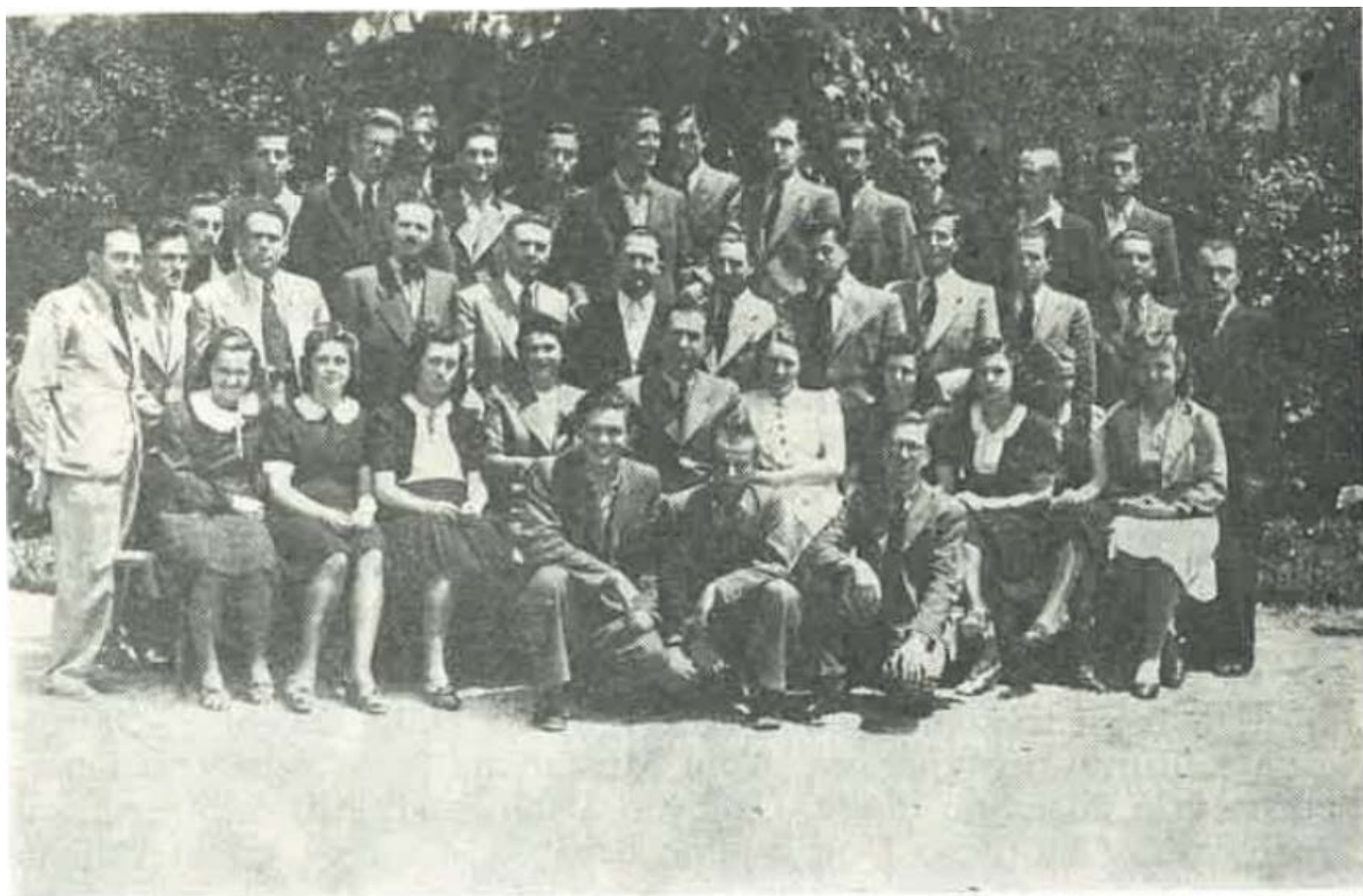
Članice Biblioteke koje su pohađale prvi srednjoškolski tečaj, koji je organizovan 1936/37. godine. U prvom planu (sjede) nastavnici tečaja i članovi upravnog odbora Biblioteke — (s lijeva na desno) Hakija Raljević, Džemal Demirović, Hasan Mrkonjić, dr Safet Mujić, Sulejman Fehimović, Hasan Ćišić, Salih Ćišić, Mustafa Alikalfić, Fazlija Alikalfić, Ismet Terzimehić, Smajo Brkić i Šefik Pekušić.

Muslimanska narodna biblioteka bila je poznata po svom naprednom djelovanju. Niz palih boraca bili su aktivni članovi koji su predavali mladima. Na ovoj slici su pali borci Ismet Terzimehić, Mustafa Alikalfić i dr Safet Mujić. Izvor: porodični arhiv, fejsbuk. Ista fotografije je objavljena u knjizi Fazlije Alikalfića, "Stasanje jedne mladosti", Mostar, 1985.

U prijatnom raspoloženju, poslije završenog programa, na zabavi Biblioteke 10. februara 1940. Među ostalim za stolom sjede Ilija Bošković i Smajo Brkić (prvi i drugi s desna), iznad njih stoji Džemšo Šarić

Džemšid Šarić u gornjem uglu desno, stoji. Izvor: Fazlija Alikalfić, Stasanje jedne mladosti, Mostar, 1985.

Grupa članova i funkcionera Muslimanske narodne biblioteke u Mostaru. U parku kraj hotela »Neretva«, u junu 1940. godine. S lijeva na desno — kleče — Mirza Nožić, Ibrahim Novo, Zlatko Pekušić; Sjede — Hatidža Udovičić, Sadeta Šemić, Zlata Salahović, Hatidža Kapić—Brkić, Fazlija Alikalfić, Mara Zuber, Šefika Resulbegović, Mirzija Balić, Zejna Konjhodžić, Asija Riđanović; Stoje u prvom redu — Smajo Brkić, Džemšo Šarić, Hasan Mrkonjić, Salko Đikić, Vehbija Imamović, Danilo Vukajlović, Ismet Terzimehić, Ahmo Milavić, Enver Krpo, Salko Kajtaz, Džemal Demirović, Muhamed A. Grebo; Stoje u drugom redu — Muhamed Mahić, Ekrem Efica, Mirica, Meho Avdić, Fadil Buturović, Hrustanović, Haldun Hrvić, Ejub Fazlinović, Ahmed Mehić, Džemal Kapić, Esad Kotlo, Muhamed Hadžiomerović (Sipa) i Osman Đikić.

Pali borci su Džemšo Šarić, dr Safet Mujić, Danilo Vukajlović, Ismet Terzimehić, Miralem Mirica, Muhamed Hadžiomerović Sipa.

Једна група сарадника Споменице Гусала

Са лева у десно, седе: Јован Л. Вуковић, Јован Р. Радуловић и Петар Пејановић; — стоје: Добривој Тихољ, Вукашин Врачар и Данило Вукајловић

Danilo Vukajlović, stoji desno. Izvor: "Pedeset godina Srpskog pjevačkog društva Gusle", 1938.

Razred 7.b gimnazije u 1939./1940.: Razrednik: prof. Tvrтко Kanaet. Učenici: Vasilije Balorda, Nedeljko Bukvić, Fadil Buturović, Mubera Ćemalović, Zdravka Glavadanović, Ante Hamušek, Katarina Loose, Marija Lupinec, Vojin Majstorović, Ljubica Mandić, Mirjana Antonija Milićević, Risto Milićević, Aleksandra Milošević, Ibrahim Nova, Nadežda Peško, Asija Riđanović, Zlata Salahović, Ksenija Samardžić, Nada Semiz, Đorđo Spahić, Nenad Šain, Sadeta Šemić, Milena Šotrić, Branimir Tamindžić, Hatidža Udovičić, Aleksandra Zelenika, Milica Radojičić, Velimir Pudar, Miroslav Ivezić. (Nedostaju učenici: Dušan Ćokić, Haldun Hrvić i Koviljka Vrhovac.)

Među ovim đacima su ubijeni Nedeljko Bukvić (odveden i ubijen najvjerovatnije u Jadovnu avgusta 1941), Vasilije Balorda (od Nijemaca u Kraljevu 1941.), Risto Milićević Ćićo (u Zvijerini 1942.). Na slici su i mlađe sestre palih boraca: Ksenija Samardžić (sestra Ines Samardžić), Zlata Salahović (sestra Bisere Salahović), Nadežda Peško (sestra Tanje Peško). Na slikama dole, sa izleta u Metković i Vid Narodnu (20. oktobar 1940.), nekoliko je palih boraca: profesor Dušan Mučibabić, te poginuli đaci Vasilije Balorda, Mubera Ćemalović.

*Razred 8.b gimnazije u Mostaru 1940./1941. Izlet u Metković i Vid - Naronu,
20. 10. 1940.*

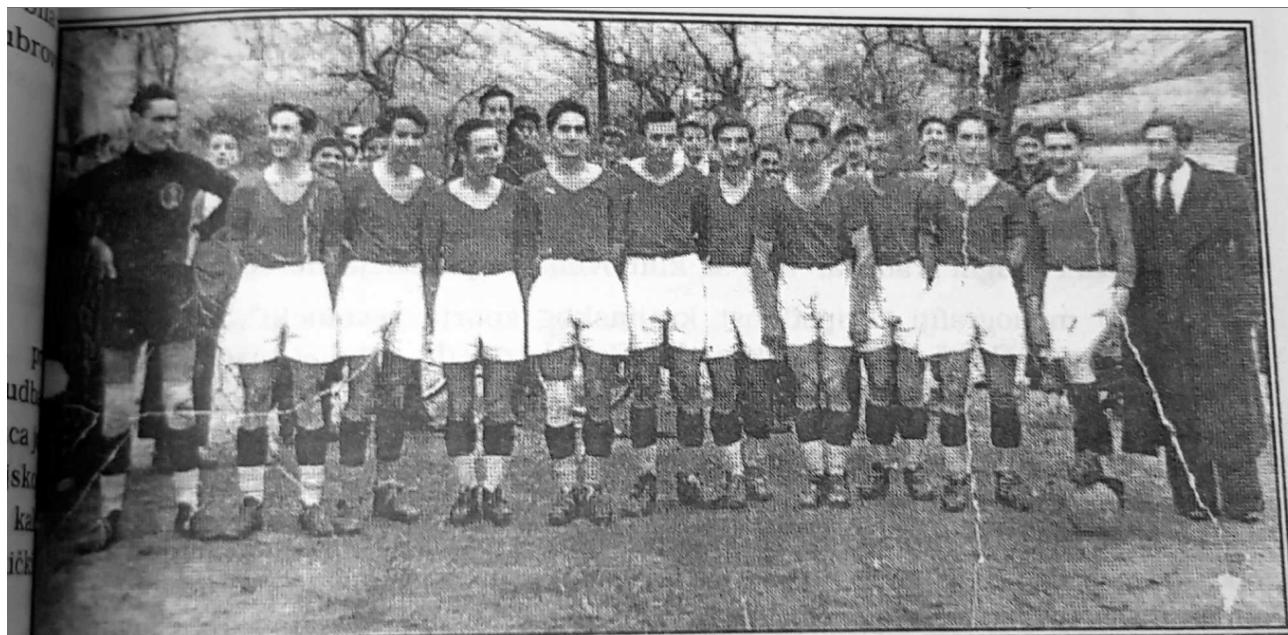
Razred 8.b gimnazije u Mostaru školske 1940./1941. god. Razrednik Mučibabić Dušan. Učenici: Balorda Vasilije, Bukvić Nedeljko, Buturović Fadil, Čemalović Muhera, Čokić Dušan, Glavačević Zdravka, Hamušek Ante, Ilrić Haldun, Ivezić Miroslav, Loose Katarina, Lupince Marija, Majstorović Vojin, Mandić Ijubica, Margeta Ivica, Miličević Mirjana, Miličević Risto, Novo Ibrahim, Peško Nadežda, Puđar Velimir, Radojičić Milica, Ridanović Asija, Salahović Zlata, Samardžić Ksenija, Semić Nada, Spahić Dorado, Stijaković Milenko, Šain Dragutin, Šain Nenad, Semić Sadeta, Šotrić Milena, Udovičić Hatidža, Bognar Miroslava.

PRVI PUT SA PETOKRAKOM ZVIJEZDOM NA GRUDIMA, 1939. GODINE U MOSTARU. S LIJEVA NA DESNO: MUHAMED HADŽIOMEROVIĆ, MEHA TRBONJA, SULE GUŠANAC, VJEKO BOŠKOVIĆ, ĆEMAL ŠEFKO, RADE ŠUMAN, ŠERIF HUSREFOVIĆ, KEMAL ARPADŽIĆ, FADIL BUTUROVIĆ, HALDUN HRVIĆ, ILIJA TERZIĆ I BORO ČEČEZ (S LOPTOM).

Generacija 1937.: Humo (član uprave), Šantić, Trbonja, S. Hadžiomerović, Barbarez, Terzić, Hrvic, Arpadžić, Husrefović, Džinović, E. Fejlić, Milović, trener: Ćorić (stoje) Alajbegović, Šapuh, Momić, Vukotić, Bubić, Gušanac, Buturović, M. Hadžiomerović (čuče)

Ekipa RŠK "VELEŽ" 1938. godina: Jaša Šantlić, Haldun Hrvčić, Kemal Arpadžić, Safet Džinović, Mille Barbarez, Hilmića Trebović Fadil Buturović, Šefkija Čemal, Muhamed Hadžomerović, Šerif Husrefović, Mlija Terzić, i Mehmed Trbonja (u odljelu)

Tim iz 1939, godine. (Stoje): Ljubo Filipović, Kemal Arpadžić, Nijaz Šice Čemalović, Fadil Buturović, Hilmića Trebović, Haldun Leo Hrvčić, Šefkija Čemal, Šerif Husrefović, Boro Čećez. (čuče): Mehmed Trbonja, Safet Džinović, Vjeko Bošković, Mustafa Humo, Sulejman Gušanac

Gore: Pali borac Mehmed Ćumurija sjedi skroz lijevo. Dole: Pali borci dr Safet Mujić (skroz lijevo) i Mehmed Ćumurija (skroz desno).

Porodični arhivi:

Arhiv porodice Šestić

Gore lijevo: Salko i mlađi brat Safet kod Parka na Musali. Gore desno: Skojevka Rada Ostojić i Salko Šestić na mostu. Arhiv porodice Šestić. S lijeva na desno: Muhamed Drače, Miralem Ribica i Salko Šestić na uzdaničinoj zabavi 20. 1. 1940. Terasa Banje, s lijeva Miralem Ribica, Muhamed Drače, Kemal Ćemalović i Salko Šestić. U pozadini je Mithat Ribica- Mita (brat od Miralema). Arhiv porodice Šestić.

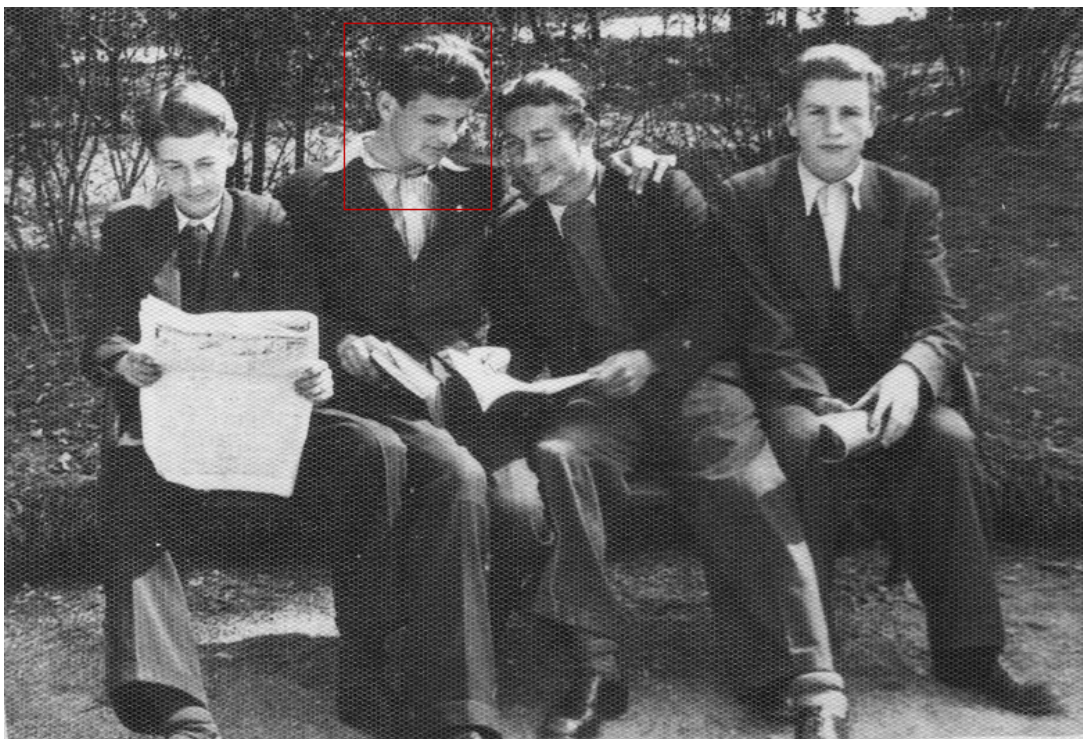
Lijevo: Salko Šestić i Nusret Seferović Polet.

Dole: Muhamed Drače, Miralem Ribica i Salko Šestić na uzdaničinoj zabavi 20. 1. 1940. Arhiv porodice Šestić.

Mostarski školarci. Na slici su bar tri pala borca: Miralem Rbibica, sjedi prvi s lijeva, Salko Šestić, osmi s lijeva u srednjem redu. Živko Vuković je u bijelo košulji treći s desna, takođe u srednjem redu. Arhiv porodice Šestić

Prvi razred učiteljske škole, 1939. Ejub Krpo je drugi s lijeva.

Ejub Krpo s drugovima, skroz lijevo.

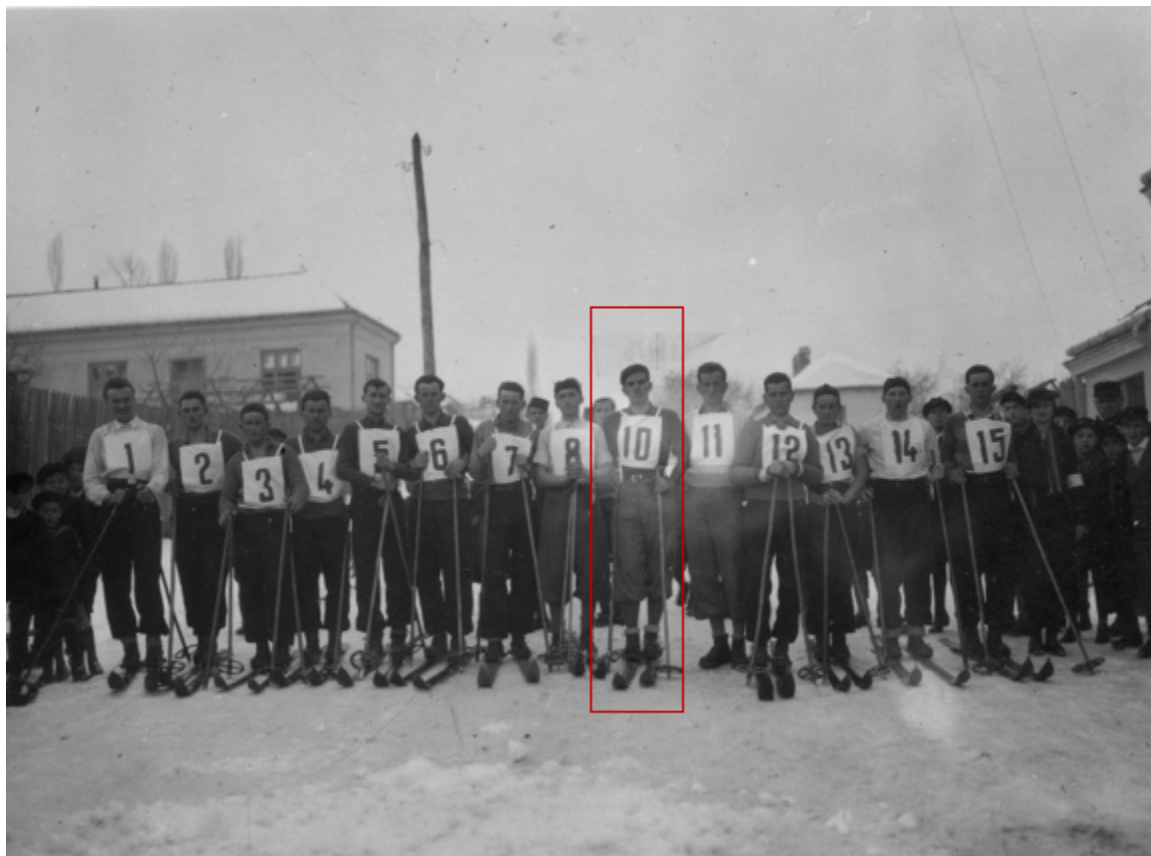

Gore: Alija Krpo, referent saniteta. Alija je preživio rat i postao kardiolog.

na vrhu Kopaonika (desno).

Husref Krpo, kao vojnik (lijevo), i

Husref Krpo na skijaškom tekmičenju u Valjevu 27.1.1935.

Predah, prilikom skijanja u Sloveniji. Husref Krpo sjedi u sredini u crnoj majici (sa opancima)

Koča pod Bogatinom, Slovenija.

*Lijevo: Pava Miletić, u crnoj haljini stoji lijevo. Prema porodici, "bila je toliko visoka da je jedva stala u fotografiju."
Desno: Miletić Pava, po dolasku u Konjički (mostarski) bataljon, stoji druga s desne strane). Izvor: Gordana Miletić Buzaljko*

ARHIV K.D.MILETIĆ

Slika 2 :

(stoje) - SALKO PAJEVIĆ, RIFAT PAVLOVIĆ, SALKO ŠEHOVIĆ
LUDVIG "LUČE" KUJUNDŽIĆ
(sjedi) - majka AHMETA i SALKO ŠEHOVIĆA

General Enver Ćemalović

ARHIV K.D.MILETIĆ

246

Mostar

Lijevo: Salko Šehović i Ludvig Luče Kujundžić stoje zagrljeni, s desna. Salkina majka sjedi na travi. Arhiv K.D. Miletić.
Desno: Enver Ćemalović prilikom otkrivanja bisti narodnih heroja Hasana Zahirovića Lace i Mladena Balorde Lobre.

Pali borci Zijo Elezović (stoji drugi s desna, u naočalama) i narodni heroj Ahmet Pintul (stoji u drugom redu drugi s lijeva) bili su u porodičnoj vezi. Arhiv porodice Elezović.

Stolari iz "Podružnice drvnih radnika Mostar", slikano oko 1934-1935. Pored palog borca Muhameda Taslamana (mladić u kariranoj košulji u sredini, oslonjen na tablu), pali borci stolari su takođe: Smajo Ibrulj, Smajil Jugo, Konstantin Kaličin, Hilmija Kreso, Mustafa Kreso, Ludvig Kujundžić, Salih Manjgo, Husein Maslić, Ante Matić, Mustafa Raljević, Msutafa Repak, Alija Rizikalo, Kemal Sulejmanović, Mehmed Šabić, Elefif Šaran.

Bećir Trbonja i Šerif Ombašić bomba, prije rata i odlaska u partizane.

Bećir Trbonja s drugovima, u parku na Musali.

ARHIV PORODICE TRBONJA

Mehmed Meha Trbonja, Razija Raska Trbonja sa dva druga čiji identitet nije potvrđen.

ARHIV PORODICE TRBONJA

Druženje na Neretvi: Bećir Trbonja stoji. Sjede s lijeva na desno: nepoznati, mladić koji bi po sjećanjima mogao biti Vasilije Balorda, pored njega narodni heroj Mladen Balorda, Predrag Škrobić.

Druge spomen-ploče

Spomen-ploča u Gimnaziji u Mostaru palim profesorima i đacima, s natpisom: “Neka imena palih junaka služe kao primjer kako se voli i umire za slobodu svoga naroda”. Postavljena je na inicijativu mostarskog SUBNOR-a, otvorio je Džemal Bijedić, a stajala je u hodniku kod glavnog ulaza od 1954. do 1992. godine

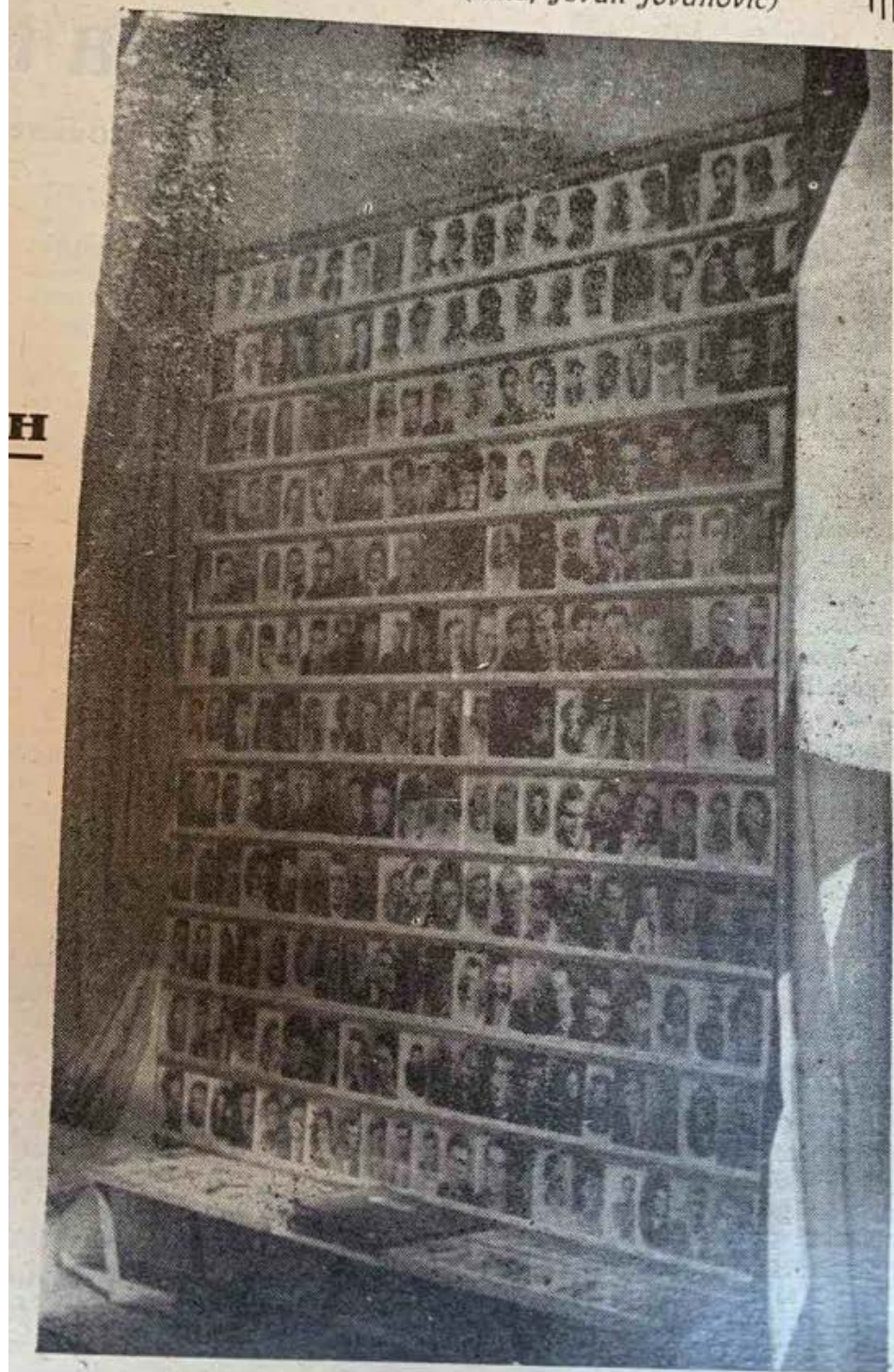

Spomen-ploča đacima nekadašnje trgovačke akademije u Mostaru (kasnije ekonomske škole). Foto: spomenicinob.

Spomen-ploča palim borcima iz Blagaja na kojoj je ime šesnaest boraca rodom iz Blagaja, od kojih mnogi imaju spomen- ploču na Partizanskom spomen-groblju, poput Muje M. Gološa, Kasima S. Gološa, Skočajić L. Bogdana, Smaila A. Topuza, i narodnog heroja Šefika Obada.

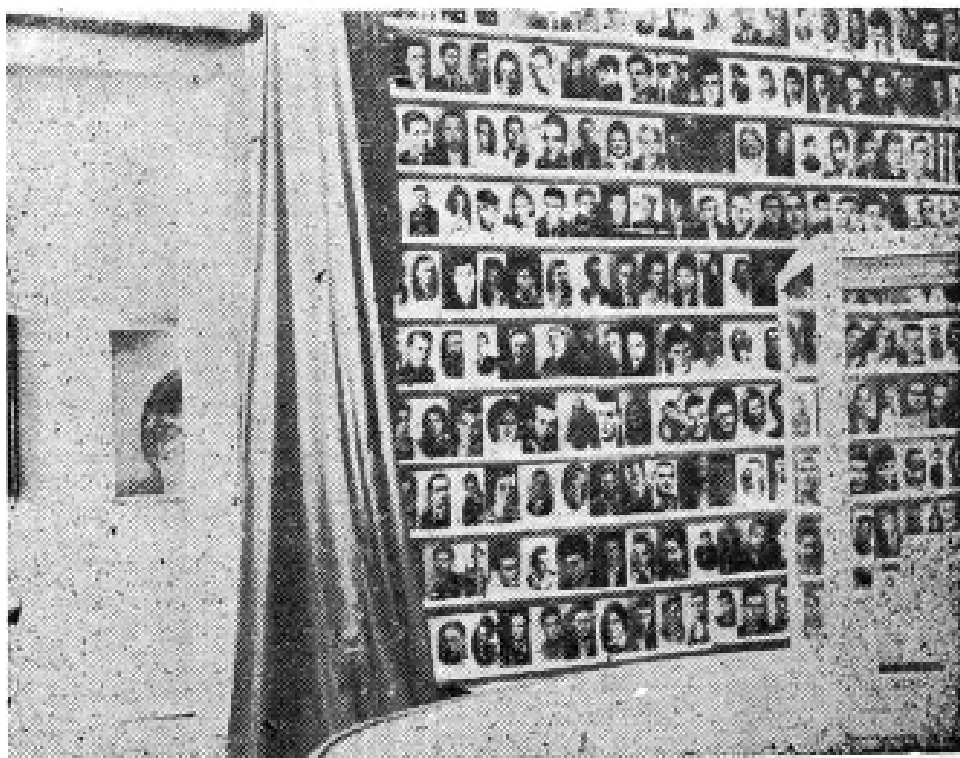
*Ti grabavi nisu rake,
već klevke naših snaga
(Žmaj Jovan Jovanović)*

Слике погинулих бораца у Завичајном музеју у Мостару

Izvor: list "Sloboda".

Detalj iz Zavičajnog muzeja u Mostaru. Pali borci Mostarskog bataljona

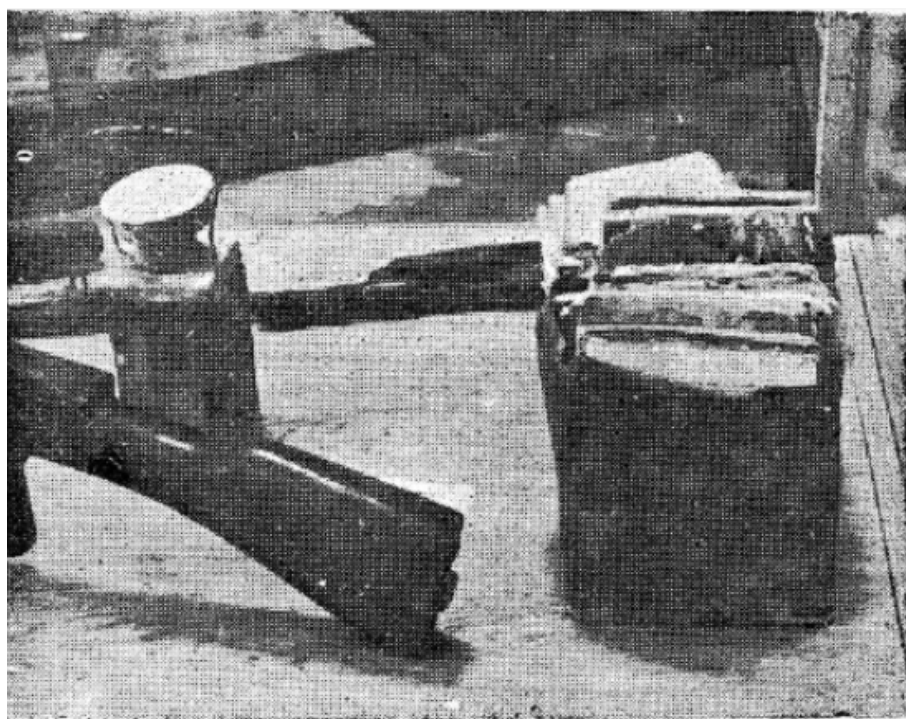

MUZEJ HERCEGOVINE — 1950. (Ulica maršala Tita)

Prikupljen je materijal iz NOB-e Mostara i Hercegovine, otkupljena je fototeka Zimole, nabavljene narodne nošnje, proizvodi mostarskih kujundžija i ostalih esnafa i priređivane su izložbe, da bi povodom 10-godišnjice oslobođenja Mostara — 1955. grad dobio svoj prvi muzej — Odjeljenje NOB-e i Etnografsko odjeljenje. Posebnu pažnju privukle su fotografije preko 800 palih boraca — herojskog Mostara.

Vitrina sa predmetima poginulih Mostaraca u NOB-i

Biblioteka skojevaca jednog kvarta u Mostaru, zatim fenjer
bataljanskog kurira i oružje poginulih boraca.

**o Gradskog Redarstva
u Mostaru**

POZIV SRBIMA

Pozivaju se svi SRBI sa članovima svojih porodica čija prezimena po redarstvenom popisu počinju sa slovima A i B, da se danas 14. o. m. u 10 sati navečer sakupe na željezničkoj postaji radi iseljenja u SRBIJU. Vlak iseljenika krenuti će točno u 11 sati navečer.

Iseljenici imaju pravo sobom ponijeti 50. kg. prtljage po osobi te sav svoj novac i sve svoje dragocjenosti.

Svi gore navedeni, koji su dužni odputovati današnjim iseljeničkim vlakom, moraju prije odlaska na kolodvor svoje stanove zaključati i ključeve uz naznaku prezimena, ulice i kućnoga broja predati predstojništvu ovoga redarstva soba br. 5.

Svi koji se ovome pozivu ne odazovu te pokušaju odbjeći ili sakriti se, po pronalasku biti će uhapšeni i najstrožije kažnjeni.

Zabranjuje se svima i svakome pod najstrožijom kaznom primati bilo što od Srba na poklon, pohranu, ili obračun u naravi kao i za iste, koji se moraju iseliti, bilo intervenirati ili ih prikrivati.

Naročito strogom kaznom biti će kažnjeni oni SRBI, koji pokušaju svoju pokretnu ili nepokretnu imovinu na bilo koji način oštetiti.

Iseljavanje se imaće obaviti u najvećem miru i redu.

ZA DOM SPREMNI!

Dano u Mostaru 14. kolovoza 1941.

Predstojnik redarstva

Krtalić, v. r.

“Poziv Srbima”: Nakon ustaških pogroma Mostaraca Srba, sredinom avgusta 1941, u Mostaru su osvanuli oglasi kojim se nalaže preostalom stanovništvu da se iseli. Prema nekim izvorima, došlo se do prezimena na slova K-Nj, kada Italijani preuzimaju vlast i progoni se zaustavljaju.

OGLAS

1. Osudom od 5. ožujka 1945. Ukp br. 1/1945.

1. **Prelić Muhameda**, sina Hamida, rođenog 1906. u Mostaru, stehaničara iz Mostara, na kaznu smrti strijeljanjem;
2. **Vatjeković Muhamed**, sina Hamida, rođenog 1905. u Mostaru, poštinske iz Mostara, na kaznu smrti strijeljanjem;
3. **Selo Jusuf**, sina Salke, rođenog 1908. u Blagaju, umirovljenog oružnika iz Mostara, na kaznu smrti strijeljanjem;
4. **Kolodier Paša**, sina Mostafe, rođenog 1902. u Mostaru, otocara, iz Mostara, na kaznu smrti strijeljanjem;
5. **Maljević Arslana**, sina Ahmeda, rođenog 1902. u Mostaru, pijara, iz Mostara, na kaznu smrti strijeljanjem;
6. **Božić Mustafa**, sina Bećira, rođenog 1900. u Dretinici, posebnika iz Mostara, na kaznu smrti strijeljanjem;
7. **Pilavčević Alija**, sina Osman, rođenog 1899. u Općicima, pijara, iz Mostara, na kaznu smrti strijeljanjem;
8. **Alemdar Sulejmana**, sina Rize, rođenog 1911. u Ljubuskom, upravnika satmarova, iz Mostara, na kaznu smrti strijeljanjem;
9. **Salković Salema**, sina Ahmeda, rođenog 1903. u Mostaru, posebnikskog Mostara, na kaznu smrti strijeljanjem;
10. **Rebac Ahmeda**, sina Salha, rođenog 1900. u Mostaru, bravara željezničke radionice iz Mostara, na kaznu smrti strijeljanjem;
11. **Zobac Ivana**, sina Franje, rođenog 1912. u Bradacima, redarstvenog dočelnika iz Mostara, na kaznu smrti strijeljanjem;
12. **Čumurića Mehmeda**, sina Ahmedaga, rođenog 1900. u Mostaru, trgovca iz Mostara, na kaznu smrti strijeljanjem;
13. **Glavović Muha**, sina Sulejmana, rođenog 1905. u Mostaru, pijara iz Mostara, na kaznu smrti strijeljanjem;
14. **Glavović Ibrahim**, sina Salke, rođenog 1918. u Mostaru, kovača iz Mostara, na kaznu smrti strijeljanjem;
15. **Sulejmanović Kemala**, sina Izaha, rođenog 1922. u Mostaru, stobara, na 7 godina teške tamnice;
16. **Paša Edhema**, sina Saliha, rođenog 1924. u Mostaru, trgovackog pomoćnika u Mostaru, na 7 godina teške tamnice;
17. **Rizvanović Omera**, sina Salaha, rođenog 1927. u Mostaru, upravnika iz Mostara, na 7 godina teške tamnice.

18. **Kikić Ivana**, zina Sijagina, rođen 1904. u Duvnu, diplomatski dopunilac-inženir iz Sarajeva, na kama sva sva stavljen;
19. **Stromir Milosavlac**, zina Josipa, rođen 1904. u Sarajevu, činovnik Dejstva bolnice iz Sarajeva, na kama sva sva stavljen;
20. **Ljurić Vasilije**, zina Grgura, rođen 1904. u Ljubici, inženjer iz Sarajeva, na kama sva sva stavljen;
21. **Šturmik Nikola**, zina Josipa, rođen 1904. u Gori, inženjer iz Sarajeva, na kama sva sva stavljen;
22. **Wagner Ljudevit**, zina Josipa, rođen 1909. u Gori, diplomirani inženjer naftoprocane, na kama sva sva stavljen;
23. **Kapetanović Saša**, zina Zlatica, rođen 1912. u Trebinju, činovnik Dejstva bolnice, inženjer iz Sarajeva, na 20 godina teže tamnice;
24. **Radonavić Lazar**, zina Lazara, rođen 1904. u Sarajevu, viši jeftemski kontrolor iz Sarajeva, na 30 godina teže tamnice;
25. **Repovac Bakira**, zina Ismeta, rođen 1921. u Oštici, elektrotehničar iz Sarajeva, na 10 godina teže tamnice;
26. **Darić Mahmuda**, zina Grgura, rođen 1921. u Ljubici, zaka iz Sarajeva, na 5 godina teže tamnice;
27. **Majer Ljilube**, zina Josipa, rođen 1928. u Dubrovniku, učesnik iz Sarajeva, na 7 godina teže tamnice;
28. **Džumhur Džemal**, zina Abduhmana, rođen 1925. u Beogradu, svećenik iz Sarajeva, na 5 godina teže tamnice;
29. **Vujević Milana**, zina Stjepana, rođen 1928. u Sarajevu, putnik iz Sarajeva, na 2 godine teže tamnice;
30. **Manić Stano**, zina Rade, rođen 1927. u Rijelju, inženjer iz Sarajeva, na 5 godina zatvora.

32. Focht Sarlota, kćer Haima Ožmo, rođena 1902. u Otovu, kućanica iz Sarajeva, na kaznu smrti strijeljanjem.

34. Čitipović, Davora, sestra Nikole, rođena 1923. u Sinju, djelatnost rojnika iz Sarajeva, na kaznu smrti strijeljanjem.

25. Hadžović Saliba, sin Ahmeda, rođenog 1922. u Vihovu, ~~općina Duvno~~, iz Sarajeva, na kaznu smrti strijeljanjem.

36. **Hadžibrahimović Galiba**, sina Ahmeda, rođenog 1911. u Visokom, pešakvog vođe iz Visokog, na kaznu smrti strijeljan.

37. **Hadžiselimović Ferida**, sosa Bočica, rođenog 1916. u Sarajevu, brijača iz Sarajeva, na kaznu smrti strjeljanjem;

38. **Hasković Ibrahim**, sosa Majic, rođenog 1906. u Stocu, trgovca iz Sarajeva, na kaznu smrti strjeljanjem;

40. **Sarajeva, na kaznu smrti strijeljanje;**
 41. **Šahinčić Sulejmana, sinu Šahin, rođenog 1911. u Jajcu, zločina iz Sarajeva, na kaznu smrti strijeljanje;**
 42. **Mehmedbakić Našima, kćer Muhameda, rođenu 1924. u Sarajevu, zločinom iz Sarajeva, na kaznu smrti strijeljanje;**
 43. **Čizmanović Hajrudina, rođenu 1930. u Kozaru, radarskog činovnika iz Sarajeva, na kaznu smrti strijeljanje;**
 44. **Damjanović Teofilu, sinu Faneje, rođenog 1912. u Splitu, djelatnog konjičkog zastupnika iz Sarajeva, na kaznu smrti strijeljanje;**
 45. **Kučukalić Hikmeta, sinu Mehmedu, rođenog 1915. u Bečkom, Vojvodka podrivatelja gronine iz Sarajeva, na kaznu smrti strijeljanje;**

Se potredici bili se dnevni komunističke partije, koje organizirali, primili i vrlo brzo postali članovima. U organizaciji javno odmah odobri "JUTRO", a oni su, naravno, da se saopšte, iako istoj kao prethodna, ali i u potpunosti drugačiji. Se izdaje uvek kao

SARINCA 29, c. 1945, color.

© Historijski arhiv Sarajevo

43. **Alhadić Rasima**, sestra Omera, rođena 1917. u Seosici, jefterskog
trojica iz Sarajeva, na doživotnu tešku tamnicu;
44. **Nezidžević Alibek**, brat Hadži Huseina, rođen 1911. u Sarajevu,
trojica iz Sarajeva, na doživotnu tešku tamnicu;
45. **Terzić Ibrahim**, sina Mustafe, rođen 1913. u Tuzli, popravljala samo-
voja iz Sarajeva, na doživotnu tešku tamnicu;
46. **Hadžimirović Emina**, kćer Mahmeta, rođena 1925. u Mostaru, sre-
đujućarku iz Sarajeva, na 20 godina teške tamnice;
47. **Ađemović Serila**, sina Muhameda, rođena 1912. u Danjem Vahalu,
sina Kotaracnog sud iz Sarajeva, na 15 godina teške tamnice;
48. **Nurudin Karić**, brat Avdije, rođen 1910. u Sarajevu, činovnika Ustas-
ke države iz Sarajeva, na 15 godina teške tamnice;
49. **Krkečević Osmann**, sina Mustafe, rođen 1906. u Sarajevu, dočimovnika
iz Sarajeva, na 10 godina teške tamnice;
50. **Babićević Kemala**, sina Ibrahim, rođen 1908. u Banjoj Luci, no-
voznika Ravnateljstva pošta iz Sarajeva, na 10 godina teške tamnice;
51. **Kazić Džemila**, sina Hasana, rođen 1911. u Gacku, djelatnog častičkog
namjesnika, na 5 godina teške tamnice;
52. **Bešlićević Bekada**, sina Nage, rođen 1909. u Tuzli, činovnika Pava-
rovanstva iz Sarajeva, na 2 godine teške tamnice;
53. **Kučuković Irfana**, sina Muhameda, rođen 1917. u Bečkom, trgovca iz
Sarajeva, na 1 godinu teške tamnice.

Odlukom Zastupništva pokrenika Lohrića, a temeljem propisa § 85. ZOGVSe, ublažena je smrtina kazna strijeljavanjem, sa kazna doživotnog zatvora tamnice, suodnosna pod gornj navedenim brojem 37, do 44.

56. **Nazečić Halida**, sina Mustale, rođenog 1927. u Sarajevu, učenika iz Sarajeva, na kaznu smrti strijeljanjem.

57. Džemilbić Mesuda, sina Smuila, rođenog 1923. u Sarajevu, djelatnog strijelca iz Sarajeva, na kaznu smrti strijeljanjem.

58. Karloš Ljubić, klerik Svetogara, rođen 1921. u Bos. Šamcu, domaćin iz Hreljeva, na kaznu zatvora shodno:

59. **Krfer Jakov**, sin Luka, rođen 1912. u Tuzli, državni, zrakoplovni inženjerski u Sarajevu, na kaznu smrti strijeljan;
60. **Serebrnjak Sava**, sin Mehmeda, rođen 1909. u Sarajevu, knjižar iz Sarajeva, na kaznu smrti strijeljan;
61. **Kulumbić Nikola**, sin Marka, rođen 1916. u Dubrovniku, podoficir na Šiben, na kaznu smrti strijeljan;
62. **Paubi Efrem**, sin Tome, rođen 1932. u Tuzi, učesnik u borbi protiv okupacije, na kaznu smrti strijeljan;
63. **Dražić Vukobrat Vuk**, rođen 1907. u Vojsci, glumac iz Vojscje, na kaznu smrti strijeljan;
64. **Vujanović Drago**, sin Tome, rođen 1918. u Čapli, srećničkog pripisnika na Bile, na kaznu smrti strijeljan;
65. **Zigart Ivana**, sin Ivana, rođen 1906. u Trstu, prirodnog nadporučnika iz Sarajeva, na doživotnu tešku tamnicu;
66. **Durbeli Nevena**, sin Ivo, rođen 1923. u Sarajevu, verničar iz Sarajeva, na doživotnu tešku tamnicu;
67. **Kekezić Dobri**, kćer Nikole, rođen 1922. u Sarajevu, privatni Orbenik u Sarajevu, na doživotnu tešku tamnicu;
68. **Krsmarović Gido**, sin Riste, rođen 1909. u Zabrtu, pobirača poraza iz Sarajeva, na doživotnu tešku tamnicu;
69. **Martinović Stjepana**, sin Antuna, rođen 1904. u Sarajevu, prirodnog zrakoplovni iz Sarajeva, na doživotnu tešku tamnicu;
70. **Kailić Nikola**, sin Ćetka, rođen 1904. u Reševu, zemljoradnik iz Reševa, na doživotnu tešku tamnicu;
71. **Paubi Marju**, kćer Ivana, rođen 1920. u Trebinju, domaćica iz Sarajeva, na 1 godinu teške tamnice;
72. **Čarapić Maksim**, sin Jakova, rođen 1892. u St. Trojci, profesora prirodnog nadporučnika iz Sarajeva, na 5 godina teške tamnice;
73. **Šahinpašić Fatime**, kćer Evara, rođen 1922. u Orenu, domaćica iz Sarajeva, na 2 godine teške tamnice;
74. **Grgić Anta**, sin Nikole, rođen 1920. u Desnima, zemljoradnik iz Sarajeva, na 2 godine teške tamnice;
75. **Karikić Vukoslav**, kćer Svetozara, rođen 1926. u Rajčevu, domaćica iz Reševa, na 1 godinu teške tamnice;
76. **Gajer Emilija**, kćer Ivana, rođen 1898. u Temišvaru, knjižar iz Sarajeva, na 1 godinu teške tamnice;
77. **Kekezić Ing Stipo**, sin Ivana, rođen 1904. u Sarajevu, prirodnog nadporučnika, na 1 godinu teške tamnice.

Oglavak Zaposjednika pukovnika Laburica, a temeljem
popisa iz 18. stoljeća, otkrivena je sestra Karla Karlović Ušić
i njena majka, koja je živjela u...

78. Hamrić Izeta, sestra Mostafa, rođena 1902. u Sarajevu, katanara iz Sarajeva, na 5 godina teške tamnice;

79. **Parlov Stjepana**, sina Nikole, rođenog 1900. u Travniku, vobosilkara u Sarajevu, na 5 godina teške tamnice.

10. **Praselj ing. Matiju**, sina Franje, rođenog 1901. u Trstu, inženjera sumarsko-tehničkog iz Sarajeva, na kazna smrti strijeljanjem.

81. Radujko Smiljanić, supruga Uroša i Stanislav, rođena 1903 u Sarajevu, doživjela je ubistvo u Sarajevu, na kamnu smrti strjeljanjem;

82. Tomazevič Váňa, *koľo Vláde, rodu 1924*, v *Fak. delavna činnosti v Sarajevu, na 5 godina strujaj. autora*.
83. Prelek Milo, *koľo Ivana, rodu 1912*, v *Sarajevu, delavna činnosti v Sarajevu, na 5 godina strujaj. autora*.
84. Blagojević Gruzdina, *koľo Rije, rodu 1903*, v *Sarajevu delavna činnosti v Sarajevu, na 5 godina strujaj. autora*.
85. Ordušić Jovanica, *koľo Marka, rodu 1906*, v *Kakoju delavna činnosti v Sarajevu, na 5 godina strujaj. autora*.

Učesto izvise, deseti i skupljeni za komunističke vreme ponos, zadovoljni i odpramili sracije i strajkove terorizma svodi društveni i politički poretek u Hrvatskoj Bratstvo Bratstva, to su, prema tome, politički sekularizam koji odlikuje, koji se izjavio kao sekularizam i sekularizam.

PRIEMI ROKNI SÚD STOLÉRIA PUNOVNÍKA LUBURICA

Izvor: Historijski arhiv
Sarajevo (fejsbuk)

ГРАДСКА
КРОЈАЧКА
РАДИОНИЦА

Честита народу Христовоме, православном
боршма и трпљивошћу. Десетогодишњицу
XXIX христовоме рођендану.

„МУЈО ХУСКОВИЋ“

М О С Т А Р

Улица Туре Пушара - Старог
Текучи рајон - код Народне банке Мостар 730 — Т — 109

У свом мушким и женском салону перајуће по парубку све
забрањено и женом одијећу и женског одијећа и рубља.
ШИЈЕНЕ ПРИСТУПАЈУЋЕ — ИЗРАДА СОЛИНА!

Omladinske radne grupe iz Mostara nazivane su po narodnim herojima. Na slici: omladinci iz brigade "Hasan Zahirović Laca", "Brigadirsko ljeto 1978.", pruga Šamac – Sarajevo.

ЗА ОСМИЈЕХ ПРЕОРАНИХ ПОЉА...

О, јутрос, са овога виса
ја видим у прозочној магли
пробуђена поља и облаке
што млијују брда мога села.

Не знам да ли је дрхтај што прожима груди —
веселе или боља;
да л' ми блијесак у оку носи горчину туге,
или чежњу ових несијаних поља.

Али знам да те волим, земљо моја црна:
од мале ријеке са власима паше
до оног старог, закрљалог грма
и плота баште, напуштене, наше.

О, земљо моја неорана
и земљо моја, некопана —
лај да те пјелива твој непослушни син.
Од суза плача мог нек тече ријека,
велика ријека;
ријека бистра, провидна
нек крене камени точак старог млина —
самеље жуто, једно зрње.
О, земљо родног мог села!

Земљо, у себи носиш веселе и муку старог ми оца,
ушла си у се пјесму умрле мајке моје,
што је дрхтала врховима лишћа шуме, зелене,
твоје,
док је она чувала стадо и плела.

Земљо живота и снова многих биједних људи,
прими моју врелу крв у твоје пуне њиве,
што сада капље из дрхтавих груди,
и живот, живот нови нека се буди,
преко твојих ораница...

Земљо, залиј загаситом мојом крвљу
суве длачице пшеничног коријена.
Образи кошчати, усне блиједе
и грло суво од дугог мољења —
за бијелим топлим хљебом —
нек се све насмије
гласно и јако
и остане тако.

Земљо будуће среће,
кад примиш капље моје крви,
не жалим, вјеруј, што ћу бити први
твој син умрли
за нови осмијех преораних поља.

Moja pjesma

Na obrazu mome izdahnuła tuga
i rumenu baklju u srce sam zabo
Sestro,
sestro, — zar nije, sramno, ropski kad se živi!
zato ne ridaj,
zato ne plači
Sjutra
kada padnem
nije važno — 100-ti ili prvi.

Sejo!
ne oblači tamnu haljinu
već bijelu — kaq proljeće;
zakiti se kasnim jorgovanom
i susjerci našoj kaži
da sam pao. —
Uberi ružu rumenu
iz njena vrta
i onda
jednog dana kasne jeseni, —
Kad mre tiho čovjek i cvijeće, --
ti se ponosi:
što si imala brata,
koji je samo znao
zu novo, mlado proljeće.

Oče!
Ja znam tvoje teške rane
ali tada — ne kuni:
što novce zaradivo nisam
niti bio ko ostali dobri ljudi —
oprosti!
što te nisam zamjenjivo
pod stare dane...

U srce sam zabo rumenu buktinju,
u mislima izvezo
proljeće!
pa zato ni ruke mlade ne žalim dati
ni oči ove smeđe
(za koje djevojke kažu
da su tužne i sanjive)
za planetu novu
i ljude
na njoj što će —
da vole
i žive.

DVIJE PJESME – Svetislav Mandić

DRUGI ZAPIS SA GROBLJA NA PAŠINOVCU (posvećena
paloj skojevki Tanji Peško)

Ovde leži Tatjana
Lazara trgovca kći,
pogibe, jaoj, nestade
četrdeset i prve.

Tu tihu devojčicu,
tu lepu lutku spavaljku
očaravali u sumračja
malo razbarušeni mahalski dečaci
malo Feđin,
malo Vasilije iz Ostroga
svetac hercegovački.

Hiljade sanjivih kumra
Uzletalo sa njenog gospodskog klavira
U bistro nebo nad Humom.
Hiljade drugih
Sletalo u njene srebrne oči.

Nedaleko u susedstvu,
sirotovali došljaci Nevesinjci,
dugo u noć
slušala njina jednolika pevanja.

Ko zna kako, ko zna zašto,
da li zbog mahalskih dečaka,
da li zbog Feđina,
da li zbog sveca Ostroškog,
da li zbog beshlebnih brđana,
poče da sniva veliki san
o sreći zemaljskoj
i pravdi daleke Rusije.

A čekao je koledž švajcarski.

Tad stiže ona strašna godina
i Tanja, sunce mamino,
pođe u osvetnike.
Al' prve noći
jedno malo zrno metalno
nađe je u vinogradu, podno Veleža.

Sahraniše je krišom, u zoru.
... Kažu da poneke mračne noći mostarske
Plamičci svetle na njenoj zapusteloj humci.

To gore suze Tanje Lazareve
koja iz svojih nebeskih staništa
oplakuje našu sudbu zemaljsku.

ONAJ SUDNI DAN

Doći će,
mora doći taj dan
kada ćemo opštem Sudiji i jedni drugima
polagati račune
za ono šta smo učinili na ovome svetu.

U beskrajnim redovima
svak će se pojaviti u svom liku
onakav kakav je bio u času odlaska
sa zemaljskih prostora.

Doći će red i na mene.
Lako ću stati pred lice Božije
i neću dati da me zaseni njegova svetlost.
Otvoriće se sveska mojih pluseva i minusa,
uskladićemo ih nekako.

Osim toga,
kažu da je Bog milostiv,
zapretiće mi svojim promuklim glasom
i uputiti na livadu bez trave,
sa malo hlada kraj plitkog potoka
da se tamo bavim svojim slovima
ili da učim neki lepši zanat.

Biće to kazna, al podnošljiva.

A kako ću ja tada stati pred lica svojih bližnjih,
pred one koje sam nadživeo toliko decenija,
a koji su mi nekad bili vršnjaci,
pred one koji su otišli razmrskanih čela
onog neshvatljivog leta kada su imali dvadeset
godina.

Koga ću tu sresti,
s kim rečito ćutati, nemo razgovarati?

Biće tu **Slobodan Bogdanović**
u jedinoj zelenoj košulji
koju mu je mati Cvieta svake noći prala

i sušila do školskog jutra.
Želeo je da bude pravnik, ili sociolog, ili
filozof,
uvek je tragao za spisima ljudi iz XIX veka.
Da li će me prepoznati ovako starog, skoro
obnevidelog,
i kako ću mu objasniti šta se to s nama desilo.

Naći će se tu pitomi i hrabri **Velimir Kovačević**,
u odelu kupljenom od prve učiteljske plate.
Za njim su čeznule osmoškolke,
a on voleo neku frizerku.
Da je preživeo taj grozni juli
postao bi gorski general,
a posle, bio bi pesnik prvoga reda,
kakav Eliot, Popa i drugi venconošci!

Ili, kako stati pred lice onog drugog Slobodana,
lepog Zlatkinog sina
što je učio tehniku u Sarajevu.
Cela njegova kuća se iskopala,
pa više nema Vukovića u Donjoj mahali.

Kako ću ja pogledati u **Anđelka Dakića**,
taj je već bio limarski kalfa,
uvek spreman na pošalicu.
Kako ću stati pred tihog studenta **Milenka Ilića**,
i još tišeg **Živka Škoru**,
kako pred **braću Ajvaze** i **Vaska Sorajića**,
drugove iz sokaka, još od detinjstva,
kako pred mog divnog rođaka **Mirka Anđelopolja**
što je služio mornaricu
i kicoški nosio plavo-belu majicu i kapu s trakama.
Kako ću ja pogledati u **Marka Prodanovića**
i **Branka Bilanovića**,
tek su bili završili bogosloviju
i još nosili crna đaćka odela.

Da li ću moći mirno stati pred sve one druge
čijih se lica prisećam tek kroz izmaglicu
a imena im se rastaču u huku vode i vetrova:
Mla-den, Do-bro-slav, Sve-to-zar...

Da su bar poginuli u časnoj borbi,
puška mi, puška ti,
kao drugi mladići po planinama,
a ne vezani žicama

od ruku zemljaka širokobrijeških,
pohvatani na stenama ispod mostova i po avlijama.

Šta ću reći gde sam bio,
šta sam učinio za njih mrtve:
jesam li ih svetio,
jesam li obilazio njihove majke
koje su čuvale slike sinova-uzdanica,
zadenute za ramove ogledala
i stalno se nadale njihovom povratku.
Jesam li tražio njihove grobove kojih nema
ili po crkvama palio sveće za njihov pokoj.

Nešto jesam, nešto nisam,
no sve beše uzalud,
ničim nisam mogao zalečiti njihova čela
i oživeti njihovo govorenje.

Ali ću pred tim konačnim strojem
kome niko neće moći sagledati kraj
skupiti hrabrosti, tako bar mislim,
i optužiti Strašnog sudiju za njegovu indolentnost.

Računam:
njegove svevideće oči bile su na svakom mestu,
kraj reke, nad jamom u kamenjaru,
u podrumima bez prozora,
na kućnim pragovima,
sve su znale, sve gledale, videle sve strahote,
pa ću ga pitati:
zašto nisi zaustavio ruku zločinačku
kao nekad što si učinio Avramu i spasio Isaka?
Zar životi ljudski nisu isti i u Starom,
i u Novom i u Najnovijem zavetu.
Ti si kriv za smrt mojih drugova
i za njihove nerođene sinove.

Šta si radio u tim časovima,
da li si smišljao da stvoriš neke nove svetove
nezadovoljan ovim našim,
pa okrenuo oči šestoj dimenziji beskraj,
ili možda tvoj čas i tvoj dan
traju koliko naši milenijumi,
pa zabavljen nekim svojim poslovima
nisi ni znao šta se dešava u svakom minutu tvoga
vremena
na kugli koju mi nastanjujemo.

To ću reći.

Kakav ću odgovor dobiti, i da li ću ga dobiti?
Možda će sudija ćutati u meni nepojamnoj njegovoj
prirodi,
a možda će mi kazati neočekivanu istinu
da je on samo Bog pravednika
i da nad zločincima nikada nije imao vlasti.
To spada u tuđe domene.
Jer osim njega ima i drugih bogova,
moćnih gospodara carstva zla,
sa kojima se bori od iskona.

A zatim, toga Sudnjeg dana
koji će doći za tri godine
ili za tri stotine hiljada godina,
okrenuće se on prema vasijskim dubinama
i svojom džinovskom rukom pokazati na zvezde.
Njegovi hitri pomoćnici donosiće otuda oreole
slične punom Mesecu
i stavljajući ih na glave mojih vršnjaka.

Povorke svetitelja koraćaće po nebesima.

Izvori i literatura

www.partizansko.info (v. originalne izvore priloga na stranici svakog borca).

Ćemalović, Enver (1986.): "[Mostarski bataljon](#)", Mostar
grupa autora: "[Spomenica Mostara 1941-1945.](#)" (pali borci

brošura "[Partizanski spomenik u Mostaru](#)", IKRO Prva književna komuna, Mostar, (1980.)

Seferović, Mensur: [Trinaesta hercegovačka NOU brigada](#)

grupa autora (1988.): [Četrnaesta Hercegovačka omladinska NOU brigada](#), Beograd

Komnenović, Danilo; Kreso, Muharem (1979.): [29. hercegovačka divizija](#), IZ, Beograd

grupa autora (1961.): [Hercegovina u NOB 1. dio](#), Beograd, Vojno delo

grupa autora (1986.): [Hercegovina u NOB 2. dio](#), Beograd

група аутора (1986.): [Херцеговина у НОБ 3.дио](#), Београд

grupa autora (1986.): [Hercegovina u NOB 4. dio](#), Beograd

Refik Hamzić, "[Mostarci narodni heroji Jugoslavije](#)", 1986.

Gordić, Ljubo i Hamzić, Refik: "[Partizanski doktor Safet Mujić](#)"

grupa autora: "[Gojko Vuković](#)" (1985.).

Konjhodžić, Mahmud (1981.): "[Mostarke](#)" -fragmenti o revolucionarnoj djelatnosti i patriotskoj opredjeljenosti žena Mostara, o njihovoj borbi za slobodu i socijalizam, Opštinski odbor SUBNOR-a Mostar

Muštović, Mirza (1982.): [Skrivena tvrđava](#), Mostar u borbi za slobodu, knjiga 5.

Skiba, Vlajko (1971.): "[Na posljednjem ispitu](#)", Informativni centar Mostar.